

Politechnika Krakowska
Biblioteka Główna

10000184926

KLEYNOTY

Stołecznego Miasta

KRAKOWA,

ALBO

KOŚCIOŁY,

y co w nich iest widzenia godnego

y znacznego,

PRZEZ

PIOTRA HIACYNTHA PRUSZCZA,

KROTKO OPISANE,

Powtornie zaś z pilnością przeżytrane, y do druku
z additamentem nowych Kościołow y Relikwii S.

PODANE,

z pozwoleniem Zwierzchności Duchowney

Roku Páńskiego 1745.

W KRAKOWIE

W DRUKARNI AKADEMICKIEY.

n 39552

K 170/60

NAYIASNIEYSZEY
Niebá y Ziemie Krolowý,
NAYPOTEŻZNIEYSZEY
Krolestwa Polskiego y Stołecznego
Miásta Krákowá
OBRONIE,
PRZENAYSWIĘTSZEY
MARYI PANNIE
ŁASKAWEY.

 Rogi Depozyt Kleynotow Sto-
łecznego Miásta Krákowá, nie
może bydz bezpieczniey loko-
wany, iáko w nieosáccwárym
Łask Twoich Skárbie. P.M.P. ŁASKAWA.
Skarb álbowiem Łask Twoich iáko iest nie-
prębra-

przebrany, tak zewsząd przeciwko nieprzy-
iacielskim impeticyom Niebieską od wiekow
opatrzoney amunicyą. Ty samą jesteś For-
tecą, w ktorej znayduie się ten Skarb, nay-
obronnieyszą. Jesteś mocną Dawidą Wie-
żą, tyśięcznym uarmowaną orężem. Je-
steś niedobytym Miastem, żadnemu niepo-
dlegającym niebezpieczeństwu. Jesteś ogro-
mnym y strąśliwym Obozem samego piekła
zdrądliwe łamiącym syki. Ogniste nawet
strząły w rękách Twoich, lubo za Mącie-
rzyńskim błaganiem zągniewanego ná nie-
wdzięcznych grześnikow Syná Twego, zła-
máne; ząostrzone iednąk ná postrách y po-
gromienie naiązdow wśelkich, przy Skár-
bie Łask Twoich zą osobliwą obronę stąną.
Nie dopiero Stołeczne Miąsto Krákow w

tym Skárbie wśyſtkie ſwoie pokłada nã-
dzieie. Ztąd w niebeſpiecznych przypad-
kach nieomylney zãciąga pomocy. Ztąd
ma honor, ſławę, zdrowie, y wśelkie po-
myślności. Niech ſię iáko chcą nielitości-
we wyroki ná to Miáſto ſrożą: niech zã-
wzięta ná życie ludzkie Libityná, koſę y
zęt, záoſtrzywśy ná czerſtwość zdrowia
Obywátelów, iáko chce zámýſla po Mie-
ście gráſſowác; z nieprzebránego Łask Two-
ich Skárbu łatwy w tym rázie rátunek, lá-
twa obroná y protekcyá. Doznał tego nie
raz podczas morowego powietrza rożnemi
dolegliwościami ſciśniony Krákw; ztąd oſo-
bliwśe (lubo y inśyich czásów w chwale Two-
iey nie uſtáie) poſtánowił nabożeńſtwo,
ktore corocznie w Máiu z wielkim ápplau-

zem

REIMPRIMATUR.

M. MATHIAS ZIETKIEWICZ,
Sacrae Theologiae DOCTOR &
PROFESSOR, CANONICVS Cathedra-
lis Cracoviensis, Librorum per Diae-
cesim Cracoviensem Ordinarius CEN-
SOR, ac Universitatis Cracoviensis
PROCANCELLARIUS.

KLEYNOTY

Stołecznego

MIASTA KRAKOWA.

PIERWSZA CZĘŚĆ,

W ktorey się opisuje Miasto, y Kościoły jego.

Miaſto Krákw naysławnieyſze y nay-
przednieyſze w Kroleſtwie Polſkim, ktore
ieſt Głowa Korony wſzytkiey, założone
od Krákufa Monárchy, ieſzcze Pogánina,
Roku 700. od ktorego to Miáſto ma ſwo-
ie imię. Jeſt zbudowane ná mieyſcu pię-
knym, rozłożyſtym, w gruntrách dobrych,
nád Wiſłą Portowa Rzeka, przy ſkálách, murámi dwiemá
mocnymi, wieżámi y báfztámi, przekopá murowaná, wálem
grubym, y rzeká Rudáwą obtroczone. Ma Zamek twierdzy
mocney, wielki y wſpániáły, Pálácámi przeſławnych Krolow
Polſkich znaczny, ná gorze ſkáliftey *Wáwel* názwany, w kto-
rym ieſt Kátedralny Koſciół, kędy Koronácye y Pogrzeby
niezwycięzeni y ſwiętoſławni Krolowie Polſcy ſwe odprá-
wuią. Mieſzczánów Krákowskich Leſzko Czarny wſzytkich
nobilitował, y wolnoſciámi nádał, Roku 1285. Ma to Miá-
ſto w ſobie ludzi uczonych Stanu roznego doſyć, Obywáte-
low ſwych bárdzo wiele Cudzoziemcow ze wſzelkiego Naro-
du doſtátkiem w Kupiectwá y Rzemieſlniki bogáte: w ży-
wnoſé wſzelką y potrzeby obfite, Ogrody roſkoſzne, ze wſzy-

A

ſtkich.

skich stron Przedmieścia wielkie. Za Herb używa trzech Wież o jedney Bramie, a w niej Orła białego z rozszerzonymi skrzydłami. Są też przyległe temu Miastu dwa Miasta znamienite, Kázimierz y Kleparz, albo Florencyja, od Świętego Floryána nazwany. Kázimierz Miasto, który Kázimierz Wielki od swego Imienia założył. Te Miasta Praw fwych y rady używają: jest y trzecie Miasto przeklętych Zdraycow wszystkich Chrześcían Zydowskie, a tych jest wielkość niemala, zaraz przy mieście Kázimierskim, których takowa wielkość jest, iż się w swoim Mieście zmieścić nie mogą, y ledwie nie w czwartą część Miasta Kázimierzá wdarli się. Co w łobie te Miasta mają, porządnie czytaj w Imię Pánkie, poczynając naprzód od Katedrałnego Kościoła.

Kościół Katedrałny w Zamku I.

Słusznie od tego Kościoła początek się wziąć ma, który między Kościoły Korony Polskiej, y Państw do niej należących, przodek po Gnieźnińskim zdawną otrzymał. Ten jest na wyfokiej Gorze nazwany *Wawel*, w Zamku kosztownie y pięknie, mocnie y kształtnie zmurowany, hojnie nadany; na koniec, wiela Świętych Patronow Polskich, Ciałami y Relikwiami dostátne ubogácony. Założony jest z tytułem Arcybiskupim od Mieczysława Pierwszego Xiążęcią w Polsce, na cześć y na chwałę Pánu Bogu, y Męczennikowi jego Świętemu Wacławowi, Roku Pánkiego, 866. potym od Bolesława Krzywoustego Krolá Pierwszego w Polsce rozprzestrzeniony. Na ostaték, gdy ogniem zepsowany był, za staraniem B. Nauklera Biskupa Kráskowskiego z Domu Oksza, y Kápituły jego, tym kształtem iáko teraz jest, zmurowany; Roku 1320. a potym wieku terażniejszego od Biskupow sławney pámieci, Bernatá Mácieiowskiego, Kárdynała y Biskupa Krákovskiego, Piotrá Tylickiego, Marciná Szyskowskiego, Biskupow Krákovskich, Cmentarzem y posiadzką

Kleynoty y Kościoły

sadzka ná nim odedrzwiami kámenne y marmurówemi, y sam Kościół wżyszek we wnątrz wielkim kosztem odnowiony; Obráżami, Historyámi S. Stánisłáwá, y S. Wácłáwá, do kołá bárdzo kosztownie przyozdobiony, od Krolow, Książát, y Pánow oboygá stanow dostátne ubogácony, z przyczynieniem Káplánow, y z przymnożeniem chwały Bożey. Jest przy tym Kościele Biskup, Suffragan, Prábatow szczęść, Kánonikow trzydzieści, Togámi farby siałkowej zwierzchu, á zespod kármázynowey bárdzo pozornie przyozdobieni, z konsensu y nádánia Naywżyszego Pásterzá URBANA VIII. Wikáryow trzydzieści, Mánfyonarzow piętnáście, Psałteryřtów szesnásćie, y innych; ták, iż w káždy dzień niemal sto Mszy odpráwuie się. Jest też y Szkoła, ktora ma swego Mistrzá, Bákałarzá, Kántorá, Młodzieńce, y żaki do śpiewánia Kościelnego. W tey Szkole iest Káplićá, w ktorey *Sacrum* odpráwuia ná czasy pewne, dla chorych Studentow, y inszych szkolnych. Są też przy tym Kościele Swiátnicy álbo Poddáni do dzwonienia, y inszych posług Kościelnych. Jest ich zázwsze czterech, á ná Swiętá wielkie bywa ich ósmiu. W tymże Kościele iest Ořtarzow kilkádzieřát, z nádáníem od roznego stanu. Przeto w tym Kościele chwałá Páńska we dnie y w noc y w śpiewáníu nie ustáie, *Godziny de Tempore*, o Nayświéřtzey Pánnie MARYI, y o Swiętym Krzyżu odpráwuia. A gdy to odpráwia, nářtepuia zázraz Psałteryřtowie we dnie y w noc y śpiewáiac, oprócz tego czásu, gdy Msze y *Godziny* śpiewáia, ktorych Mszy śpiewáných dziewięć ná káždy dzień się odpráwuie, okrom czytáných, á dziesięta w Sobotę o Poczęćiu Pánni MARYI.

Pierwsza Msza śpiewána o S. TROYCY, w Káplicy tegoż imienia y przezwiská, od Krolowy Zofiy Zony Jágiełowey, Mátki Kázimierzowey, fundowána; tę Semináryřtowie śpiewáia. W tey Káplicy iest Grob ozdoby Piotrá Tylickiego, Biskupá Krákowskiego.

Wtóra Msza o S. Krzyżu, w Káplicy tegoż imienia y przezwiská

Miasta Krakowa.

zwická, fundowana od Kázimierzá Trzeciego, y Elzbiety Małzonki iego Rodzicow wielu świątobliwych to jest S. Kázimierzá, Janá Olbrychrá, y Zygmuntá Pierwszego, Krolow Polskich, y Fryderyká Kárdynałá.

Trzecia Msza zá Umárle, która spiewáią Psałterystowie u grobu Jágiellowego, który jest między filarými po lewey stronie, idąc do Grobu Świętego Stánissáwá, od Krolowy Jádwigi Zony iego nádána.

Czwarta Mánfyonárska o Pánnie MARYI, w Káplicy Krolá Stefaná, od Zawisze Biskupá Krakowskiego fundowana.

Piata w Káplicy Krolewskiej, pod tytułem Zwiástowania Najświętszey Pánný rzeczona *Rorate*, od tegoż słowá poczynájąc, fráktem odprawuá. Fundowana od Krolá Zygmuntá Pierwszego, y Anny Krolowy Corki iego.

Szosta u Grobu Świętego Stánissáwá, w Poniedziałek o SS. Aniołách, we Szrodę o Świętym Stánissáwie, w Piątek zá Umárle. Fundowana od ś. pámieći Marćiná Szyskowskiego Biskupá Krakowskiego.

Siodma, we Czwartek tylko w Káplicy, gdzie stoi Nayśw: SAKRAMENT, o Nayświęt: SAKRAMENCIE, którą Wikáryowie *solenniter* záwsze z Prozą spiewáią, z Fundácyi J. M. X. Łukaszá Dąbskiego, Kánoniká Krakowskiego.

Osma, w Káplicy tytułu Najświętszey Pánný Snieżney, o Poczéciu Najświętszey Pánný we dni Sobotnie spiewána. Fundowana od Xiędzá Gárwáskiego, Kánoniká Krakowskiego, Jáłmużniká wielkiego.

Dziewiata Rána Msza, u Grobu Świętego Stánissáwá, tę spiewáią ná káždy dzień Wikáryowie.

Dziewiata Msza u Wielkiego Ołtarzá w Chorze. W tymże Chorze *Magister Capelle* z Muzyką swą, ták Wokálistow, iáko Instrumentálistow rożnych, w káżdą Niedzielę y Fest Mszą S. y Nieszpor odprawuá. Fundowana od Piórrá Tylickiego, Marćiná Szyskowskiego, Biskupow Krakowskich; tákże y od Przechacney Kápituly Krakowskiej. Przy tym wielkim

Ołtarzu

Ołtarzu nie godzi się Mży odprawić inższym Káplánom, tylko samemu J. M. X. Biskupowi, Suffragánowi, y Kánonikom Krákowskim.

Káplice w tymże Kościele Katedrálnym.

P*ierwsza* u drzwi zachodnich po lewey ręce, pod tytułem Świętey *TROYCE*, fundowana od Krolowy Zophiy, ktorey ciało tu odpooczywa w grobie kamiennym. Jest tu w tey Káplicy Relikwiy Świętych Bożych dożyć, Appáraty kosztowne, dostátecznie spráwione od teyże Krolowy. Jest y grob wielce bogoboynego Piotrá Tylickiego, Biskupá Krákowskiego, defensorá y Jáłmużniká Szpitalow, Kłasztorow, Kápłánow ubogich, dawce szczodrobliwego, ktoremu Pan Bog niech odpłaca, ten był po wielkiej części pierwszym ozdobićielem tego Kościoła.

Wtóra Káplica pod wśchodem, tytułu SS. Młodziankow, gdzie jest grob PP. Hynczow z Rogoźná, Fundatorá tey Káplice, w tey Káplicy są znaczne Reliquie śś. Niewinniátek.

Trzećia Káplica nád tąż Káplicą Świętego Stánisławá, do ktorey po wśchodách chodzić potrzeba w tey Głowá S. Stánisławá bywa wystáwiona ná Świętá iego.

Czwarta Káplica przed Kápitulárzem Świętego Mikołájá, gdzie grob jest PP. Moskorzewskich y Kámienieckich, ná koniec Ołtarzem nowym przez X. Adámá Szyśkowskiego, Kánoniká Krákowskiego przyozdobiona.

Piata Mácieiowskich, tytułu Pánni MARYI Snieżney, krata mosiężná záwárta. W tey jest grob Sámuelá Mácieiowskiego, Biskupá Krákowskiego, y Bernatá Mácieiowskiego, Kárdynałá y Arcybiskupá Gnieźnieńskiego, nád którym Kápelusz Kárdynałski wiśi, przed Ołtarzem srebrna lámpá ustáwicznie gorájąca jest, tamże Obraz *S. Marie Majoris* dla przytomności łáski Bożey, y poćiech, ktore od tegoż ludzic odnoszą, pięknymi y kosztownymi wotámi ozdobiony.

Szosta Świętego Mácieiá, z gruntu wymurowána od Andrzejá

drzeiá Lipskiego, Biskupá Krakowskiego, y iego grobem ozdobiona mármurowym y Fundácyą.

Siodma Świętego Wáwrzyńcá, w szyftká ozdobna przez X. Stán issáwá Szkárszewskiego, Scholáftyká Krakowskiego, międy Kápliciami Świętego Mácieiá y Świętego Wáwrzyńcá. Jest Obraz Chrystufa Páná, Státury iego, iáko nappilnicy mogło bydź, wymálowány: ma swe Odpusty uprzywileiowáne, kto tu odmowi pięć Paćierzy, y tylož Pozdrowienia Anielskiego, te Odpusty otrzyma, dla więkzey uczcziwości świece przed nim zápaláią ludzie naboźni.

Osma SS. Kosmá y Dániáná, PP. Zebrzydowskich, krata mosiężná závártá. W tey jest grob Andrzeiá Zebrzydowskiego, Biskupá Krakowskiego, y Mikołáiá Woiewody Krakowskiego, Fundátorá Kálwaryi przy Zebrzydowicach. W tey Káplicy w Świętá Uroczyste ukázuią puł gwoździá, którym było Ciáło Chrystufa Páná do Krzyżá przybite, w teyże Káplicy Szkołá Zamkowa *Salve* odpráwiue ná káždy dzień. Z iedney strony tey Káplice jest grob Tomaszá Strzemińskiego, Biskupá Krakowskiego, z drugiey Janá Rzewzowskiego: przeciw iey po práwey stronie ku Ołtarzowi wielkiemu jest grob Władysławá Łokietká Krolá Polskiego, przy którym jest grob kámienny. Przy dtźwiách Zákrytyi jest Ołtarz Obrazem Umęczenia Chrystufa Páná sławny, przez Cudá częste y wielkie, ktorých naboźni ludzie doznawáią. Trádycya pewna jest, że do Błogosławioney Jádwiigi Krolowy Polskiey, Zony Jágiełowej, Corki Ludwiká Láisa Krolá Polskiego y Węgierskiego, mawiał: y rękę do niey ściągáł iákoby ná błogosławieństwo, gdy się modlił przed nim. Tey naboźney y świątobliwie żyjącey ciáło odpoczywa przed Wielkim Ołtarzem po lewey ręce. Wspomináią iey uczynki dobre, miłosierne, y cudá, *Crom: lib: 16. fol: 328. Bielscius lib: 3.*

Tenże Ołtarz Krucyfixá jest uprzywileiowány od Stolicé Apostolskiey zá Umártych, z wybáwieniem iedney dusze z Czyścá, zá ktorą się Msza odpráwi. U tegoż Ołtarzá sam Obraz
jest

ieść struktury wyborney, Snycerską robotą zrobiony, y świe-
tnie pozłocony. Tablicą szczerofrebrna wielka ná łokci
wzwyż siedm, á wszer pułczwártá, á ná tey ieść wyrobiona
Historya Męki Páńskiey, zá stárániem y nakładem J. M. X.
Woyćiechá Serebryńskiego, Kánoniká Krákowskiego. Przed
tym Ołtarzem w ziemnym sklepie odpoczywa ciało wielkicy
pokory, życia świątobliwego, miłosiernych uczynkow, prac
Kościołnych pełnego, Wielebnego X. Tomaszá Oborskiego,
Biskupá Láodyckiego, Suffragáná Krákowskiego, zmarłego
Roku 1645. dnia 4. Lipcá.

Dziewiata Káplićá ná wschod Słońcá S. Kátárzyny Męczen-
niczkiy, kratą mosiężną zawárta; w tey grób mármurowy,
Piotrá Gámratá, Arcybiskupá Gnieźnieńského, oraz y Biskupá
Krákowskiego. Ktorá J. M. X. Jerzy Grochowski, Kánonik
Krákowski, odnowił Mármurem y obrazámi przyozdobił.

Dziesiąta zá wielkim Ołtarzem Mánfyonárska, w ktorey
zdawná Anná Gránowska, z Pilcze Jágielová zóná pocho-
wana ieść, tak Jan z Rádlie Biskup Krákowski. Potym gro-
bem Krolá Stefaná z wielu tá Káplićá byłą ozdobiona. A zno-
wu w Roku Páńskim 1649. z szcudrobliwości ś. pamięci J.
M. X. Woyćiechá Serebryńskiego, Kánoniká Krákowskiego,
frebrem, mármurem, y kratą mosiężną ozdobiona, do ktorey
Tabernaculú Venerabilis Corporis Xsti, także Antepedium bárdzo
kosztowne szczerofrebrne do Ołtarzá spráwił. W ktorey Kápli-
cy trzy frebrne lámpy wiszą, ogień w sobie ustáwnie máiace,
z Koroną, z Jábkiem, y Berłem Krolewskim. Tegoż Roku
J. M. X. Łukasz Dąbski Kánonik Krákowski parę lichtarzy
wielkich frebrnych do teyże Káplice spráwił. Miedzy temi
Káplićámi są Ołtarze bárdzo piękne, S. Agnieszki, S. Win-
céntego y S. Anny, z obu stron przy wejściu do Káplice, są Oł-
tarze bárdzo piękne y nabożne, spráwione kosztem X. Jáku-
bá Ostrowskiego, Kánoniká Krákowskiego, á przeciw tymże
tegoż ciało w grobie odpoczywa, przy tym nie dáleko w tyle
Wielkiego Ołtarzá ieść grób Janá Chójskiego, Biskupá Krák.

Jedenasta

Jedenasta tytułu S. Tomaszá, Biskupá Kántuariyskiego, Piotrá Tomickiego, Biskupá Krakowskiego, mościezną kratą zawarta, grobem mármurowym dostátkiem kosztownych Apparátow tegoż Biskupá przyozdobiona y ubogácona.

Dwudziestá tytułu S. Janá Ewángelisty, Janá Grotá, ku południowey stronie, człęká swiatobliwego, w ktorey ciało tegoż B. Biskupá odpoczywa; tákże Wálentego Dębińskiego, Kásztelláná Krák: przy tey Káplicy leży ciało Stánisláwá Borká, Dziekaná Krák: Jáłmużniká wielkiego, ktory ná 30. Studentow, iáłmużnę zostáwił z pewney fundácyey, y dom Wikáryom (Borek názwany) porządnie zmurowáć dáł.

Trzynasta Kaplicá *SS. Corporis Christi* Janá Olbráchtá Krolá Polskiego, ktorego tu iest grob: Ma tá Káplicá Relikwiy Swiętych piękny dostátek, miedzy inšzymi iest ćiernie z tey Korony ćierniowey, ktora Chrystusowi Pánu ná głowę wtłoczono, tegoż Páná Krwia przenaydroższá skropione, w tey też Káplicy SAKRAMENT Ciála y Krwie Páńskiej przez Oktawę tegoż Swiętá bywa, przeciw tey ku gorze Wielkiemu Ołtarzowi iest grob Kázimierzá Wielkiego Krolá Polskiego, y z Ołtarzem dobrze fundowány.

Czternasta S. Janá Chrzęcielá Káznodźciyska, Pánow Kościeleckich, w tey leży ciało Jákubá Zadziká, Biskupá Krák: człęká we wszelkie cnoty ozdobionego, ktory Bursę Jeruzálem reformowáł, y fundusz ná 30. Studentow uczynił. Táż Káplicá zá stárániem J. M. X. Alexándrá z Brzezia Brzeskiego, Kánoniká Krák: iáko Exekutorá tegoż Biskupá kosztownicmáłym w koło, mármurem czarnym y różnym, pięknym fadzona y sporządzona kształtem.

Piatnasta Poczęcia Najswiętszey Panny Penitencyárska, w tey iest grob Janá Konárskiego, Biskupá Krakowskiego, ten Penitencyarze Pismá Swiętego Doktorow fundowáł, ciało iego odpoczywa w kámiennym grobie.

Szesnasta tytułu Wniebowzięcia Najsów: Pánny rzeczona *Rorate*, Krolewska, wedle drzwi południowych, złocistym dá-

chem w karpiową łuszkę zrobionym nakryta, odpoczywają tu ciała Krolow Polskich, Zygmuntá Pierwszego, Anny Corki, y Augustá Syná iego, Tákże Zygmuntá III. y Małzonki iego, wespół z Potomstwem, Władysławá IV. Monárchy, w boiu y w pokoju wielce sławnego; ktorým niech da Pan Bog wieczny pokoy, ozdobiona jest grobem marmuru czerwonego tych świątobliwie zmárłych Pánow; ma Ołtarz srebrny, z konterfektem Páná JEZUSA, jest y Relikwiy SS. Bożych niemáły dostátek, Kleynoty drogie, Appáraty kosztowne, á fabryká sámá przez się wspaniała y pozorna, Krolewskie dzieło pokázująca, ma swe wielkie Odpusty czasow swych.

Siedmnásta Káplićá, w druga stronę drzwi południowych, w tey przedtym było, Ciało S. Stánisłáwá, ukázują tu Rękę iego z pierścieniem we dni Uroczyste y Stácyę przy teyże Káplicy jest grob sláry S. Stánisłáwá, kosztownie niegdy przez Zbigniewá Oleśnickiego, Kárdynałá y Biskupá Krákowskiego spráwiony. Tu w tey Káplicy odpoczywa Ciało B. Janá Prándoty Biáláczewskiego, Biskupá Krák: podniesione Roku Pánuskiego, 1639. dnia 7. Czerwca, zá stáraniem tego Biskupá, Kánonizácyá S. Stánisłáwá się stála, y on cudem wielkim wstawiony.

Osmnásta Száfránczowska pod dzwonámi, tá do *Collegium Juristarum* jest inkorporowána od teyże Fámiliey Potomkow, W tey odpoczywa ciało Mácieiá Miechowity, Kanoniká Krákowskiego, Medyká y Hystoryká, człeká we wszystkim nie nágánionego żywotá. Jálmuzniká wielkiego, zmárłego Roku 1523. w teyże odpoczywają ciała wielu y wielce świątobliwych Doktorow, Professorow Akadémiey Krákowskiey.

Dziewiętnásta Káplićá Tytułu Oczyszczenia NajsW. Pánny, MARYI Pánow Rożycow, kratá mościeżná zawártá, od Philipá Pádniewskiego, Biskupá Krákowskiego grobem iego ozdobiona, w tey też Káplicy Chrześć Święty odpráwiają.

Dwudziesta Krzyżá Świętego, podle drzwi zachodnich po prawey ręce; w tey jest grob marmurowy Káżimierzá Trzeciego Krolá Polskiego, y grob Elżbiety Rákuszánki Fundátorki tey

Káplice: ma tã Káplicã Reliquiy Świętych obfitość niemãłą, y ápparatow kosztownych dostátek.

Dwudziesta pierwsza Káplicã Władysławã Jágiellã Krolã Polskiego, między filárãmi kratã żelãznã zãwãrtã, leży tu w grobie ciało tegoż świętobliwego Krolã, Ołtarz ma nowy od X. Jáku-bã Náymãnã J.U.D. Kánonikã Krakówkiego zbudowãny: nãmálowano ná nim, iáko Krol Jágiello Litwę przywodzi do Chrztu Świętego, y Jádwigã Krolowã, ktora tákże teź Litwe do Korony iednoczy, Akádemiã Krakow: y Psałterystw funduie, &c.

Dwudziesta wtora Káplicã Świętego Stãniślawã w poysrzedku Kościolã, naprzod od Krolã Zygmuntã Pierwizego zbudowãna, y srebrnym Ołtarzem, ná którym żywot y śmierć S. Stãniślawã w Figurách się reprezentuie, ozdobia. Tu teź ciało Przewielebnego Męczennikã S. Floryãnã odpoczywa. W tey jest grob S. Stãniślawã, tá potym zã stãrãniem J. M. X. Marcinã Szyskowskiego, Biskupã Krãwkiego, nowo zgruntu wielkim kosztem y strukturã przedziwnie piẽknã wystãwiona (że teź y zã ledwie w Chrześciãństwie temu podobna moze byđ widziãna) Naprzod tedy ma gradusc z czarnego mãrmuru, ná których oblistwowãnie ná bálãfãch stoi: w rogách zãs cztery Postumentã, kãżdy z nich oraz słupy w się Koryantowe bierze, ieden mãrmurowy, á dwã mosiężne złoćiste: te trzymãjã Xems mãrmurowy bãrdo ozdobia, ná kształt Kãtãfãlku, wysoko aź pod samo sklepienie Kościelne wyniesiony, nád Xemsem Kopulã álbo dãch tey Káplice w kãrpiowã łuskę z miedzi złotniczã robotã pozłocony: w rogách słupow Xemsowych ná wierzchu dãchu sã obrãzy mosiężne złoćiste odlewãne Pãtronow Polskich nád tymi zãs wyżej we czterech rogách tákże dãchu, sã czterech Ewãngelistow Obrãzy, rãkiegoż wizerunku pod Xemsem frãmugi cerklowe, w których kraty żelãzne, smelcem lázurowym kwiatãmi złoćistemi, tákże y Herbãmi Biskupow Krãkowskich ozdobia. około tego grobu jest listwã mãrmurawã z mosiężnymi blãfãmi, w poysrzedku czerwonym mãrmurem sadzona / stoł ábo Ołtarz z czerwonego mãrmuru, ná którym Aniołow czterech z odlewãnego srebrã nowã

nowa trunnę szczerofrebrną trzymając; tę sprawił ś. pamięci Zygmunt III. Krol Polski, a w tey druga srebrna y trzecia szczerozłota, w ktorey iuż ciało Przewielebnego Chrystusowego Męczenniká S. Stánisławá, Biskupá Krakowskiego odpoczywa. Przy tey trunnie ná Ołtarzu stoi Obraz odlewány srebrny tegoż Świętego z Obrázem, także srebrnym Piotrowiná wskrzeszonego. Ná Ołtarzem zaś y po stronách są wotá złote, srebrne, y insze różnych ludzi stanu wszelkiego, ktorzy, w potrzebách swych ofiarując się do tego Świętego, poćiechy odnošili, y zawsze proszący odnoszą. Są też postáwione przed tym Ołtarzem lichtarze srebrne, kształtem chędogim y kosztem wielkim sprawione, ná cześć y chwałę Pánu Bogu, y wszystkim Świętym, od X. Woyciechá Srebrnyńskiego Kánoniká Krak: dáne. Tu Krolowie Polscy, y Hetmáni waleczni chorągwie z nieprzyaścioł, Turczyná, Wołochá, Tátárzyná, y z inszych, zwycięstwo otrzymawszy zá przyczyną tego Świętego, zostáwują. Są też y lámpy srebrne ná ozdobę y uczciwość temu Świętemu światłem opátrzone. Pierwsza od Wincentego Kádłubká, Biskupá Krakowskiego. Druga od Władysławá Czwartego, Koronowanego Krolá Polskiego, ozdobnie kosztem niemáłym zrobiona. Trzecia od P. Stánisławá Gárwáskiego, Káosztellaná Płockiego, Stárosty Gostyńskiego, y inszych wiele. Pod tym grobem S. Stánisławá jest grob ziemny, ktory gdy otwierano Roku 1630. náleżiono ciało z wonią wielką w trunnie kámienney. Trádycya pewna jest, że to ciało jest Błogosławionego Aároná Opátá Tynieckiego, siódmego y ostátniego Arcybiskupá Krak: przy tym jest grob podle filará z nágrobkkiem, żelázná kratá obwárowány, J. M. X. Marciná Szykowskiego, Biskupá Krakowskiego.

W Chorze Ołtarz wielki Męki Páńskiej, naprzod od ś. pamięci Krolá Zygmunta I. ozdobnie y kosztownie oddány; potym od J. M. X. Piotrá Gębickiego, Biskupá Krak: *de nova radice* ozdobnie y wydátne wszystek złoćisty wystáwiony, przed ktorym Lichtarze srebrne wielkiej ozdoby y kosztu od X. Andrzejá Łukomskiego oddáne, ná cześć y ná chwałę Pánu Bogu Wszzechmo-

gacemu, są y lampy kosztowne srebrne: także też y Koroná kosztowna od X. Alexándrá z Brzezia Brzeskiego, Kánoniká Krák: przed tymże Oltarzem jest zawieszona. Wiszą też y Kápelusze czterech Kárdynałów y Biskupów Krákówskich; Fryderyká, nád grobem mościadkowym, ze stopniów wypuszczonym. Zbylská Kárdynałá, także nád tego grobem. Jerzego Rádziwiłá, który w Rzymie umarł Roku 1600. u Oyców Jezuitów *al Iesu* pogrzebiony jest. Janá Olbráchtá Krolewicá przed wielkim Oltarzem, przy Oltarzu (iáko się wyżej rzekło) Kápláni postronni nie celebriują, tylko Arcybiskup Gnieźniński, Biskup Krákowski, y z Kánonikámi swemi. Jest ná tym Oltarzu szczerosrebrny Oltarz, przeniesiony z stárego Oltarzá S. Stánisławá, jest y inszych Oltarzów po róźnych miéjscách y filarách niemáły dostátek, á wszystkie ochędoźnie, kosztownie, dostátecznie funduszami opátrzone. Odprawiają się w tym Kościele Stácyce siedmi Kościołów Rzymskich, z Odpustámi tymi co y w Rzymie, które są áplikowáne siedmiom Kościołom Krákomskim. Te uprosił náprzód s. pámieci X. Marcin Szyskowski, Biskup Krákowski u Naywyższego Pásterzá URBANA VIII. Roku 1621. dnia 14. Lutego, á powtore znówu od tegoż wzwyż miánowanego Oycá S. URBANA VIII. są prolongowáne, zá uproszeniem y stáraniem X. Jákobá Zájzíká Biskupá Krák. y ludziom opowiedziáne Roku 1638. dnia 22. Lipcá: które to 7. Kościołów, y w nich Oltarze: są ná końcu tey Książki specyfikowáne. Jest też przy tym Kościele dostátnie fundowáne *Seminarium* dla młodych Káplánów, od Jerzego Rádziwiłá, y Bernatá Mácieliowskiego, Biskupów Krákówskich y Kárdynałów: tym rządzi Kápitulá Kráowska. W skárbie Kościelnym jest też co widzieć ku podziwieniu, iáko Krzyżów złotych, srebrnych, w których drzewo Krzyżá S. jest, y inszych Relikwií Swiętych wielki dostátek: á te Krolewie Polscy, Xiążętá, Biskupi, temuż Kościołowi spráwiwszy, dostátnie y ozdobnie opráwne w klejnoty dárowáli: są y Infuły Biskupów Krákówskich rózne y bogáte, między tymi jest stára, którą S. Stánisław ná głowie swey miewał, gdy Ońarę Przenayświętą

- świętszą Pánu Bogu oddawał: druga kofztowna, od J. M. X. An-
drzeiá Lipskiego, Biskupá Krakowskięo dáná, ku temu Reli-
kwie SS. y godne widzenia w tym Kościele Kátedrálnym te są:
- S. Andrzeiá Apostoła 30. Listopádá.
S. Albioná Męczenniká 1. dnia Már-
Swięto jego.
S. Angustyńá Doktorá Kościelnego,
18. Sierpniá Swięto jego.
S. Alexęego Wyznawce 17. Czerwca
Swięto jego.
S. Agácy Męczenniczki 5. Lutęgo
S. Antoniny Męczenn: 17. Wrześniá
S. Bárbthomeiá Apostoła Ręká, 24.
Sierpniá.
S. Bernárdá Wyznawce 20. Sierpniá
Swięto jego.
S. Bárbáry Páńny y Męczenniczki 4.
Grudniá.
S. Bonifácego Męczenniká 14. Májá.
S. Brygiđy Krolowey Szwedzkiej 8.
Páździerniká.
S. Brykceęo Ręká.
S. Chryzogoná Męcz. 14. Listopádá.
Giernie z Korony Pańkiey w Wiel-
ki Piątek.
S. Cyryáká Męczennika 8. Sierpniá.
S. Konstánteęo Męczenniká.
Drzewo Krzyżá Swiętego 3. Májá y
14. Września.
S. Doroty Páńny y Męczenniczki 6.
Lutęgo.
SS. Chryzántá y Dáryuszá Męczenn-
nikow, 1. Sierpniá.
S. Eustáchieęo Męczenniká.
S. Eubereęo Męczenn: 28. Listopádá
S. Eumenieęo Męcz. 12. Wrześniá.
S. Egidzieęo Wyznawce 1. Wrześń.
S. Floryáná Męczenniká ciało Pá-
troná Krolestwá Polskiego 4. Májá.
S. Felicytáryuszá 13. Listopádá
S. Feliciuszá Męczenn: 30. Sierpniá.
S. Faustyná Męczenniká 19. Lipcá,
Gwoźdź Pański w Wielki Czwartek.
Krolowi Władysławowi od Urfiná
Kárdynalá dárowány.
S. Giereoná Męczenn: 20. Páździer.
S. Hippolitá Męczenniká Sierpniá.
S. Hermetá Męczenn: 28. Sierpniá.
S. Hiácynthá Wyznawce 20. Sierp.
S. Hermáná Wyznawce.
S. Janá Chrzćciela 24. Czerwca
Czeluść z ust.
Jedenáście tysięcy Dziewic 21. Páźd.
S. Jákuábá Apostoła 25. Lipcá.
S. Jákuá Pápieżá 22. Kwietnia.
S. Kleménsá Pápieżá y Męczenniká
23. Listopádá.
S. Kálixteęo Pápieżá y Męczenniká,
18. Páździerniká.
SS. Kosmá y Dámiáná Męczennikow
12. Listopádá.
SS. Kántęo, Káncyáná y Káncyo-
ná Męczennikow,
S. Kátarzyny Seneńskiey Ręká,
S. Krystyny 6. Czerwca.
B. Kunęgundy 3. Márcá.
Lila złota od Juliuszá Pápieżá II.
Krolowi Alexandrowi przyśláná,
cum Infulgentia Plenaria, tę ukázuiá
w Szrodopóitną Niedzielę.
S. Łukázá Ewángelisty 28. Páźdz.
S. Domicylle 16. Wrześniá
S. Mácieiá Apostoła 25. Lutęgo.
S. Márcelliná

- S. Marcelliną Papieżą y Męczenniką 26. Kwietniá.
 S. Márcyuszá Męczenn: 26. Wrzes.
 SS. Máchábejskich Męczennikow 22. Wrześniá.
 S. Marciná Biskupá y Wyznawce 11. Listopádá.
 S. Máryny Pánni 18. Grudniá.
 S. Maurycego Włocznia.
 S. Máryi Mágdáleny 22. Czerwcá.
 SS. Niewinniátek Męczennikow 27. Grudniá całe ciáślá.
 S. Názariuszá Męczenn: 28. Czerwéc
 Opoká z Grobu Páńskiego w Wielki Tydzien.
 S. Oswaldá Krolá Wyz: 23. Sierpniá
 S. Piotrá Apostośá 29. Czerwcá.
 S. Páwłá Apostośá 25. Stycz. Zab.
 S. Philipá Apostośá 1. Má: á dwa pálce
 S. Prokopá Męczenniká 4. Lipcá.
 S. Pánkrácego Męczenniká 12. Májá
 SS. piáści Bráći Polskich Męczennikow 12. Listopádá.
 S. Pauliná Wyznawce 21. Lipcá.
 S. Remigiuszá Wyznawce 1. Páźdz:
 S. Stánisławá Męczenniká, Pátroná y Biskupá Krakow: od Bolesławá zámordowánego, 8. Májá.
 S. Stepháná pierwszego Męczenniká 26. Grudniá.
 S. Sebástyaná Męczenn: 10. Sierpniá. ☩
- S. Syxtá Papieżá y Męcz: 6. Sierp:
 S. Sártoniná Męczenn: 29. Listopádá
 S. Zygmunta Męczenniká 2. Májá.
 SS. Sergiuszá y Báchá Męczennikow 7. Pázdzierniká.
 S. Serwiuszá Wyznawce 22. Pázdá
 Sześci Bráciey Polakow.
 S. Sylwestrá Papieżá y Wyznawce 31. Grudniá.
 S. Stepháná Krolá y Wyznawce 20. Listopádá Ręká.
 S. Tomaszá Kántuariyskiego Bisk. Ręká
 S. Theodorá Męczenniká 8. Listop:
 SS. Trzech Lrolow 6. Stycznia
 S. Urbáná Papieżá y Męczenniká 26. Czerwcá.
 S. Wáclawá Męczenniká y Pátroná Krolestwá Polsk: 23. Kwietniá.
 S. Wincentego Męcz: 22. Stycznia.
 S. Wáwrzyncá Męczenniká 10. Sierpniá. część głowy.
 S. Woyciechá Męczenniká Pátroná Krolestwá Polskiego 23. Kwietniá
 S. Wiktorá Papieżá Męczenniká 28. Lipcá.
 S. Witá Męczenniká 15. Czerwcá:
 S. Wiktoryná Męczenniká 6. Márcá
 S. Wálientego Męczenn: 14 Lutego
 S. Wbáldá Męczenniká 7. Lipcá. Y inszych Swiętych Męczennikow y Wyznawcow, Pánien y Wdow:

Wieże przy tym Kościele są trzy, w iedeney jest Dzwon Zygmuntem nazwany, od Zygmunta Krola Polskiego sprawiony, wielki y głosu bardzo ogromnego: są też drugie, ale już mniejsze głosu iednak náder wdzięcznego, y wielkiego, á to w drugiej wieży Wikaryjskiej rzeczoney: W trzeciej zaś jest Zegar, ludziom czas y zamierzone ogłaszaający,

STACYE RZYMSKIE.

Odprawuia się tu w tym Kościele Stacye Rzymskie, iedne z tych, ktore do siedmi Kościołow w Rzymie należą, u trzech Oltarzow, ktore ná to są nánznaczonye Tablicámi z takim napisem: *ALTARE STATIONUM*. Są y w inszych Kościołách téż Stacye, o ktorých przy káżdym Kościele swym naydzieisz.

2. Kościół Świętego MICHAŁA.

OD Bolesławá Chabrego, Pierwszego Krolá Polskiego, przedko po przyięciu Wiary Chrześciańskiey, támże w Zamku zbudowány, y nádány. Potym tenże od Kázimierzá Wielkiego potrzebámi Kościelnemi ozdobnie opátrzony, Roku 1355. Ma dwu Práfatow, Proboszczá, y Kustoszá, y trzech Kánonikow, są y Mánfyonarze, ktorzy Kurs o Pánnie Nayswiętszey odprawuia. Ma Odpusty, y Reliquiy Świętych dostátek.

3. Kościół Świętego JERZEGO.

TAkże w Zamku ten Kościół iest záraz po przyięciu Wiary Świętey zbudowány, á to dla Stácyi Kátedrálneho Kościołá, zmurowány od Wielkiego Kázimierzá Roku 1346. ma czterech Kánonikow, y Mánfyonarce ma, y Odpusty pewnych dni, ma y Reliquie Świętych.

4. Kościół S. MARYI MAGDALENY.

TEN ná Kánoniczey ulicy iest podle *Collegium Iuristarum*, zbudowány od Piotrá Wyszá, Biskupá Krák: y temuż Kollegium inkorporowány, y ochędostwem pięknym opátrzony, á Roku 1638. *de novo* kształtem pięknym restaurowany. W ktorým Kościele B. Jan Kápištran Mszą S. odprowował, ktory naprzod Zakon Bernárdynski do Polski wprowadził. Ma Reliquie SS. Bożych, y Odpusty pewne. Tu téż Studenci z Burle *Iuristarum*, Mszy Świętey słucháią, Litánie o Pánnie Nayswiętszey, y insze nabożeństwą wedlug ich ustaw, *ex fundatione Garvasiana* ná káždy dzień odprawuia.

5. Kościół

5. Kościół SS. MICHAŁA ARCHANIOLA y JOZEFA.

Oycowie Karmeliści Bosli ściślejszey obserwancyi przy tym Kościele swą rezydencyą mają, (o których przyściu do Polski czytay Kościół 45.) są fundowani na grunciech różnych Pánow, gdzie te pláce częścią iáłmużnami, częścią też kupnem są otrzymane do Kościelnego y Klasztornego budowania, za staraniem IchMM. Pánow X. Piotrá Tylickiego, Biskupá Krakowskiego Jegomości Páná Mikołaiá Zebrzydowskiego, Woiwody Krakowskiego, Jegomości Páná Andrzeiá Tęczynskiego, Kásztellaná Bełskiego, y inszych. Przyłożył się też znacznie do tey Fundacyi Jegomość X. Hieronym Powodowski, Archipresbiter y Kánonik Krakowski. Przy zakładaniu tego Kościoła pierwszy Kámién poświęcony świętey pamięci J. M. X. Hieronim Ręczáyski, Kánonik y Archidyákon Krakowski włożył, Roku 1611. W tymże Kościele najpierwszą Mszą miał J. M. X. Marcin Szyskowski, Biskup Krakowski, y błogosławił miejscu temu, zwyśtawieniem na Wielkim Oltarzu Najswiętszego SAKRAMENTU. Do tegoż Kościoła Zakonnicy przeprowadzili się z Klasztoru NIEPOKALANEGO Poezęcia Najswiętszey PANNY MARYI z Ogrodá za S. Mikołaiem będącego, Roku 1618. dnia 25. *Octobra*. Tenże poświęcony od J. M. X. Já kubá Zádžiká, Biskupá Krakowskiego, Roku 1636. dnia 26. *Oktobra*. Ma wielkie swoje Odpusty y Reliquie Świętych Bożych, á mianowicie tych: Głowy cále S. Fláwicy, S. Klaudy, Pánien y Męczenniczek, także dobrze znáczna S. Wálentego Biskppá y Męczenniká, dwu Bráćiey Thebáńskich, Jedenástu tyśiáć Dziewic, Alxándrá Męczenniká goleń cála, S. Stánisłáwá Biskupá y Męczenniká Krakowskiego Reliquia znáczna, SS. Apostołow, Páwłá, Já kubá, y Filippá, S. Floryáná, S. Bárbáry, S. Tereśly Mátki tego Zakonu, dwie sztuce ciáłá, Drzewo Krzyżá S. Obraz Weroniki S. prawdziwie wymálowáncy z tey iáka jest w Rzymie z Odpustámi, y inszych wielu Świętych Bożych w mniejszych párttykulach.

łych. Jest także w tym Kościele Obraz wielce wspaniały y Cu-
downy JOZEFA Świętego, do którego wszyscy w różnych dole-
głościach uciekający się ratunek odbierają. Jako trafiło się w
Roku 1715. podczas Introdukcyi Solemney JOZEFA S. z Kościoła
Panny MARYI do Kościoła OO. Karmelitow Boskich S. Michá-
ła, ná ten czas kiedy Miasto Krakow przyjmowało go za Patroná
J. P. Jan Słowakiewicz Medycyny Doktor, Rádczá Krakowski,
Konfiliarz oraz y Promotor *Archiconfraternitatis S. Joseph*, desig-
nowány ná tę Introdukcyá S. JOZEFA, ciężko zachorował kil-
ká dni *ante Introductionem*, który gdy będąc prawie ná śmiertal-
nym łozku, słyży, że Solemna záczyhá się Introdukcyá do Ko-
ścioła OO. Karmelitow Boskich *in Assistentia* Xiążęciá Biskupá
Krakowskiego, ná ten czas Łubieńskiego, z całym Ducho-
wieństwem, kazał się tenże Pan Słowakiewicz do okná zaprowá-
dzić, który co tylko oddawszy się JOZEFOWI S. názad sam odszedł
od okná y uzdrowiony został, ná podziękowanie poszedł do Ko-
ścioła S. Micháła, krzyżem upadłszy ná ziemię przed Obrazem Jo-
ZEFA Świętego dziękował J. S. że go do zdrowia przyprowadził.
Ci Zakonnicy wielką y szczerą obserwancyą Reguły swey zachowu-
ją w *silentium*, w umartwieniu ciáła ustawicznym. Máiá też
ciż Oycowie swoje *Studium*, według nauki S. Tomaszá z Aquin-
nu, Ktozey iáko prawdziwey od samego Bogá, y od Pásterzow
Stolice Apostolskiey ták wiele rázy ápprobowány, nigdy nie
odstępują. Odpoczywa też tu Ciáło wielce pobożnego y swiátobli-
wie pracowitego, X. Sebástyána Nuceryná, w Piśmie S. Dokto-
rá y Professorá Akadémiey Krak: Káznodźcice Zamkowego, kto-
ry Roku 1635. dniá 23. *Septembra* umárl, 1. *Octobr.* pogrzebiony.
W pięć lat potom było widziáne ciáło iego naymnicy nienarus-
zone, ktoremu Pan Bog niech uczynki iego dobre y prace wiel-
kie pláci Niebem. Ciáło pobożnego Káplána odpoczywa w gro-
bie pod Ołtarzem Panny Nayswiętszey. Leży też tu także Ciáło
W. O. Micháła od S. Bártłomiejá tegoż Zakonu Oycá, który po-
wrociwszy z Rzymu w tym tu Konwencie mieszkaiąc, przy wiel-
kiej swiátobliwości w ustawicznym żył umartwieniu. Wzrok

utrąciwszy

C

utrąciłszy na 7. lat przed śmiercią, w puchlinie umarł Roku 1640. dnia 19. Stycznia. Ktorego umarłego ciało przez lat kilka w wapieniu niegąszonym leżące należone jest całe, przeniesione jest teraz do Biblioteki y w kryształowey położone trunnicy, za ktorego intercesyją już niemáło wielkiej od Bogá doznało łaski w różnych indycyách. Leży Ciało wiele y inszych wielkich Pánów, ktorym upodobało się ieszcze za życia na tym Świętym po śmierci odpoczywać miejscu, czego świadkiem są wspomniane wystawione Mausolea. Kłasztor zaś ci Oycowic z iałmużny J. M. X. Łukaszá Dąbskiego, Kánoniká Krakowskiego, także y Wielmożnego J. M. P. Stánisławá Lubomirskiego, Woiewody Krak: wystawili. Wielkim także do tey wystawienia Bazyliki był Benefaktorem J. M. X. Stánisław Rozdrzażewski Kánonik Krak.

Mają przeczacne *Bremum*, trzy mile od Krakowá, w ktorym tak żyją, iáko S. Eliaz Pátryarchá ich na Puszczy żył. Po puszczy swe Celle przy Káplicách mają, chlebem á iárzynami iáłowemi, y wodą się niekiedy w tydzień posilájąc. Ludzie tu świeccy rzadko bywáją, á iesli kiedy przyidą, *silentium* z tymi powinni zachować. Fundowani przez Jey Mośc P. Agnieszkę z Tęczyńá Firleiwá, Woiewodziná Krakowská, Roku P. 1628.

6. Kościół WSZYTKICH ŚWIĘTYCH.

TEN na Grodzkiej ulicy jest, zbudowany wprzod drzewiány, á przynależał do S. TROYCE, Fárnego na ten czas Kościoła. Potym zmurowany y nádány od Szlachetnego JákuBá Bobole, człeká pobożnego, y w sprawách Rycerskich záslużonego. Ten wiele kosztownych Appáratow temuż Kościołowi zostáwił, Ma ten Kościół Odpusty wielkie na czasy pewne, ma y Reliquii SS. Bożych niemáło, á miánowicie z Towárzyszek S. Urszule iedną Głowę, y w mniejszych pártýkułách, SS. Pánien y Męczenniczek, jest y S. Stánisławá znaczna Reliquia y cząstká drzewá Krzyżá S. Ma Proboszczá záwzse Profesorá Akádemiey Krakow: Dziekaná, Kánonikow, także Wikáryow. Ten Kościół ozdobiony jest wшыstek, y Wielki Ołtarz, y inszych niemáło, á miánowicie przy drzwiách

drzwiach wschodnich iest Ołtarz SS. Kryspiná y Kryspiniána Męczennikow, Mistrzow Cechu rzemieślá Szewskiego, dziwnie bárdzo piękney struktury. Ma tenże Ołtarz Reliquie Świętych y Odpuſty, ma także Zegar głoſny, zá ſtáraniem X. Jákuhá Zá-kryſtyána zmarłego ſpráwiony. Jeſt Szkoła od Máciáciá Miechowity, Kánoniká Krák: y Chronikarzá ſtárego zmurowána. Jeſt y Obraz Pány Nayſwiętſzey pięknoſci wielkicy koſztownie przybrány, á ten przynieſiony z Węgier przez támečznego Szláchćicá Roku 1647. y tutecznemu Koſćiołowi z funduſzem dárowány, iest y drugi także cudowny.

W tym Koſćiele przybyło Nabożeńſtwá, to iest że káżdego dnia Prymárye odpráwuia ſię zwyſtáwieniem Nayſw: SAKRAMENTU *in Pixide*, Supplikácye, przytym Koronká o TROYCY Przenayſwiętſzey ſpiewána bywa w káżdą Niędzielę po pierwſzey Mſzy Świętey. *Item* w káždy Czwartek po Prymáryi bywáia ſpiewáne Godzinki o Przenayſwiętſzym SAKRAMENCIE, także pod czás Poſtu wielkiego w káždy Czwartek po południu bywáia Páſſye z wyſtáwieniem Nayſwiętſzego SAKRAMENTU, z Kazániámi y Dyſcypliná Bráctwá TROYCE Przenayſw: &c. &c.

7. Koſćioł Świętego FRANCISZKA.

Roku Páńſkiego 1237, od Bołeſłáwá Pudyká Monárchy Polſkiego fundowány, (w krotce po ſmierci Świętego Fránciſzká, zmarłego Roku 1226, dnia 4. Páździerniká) gdzie w grobie mármurowym ciało iego odpoczywa, po lewey ręce w murze nie dáleko wielkiego Ołtarzá, W tymże Koſćiele leży B. Sálo-meá Sioſtrá iego, (ná której inſtáncyá oraz B. Kunegundy Małżonki ſwoiey też Bázylikę z Konwentem wybudował) Xieni pierwſza Pánien Świętey Kláry Świętego Jędrzeiá, Cudámi zá żywotá y po ſmierci ſlawna. Tá umárlá Roku 1268, dnia 17. Liſtopádá w Skále, która przed ſmierciá taką o pogrzebie Ciáła ſwego uczyniła dyſpozycyá. Po ſmierci moiey ciało wydáć Bráci náſzym Mnieyſzym, ieżeli go prágnąć będą u ſiebie pogrzeſć. Po ósmiu dnjách Ciáło B. Sálo-meí w proſtey drewniáney trun-

nie zawarte, do ziemi spuściły Zakonne Siostry chcąc aby w po-
 rzodku Cerek Mátká odpoczywała, y do niey w potrzebách bli-
 ski zawnze ákces miały. Lecz Oycowie Fránciszkáni Konwen-
 tu Krakowskiego, zápozawali o wydanie B. Sálomei Ciáła, Za-
 konne Siostry, náde wszystko iej álleguiąc wolą, z kąd taką *de-*
finitivam otrzymáli. *Corpus V. Salumea ante aliquot menses Scala*
ad lapidem S. Mariae humatum, exhumetur, Cracoviam transferatur,
et in Aede S. Francisci Fratrum Min. sepeliatur. Gdy ná przeniesie-
 nie Ciáła B. Salomei Dzień 28. Czerwca był náznaczony, z iechá-
 ło się było do Klasztoru Pánien Zakonnych bárdzo wiele ludzi
 Duchownych y Swieckich, między ktoremi była S. Kunegundá
 zycząc sobie wszyscy widzenia Jey Błogosławionego Ciáła y iem-
 u w przeprowadzeniu ássystować. Dobyte z ziemi B. Sálomei
 Ciáło w siedm zupełne Miesiącey, znalezione, gdy włożono
 ná woz w ktorym było záprzęzonych ósm wołów, ná znak Jey
 wielkiej pokory: asz óto one ósm wołów przy przymuszaniu
 bićiem, z mieyscá ruszyć Ciáła S. niemogły. Widzi to B. Woy-
 ciech B. Sálomei Spowiednik! á wiedząc iák wielkiej przed Bo-
 giem iest posłuszeństwo wagi, nie woły bić, ále B. Sálomeę mo-
 cą S. posłuszeństwa zágadnął, upominájąc, aby iák zá żywotá
 tak y po śmierci posłuszną była, y zwierzchności Duchowney, y
 woli Przełożonych Zakonnych, ledwo co wymowił, woły iść zá-
 raz dobrowolnie poczęły. Kiedy przez Promnik prowadzono to
 S. Ciáło, ptaszek niezwyčajncy piękności, z wysoká spuszczał
 się ná nie, y usiadał często, znąc pewnie dájąc o wielkiej chwa-
 le, ktorey w błogosławieństwie záżywała Niebieskim. W sam iuż
 Krakow w prowadzone to S. Ciáło, iák Miechowitá świadczy,
 Roku 1269. W pośrzodku Choru S. Fránciszká Bráci mniejszych
 pogrzebione. Ale potym S. Jey Relikwie podniesione, y do Ká-
 plíce nie dáleko drzwi (idąc z Bráckiey ulice) ná Jey Honor
 zmurowáney przeniesione zostały. Táz Káplícá była niegdy Cie-
 śielska w ktorey do tych czas odprawuia Cieślowie co Suchedni
 zá Dusze Zmárłych swoje Nabożeństwo zákupuiać Msze SS. W
 ktorey Kápliey iest Oltarz B. Sálomei wszystek mármurowy, Stá-
 tua B. Salo-

zna B. Sálomei Alábástrowa biała, y inſze Ofoby, Krolá Pudyká! y Małżonki Jegoy inſzych wiele sztuk Alábáſtrowych, ieſt tumbá nákfztalt Cymboryũ, w tey Tumbie ſkrzynká z Reliquiámi B. Sálomei przed ktoremi we dnie y wnocy z elemożyny uproſzoney lám-pá gorcie. Táż Káplićá á dumbrowána pikturámi, odrzwie mármurowe do niey z kratą żelázná, poſadzká y ſtopnie mármurowe: wſpániáſta y kondekorowana, miedziá pobita, w tey Káplicy znáyduie ſię grob JJ. WW. PP. Morſtynow y JJ. PP. Zborowſkich. W poſrzodku Koſcioła ieſt ciało B. Henryká Gwárdyaná, w náuce y w iwiátobliwoſci ſlawnego, zmárłego Roku 1269. z iedenáſtá Bráci od Tátárow zábitego. Táż Błogofławionego Ráymundá zmárłego Roku 1272. Władyſławá, Micháłá, Blázego, Leonárdá, Eſtárdá, Janá, Mikołáiá, y inſzych czterech, táż B. Boguſławá piątego ná ten czas Prowincyałá Prowincyi Polſkiej, B. Sálomei Spowiedniká, ktory w pewnym widzeniu po ſmierci B. Sálomei, ná tym mieyſcu, gdzie Káplićá ıey, widział dwie kolumny niby mármurowe od Niebá do ziemiie wyſtáwione po nich, niby drábinie B. Sálomeá wſtępuiáca do Niebá, y głoſ ſłyſzał, zákwitlá y owoc wydałá roſzczká Aáronowa. Umárl Roku 1290. dnia 19. Auguſta. Mamy też to wiedzieć, że ten Koſciół był záłożony pod tytułem Ciála Páńſkiego, ále w Roku 1345. Stało ſię że wyrzucono w błoto Nayswiętſze Hoſtye (we Wſi názwáney Báwoł. Gdzie dziś Miáſto Kázimierz przy Krákowie) cudownie cálemu Krákowowi Bog obiawił zá ſwiátlém z ſtępuiácy, więc Krol Polſki, ná ten czas Kázimierz Wielki, ná tym mieyſcu Koſciół wyfundowawſzy, otrzymał to u OO. Fránciſzkánow, áby tytułu uſtąpili pierwſzego, á S. Fránciſzkowi Koſciół poſwięcili, czego była Confirmácya in *Concilio Baſilienſi*, iednák ná pámiatkę do tego czasu ná káždy Czwartek bywa wyſtáwienie Nayswiętſzego SAKRAMENTU z Odpuſtámi od Stolicy Apoſtoliſkiej wiecznie nádánemi, ieſt to wypiſane ná mármurze przy drzwiách w chodząc do Koſcioła od Kláſztorney Forty. Jeſt w tym Koſciele Braćw Duchownych cztery. Pierwſze *Compaſſionis JESU Chriſti*, z wielką po-

budka

budką ludzi grzesznych do pokuty, gdzie Bracia tegoż Bractwa, w Piątek każdy Wielkopostny, przy zączynajúcey się Pąsly w chodząc do Káplice witają ludzi tymi słowy: *Memento homo mori: Pámietay człowiecze ná śmierć.* To Bráctwo fundowane y wprowadzone od S. p. X. Marciná Szyfkowskiego, Biskupá Krá-kowskiego, dnia y godziny tey, w ktorey Krol Władysław IV. narodził się, Roku 1595. dnia 7. Lipcá, godziny 19. stało się to z przeżyżenia y Opátrności Boskiej, to Bráctwo wzięło so-bie zaráz zá Protektorá tego Krolewicá JMci, zá ktorego oso-bliwie bywa Msza S. w każdy Piątek. To Bráctwo od Oycá Świę-tego KLEMENSA VIII. jest potwierdzone, z Odpustámi wiecznie nádánemi, ma swoię Káplicę pobok Kościoła przy Ambonie, to Bráctwo pomienione używa kap czarnych, zmálowánemi tru-piemi głowámi, á z napisem takim, *Pámietay człowiecze ná śmierć.* Do tey Káplice bywa Processya z Krzyżem w Piątki y Msza o Męce Páńskiey spiewána. W Márcowe zás álbo raczey Wielkopostne Piątki bywa w niey konkurs ludzi wielki dla Odpustow ktorych tám ludzie dostępują, y dla Nabożeństvá, ktore cały dzień trwa z wystáwieniem Nayświętszego SAKRAMENTU z Kazániámi czterémá to jest ránnym, o godzinie pierwszy, o czwartej w reyce Káplicy y ná Kościele rázem, y Processyámi zá pozwole-niem Oycá S. KLEMENSA VIII. od ktorego jest tyż Ołtarz zá du-sze zmárłych uprzywilejowany. Ma jeszcze to Bráctwo prerogá-tywę, że w Wielki Piątek więźniá wyprafza od śmierci. Drugie Bráctwo jest w Káplicy Włoskiej, Świętego Janá Chrzciciela, ktore używa kap białych w Processyách, jest to Káplicá sztuká-teryá y pikturą przednią kondekorowana, á kosztem IMCiw Panow Kupcow Włoskich reformowana, ma swoie Odpusty czá-sow pewnych. Tá Káplicá reprezentuje strukturę Domku Pán-ny MARYI Loretáńskiey, dla tego tę Uroczystość odpráwiuie z wystáwieniem Nayśw: SAKRAMENTU z Kazániámi y Odpu-stámi, tak iáko ná S. Jan Chrzciciel. Trzecie Bráctwo jest Chor-dy álbo Paská S. Fránéjszká, z Odpustámi od Stolicy Apostolskiej wiecznie nádánemi, Czwarte S. Antoniego. W Krucganku jest Oł-
tarz

tarz Miłofierdzia názwany, zamykány, w którym stoią dwie O-
 foby Pan JEZUS y Nayswiętzsza Pánná, o tym Pánu Jezusie iest
 táka famá od dawnych czasów ták w Konwencie między Oy-
 cámi, iáko w Mieście, że miał niegdys złodzieiá zá czuprynę
 uchwyćić, który Wotá frebrne zdecydował, y nie puścił go po-
 ki nie przyobiecał Sąd (do którego należało) kára go dárować,
 z kąd ieszczé do tych czas ręká Státuy práwa zda się bydz ná doł
 spuszczone, y otwárta, do chwytánia gotowa, ktorey potym-
 trzcinę ákkommodowano, że záś tego zápisanego iuż nie mász,
 rácyá iest iż kilká rázy Kościół y Konwent gorzał, nayprzed
 w Roku 1462. dnia 29. Kwietniá, w ten czas kiedy práwie po-
 łowá Krakowá zgorzáło, poczáwszy od Kánowney Ulicy, aż
 do S. Duchá, drugi raz w Roku 1657. od Szwedow spalony, przy
 rożnych rzeczách áktá zgorzáły. W tym Oltarzu Pan JEZUS ná
 weyźrzeniu iest strážny, grzesznym do skruchy pędki. Potym
 iest Káplicá Złotnikow, w ktorey bywa co Suchedni zá Dusze
 zmártych Nabożeństwo! bywa tákże Nabożeństwo raz do Roku
 z Kazánim, z wyśtáwieniem Naysw: SAKRAMENTU zOdpustámi,
 ná Święto Świętego Eligiego Biskupá Pátroná tego Konśtu,
 co Święto, co Niedzielá odprawuie się Młza Święta, ktorá w
 pięknym porzárku Pánowie Złotnicy konserwuią, y zá swoim
 kluczem y dyspozycyá máią. Jest tákże Káplicá S. Klary posadz-
 ká ozdobiona, wybielona, y zámknięta, kratę má żelázną, y
 drzwi má żelázne, ktorá przedtym bylá Muzykáncka. Potym-
 iest Káplicá Nayswiętzszey Pánnny Bolesney, w korey odprawia
 się Litánia w Sobotę odwieczora z Odpustámi, przed tym Nays-
 świętzszey Pánnny Oltarzem Cudá Bog wielkie czynił, y ludzie
 łask doznawáią, iáko tabliczki ná ktorych cudá odmálowáne
 świadczá! bywáią tám codzieln Godzinki o Naysw: Pánnie o
 godzinie piątey z raná y Młza S. przy znacznym konkurśie lu-
 dži, do tego Obrázu wielká dewocyá máiących! bywa w tey
 Káplicy Kazánie ná Jey Święto, tákże w Wielkiy Czwartek-
 gdy Bráćwo Męki JEZUSOWEY ná śmierć dekretowánego z
 trupią głowá przyprowadzi wyprośzonego. Ná boku w tey Ká-
 plicy iest Oltarz, w którym iest Pássya zákryta, gdzie Ukrzyżowá-
 nego

nego Chrystusa jest wizerunek bardo straszny, lecz pokutującym wielce miły. W ścianach teyże Kaplice ná przeciw Ołtarzow innych są Konfesyonały *Penitentiariorum* są y rożnych Epitaphia. Między temi Káplíciami w Krucganku ná murách są Epitaphia Biskupow Krakowskich doskonále wykonterfektowanych, á to ieszczé od Kánonizácii S. Stánisława Biskupá Krakowskiego, który w Roku 1253. od Innocencyusza IV. Papieżá w Kościele Assyjskim OO. Fránciszkanow Kánonizowany, od którego czasu według *submissyi*, Imieniem wszystkich Sukcessorow Biskupow Krakowskich Konwentowi Assyjskiemu od Posłow albo Kommissarzow Krolestwa Polskiego ná pomienioną Kánonizacyą posłanych, dáney! Rytráchty Xiążąt, Biskupow, Krakowskich zmárłych y piniędzy sto szkutow do Assyżá z Polskiesy posyłać zaczęto: Aże odległość mieyscá do przestánia trudność czynilá, zaczęmy OO. Assyscy Konwentowi Krakowskiemu tego Honoru y práwá ustapili. OO. zaś Krakowscy *in vim* tych Obrázow y summy pomienioney, dáli Konwentowi Assyjskiemu Osobę S. Fránciszka trzyłóckiówą srebrną, która sto dwádziescía wazyłá grzywien. Z początku Sukcessorowie IchMM. Biskupow Zmárłych Obrázy ná deskách málowáne dawáli, które potym widząc mieysce sposobne przemienione w kosztowne y bardo ozdobne suro złościste Epitaphia. W tym Kościele Ołtarz Wielki mármurowy, struktury piękney y kosztowney, w którym jest Obraz S. Fránciszka: Formy bardo wspaniałe, y kosztu wielkiego, Perłową mácią Męká Páná JEZUSA w *stos* w czarnym Chebanie sadzona jest, gdzie widá é z jedney strony Historiyá Zywotá S. Fránciszka, z drugiesy S. Antoniego w poyśrzodku málowaná. Nád temi Formámi Obrázy zbyt wielkie, á pilną pracą sławnego czasow swoich Málarzá Tomaszá Dolábelly wystawione, którym się Cudzoziemskie Gieniusze dziwuia y chwala. Z jedney strony reprezentuie się Sąd straszny Boski, zmartwychwstánie umárłych, okropność mak piekielnych. A po drugiesy stronie zagniewanie Boskie ná grzesznikow, swiát dla złości ich gubié zamysłájące! gdzie S. Fránciszek z S. Dominikiem prezentowani

prezentowani od Naysw: Panny stawieni gniew Boski tamu-
 ią. Ná iedney stronie iest Ołtarz Nays: Panny Niepokalánego
 Poczęcia rzeźbą piękną suto złotą, z strukturą málowaną. Ná
 drugiey stronie Ołtarz podobney struktury S. Antoniego Pádc-
 wskiego, u ktorego Obrázu wiele ludzi łask w swych potrze-
 bách doznáwaią. Przed tym Obrázem odpráwnią się Wotywy przez
 dziewięć Wtorkow Nowenny ná którą są nádáne Odpusty Zwy-
 stáwieniem Naysw: SAKRAMENTU, przez inne zaś Wtorki cáte-
 go roku bez wystáwienia. W rogu iednym iest Ołtarz pięknego
 kształtu S. Ludwiká Biskupá Tolesańskiego. W drugim podó-
 bny Ołtarz S. Bonáwentury, u ktorego Mátrony ciężárne łá-
 ski doznáią. Wedle tegoż Ołtarzá iest Ołtarz Przemienienia
 Páńskiego. Ná szrodku tego Kościoła z iedney strony iest Oł-
 tarz Nay: Panny Poćieszenia, miejscámi suto złoty. Z dru-
 giey strony podobnyż S. Anny. Wedle niego iest Ołtarz Trzech
 Krolow strukturą przednią cały suto złoty z munificencyi J. J. W. W.
 P. P. Bełcháckich wystáwiony, pod którym swoy grob máią,
 z tych dobroczynności ná wielki Chur posadzka mármurowa iest
 dána, y znaczna summá Konwentowi ná fundacyą zápisana.
 Ku końcowi iest Ołtarz przedni roboty S. Wáwrzyncá, miej-
 scámi suto złoty. Z drugiey strony podobny temuż S. Dyda-
 ká, Obrázy w nich przedniego Málárskiego konsztu. Amboná
 suto złota. *Si quis miracula* reprezentuiąca. Orgány wspaniá-
 łe iedne, drugie struktury piękney pomnieysze. Łáwki w Ko-
 ściele dębowe Snycerską robotą kosztowne z szcudrobliwey
 łáski J. W. J. M. P. Jáná Morstyná Kásztellaná Wiślickiego wy-
 stáwione, z ktorego dobroczynności ma ten Kościół báláfy már-
 murowe z drzwiczkámi moięźnymi, gradusy mármurowe przed
 Wielkim Ołtarzem, odrzwi mármurowe z Bráckiey ulice idąc,
 inną hoyność ná ozdóbę tey Bazyliki. W tym Kościele bywa Od-
 puśc wielki od winy y káry, w dzień Panny MARYI Anielskiey,
 rzeczoney *Portiuncula*, dnia II. Sierpniá, ktory od Naywyższe-
 go Papieżá Alexándrá nádány. Tákże przez całą Oktáwę S. Frán-
 ciszká bywa odpusc z Kazániami iánnemi y wieczornemi, z Zwy-

stawieniem Nayśw: SAKRAMENTU, z Proceſſyámi przy wielkim konkursie ludzi. Ná Święto Niepokalánie Poczętey Nayśw: Pánny MARYI Pátronki całego Zakonu, ná S. Krzyż, ná wypiatnowanie Blizn S. Fránciszka. Ná Święto S. Antoniego. Ná S. Bonáwenturę, w ktore Orátoriską Eloquencyą o odwieczornych godzinách ieden z Przeſławney Akadémij Krakowkiew S. Doktorá depredykue. Ma innych wiele Odpuſtow iáko to ná Feſt B. Sálomei. Ná Świętá niektorych Pátronow Zakonnych zupełne Odpuſty, iáko też ma Odpaſty ná Świętá Pátronow Bráckich, y Mieſięczne Bráctw Niedziele. Ma y tę łáskę od Naywyższego Papieżá Benedyktá XIII. przy Ołtarzu Niepokalánie Poczętey Nayśw: P. MARYI, że zá odpráwieniem Mſzy S. Duſzá z Czyſcá uwolniona zoſtáie, w dni ná tablicy przy tym Ołtarzu záwieszoney wyrázone. Ma ten Koſciół Reliquiy Świętych Bożych wielki doſtátek, z ktorych niektore te ſpecyfkowane ſá: Głowy trzy zSS. Jedenáſtu tyſiác Dziewic, krew wyplłyniona, z Obrázow z Rzymu tu do Krakowá doſtána, część Ręki Leoná Papieżá, znaczną Reliquiá S. Pauliny w trunienice, Głowę Świętey Sálomei y Rękę. Rękę S. Kunegundy w trunienice z Reliquiámi B. Sálomei z Włofiennicy S. Fránciszka. Relikwiá S. Antoniego Pádewskiego, ktora wielką wonnoſé y przedziwną z ſiebie wydáie. Roku 2718. z wielkim ápplauzem w prowadzona, przez Jáśnie Oſwieconego Xiążęciá Kázimierzá Łubiniſkiego Biſkupá Krakowſkiego. Ma w Zákryſtyi Ołtarz B. Kunegundy wedle ktorego w koło Reliquie znaczne SS. Páńſkich, y inych ták wiele. W teyże Záchryſtyi znáydujá ſię Obrázy wſzytkich Inſtytutorow Zakonow. Ná tym Koſcióle bylá wielkiew wſpániáłoſci Wieża, ktora przy ſpaleniu od Szwedow Koſciółá zruinowána zoſtála. Znáyduie ſię inſza, lubo nie ná tym mieyſcu miedziá obita z gankiem żeláznym dla Trębáczow, w ktorey ieſt dzwon głoſny. Z Koſciółá tego bywa Solcna Proceſſya z Nayſwiętſzym SAKRAMENTEM, w Okrawie Bożego Ciála po Rynku Miáſtá! pod czás ktorey Kongregácyá PP. Włochow z ſwiecáni lanemi y z báldachimem ſwoim áſtytuic.

kuie. Przy tym Kościele iest Konwent wspaniały w kwádranguł Ambity obszernie máiący, z ámbitem przed Refektarzem dołyć szerokim. W ktorym Konwencie blisko sto znáyuie się Osob Zakonnych. Jest w nim *Kollegium Szyjskavianum, Illustrissimi Episcopi Cracov. Studium Theologicum, & Philosophicum* Nowicyat y Profesat. Lurbo ták obszerna Fámilia w tym Klasztorze S. Fránciszka Zakonnikow rezyduie, bez wielkich Folwárków y Máiętności tylko z nickorych Wyderkaffow ma swoię wiwendę. Ale bárdziej Cudowną y nieograniczoną y ledwie do wierzenia poiętą żywi się Prowidencją Boską przez láskáwych Dobrodzieiow.

STACYE RZYMSKICH KOŚCIOŁOW.

TU w tym Kościele odprawuia się też Stácye siedmi Kościołow Rzymskich, u siedmi Ołtarzow táblicámi náznáczonemi.

PAŁAC BISKUPOW KRAKOWSKICH.

Od Świętego Fránciszka idąc po lewey ręce iest Páłac Biskupow Krakowskich, ktory nową strukturą od J. M. X. Piotrá Gębickiego Biskupa Krakowskiego kosztem niemáłym reformowány, y páńsko wystáwiony.

8. Kościół Świętego NORBERTA.

Nie dáleko, zaraz przy Bramie Wiślney iest Kościół nowy S. Norberta, z Klasztorem Imienia y Reguły tegoż Świętego, do ktorego Pánni z Klasztoru Zwierzynieckiego są wprowadzone 5. dnia Septembrá, kwitnie ten Zakon w swey szczyrey obserwancyi, pod Regułą S. Augustyná, ma SS. Bozych Reliquie, záłożony Roku 1636. poświęcony Roku 1642. dnia 18. Máia, od X. Tomaszá Oborskiego, Suffragána Krák. zá stárániem J. M. pobożney Pánni Doroty Kackiey, Xsięni Zwierzynieckiey.

9. Kościół Świętey A N N Y.

WTey ulicy S. Anny názwány, byłá przedtym Bożnicá Żydowska, mieysce uragánia y czci uwłoczenia Imieniu Najswiętszemu JEZUS, áleć tę szaránczą piekielną, y Pogáństwo nienáfycone przeciw prawowiernym Chrześciánom, z tey ulicy wy-

gnano, z tey przyczyny; iż niewinne dzieciatko w Wielki Piątek zabili 27. *Martij*, Roku 1407. y ná Kápláná niofącego Nayświętſzy SAKRAMENT do chorego kámieñmi ćiskáli, o czym powiadał ná ſwym Kazaniu Profesor Akadémii, Krák: w Piśmie S. wielki y żarliwy Káznodzieciá Budek u S. Bárbáry. Po wygnaniu tych Żydow, á poświęceniu tey Bożnice, ná Kościół, oddány ieſt Akadémii, áby Profesorowie Chwałę Páńſką żarliwie rozmnażáli przez młodź im ſię powierzóną, co z łáſki Boſkiej czyniá pilnie. Ma ten Kościół Probofzczá ſwego, Dziekaná, Scholáſtyká, Archidiákoná, Kánclerzá y Kánonikow, z teyże Akadémii, tákżey Wikáryow. Ten im inkorporował Jágiełło Krol, y Sucesſorom ich. Ieſt to Kościół Páráfiálny, w ktorym Świętymi Sákrámentámi Páráfiánom ſwoim ádminiſtruia, ma Bráctwo S. Anny z Odpustámi wielkimi, we Wtorki odpráwia Wotywę o S. Annie, Bráćia tego Bráctwá używáią kap ſzarych płóciennych, odpoczywa tu Ciáło w mármurowym grobie w wielkim Chorze po lewey ręce przy ścienie B. JANA KANTEGO, Doktorá w Piśmie S. y Profesorá Akadémii Krákowskiej, wielka poćiechá ludzi wſzytkich Korony Polskiej. Tu bowiem przy iego grobie, ślepi, głufzy, chrami, wrzodowáci, y chorobámi roznemi ſćiſnieni, u Páná Bogá przez przyczynę tego Świętego zdrowie upraſzáią, y općtáni wolni od diabelſtwá zoſtáią, day Pánie Boże dočekáć tego Świętego Kánonizácyi. Doznał łáſki Páńſkiej zá przyczyná tego Świętego w ſwey ćiężkiej chorobie ſ. pámięci X. JákuB Zadzik, Biſkup Krák: w Roku 1638. gdzie záraz pewná ſumę Jáłmużny odłóżył ná Kánonizácyá y ná Káplieć tego Świętego. Czego y przedtym inſzych wiele roznemi chorobámi złozeni á z tych 83. od rozumu odchodzacych, konáiących tákże 6. prawdziwie umártych 16. doználi. U tegoż teź grobu Świętego, ieſt Oltarz uprzywilciovány zá umárte z wybáwieniem ieſdneý duſze z Czyſcá kto Mſzá Świętá zá te odpráwi: znáydnie ſię wiele y wielce pobożnych (w pracách y w ćwiczeniu młodzi codziennym) Mágiſtrow, á oſobliwie Grzegorzá Wigiláncyuſzá, Sámborytáná, wielkiej pobożnoſci ćleká: Antoniego, Anápáchoniuſzá,

páchoniuszá, Szymoná Hálicyuszá, nád którym, gdy umári, gwiazdá we dnie świeciłá, y inszych wiele żywotá nie nágán- nego, o czym *Manuscripta Collegium* ich, X. Piotr Skárgá w Zy- wotách SS. pierwey Akadémiey á potym *Societatis JESU* Profes- for, Wielebny X. Fábian Birnowski Dominikan w swoich Kazá- niách, X. Szymon Stárowolski *in sua Polonia*, świadczą. Ma- ten Kościół Reliquiy SS. Bożych dostátek y z Odpustámi, ma- Szkołę zmurowáná od Mácieiá Micchowity, Kánoniká Krakow- skiego, w ktorey Professor y Studenci mieszkáją.

STACYE VII. KOSCIOŁOW RZYMSKICH.

Trzy tu Ołtarze są nánáznaczone tablicámi dla obchodzenia Stácyi siedmi Kościołow Rzymskich.

To iest opisanie stárego Kościoła Świętey Anny; Nowego zás z fundámentu erygowánego dosyć wspaniála Strukturá ze wszystkiemi swemi szácunku y podziwienią godnemi ozdóbami lubo iuż przez X. M. Jędrzeiá Buchowskiego tegoż Kościoła Ká- noniká obszernie y zupełnie w osobliwey Książce, ktorey tytuł: *Gloria Domini*, stylem łacińskim opisana, iednák y w Additámen- tách tey Książki ná końcu podobną tey stylem polskim zebrá- ną deskrypcyą znajdzieisz.

A C A D E M I A

MATER DOCTRINÆ, VIRTUTIS, PIETATIS,
ET REIPUBLICÆ SEMINARIUM.

TV iuż przystápný do Przewacney Akadémii Krákow- skiey Márki wielu ludzi Uczonych, od Krolow Władysławá Jágiellá y Małżonki iego Jádwiigi fundowána, Roku 1361. ná Ká- zimierzu wprzod, potym do Kráková przeniesiona Roku 1400. W tey uczą náuk wszelkich potrzebnych ludziom młodym: ma Kollegia troie, w ktorych Professorowie mieszkáją, y żyją pod posłuszeństwem (iáko Zakonnicy) iednego Rektora. Te Przy- wileiámi wzwyż miánowany Krol z Rzeczápospolitá umocnił, y kroby

y ktoby ná nię nie ludzko następował, tego przeklina, mówiąc ták: *Si quis autem has nostrae erectionis studij concessionumque pro ipso libertatum & exemptionum ac jurium literas de Successoribus nostris, aut quibuscunque violare & infringere presumpserit, iram vindicem districti judicis & miserabilem infelicitatis horrendum & inopinatum eventum noverit se incursum.*

Pierwsze Kollegium nazwane Wielkie, álbo *Universitas*, do ktorego wchodząc z ulice S. Anny, iest Obraz Chrystusa Páná, przed ktorym się Błogosławiony JAN KANTY modliwał, gdy bywało Kollegium zówarte. W tym mieszka Theologow y Filozofow 20. w tymże Kollegium iest Szkoł álbo Lektorium 6. ná dole, w ktorych *in omni scientia & facultate*, co godziná inși á inși Mágistrowie audytorom swym przez cały dzień (Hebráyskiego y Greckiego ięzyká *ex Professo* nie opuścziájąc) lekcyę czytáją. Siodme *Lectorium* ná gorze nazwane *Theologorum* wspaniáłościá swá dofyć ozdobne, w ktorym nie tylko *Professores Theologiae* w Piśmie S. lekcyę swoje, ále też rozmaite ákty publiczne *in utraq; facultate, tam Theologica quam Philosophica*, tákże y Promocyę *eorundum facultatum*, przy bytności *Serenissimorum Regum, Ducum, Illustrium Cardinalium, Amplissimorum Senatorum*, z wielką chwałą y ozdobą *totius Christianitatis* odprawuią. W tymże *Lectorium Theologorum*, iest Obraz Umęczenia Chrystusa Páná wielkicy pobożności, tákże Jágiellá Krolá y Małżonki ięgo Jádwiigi S. Cudowney wspaniáłości konterfekt.

Wtore *Kollegium* Mále rzeczone, w tym Artystow trzynaście mieszka, ci w co dzienney á prawie niewytknioney pracy żyją aż do samey niemal śmierci, czytájąc Studentom lekcyę, y dysputuiąc w *Kollegium* Wielkim. Máją też swego Dziekaná iáko y Teologowie, ktorych powinność tá iest, podawác Questye do dysputácii Mistrzom, Bákálarzom, y Studentom, ná każdá Sobotę y Niedzielę; przy ktorych *presentes* powinni bydź, y Questye o rzeczách trudnych y wątpliwych rozprowadzić; y dostatecznie solwować: pokázuiąc dostatecznemi rozumu wywodámi, w czym iest omyká, á w czym prawdá, y iáko má bydź obrońona.

niona. Te tedy utarczki Filozowskie bywają czynione dwa kroć w tydzień, lubo to są y od samych Professorow argumentami trudnemi zawiślane, y potężnemi racyami z obu stron umocnione, oni te decydują, y prawdę izczerają iako *Judices* uznawają, na ktorey *Disputatores* oną się kontentując, przedstawiają: żyją *ex communi mensa*.

Trzećcie *Kollegium* rzeczone *Juristarum*, na Grodzkiej ulicy przy Kościele Máryi Mágdáleny, w którym siedm Mágistrow w Prawie uczonych mieszka, w tymże lekcyje swe czytają, *ex opposito* tego jest Bursa nazwana *Juristarum*, zbudowana y nadana od Janá Długoszá, Kánoniká Krákovsk'ego Roku 1480. dla Studentow Prává się uczących: przy tym mieszka jeden Professor y jest im Seniozem, do tey fundácii przybyło inšzych niemáło, á osobliwie X. Stánislává Gárwáskiego, Kánoniká Krák: który trzydziestu trzech Studentow rocznym káždodziennym wiktém opátrzył. Powinność studentow: Naprzod bydź Kátolikiem, Pánu Bogu służyć y Najswiętszey Pánnie, *Officium* o Pánnie Najswiętszey ná káždy dzień *in Communitate* odprawić, także y Litánie; sposob życia im dobry y z kárnością wksztált Zakonny, ktoremu Pan Bog niech płáci, podał: do czego zńacznie się przyłożył s. pámięci Gábryel Władysławski, niekiedy *Alumnus* tey Akádemiey, á potym pilny dozorcá y *Præceptor* w młodych lećiech Nayaśnieyszego Władysławá IV. Krolá zmarłego w Roku 1648. Tu też o tym wiedzieć potrzebá, że jeden *Dočtor Medicina Facultatis*, *ex fundatione* & *Profess:* powinien ubogich ráda, lekárstwem, według možnosti ráutować. Wszyscy w tych *Kollegiách* Professorowie, iako Zakonnicy pod rzádem jednego Rektorá: z jedney szpizárnie, y z jedney kuchni żyją, *in Communitate* iadają. Przy swym obiedzie w teyże izbie u tegoż stołu, gdzie y sami záwŹsze Ubogiego miewają, *ex fundatione B. Cantij*, równá mu swoię porcyá dájac: ktory gdy do izby wchodzi, ták go witają: *Pauper venit, Christus venit*. Pięknuy aważenia y pámięci godny zwyczaj stároświecki przyimowania gościá. Záprawdę Akádemia Krákovika, Mátká nášá, pochwały wielkiej

wielkiej godna, *ex qua tot togata militie Ducis prodeunt*. Wiedzieli bowiem te prace wierności y szczyrości dowcipy bystre Naywyżsi Pasterze, y śacno pozwolili przez swoje *Breve*, czytać Theologią, Piśmo S. wykładać, według sensu Oycow SS. a miłośnowicie *Bonifacius IX. Urbanus V.* tegoż potwierdzili: *Martinus V. Ioannes XII.* y inși. A słuszną, bo co dzień większe *incrementa rapiunt alumni* tey Mátki, textu S. Tomaszá nie odstępuiąc.

Przy tych Kollegiách iest kilká Burs, w których Studenci swe refydecyie máią, kážda z nich ma swoje fundacye od Biskupow, Xiążąt, Doktorow, Pánow y Miasł, á ci zá Dobrodzicie swoje powinni Páná Bogá prosić.

Bursa *Hierusalem*, od Zbyszka Oleśnickiego, Kárdynała y Biskupa Krakow: Roku 1456. fundowaná, á potym od wielu innych eleemożyná szciodra nádána, ktore się tu nie wyliczáią. Ma swoje sposobne *Oratorium* iest ná ścienie murowány Obraz Panny Nayświętszey malowány: o nim tá pewna wiadomość iest, że do Studentá niکتorego nabożnego mawiał. O czym świádestwo záwieszzone támsze iest ná ścienie w tymże *Oratorium* Dziś mieszkáiący Studenci ná káždy dzień Litánie o Pannie Nayświętszey odprawuią. Między inšzemi iest znáczna y wielkopomna eleemożyná Bárłomiejá Nowodworskiego, Rycerzá y Káwalerá Málteńského dla Tucholczykow. Tęż Burę J. M. X. Jákuł Zadzik, Biskup Krak: *de novo* restaurował, y eleemożyná dla 30. Studentow Ziemie Sierádzkiej nádał, z tey okázyi, *memor* będąc *bona institutionis*, że w tey Bursie ieszcze młodým będąc, sam mieszkał.

Bursa *Pauperum*, od Jágiełłá Krolá dochodem rocznym opátrzona, Roku 1409. do ktorey eleemożyny Anná Krolowa przyczyniłá się. Ma swoje Káplię y Kápláná, ktory we dni Święte odprawuię *Sacrum*, tę sami Studenci spiewáią, y Litánie w káždy dzień: ktorych ná tey eleemożynie bywa podczas y 100. z ktorych Studentow wiele ich Káplánami, Bákáłarzami, Professorámi, zá pilną náuką y błogostáwieństwem Páńskim, zostáie: do ktorey się fundacyi Krolowy Anny ś. pámięci X. Piotr Tylicki, Biskup Krakowski, znácznie przyłożył. Bursa

Bursa *Philosophorum*, od Andrzeiá Noskowskiego, Biskupa Płockiego, dla 40. Studentow fundowana, Roku 1560. a potym y od rożnych inszych szczerą eleemozyną opátrzona.

Bursa *Zyziniatarum*, od Doktorá Piśmá S. y Kánoniká Włocławskiego, Janá Zyziniuszá fundowana, y dorocznym dochodem dobrze opátrzona: w tey Studenci w szátách Kleryckich chodzą.

W Roku Páńskim 1643. przybyła Bursa *Staringelliana*, szczerodrobliwą prowizyą *pie memoria Perill. olim & Adm. Rndi. Laurentij Staringellij, primo quidem in inclita Academia Zamoscen: Philos: Doct: & Profess: deinde Eccl: Coll: S. Thoma Decani Infulati* opátrzona. Ktorey Bursie czynsze y dochody, ná dobrách y máietnościách dziedzicznych Jásnie Wielm: niegdy Jákuhá Sobieskiego, Kásztellaná Krák: y iego Potomkow zápisane są, á drugie ná Lesieczánách, máietności J.M.P. Marciná Boneckiego, także ná Hrossynie, Jey M. P. Serney w Chełmskiej ziemi Grodowymi zapisy obwárowane: á po te látá, dla buntow Kozáckich y Tátárskich, zá powodem y zdrádą Chmielnickiego, te máietności iż spustoszáły, czynsze też zátrzymane są. *Viget in eo Contubernio, usus Latina Lingva perpetuus; Pietatis verò matutina ac vespertina Officia, ac Litaniarum decantatio religiosè admodum observantur. Ac prater auditas in privatis vel publicis Scholis Lectiones styli exercitia: tum qualibet feriâ sextâ Declamationes, propositis ab Excell. D. Seniore Physicis atque Questionibus Politicis, secundum cuiusque alumni ordinem, exhibentur.*

Contubernium Gelanianum, alias Smieszkovianum dictum, od Doktorá Medycyny Akadémii Krák: ná ten czas Rektorá, człowická *in Latinis Gracisque Literis* biegłego, Páná Wáwrzyńcá Smieszkowicá z Brzeżin, ná Ziomkow swoich, y ná Szlacheckie dziatki *in vicinia Brzeżin* mieszkájące, w Roku 1646. fundowane, y dorocznym dochodem *sufficientissimè* opátrzone. Do ktorego wszystko swoje dosyć dostátnie *ex operosis Medicina laboribus* zebrane obrocił *peculium*; chcąc, áby *cultus Divinus* przez Alumnow iego był ná potym promowowany. Wystáwione jest

przeciwno małemu *Kollegium*, kosztem niemáłym, Prowizorem iego powinien bywáć z wielkiego *Kollegium* Theology Professor, który Brzezińszczykow zá Rádných Pánow Miasta pomienionego zálecciem, á Szlácheckie dziatki zá X, Proboszczá Brzezińskiego áttestacyá przyimowáć, y wszystkie potrzeby do stołu nalezające opátrowáć ma. Do tegoz prowizycey nalezają Anniwerfaryze dwá, ieden w Krakowie w Kościele S. Anny, drugi w Brzezinách; Senior pomieniony Bursy y Bákálarz Szkoły Brzezińskiej Fárny, którym wedlug ordynacyi Testámentu tegoz Fundatóiá máią bydz oddawáne ná káždy rok zá prace ich *condigna Salaria*. Były y insze Bursy, iáko to Niemiecka, Węgierska, ále dla tych Nácyi Herezyámi zarázonych, Studentow w nich nie máią.

Klasy álbo Szkoły mnieysze, te fundowane wprzod z nakładu s. pámieci Bártłomiejá Nowodworskiego, Káwálerá Máltáńskiego. A teraz *de novo* z gruntu wystáwione z láski y nádania J. K. M. WŁADYSŁAWA IV. Roku 1643. ná przeciw Kościołowi S. Anny, iáko widzieć káždy moze. W tychze zaraz jest práwie wspaniałe y dostáteczne *Oratorium* dla Studentow, gdzie ná káždy dzień *Sacrum* słucháią, w nim *Officium B. M. V.* y *Rosarium* odpráwuiać, Pieśni nabożne wedlug czasu spiewáiać, ná káзде Świętá Orácye odpráwuiać, Spowiedzi, y Najswiętszego SAKRAMÉNTU używáią. Máią iwe wielkie Odpusty, nádáne od Stolicy Apostolskiej, poświęcone pod tytułem Niepokalánego Poczęcia Pánni MARYI, die 2. Junij, Anno D. 1643. przez J. M. X. Piotrá Gębickiego, Biskupá Krakowskiego, Kánclerzá Akádemii, y przy bytności J. M. X. Andrzejá Gębickiego, Biskupá Łuckiego, tákze y wielu znácznych osob, ták stanu Duchownego Prześwietney Kápituły Krak: iáko y stanu swietckiego wielu Woiewodow Kásztellanow, y rożney Sziáchy Narodu Polskiego, tákze y przy bytności Przewacnego Senatu Miasta Krakowa. W tym *Oratorium* jest Obraz Pánni Przenajswiętszey, dziwnie miłey piękności y znácznych dobrodzieystw, ktorých Studenci zá przyczyną tey Pánni doznawáią, iáko Wotá świadczą.

ALBOWIEM

ALBOWIEM

*Tu buyny kwiat młodości trzewi się seroko,
Zá przyczyna tey PANNT, wzbiia się wysoko:
Czeſto bowiem tá PANNA oświeca ciemności
Młodych Studentow, y im dodáie mądrości:
Służcieſz tedy tey PANNIE, á strzeżcie się złego,
Da wam mądrość, y przyſcie do końca dobrego.*

W Kollegiách wszystkich y w Bursách wzwyż miánowanych są *Oratoria*, ábo *Káplíce*, w których *Sacra* odprawuią, tak dla zdrowych, iáko y dla chorych Studentow, którym gdy potrzebá *Sákramentá* Święte dáia: w tych iáko y w inſzych wszystkich Szkołách *Litánie* y *Pieśni* nabożne w káždy dzień czásow swoich Studenti *ſpiewáią*. Czego dogládáia *Seniores*, żeby nie usta- wáła *chwałá* *BOGA* Wſzechmogącego, y *Nayświętszey* *Pánny*: czynia to ſłuſznie, gdyż *wszystká Universitas* wzięcia iá sobie zá *oſobliwą* *Pátronkę* dla czego teſz wſzędny w Szkołách *Obrázy* tey *Przenayświętszey* *Pánny* bárdzo piękne *málowáne* máia.

10. Kościół Świętego SZCZEPANA.

OD Tego S. imienia teſz ulicę tak názywáia. Kościół ten *Fárny* dawny *murowány* *sklepiony*, ma ſwego *Proboſzczá* y *Wikáryow*, którzy *Párochiánow* ſwych *opátruią* *Przenayświęt- ſzemi* *SÁKRAMENTAMI*. Jeſt to *Páročhia* wielka, tak w *Mieſcie* iáko y po *Przedmieſciách*, y teſz po *Wſiách* *roźciaga* się *cura ani- marum*. Ma teſz ten Kościół *ſtárodawne* *Bráctwo* *Urfzule*, S. ál- bo *Jedenaſtu* *tyſiąc* *Dziewic* z *Odpuſtámi* wielkimi. Używa *kap- czerwonych* w *Proceſſyách*. Wielki *Ołtarz* pod *tytułem* *Świę- tego* *Szczepaná* *naypierwſzego* *Męczenniká*, ma *rożnyh* *Świętych* *Reliquie* w *rożnych* *Pártykułách*. *Odpuſty* we *wſzy- ſtkie* *Świętá* *Solenniysze*, *náwet* y w *niektore* *Niedziele* są *temu* *Kościółowi* *nádáne* y *wiecznemi* *czáſy* *pozwolone*. *Brá- ctwo* ma *ieden* *Ołtarz* *S. Urfzule* y *Tey* *Świętey* *znáczne* *Párty- kuły* *Reliquii*, drugi *Ołtarz* *Nayświętszey* *MARYI* *Pánny* *Łá- skámi* *ſłynácej*, *záraz* *przy* *Ołtarzu* *S. Urfzule*. O *obudwoch* *Oł-*

tarzách ma stárání Bráctwo y osobne do nich należące Inwentarze y niektore fundácie. O inszych Ołtarzách, iáko to o Ołtarzu S. Anny Kongregácia Gárbárzy białych; o Ołtarzu S. Szczepaná Krolá Węgierskiego, Kongregácia álbo Cech Gáncarzow Krakowskich. O Ołtarzu Nayświętszey MARYI Pánni Niepokalanie poczętey, Kongregácia Krupnikow; O Ołtarzu S. Mikołaiá Kongregácia Gárbárzy Czerwonych; o Ołtarzu S. Máryi Mágdálény Kongregácia Ogrodnikow, máią stárání y w przypadájące Święto Nabożeństwo swym sumptem prowidiują, Msze Suchedniowe prokuruią. Przy tym Kościele od wschodu Słońca jest Káplićá S. Stánisláwá Kostki *Societatis JESU*, Pátroná Krolestwa Polskiego: z drugą stronę od południá Káplićá Świętego Ignácego Fundátorá Oycow, kosztem y funduszem Ich MM. PP. Korycińskich opátrzona. Máią obiedwie swe Odpusty, Msze Święte fundowane osobliwie Káplićá S. Ignácego, ktore Xięża Wikáryowie odprawuią. Do tych Káplić y do całego Kościoła długi czas bo lat sto kilkanaście interessowali się O(). Jezuići, máiąc ná to *Privilegium* od Krolá Stefaná Batorego y pozwolenie z ápprobácią *Privilegij à loci ordinario*, ále teraz w Roku 1732. Kościół od nich odebrány, & *Titulus Parochi reintegratus*. Tá tylko obligácia przy Jezuitách zostála, że z nich od S. Mácieiá ieden powinien w każdą Niedzielę w Święto y kiedy potrzebá Kazanie miewać, drugi Spowiedzi słuchác, do niczego się więcey nie intryguiąc, gdyż wszelka dyspozycya Kościoła *ab intra & ab extra* y stárání do Proboszczá zupełnie należy. Ma Szkołę y Professorá, Kántorá y Studentow, y dzieci w náukách progres znáczny biorący dostárek. Tá Szkoła zbudowana od Mácieiá Miechowity, Kánoniká Krakowskiego, ná tey jest wymalowany Obraz Pánni Przenayświętszey, przed którym Litánie dzieci Szkolne spiewuią. W tey ulicy nie dáleko tegoż Kościoła jest Szpital dla ubogich y podupádłych Mieszczanow Krakowskich porządny, ktorych opátruie Bráctwo Kupieckie z Kościoła Nayświętszey P. Máryi z rynku. Tego Prowizorem jest J. M. X. Archipresbiter y Pánowie Rádcy Krakowscy. Máią

tu *commoditatem* piękną ubodzy, mają Kápláná y *Oratorium*, w którym modlitwy swe čiż stárzy Mieszczánie ná každý dzień, y ile który chce, odprawują. Tým tymże Szpitálnym ubogimá Sákramentá Święte dáia, y Msze Święte dla nich odprawują z Odpuściami nádánemi.

11. Kościół SS. MACIEIA y MATHEVSZA.

Kościół ten Mácieiá y Máttheuszá Świętych Apostołow, przez Stánisławá Reiá z Kobylan, ná ten czas Plebaná támrzecznego, zbudowány w którym Oycowie Jezuići swoje Komunie y Nabożeństwá przy Nowicyácie odprawują, kędy iest Obraz Nayświętzey Pánny *Maiores*, bárdzo piękny y cudowny. Ma też y Reliquiy rożnych Świętych niemáło.

12. Kościół Świętego KAZIMIERZA.

Około Roku Páńskiego 1630. wystáwiony był ná Przedmieściu *ex opposito* Kościołá Świętey Anny, oraz z Klasztorem Zakonnikow ściśleyszey Obserwáncyi Reguły S. Fránciszká álbo Reformatow. Po ktorego spaleniú przez Szwedow R. P. 1655. inny wystáwiony iest w Mieście ná Rogáckiey ulicy przez J. W. JMCi Páná Fránciszká Szembeká Kásztellaná Kámienieckiego. Zyiá przy tym Kościele ci Zakonnicy, we dnie y w nocy chwaląc Páná Bogá, ustáwiczní w sluchániu Spowiedzi, dyspozycyi chorych ná śmierć, mają zázwsze Studium Teologij S. y często po rożnych Kościołách opowiadáia Słowo Boskie, bofo zázwsze y pieśzo chodzą, ták niżsi z nich iáko y wyżsi náwet y sami Prowincyałowíe. A choć w liczbie znáczney tu mieszkáia, nie mają iednák áni przyimowác chcá żadnych Dobr, áni Prowizyi, nie mają żadnego Qwestarzá, ále tylko álbo z ofiárowánych dobrowolnie iáłmużn, álbo wyproszonych dyskretnie rzeoczy, potrzeby swoie opátruiá, sami nic wásnego nie máiac, á wielu ubogich codziennie sustentuiác. W tymże swoim Kościele mają Reliquij wiele, osobliwie Ciáło S. Máxymá Męczenniká dárowáne im w R. P. 1673. od J. W. JEMci Páná Janá Hrábi Wielopolskiego Kánclerzá W. Koronnego, tákże Pártykułę Autentyczná

tentyczną Drzewą Krzyża S. y inne. Znáyduie się tu Obraz Nayświętszey Máryi Pánni piástuiącey Syná swego, zdawná srebrną fukienką y różnemi klejnotámi ozdobiony, dárowány tym, Oycóm od świątobliwey Pánni Zuzánni Amendowney pierwszego ich Kłasztoru Fundátorki (ktorey y ciásto do tego Kościoła iest przeniesione) u ktorego Łáski rózne wierni odbieráią. A ná Krudzgánku Kłasztornym w Ołtarzu iest Obraz bárdzo powaźny Zbáwiciela nášzego cierniem ukoronowanego, w ktorey postáwie R. P. 1707. Dniá 24. Listopádá gdy ciężkie y długie powietrze w Krakowie pánowáło, pokazał się ná iáwie W. Oycu Jákobowi Mikowskiemu, po innych Zakonnikách zmárłych pozostálemu, y Litánie o Nayśfodszyim Imieniu swoim, z nim odpowiadájącym, záczywał, á potym lasieczką ktorá trzymał w ręku, trzy rázy w stoł uderzył, mowiąc: Dotyc, dosyc, dosyc. Od ktorego czásu y w Kłasztorze y w Mieście ustáła morowa plagá. Przed tym Obrázem codziennie bywáią Msze SS. y wielu łask, poćiech, ludzie naboźni doznáią. Jest w tym Kościele wiele Odpuřtów, osobliwie codzienne á wielkie y nieomyłne, odpráwuiącym Drogę Krzyża JEZUSOWEGO, dla czego choć iest w kącie Miásta, konkurs iednák ludzi do niego iest znaczny.

13. Kościół Świętego M A R K A.

NA Sławkowskiej ulicy ten Kościół iest (od Bramy nie dáleko) ktory *Boleslaus Pudicus* zbudował y nádał, Roku 1200. w ktory Kościół wprowadził Zakonnikow, ktorych zowią *Fratres de Penitencya BB. Martyrum, sub Regula D. Augustini*, z Prági Miásta sławnego Korony Czeskiej R. P. 1257. żeby we dnie y w nocy Páná Bogá ná tym miejscu chwalili: zázywáią ci Zakonnicy Hábitu białego, y Szkáplerzá, ná którym krzyż czerwony z sercá wychodzący. Przy tym też Kościele iest Bráćtwo S. Zofii, ktore od Oycow Świętych Papięzow Rzymńkich wielá Odpuřtów ubogácone, á osobliwie od Grzegorzá VIII. y Leoná X. potym konfirmowáne od Páwła V. á tych powinność Koronkę Páná JEZUSOWÉ odmawiać, ubogich zmárłych dármó grzesć, y kofszulc,

szule, przykryćie zwyczajne darmo dąć, albo użyczyć, ieśli iey nie ma. To Bráctwo ma Káplicę swoię, tymże tytułem Zofiey S. z Obrázem cudownym Nayświętszey Pánny, który iest bárdzo podobny Obrázu Częstochowskiemu, á ten cudámi wielkimi słynie. W teyże Káplicy leżą troie Ciáła BB. Męczennikow od Tátárow pomordowáných Roku 1260. X. Sámuel Nakielski, *in Historia Miechoviána*. Są też w tym Kościele Obrázy ofobliwie Krucyfix, który rozmawiał częstokroć z B. Michálem tegoż Zakonu Zakonnikiem, także Obraz drugi przy ścienie Pánny Máryi który wielkimi cudámi słynie. Odpoczywa w tymże Kościele Ciáło B. Micháła Giedroicá Xiążęciá Litewskiego, Brátá tegoż Zakonu. Przy tym Ciele y Grobie B. Micháła Giedroicá tyśiączne iák zá żywotá ták y po śmierci Łáskawy Bog przez zasługi tegoż B. Micháła z ufnością się uciekájącym ludziom łáski świadczy, ktore *in Regestro Miraculorum* w Skárbcu S. Márká Ewángelisty, pretenduiącemu *latius patebunt*. Tu *de recenti* Roku 1737. Dniá 1. Páździerniká JMć. Pan Michał Gárwálki Kápitan ná ten czas pod Drágoniá Buławy Polney przybył y *Conscientiosè* pod przysięgá w Konysztorzu Krák. wypełnioná zeznał iáko *male cadente alea* w potyczcze od Woyská Rossyiskiego zábrány, aż ná Stolicę prowadzony był. W tey niedoli *ad Patrocinium* B. Micháła Giedroicá uciekłszy się, codziennie pięć paćierzy z nabożeństwem mawiał, nie bez skutku iednák prózby swoiey, kiedy zá wielowładną tego Pátroná protekcyá dziwnym sposobem *miraculosè* z niewoli uszedł, y tu *pro gratiarum actione* przyszedłszy, *ore tenus* B. Micháłowi podziękowawszy, nám oznáymił.

W tymże Kościele w Grobie Bráci Zakonu tego spoczywa pod Wielkim Ołtarzem Ciáło B. Jákobá z Przyrowá. o którym w Fortecy Polskiey pobożny *Investigator* doczyta się. Ten B. *honorifice* ná gradusach złożony leży dziwney zá żywotá ábstynencyi wstąpiwszy álbowiem do Zakonu *Canonicorum Regularium de Penitentia* przez 57. lat *computando* od uczynioney Profeslyi mięsa nie iadał, dyscyplinámi ciáło martwił, Zimie w śniegu, Lećie w pokrzywach tarájąc się, podczas ciężkich upałów ná gorącym stońcu kłekał.

cu klękał. Ostre paski na ciele przyrosłe nosił, straszna Ofiarę Mszy S. z tak rzęsiłtemi odprawował łzami, że częstokroć mokry Korporał do Zakrytyi odnosił, tak dziwną świątobliwością słynąc Roku 1659. z tym się pożegnał światem, przepędził w świątobliwości od Narodzenia swego 76. y Miesiący 6. Jest w tymże Kościele głową całozupełna S. Doroty Panny y Męczenniczki, także y Ołtarz: przy którym do tey S. Panny Matrony *pragnantes* o pomoc się uciekają, y poćiechy wielkiey y rąnkunku doznają.

14. Kościół PRZEMIENIENIA PANSKIEGO.

ALBO KOLLEGIUM SCHOLARUM PIARUM.

Swiątobliwy y uczony Zakon *Scholarum Piarum* Przewielebnych Oycow, od Szkół pobożnych ma swoy tytuł y nazwisko, gdyż gdzie pobożność y boiaźń Pańska, która iest początkiem mądrości, tam oraz nierozdzielnie znayduie się szkoła nauki, y rozumu dobrego doskonałość. Aby tedy w Stołecznym Mieście Krakowie, pobożność większa rozmnożyła się, Boska ordynacya sprawiła, że ci przewielebni Zakonnicy, Szkół Pobożnych Professorowie, szczęśliwie przybyli wprzod do Kázimierskich, a potym do Krakowskich Rezydencyi.

Roku Pańskiego 1663. Nayjaśnieyszy Krol Polski Jan Kázimierz w Krolewską swoię wzięawszy ten Zakon S. Przewielebnych Oycow Piarow protekcyą, wyraźnym swoim konsensem, Indultem, y Przywileiem wiecznym z Kancellaryi Koronney w Wárszawie, dnia 29. Máia, Roku Pańskiego 1654. wydánym, pozwolił tymże Przeznaczonym Oycom, aby się mogli fundować w Krakowie, lub między murami, lub za murami. Przychodzących do Krakowá, przyjął tychże Oycow Uczonych y Pobożnych bárdzo ochotnie Nayprzewielebnieyszy Jáśnie Oświecony Xiążę Siewierskie, J. M. X. Andrzej Trzebicki, Biskup Krakowski y z Pásterskiey swoiey czuyności przypuścił ich, iák y innych Zakonnikow, do pospolitey prace duchowney około Chryśtusowey Winnice, pozwalając im mieycá według ich upodobania

bánia, lub ná Kázimierzu, lub w Krákwie, Roku Páńskiego 1660. dnia 2. Czerwca. Tu ná Kázimierzu otrzymáli miejsce, zá promocyá y osobliwszá szczodrobliwością Przewielebnego J. M. X. Janá Márkiewiczá J. U. D. Krákovskiego, Wármieńskiego Kánoniká, y Infułatá Tárnowskiego.

Miejsce iednak Kázimierskie, nie było wygodne, dla tych Pobożnych Zakonnikow z wielu rácyi Kánonicznych, sam Pan Bog raczył znieść tę niewygodę, przenioższy tych Oycow do Kráková Roku Páńskiego 1675. Dnia 15. Márcá.

Dla obrony Stołecznej Miásta, przy murách Miejskich, między bramą Floryáńską y Słáwkowską otrzymáli miejsce dość ścisłe, zá cáley Rzeczypospolitey Seymie wálnym Grodzinskim, w Roku P. 1679. od wszelkich ciężarow Miejskich uwolnione.

Osobliwa Pásterska pobożność, J. O. Xciá Nayprzewielebniejszego J. M. X. Janá Mááchowskiego, Biskupá Krákovskiego, murować y wystáwić im Kápliecę pozwolił, R. P. 1682. Dnia 14. Stycznia. Ktorá pod tytułem Pána Jezusa ná Gorze Tabor przemienionego benedykował, álbo błogostáwił, Nayprzewielebniejszy J. M. X. Mikołay Oborski, Biskup Láodyceński, Roku 1685. Dnia 3. Lutego. Roku zaś 1691. pozwolił J. O. X. w teyże Káplicy odprawiác wszelkie Uroczyfności Kościelne; tak należące ná chwałę Boską y iego Świętych Wybránych, iáko też ná porátowanie dusz prawowiernych służące.

Z dárú Stolice Apostolskiej w tym Pobożności *Kollegium*, máią tu cáte ciało święte, Świętego Hyppolitá Męczenniká, które w terážniejszym Kościele, ná pócicieh y porátowanie Kráková, przed Boskim Máieftátem, iest wystáwione.

Roku Páńskiego 1720. J. O. Xzna Izábellá z Lubomirskich Sieniáwska Kástellanowa Krákovska, Hetmánowa W. Koronna, Páni osobliwey ku pomnożeniu chwały Boskiej pobożności y szczodrobliwości, wielu Kościołow, dostátniemi fundacyámí znamienita, záwdzięczáiąc Pánu BOGU przedziwne Korony Polskiej uspokojenie po długich woynách y spuustoszeniách, postanowiłá to wypełnić, ile mogło byđz nayprzedzey.

Więc z wrodzonego ku Zakonowi *Scholarum Piarum* od swoich Antecessorów, ná wielu przedtym mieyściach w Polsce fundowanemu, áffektu, deklárowała y szczęśliwie zaczęła przy Kolegium Krakowskim Kościoł, pod przerzeczonym tytułem Przemienienia Páńskiego, przydawszy do tego drugi tytuł, Przenajświętszey MARYI Panny Opiekunki y Krolowy Polskiej. Ják zaś rá wieczny pamięci godna Fundátorká, ná ten Kościoł nie záłożwała kósztu, wspaniałość Jego pokázuie.

Przyłożył się do ozdoby tegoż Kościoła znaczniemi nie raz iálmuznami Xiażę ś. p. Konstántyń Felicyán Szaniáwski Biskup Krakowski pámiętny Senator, ktory ręká swojá y pierwszy kámięń ná fundáment záłożył, y potym szczęśliwie dokończony uroczyście Konsekrował, R. P. 1729. w dzień SS. TROYCY, náznáczywszy rocznicę Poświęcenia, Niedzielę Mieściacá Páździerniká nástępującá zaraz po Święcie Rożáńcowym. Tenże Xiażę Biskup, życząc áby OO. *Scholarum Piarum*, w tey Metropolij Krolestwá w pracách ná chwałę Boską y zbáwienia bliźniego zdawná podiętych nieustawáli, pobudził ich, że tu Náukę S. Teologij záłożyli, lubo przy szczupłości mieyscá y Prowizyi. Nie mnięszym stárániem y promocyá, doświadczoną od kilkudziesiat lat po wielu Kościołách Krakowskich w ustáwicznych Kazániách tychże Zakonnikow ochotę, y práwie codzienná gotowość ná dálszy czas chcąc utrzymác, do Ambony Kátedrálnego Kościoła zá uprzęymym Przeświętney Kápituły Kátedrálneý konsensfem Káznodźciow ich przypuścić, gdzie częstemi Kazániámi iáko też y po inszych Kościołách przysługują się chwale Boskiej. Niektore też pláce puste y zániedbáne ná Przedmieściu przy Kleparzu Biskupie názwánym, tymże Oycom osobliwym Práwem y Przywileiem od cáley Przeświętney Kápituły ákceptowaným, ná potrzebny ogrod dárował, wielá inszemi dobrodzieystwy temu Zakonowi pámiętny ná záwzse Protektor.

Procz wyższego Kościoła, iest tu drugi Kościoł kształnie między fundámentámi ná dole ákkomodowany pod tytułem Wzięcienia JEZUSOWEGO, á w nim osobliwa do Nabożeństw pobudká

pobudką Stopnie Páná JEZUSA , ná kształt Rzymfskich ozdoby y kosztownie wystáwione, á roznemi Reliquiámi, iáko teź y Odpustámi zá instáncyá Náyiásnieyfszego s. p. Krolewiczá Polskiego Jákobá Sobieskiego, od Oycá S. BENEDYKTA XIII. ubogácone. To mieysce lubo codzień ná Nabożeńctwo do Męki Pánfskiej ieŝ otwárte, szczegulniey iednák w Piátki przez cáły Rok , w ktore tu bywa przy Muzyce Msza o Męce Pánfskiej z fundácyi s. p. JMCi Xiędzá Stefaná Dembińfskiego, Kánoniká Kátedrálneho Krák: Kustofzá Koronnego, Infulátá Tárnowskiego, tudziez y JM. X. Jerzego Mirolózewfskiego, Kánoniká tákze Kátedr. Krák: y Kustofzá Koronnego, y infszych zánnych Dobrodzieiow , miánowicie JKCi Páná Antoniego Bekierskiego, Oboźnego Wielkiego, Koronnego, ktory nie tylko fortuna , ále teź krwiá swojá w oddánym do tego Zakonu Synem swoim, znamieniće się do fundácyi przyložyl.

W Kościele wyższym znáyduiá się dwá Bráctwá z osobliwfszemi Nabożeńctwámi, pierwsze pod tytułem Przemienienia Pánfskiego, drugie pod tytułem Opieki Nayswiétszey Pánny, Krolewy Polskiej. W dolnym zá procz pomienionych Odpustow, zwyczáynie co Rok ná Wielki Piátek reprezentuie się Grob Chrystufow. Táme między fundámentámi, są skryte y udzielne Cártákumby to ieŝ groby ná chowánie Ciał przystoynym kosztem rozporzádzone. Od Bramy Floryáńfskiej , záczétá ieŝ Fábryká Collegij sumptem Xiázcziá s. p. Szániáwfskiego , Biskupa Krák: ktorey śmierć ná spodźiwánie prędsza dokończyć mu niedopusciłá, zostáwiwfszy dorád Fábrykę w nádziei szczegulney Opátrzności Boskiej.

Przydáie się tu dla wiadomości, że Fundátorem tego Zakonu *Scholarum Piarum* od Bogá przeznaczonym, y dziwnie do tego Zakonu chwalebneho *Institutum* prowadzonym W. X. Jozef Kálánsancusz rodem z Hiszpan Kánonik y Officyáł generálly niegdys w Dycezyi Urgelláńfskiej, ktory po wielu chwalebnych spráwiedliwego Zyciá, cierpliwości, y gorliwości pracách, ná chwałę Páná Bogá

Bogá y bliźniego zbáwienia podiętych, wielá cudámi w Procefsach Rzymfkich, do bliſkiey Kánonizácii wywiedzionemi dotąd pámiętnie ſłynie. Peſen lat y zaſług umarł w Rzymie dnia 25. Sierpniá Roku 1648. przeżywſzy lat 92.

Zakon *Scholarum Piarum* Lá Inſtytucyá Władyſławá IV. Krolá Polſkiego y Szwedzkiego, pierwſzego w Wárfzawie Fundátorá, w prowadzony do Polſki Roku 1642. á potym tegoż ſamego Roku y práwie rázem ná Spiſz do Miáſtá Podolincá przez J.O. Xią-żęciá Stániſławá Lubomiſkiego, Woiewodę y Stároſtę Krák: po ktorey fundácii po róžnych mieyſcách Kroleſtwá Polſkiego rozkrzewiony ieſt.

15. Koſciół Świętey V R S Z V L E.

NA Świętego Janá Ulicy ten Koſciół ieſt, przy którym Szpi-tal y z Kłaſztorem Zakonników názwanych *Boni Fratres*, ktorzy ſá *re vera Boni Fratres*, bo ubogich chorych opátrnoſci áadney niemájących, opátruiá Doktorem, Apteká, Cyrulikiem, iedzeniem y pićiem, łozem y poſcielá, onym co dzieciá ſocielá, chuſtámi białemi ochędażáiąc: owo ze wſzytkich miar chorym ſami wyſługuiá y wygadzáia. Máia dla nich Infirmáryá bárdzo ſpofobná, wielká, ochędožná y ciepłá: łozek w niey trzyna-ſćie, y Ołtarz, przy którym Mſzá S. odpráwuia, gdzie tychże chorych Sákrámentámi Świętymi opátruiá. Chorzy tu poſtu nie máia, bo im to Koſciół S. pozwolił, á gdy tu z nich ktory umrze, otrzymuie *in abſolutione plenariam indulgentiam, conſeſſam á Summis Pontificibus, & toties confirmatam*. Służá y inſzym ludziom Indulgencye, ktorzy ten Szpital y chorych w nim náwiedzáia. Zakonnicy ſami używáia Hábitu wſzytkiego czarnego, żyia z ſamey eleemozyny, z ktorey y ubogich chorych żywia. Przyrowadzeni do Krakowá Roku 1612. przez Szláchetnego Páná Sebáſtyáná Montolupiego, Szláchćicá niegdy Florentſkiego, á potym od ſ. pámięci Nayaſnicyſzego Zygniantá III. *ob praclara merita ad immunitates & prerogativas Reipub.* przyiętego, y z Domem zacnym ſpowinowáconego. Máia Reliquiá zacná y znáczná

y znaczną S. Urszule, y inſze, Kościoł z elemożyny z gruntu wymurowány: w którym odpoczywa Ciało B. Bonifacyusza Konwerſa Niemcá, życia ſwiątobliwego, Konwentu Wiedeńſkiego. Umárł ten miłofierny, poſtuſzny, y oſtro żyjący Brát Roku 1633. dnia 17. w Konwencie Zebrzydowskiem, tego ciało z pewnych przyczyn, przywieziono do Krakowá, gdzie odpoczywa do tąd ieſzcze całe: zá umárłych, ktorzy u tych Bonifratrow umieráia, z powinności Zakonney či Zakonnicy odprawu-ia Święte Rożáńce, á Kápláni Mſze SS. W Infirmáryi był Obraz Pánni Nayswiętſzey bárdzo piękny nád drzwiami, od ktorego głos ſtyżány był mowiący do Brátá Infirmarzá, *wſtáń Bráćie, o to chory bez Spowiedzi amiera*, ten chory záś gdy ſię wyſpowiádał, umárł. Ten Obraz Pánni Przenayswiętſzey ktory w Infirmáryi zoſtawał, ieſt teraz do Kościoła przenieſiony, zoſtáie przy Ambonie w Oltarzu, do tego Obrázti ludźie máia nabożeńſtwa, y ná káżdą Sobotę ſlucháiący Litánii zá pozwoleniem Stolicy S. Apoſtolskiey otrzymu-ia ſto dni Odfuſtu zupełnego. W tymże Kościele ieſt Páſſya do ktorey dány ieſt Odfuſt zupełny, zá Dufze w Czyſcowych mękách zoſtáiące, od Klemensa XII. gdzie wiele ludźie doznawáia łásk. Tenże Klemens XII. nádał Odfuſt zupełny *cum Oſtáwa Sancti Raphaelis Archangeli*. Przybyła w tymże Kościele Reliquia Pátryárchy tegoż Zakonu S. Janá Bożego wielka pártykuła, ktora ſię wyſtawia *pro omni Feſto Solenni*.

16. Kościoł Świętego JANA CHRZCICIELA y EWANGELISTY.

TEN ieſt ná ulicy tegoż názwiská wymurowány, od Piotrá Duńczyká Komeſa z Krzynná, nowo repárowány około Roku 1715. Ma w Oltarzu Obraz PANNY MARYI Łáſkámí wſławioney ktory w Roku 1633. tu ieſt przenieſiony z kátá przy filarze, y w Oltarz wſławiony, gdzie ludźie wiele łásk doznawáia, iáko rożne Votá ſwiadczá, y zeznánia rożnych oſob, ktore záchowu-ia. Przy tym Kościele ieſt teraz *Conſervatorium* ſlbo pomieſzkánie dla Zgromádenia Pánien pod tytułem Oſiá-

rowánia

rowania Najświętszej Panny MARYI, których powinność jest dawać ćwiczenie w pobożności y różnych robotach osobliwie Sierotom, y one żywić według fundacyi zaczętey przez pobożną y Szlachetną Zofią Czeską, w Roku 1623. á przez różnych pobożnych Dobrodzieiow przyczyniona. Te Panny z Kámienicy ná Szpitalney Ulicy są przeprowadzone ná to mieysce w Roku 1726. po zakończonym po części wymurowánym mieszkaniu z iákmuzny różnych Fundátorow. Są te Panny pod dyrekyą Archipresbiterá Krakowskiego, y máią swego Kápellaná y Spowiedniká.

Jest w bliskości tego Kościoła Dom dla Kápłánow, Prowizorami jest Bráctwo Kráwieckie, á ci należą do Kościoła Panny MARYI w Rynku gdzie ná nabożeństwach bywać powinni.

FUNDACYA PANIEN CHARITATIS.

Albo raczey Siostr Miłosiernych ná usługę ubogich chorych, á pospolicie Siostr Szarych názwaných.

Tych Siostr dwoiaká jest obligacya od Świętego Wincentego á Paulo Oycá Fundátorá y Instytutorá Ich włożona. Pierwsza usługá, pilność y dozór koło chorych ubogich, opátruiać im wszelkie potrzeby przy wygodách, ták co do ducha iáko y ciała należy, przyimuiąc ich do siebie, y zbieráiąc po ulicách oboiey płci, w osobnych Konserwátoryách álbo Infirmáryách, w jedney dla Mężczyzn, w drugiey dla białych głów zporządzonych, onych konserwuiąc. Druga obligacya wychowanie ubogich sierot, dziećci Pánienek, których do siebie przyimuiąc y edukacyą przy boiáźni Bożey, należytą dáiać robot niepospolitych uczą z wielkim dozorem y pilnością koło nich chodząc, zápalone miłością Páná Bogá y bliźniego. Y te nappierwszy początek swoy wzięły we Fráncyi Roku Páńskiego 1630. od S. Oycá Fundátorá swego. Oktorych Instytucie y pracách koło ták zbawienných uczynkow, dowiedziawszy się Najiáśnieysza Ludowiká, Zoná Janá Kázimierzá, Krolowa Polska, wzbudzona ogniem

miłości

miłości Boskiej y bliźniego, z prowadził Ich do Polski y fundowała Ich w Wárszawie Roku Pańskiego 1652. z wielkim pożytkiem tak Mieszczánow Miasta Wárszawy, iako też y Obywatelow Woiewodztw támeicznych. W prędcie potym widząc dozór stárania y chodzenie tak około ubogich chorych, iako też y Sierotek Pánienek pomienionych Siostr, támeiczna Zwierzchność, nie tylko im Szpitale dawne w dyrekeyą oddała, ale też y kilká domow nowych wystawiła, máiąc obfite żniwo miłości Pána Bogá y bliźniego. Y samym skutkiem doznájąc facyg y prac wspomnionych Pánien *Charitatis* wielkie pożytki odnoszą. Rozszerzył się ten ogień miłości Boskiej y bliźniego po mieyscách Wárszawy, kiedy niektorzy Bogoboyni Fundátorowie, przypátrzywszy się zwyczajom tak pobożnym po róžnych Miásteckákách Oneż fundowali.

Wznicił Pan Bog w dobrotliwym Sercu s. p. J. W. IMÉ X. Michała Szembeká Suffrágáná Dziekaná y Oficyała Krákowskiego tenże sam ogień miłości bliźniego, y kompássyá nád ubogim zchorzáłym, kiedy tenże s. p. Fundátor w Roku P. 1714. Dnia 5. Czerweá Toż Zgromádenie Wielebnych Pánien *Charitatis* álbo Siostr Miłosiernych do Krákowá sprowadził y Onym ná rezydencyą Kámienicę swoię własną narożną ná ulicy S. Janá leżącą oddał. W tey Kámienicy álbo Rezydencyi záłożony iest Szpital do ktorego pomienione Wielebne Pánny ubogich chorych przyimują, y onym w osobnych dwóch Izbách álbo Infirmáryách, ná dole ná plec Męską, ná gorze ná białogłowską zporządzonych, choć przy ciáśności mieyscá z pilnoścíą usługują. A lubo pomieniony s. p. J. W. Fundátor nie obligował ich tylko do dwunastu chorych opátrowánia, sześć Mężczyzn, sześć białych głow, nádawszy im máłą Wioskę sześć mil od Krákowá leżącą, przecięż kompássyá w nich wrodzona y ogień miłości Boskiej y bliźniego, tudzież náciśk ubogich do nich uciekákających się y gárnących, ile widząc koło drugich pilnośc y stáranie, á naybárdziey widząc bárdzo chorych od nich zdrowemi powracákających y szczupłość mieyscá, zárámowác niemogá ustáwicznie

wicznie proszącym się za chorymi, tak że koło dwudziestu pięćciu osob oboicy płci konserwują pożywienie dają, w chorobach do zdrowia różnemi lekárstwy pomagają, dozór y pilne stáranie koło nich mając, częścią z Wioski nádancy a więccy z elemożyny y pracy rąk swoich prowidując im wszelkie wygody ochędostwa y wiktowania. W tymże Szpitalu jest mała Káplića y Ołtarz Nayświętzey Panny Niepokalanie Poczętey, w ktorey dla chorych y námienionych Wielebnych Pánien, co Święto y co Niedziela odprawuie się Msza Święta, przcz Káplánow *Congregationis Missionis* tegoż Fundátorá S. Wincentego a *Paulo*, Domu Krakowskiego, Stradomskiego. Máiá w tym Szpitalu swoim y małą Apteczkę dla ubogich chorych, ktora domowey roboty Ich prac y fátygi essencyami, wodkami, liquorami y infzemi przyozdobiona jest, robiąc koło tego też same Siostry, dla czego lubo z Fundacyi czterech Ich tylko bydz powinno, a teraz Ich sześć tu mieszka, aby wystárzyć mogły usłudze ubogim. Aże czekać muszą ná dalszą Fundacyą dla Sierot, Pánienek, żeby drugiey obligacyi zádosyć czynić mogły, teraz Sieroty po ulicach z głowami szpetnemi zbierają y one im opátrnią. Aza Pan Bog wzbudzi iákiego Dobrodzicia dla rozprze-strzenia im mieyscá, y ugruntowania Fundacyi należyćcie, gdyż we wlystkim szczupłość wielka.

17. Kościół PANNY MARYI.

IMMACULATE CONCEPTIONIS.

TO mieysce Kłasztorem teraz Ovcow Bernárdynow ozdobiene jest, gdzie przedym była Kátedra brzydkich heretyckich Ministrow, Brogiem nazwana, teraz za stáraniem y nakładem J. M. P. Stánisława Lubomirskiego, Hrabi ná Wisnicz, Woiewody Krakowskiego, stánał Kościół wspániący lubo nie wielki, ná chwałę Pánu Bogu, y Niepokalánego Poczęcia Nayświętzey Panny. Jey Uroczystość odprawuia solennie z Oktawą, zwyftáwieniem Nayświętzego SAKRAMENTU, z Kázániami y Procesyami. Ma y infze Odpusty, y Reliquiami Świętych Bożych.

zych obdárzony dostátiecznie, Stárzy tu tylko powinni mieszkać przy tym Kościele.

18. Kościół Świętego D U C H A.

PRzy tym są Zakonnicy nazwani *de Saxia*, różni krzyżakami białymi od Swieckich Księży, te noszą na sukniach na pierśiach przy boku lewym. Naprzod fundował ich Fulko Biskup Krákowski, w Sławkowie w swym Miástecku, ktorych przyzwał z Widniá Roku 1203. Potym B. Iwo Biskup Krákow: z támrád przeniósł ich na Prádnik Roku 1223. Po trzećie, B. Jan Prándotá Biskup Krákowski dla niesposobności mieyscá przeprowadził ich do Kráková Roku 1244. y dał im Kościół Fárny Świętego Krzyżá z dzieściená. Tenże Biskup zbudował im Kościół S. Duchá na gruncie Fárnym, y Szpital przynim bárdzo przestrony z kilką izb, dla białychgłow ubogich y dla dzieatek porzuconych, y dla ich mámek, ktore dzieatki przerzeczzone karmią y opátruią. W ktorym Szpitalu przechodzi osob trzystá. Prowizorámi tego szpitalu są Pánowie Rádczy Krákowski. Jest w tym Kościele Braćtwo S. Duchá z wielkimi Odpustámi y Stáeyámi a Ostarzow: w Wielką Szrodę támcé Odpust bywa *instar magni Jubilai* od Stólice Apostolskiej nádány. Ma też y Reliquii Świętych dostáták, *particulariter Lignum Crucis Sancta*. Szkoła, ktora *propter hostilitates & defectus Provisionum* lubo upádła, ále iednák czásu swego ertygowác się ma.

19. Kościół Świętego K R Z Y Z A.

Tym Kościołem rządzá ci Oycowie wzwyż pomienioni *de Saxia*, y Páráfiánom we wszytkim usługuią, ma swe Indulgencye y Reliquii Świętych dostáték.

KLASZTOR PANIENSKI.

Nie dáleko tych Kościołow máia Pánny swoy Klasztor, teyże Reguły, y tego Hábitu używáią, z prace rák swoich y z elcemozyny świętey się żywiąc, powinności podlegáią tey co y Kápláni.

20. Kościół Najsów: Panny MARYI, pod tytułem Jey Zwiástawiania, y Świętey Scholástyki.

TEN ná ulicy nie dáleko Klasztoru Świętego Duchá zbudowany Roku 1648. dnia 25. Pázdzierniká y z Klasztorem, wktorym Panny Zakonne S. Benedykrá twą residencyą máią. Wprowadzone z Stániątek przez Jey M. P. Annę Cecyliá Trzcínkã Herbu Sulimá, Xięniá rámechná. Tákże y przez J. M. P. Marcíná z Swichowá Swichowskiego Herbu Sulimá, Jey M. P. z Gorek Gáiówskiej Herbu Szeligá, sumptem tychże zbudowany, y prowizyá opátrzony. Zyiá te Panny według Reguły swey, onę szczerze záchowuiąc, prowadząc żywot w przykazaniách Zakonnych práwie Anielskich, w czuyności, w ostrości, w wielkim nabożeństwie, y pracách Klasztornych; sa y Kápláni do služby Božey, ma y Odpusty Zupelne, ná Zwiástawianie Panny MARYI, ná S. Benedykt, y ná S. Scholástykę.

21. Kościół Świętego R O C H A.

PRZY tym Kościele iest Szpital dla chorych Studentow, wktorym iest łozek 12. dostátnie według potrzeby ochędożone; máią tu chorzy wygodę, Infirmaryá ciepłą, Doktorem, Cyrulikiem, y Apteká, y też słusznym wyżywieniem. Prowizorámi sa Pánowie Rádczy Krakowscy, ma swego Proboszczá, ktory rezyduie przy tym Kościele, y chorym ádministrue Święte Sákrámentá, sa y Odpusty, tákże y Reliquie Świętych Božych, y Obraz w Ołtarzu wielkim dziwney piękności, y poćiechy chorym. Odpráwuiá tu chorzy Litánie ná káždy dzień o Pánnie Najswiętszey, y Psalmy zá umárłych Studentow.

22. Kościół Świętego T O M A S Z A.

PRZY tym Kościele mieszkáią Oycowie Kármelići, gdzie przedtym było brzydkie bluźnierstwo Aryáńskie Chrystusa Páná y Mátki iego Przenajswiętszey, teraz się tu službá Páńska porządnie odpráwuię. Jest ochędostwo piękne, y Reliquii Świętych Božych niemáło, zá stáraníem pobožnego y czci godnego

stárcá

Starcą Xiędzǎ Spiridionǎ tegoż Zakonu, ktoremu przez X. Ambrożego Korniewiczǎ z Rżymu przyślano, ktore on po rożnych Klasztorách Zakonu swego porozsyłał; temu Klasztorowi zofstawiwszy Ręce SS. Cyryákǎ y Felixǎ Męczennikow, wierzchnogłowy S. Hiácynthǎ Męczennikǎ, cále *Cruca* SS. Męczennikow, Eweliuszǎ y Antoninǎ. Jest y Oltarz uprzywileciowány zǎ umárłe: to iest Ukrzyżowánego Pánǎ JEZUSA ná Fest Świętego Tomasza Apostoła y ná Najswiętszey MARYI Pánny Szkáplerzney, y ná Świętǎ Cecyliǎ, iest Odpust zupełny. Má ná Niedzięle pierwszǎ po Wielkiej nocy to iest Przewodnǎ bywǎǎ czterdzieści godzin. Jest tu Obraz bǎrdu piękny Pánny Przenajswiętszey, przed ktorym w Sobotę y w Szrodę Litánie spiewuǎ *cum Indulgentijs*.

23. Kościół PANNY MARYI ná Grodku.

TEN ná tymże miejscu ták nǎzwanym Grodek zmurowány, gdzie był pierwszy Grod Krákowski. Ten Kościół y przy nim Klasztor, (iuz ná swoim gruncie) ś.p. JMC.P. Annǎ z Rusce Lubomirska, Káztellanowa Woynicka, Mátkǎ J. M. P. Stǎnislǎwǎ Lubomirskiego, Woiewody Krákowskiego, zmurowawszy oddǎłǎ Pánnom Zakonnym drugiego Hábitu O. S. Dominikǎ y Instytutu S. Pánny y Mátki Agnieszki *de Monte Politiano*. Ktorcy Świętey Kánonizowánicy od BENEDYKTA XIII. byǎ Solemna Introdukcyǎ Roku 1727. z Kościoła Archiprezbiterǎlnego Pánny MARYI *in Circulo*. Do tegoż Pánien Kościoła przy Solemney Assystencyi J. W. JMéi X. Michǎła Kunickiego, Biskupa Arsyoneńskiego, ná ten czas Suffragánǎ y Archidyakonǎ Krák: y ták wiele inney liczney frequencyi rożnych Stanow cálego Miǎsta Krákowǎ, y przez cáǎ oktavę z Kazániami y Processyǎmi odprǎwiona Uroczystość Kánonizacyi S. Mátki, sumptem Pánien Zakonnych y rożnych Dobrodzieiow. Tey S. Pánnie wystǎwiǎlǎ wspaniały Oltarz Wielki, J.M. Páni Kátarzynǎ Popielowa Miecznikowa Zydączowska, osobliwszǎ Dobrodzieykǎ tego Klasztoru, w ktorym długi czas przez lat kilkana-

ście upodobawszy sobie to miejsce rezydowała. W Wielkim Ołtarzu Obraz N. P. MARYI bardzo piękny, wspaniały, w Rzymie malowany y poświęcony od Urbana VIII. Papieża z Odpustami. Obraz ten różnemi wstawiony Cudami, bo w 7. lat po wystawieniu Kościoła tego gdy ochłanał ogień wielki Kościół y Klasztor, od pobożnych niektorych OłobZakonnych była widziana Mátka Naysi: iák jest ná tym Obrázie, pokrywająca Płaszczem ogniste pożary, iáko świadczą Relacje w Xiegách zapisane tegoż Klasztoru, y innych czasow pobożnie przyznając, broniła tá S. Mátka y od ognia y od ruiny Szwedzkiej, gdy dobywali Miasta Krakowa. W tym Klasztorze jest Obserwancya wielka Reguły Świętego Augustyna.

W tym Grodku czyli Ogrodku wielkie różnych pobożnych Zakonnic z różnych cnot wonności przy Rozańcowym Nabożeństwie y wonnościacy Mistryczney Roży MARYI. Przy śniegach tych kándor Pánienski, różne umartwieniá wydátne w Pánnách Zakonnych milczenia wielkie zachowuiących medytacye, w czuności wielkiej żyjąc prawdziwe náśládowniczki S. Oycá Dominiká y Mátki swoiey Agnieszki.

Ten Kościół zmurowány Roku 1634. dnia 8. *Oktoobra* poświęcony od J. W. Xiędzá Oborskiego, Biskupá Láodyckiego, Sufrażáná Krak: Roku 1635. dnia 8. Wrześniá.

W tym Klasztorze pierwszą Przorzyfską była Ludwiná Koperná wzięta z Klasztoru z drugą Pánną Pobożnych Pánien trzeciego hábitu. Ktore przy Solenney Introdukcyi ná miejsce Grodeckie wprowadzone ná nową fundacyą, nie rozumiejąc po Łácinie áni umiejąc czytać spiewály z náuki Boskiej *Te Deum laudamus*, przed tym Tá była Krewna bliska s. p. J. O. Anny z Ruśce Lubomirskiej, Fundátorki tegoż miejsca.

W Kościele tych Wielebnych Pánien są różne nádane Odpusty, y Reliquii Świętych Bożych wiele, á miánowicie re: Świętego Serwiliáná, S. Márcyuszá, Ziebro S. Sátoruiná, S. Felixá Papieżá y Męczenniká, S. Hilárego, S. Euzebiego, S. Tarcyuszá,

Pr. Do-
mimio
Frydry
chobiz
y Pater
Sever.
29 Oczo
in ma-
nu scri
ptu.

cyuszá, Záb S. Florencyuszá, S. Maurycyuszá, Paćierz S. Florentego, Świętey Laurencyi Panny y Męczenniczki cáła kość z ręki, S. Eugeniey, S. Zofij Panny Rzymiánki, S. Teofile, S. Cyrille, S. Benedykry czeluść cáła y z zębámi, S. Ruftyki, S. Zuzánnny Panny, S. Kándydy, S. Semetrzyi, y inszych wielki dostátek w mnieyszych pártykułách.

W tymże Klafztorze s. pámięci Rekollekcye swoje y Nabożeństvo częste odpráwowała Fundátorká tegoż Klafztoru J. W. Jey M. C. P. Anná Lubomirská Kászt: &c. &c. ktorey Obraz iest w tym Klafztorze odmálowány z prawdziwá fizognomiá.

Tákże podczas Jubileuszu wielkiego J. O. Xiężna Sanguzskowa, y J. O. Xiężna Czártoryiska Roku 1726. odpráwiály swoje nabożeństwá, y medytácye, y ták wiele innych zacnych Dam Senatorskich, ná tym świętym mieyscu swoje oddawały nabożne Votá Márcce Najswiętzey.

W grobie tych Pánien Zakonnych iest iedná Pánná leżaca w niekázytelności cáła, iuz od lat czterdziestu, iáko widzą ludzie przy sepulturze, y niektóre Zakonnice od dawnych czasow zostájące. W Kościele tym iest pięć Ołtarzy, Káplićá iedná w ktorey dwá Ołtarze, Chur *pro Officio Divino* Pánieński z Pozytywá, tákże y ná dole pod Churem Káplićá z Ołtarzem.

24. Kościół Najswiętzey PANNY MARYI

W N I E B O W Z I Ę C I A, w R Y N K U.

Jako Author náture położył serce w pośrzodku ciáła ludzkiego y innych zwierząt, áby z niego żywot ná wszystko ciáło pochodził, ták Kościół ten wspániály znáydzie się w Rynku Krákovskim, áby z niego ták duszny przez Sákrámentá y náuki zbáwienie, iáko y doczesny żywot przez przyczyny Świętych y Modlitwy nabożne Sług Bozych w nim odpráwiające się, ná cále Miásto rozchodził się. Postáwiony y wymurowány iest większá częścią od Błogostáwionego Iwoná Biskupá Krákovskiego, Strylá Świętego Jácká, Roku 1222. ná zamiánę Kościołá S. TROYCY, gdzie pierwey byłá Fára, y przez Jáłmużny wielu ludzi pobożnych dokończony;

dokończony. Jest wieżami dwiema przyozdobiony, z tych każda ma dzwon Zegárový, a na jednej są dzwony Kościelne, na drugiej znajdują się Trębáčz po godzinach wytrębuiący, y uznawiający, aby, gdzie się ogień pokaże, przez otrąbienie Miasto wcześniej do ratunku pobudził.

Tenże Kościół nowo jest pokryty blachą miedzianą, za staraniem JMóci Xiędzǎ JACKA ŁOPACKIEGO, KANONIKA y ARCHIPREZBITERA Krakowskiego, zdawszy ołowianą blachę dla ciężaru y ustawicznej repáracyi. Znajdują się teraz w tym Kościele Ołtarze marmurowe, przez pomienionego Prálatá nowo wystawione, y Obrazami Włoskiemi przyozdobione. Ma ten Kościół, Káplíce piękney struktury, w których ciáła Fundatorów pobożnych odpoczywają, y te Káplíce iáko y Ołtarze mają swoich Káplánów do odprawowania Mszy Świętych.

Przy tym Kościele jest PRAŁAT ARCHIPRESBITER *Infulatus*, y Káplánów wiele zostających pod Jurisdycyą pomienionego ARCHIPRESBITERA, z których są mający swoje domy do mieszkania Vikáryowie, Sákramentá Święte chorym y zdrowym administrujący, Penitencyarze dla słuchania Spowiedzi, Mánfyonárzystowie dla codziennego spiewania dwoygá *Officium* Najświętszey Pánnie y Mszy Świętych, Psalterystowie káżdego czasu po skończonym Nabożeństwie we dnie y w nocy Psalmy Dawidowe spiewający przed Najświętszym SAKRAMENTEM. Są także Altárystowie tak przy Kościele iáko y gdzie indziej mieszkający, według Fundacyi Msze Święte przed Ołtarzami swemi odprawujący, ma innych ludzi: Kleryków, Szkołę, Kápellę do usługi Kościoła należących. W tymże Kościele Wielki Ołtarz jest wystawiony Sznycerską robota, piękną, znacznym kosztem wyłożony, który cały zawiera się, a przy nim Stoł albo Mensa, na którym Celebrują, jest całowity na łokci siedm w długości, grubości puł łokciá, szerokości łokci trzy, z kámieniá Gágátkowego, cała sztuka bárdzo piękna, y rzadka w swojej wielkości, z obcych Krájów sprowadzona. Wedle tego Ołtarz Wielkiego po lewey stronie, jest Ołtarz tytułu Świętego Longiná Męczenniká.

czenniká. *Trzeci Oltarz* podle tego Wielkiego Oltarzá po práwey stronie tytułu Offiarowania Najswiętszy Pánný. *Czwarty* iest Cymborium *Corporis Christi* y dzieięściu tyſięcy Męczennikow, gdzie Najswiętszy SAKRAMENT konſerwuiá, nowo mármuryzowany, cały z kámieniá, y álábáſtrowá sztuká Kielichá miſternie wyrobiona przyozdobiony, bywa tu ſpiewána Mſza S. w káždy Czwartek. *Piaty Oltaz* Krzyżá Świętego, który to Crucifix wielkimi Cudámi ſłynie, iáko y Votá ſwiadczá, wſzytko *Corpus* tego rázem y z Krzyżem iest z cáłowitego kámienia wyrobione, ktore gdy chćiano odnowić, ten który był ná odnowienie ſporządzony doznał: że nie iáko kámieniá ále iáko człowická ciáłá ciepłego ſię dotknął, czego potym y drudzy doſwiadczyli, iáko mánuſcripta Kościołá tego opowiedáią. Od tegoż Crucifixá był głos ſlyszány do B. Świętoſławá Mánſyonárzyſty Kościołá tegoż, gdy Pſalteryſtá zániedbał ſpiewać Pſalterzá: *Cui ſilet Eccleſia*, czemu milczy Kościoł, iáko ſwiadczy pobożne y ſwiątobliwe życie pomienionego B. Świętoſławá, wielce nabożnego do Ukrzyżowanego Zbáwicielá ná tym mieyſcu. Crucifix iest w Oltarzu mármurowym przez wzwyz pomienionego Prálatá nowo wyſtáwionym, ná którym w Trunience iest złozone Ciáło Świętego Teodorá Męczenniká. Ma ten Oltarz kolumny cztery moſiężne, piękney roboty, ktore przenieſione ſá z Káplicy S. Anny Pánow Wizenbergow, przy ſilarze będącey, ná ſzrodku Kościołá. Jeſt ten Oltarz uprzywileiowany zá duſze zmártych, ma rózne fundácy ná Mſze S. Tu bywáią gráne Páſſye w káždy Piátek przez rok cały y codziennie w Poſćie z wyſtáwieniem Drzewá Świętego, y inſze Mſze ſpiewáne. *Szóſty Oltarz* S. Janá Nepomucená w Káplicy, ktorá w tych czáſach repárował, przyozdobił, y fundácyá ubogácił, Máciey Barſtch, Rádczá Krákowski, z grobem dla ſiebie y ſwoich Sukceſſorow. *Siodmy Oltarz* Niepokalánego Poczęcia Pánný MARYI przy drzwiách Koſcielných, ná południe leżacych. *Oſmy* w Káplicy nád Bábincem tychże drzwi tytułu *Compaſſionis B M V. S. Janá y Erázmá*, do ktorey Káplicy *Pernus* Rádczá Krákowski fundá-

ski fundácyą uczynił. *Dziewiaty* Oltarz tytułu S. Antoniego Pustelniká, Hieronimá, Kátárzyny, przy tychże drzwiách stojący. *Dziesiąty* w Káplicy Leśniowolskich, gdzie jest fundácyą ná Míscie y grob tey Fámilij, z nadgrobkkiem pięknym Woiewody Podolskiego z tegoż Domu. *Jedenasty* S. Károlá Boro-meuszá, którego Uroczystość iáko Pátroná Bráćwá zá Dusze zmártych y grzesznikow zákámiáłych solennie odpráwuie się. *Divunasty* w Káplicy Zbilitowskich, tytułu Pánni MARYI Snieżney y Ofiárowánia. *Trzynasty* Bożego Miłosierdzia, gdzie Dziadkowie Nabożeństwo miewáią w dzień S. Łázárzá. *Czternasty* w Káplicy Pánow Koślinskich, tytułu S. Páwlá Návrocenia, do tey Káplicy ze Cmentarzá sá wschody. *Piętnasty Oltarz* w Káplicy pod Wiszą tytułu S. Alexego, gdzie jest Obraz Nayświęt: PANNY MARYI Częstochowskiej, dawnego y podobnego do oryginału málowánia (gdyż miał byđ málowány podczas przewożenia támtego Obrázu przez Krakow ná Jáfná gorę) Tá Káplicá jest nowo repárowána Oltarzem mármurowym y wymálowániem przyozdobiona. *Szesnasty Oltarz* w Káplicy Słowikowskich przy drzwiách Kościelnych, pod Wiszą druga, tytułu S. Antoniego Pádewskiego, y Wencesłáwá, gdzie tákże jest y drugi Oltarz. *Siedmnasty* S. Apolonij y Świętego Liboryuszá, teraz mármurowy. *Ośmnasty* S. Máryi Mágdáleny y Máryi Egipczyáki, tákże mármurowy. *Dziewiętnasty* przy filarze, S. Anny y Elżbiety z Hebánu pięknie zrobiony, od PP. Wizemberkow fundácyą opátrzony, pod którym jest y grob tey Fámilii. Ten Oltarz był otoczony kratą y kolumnámi mościcznymi, które do Oltarzá Krucyfixá sá przeniesione. *Dwudziesty Oltarz* S. Filippá Nerjuszá, w którego Święto bywa Wotywá grána, ten Oltarz jest mármurowy nowo wystáwiony. *Dwudziesty pierwszy* przed łáwką Pánow Rádcow tytułu S. Jákobá więkzszego, przy tym filarze odpoczywa Ciáło świątobliwego Janá Leopolicy, w Piśmie Świętym Doktorá, pracowitego przeciw heretykom. *Dwudziesty drugi* Oltarz, mármurowy, tytułu Świętych Trzech Królow y S. Jácká. *Dwudziesty trzeci* przy filarze Świętego Jozefa y Joáchymá

y Joáchymá z Hebánowego drzewá. *Dwudziesty czwarty* S. Se-
 bástyána, mármutowy. *Dwudziesty piaty* Zwiástowania Nayśw:
 PANNY MARYI, także mármurowy. *Dwudziesty szósty* Ołtarz,
 názwany Loret, gdzie Obraz Nayświętszey PANNY MARYI
 Łáskámi slynący, tám jest fundácyá y grob Szembekowski. Ká-
 plicá tá przez Fundátorow piękna mościężná krata przyozdo-
 biona, y fundácyá opátrzona ná Exhorty y Litánie w káżdą
 Sobotę, ná Mszą gráná w pierwszy dzień káżdego Miesiáca, y
 ná insze Msze Święte. *Dwudziesty siódmy* w Káplicy Bonárow,
 gdzie jest Ołtarz Świętego Janá Chrzciciela, robotá dawná y
 doskonałą Sznycerská wyrobiony, tám jest grob y nadgrobki
 tey Fámilii. *Dwudziesty ósmy* S. Piotrá y Páwła. *Dwudziesty dzie-
 wiaty* w Káplicy Chełmskich, gdzie jest fundácyá y grob tego
 Domu. *Trzydziesty* S. Mikołáia y Benedyktá przy drzwiách Ko-
 ścielnych ná pułnoc. *Trzydziesty pierwszy* w Káplicy nád Bábiń-
 cem tychże drzwi, tytułu S. Michála. *Trzydziesty drugi* Ołtarz,
 S. Agnieszki przy tychże drzwiách stoiący. *Trzydziesty trzeci* Cele-
 stow, tytułu Przemienienia Páńskiego, gdzie w Piátki bywáią
 Litánie o Imieniu JEZUSOWYM. *Trzydziesty czwarty* tytułu
 S. Stánisława y S. Kátarzyny. *Trzydziesty piaty*, w Káplicy ká-
 mienney ná Cmentarzu pod Świętá Bárbára, Ogrodziec názwa-
 ney. *Trzydziesty szósty* Ołtarz w Káplicy także ná Cmentarzu
 pod S. Bárbára, tytułu Imienia JEZUS. Y te wszystkie Ołtarze
 máią fundácyę ná odprawowánie Mszy Świętych przez swoich
 Kápłánow.

Przy tym Kościele jest Bráctwo Wniebowzięcia Nayświę-
 tzey PANNY MARYI, odprawuiąc Wotywy gráne w Soboty y
 rózne Świętá. Jest także Bráctwo Nayświętszego Odkupiciela
 zá dusze zmártych, y zá grzesznikow zákámiálych, dla czego w
 káždy Poniedziátek bywa Msza gráná y leśty z rozdawániem-
 jáłmużny ubogim, w káždy kwártal Kázanie y Vilie ze Mszámi,
 iáko y w Niedziele po dniu Zadusznyim przez trzy dni Nabo-
 żeństwo zá zmártych odprawuie się. Obieraia sobie w pisuiący
 się w to Bráctwo godziny dniowe lub nocne, z obligácyá tego

gregacya S. Barbary, ma Káplícę swoię z przystoynym sprzętem u Forty Zakonney. Trzecia jest Kongregacya Mieyska pod tytułem Narodzenia Naysw: Panny. Ma Káplícę swoię, wspaniała y ozdobną nád brama przy tymże Kościele. Te obiedwie Kongregacye, tak Szláchecka, iáko y Mieyska, wielkie Odpusty máia, nádáne sobie od Stolicy Apostolskiej. Máia y Obrázy w Ołtarzách, łáskami slynące. Co do Kościoła samego; ten piąciá łokci, jest przyczyniony od wielkiego Ołtarzá, y w semicyrkuł zasklepiiony przed lat kilkádzieciá; nie dawno też po większey części, bláchá miedziáná pobity. W wielkim Ołtarzu, jest Obraz wspaniały Nayswiętszey Mátki Boskiej. W tymże, jest drewniány Krucyfix wielki, cudowny, który przedtym był w szrodku Kościoła wystáwiony, á do modlácey się przed sobą Swiátobliwey Panny, Barbáry Lángi przemowił; iáko jest w życiu iey. Miála tá swiátobliwa Pánná, w Káplicy swey domowey, inny z drzewá cudowny Krucyfix; o czym obszerniey w życiu iey; y ten Krucyfix oddány Domowi Profeslow Soc: JESU, roku 1621. dnia 1. Pázdzierniká. Krucyfix cudowny w Wielkim Ołtarzu, bywa odkryty przez cały Wielki Post, w Uroczyfności S. Krzyzá, w Niedzielę druga káżdego Miesiáca, w Piátki po Gromniczney Nays: Pánie, aż do Wielkicy nocy. Potym po Wniebowstápieniu, aż do Bożego Národzenia; w ktore to Piátki ná drugiey Mfzy bywa Pássya grána; á po Mfzy, ciernie z Korony JEZUSOWEY dáie się do pocałowánia wiernym, ktore bywa w Reliquiarzu swoim wystáwione ná teyże Mfzy drugiey. Tenże Wielki Ołtarz jest uprzywileiowány, przy którym w Szrody y w Piátki máiaicy Mszą S. Káplán, dufczę z Czyścá wybawić może. Co się też ma rozumieć o dniu Zaduszny, y o wszystkich dniách przez całą Oktawę iego. Blisko Wielkiego Ołtarzá, jest Ołtarz S. Michála Archánioła; á pod nim jest Ołtarz máły, w którym jest Cudowny Obraz Naysw: Panny Loretáńskicy. Cudá tego Obrázu, są wypisane w Historyi domowey. Z drugiey strony korresponduiący temuż Ołtarzowi, jest Ołtarz S. Stánisławá Kostki; á pod nim Ołtarz máły S. Jozefa. W tym Ołtarzu Obraz S. Kostki, z Rzymu przywieziony,

wieżiony, iest cudowny, który w Roku 1632. przez cały czas poranny, wszystko był zmoczony, chociaż go często oćierano. Z rozkazu zwierzchności Duchowney, była ná to wywiedziona Kommissya. Jest do tego czasu tá chustká, którą pot cudowny z tegoż Obrázu był oćierány. W dzień S. Kostki, ná Oltarzu iego, wystáwuią tę chustkę, y Reliquią tegoż Świętego; którą Reliquią po Nieszporách, do pocałowania ludziom dáią. Dáley są dwa Oltarze, z iedney strony *Salvatora*, á z drugiey S. Rozáliei, ktorey Uroczystość dla więkzszego konkursu ludzi, z wystáwieniem Nayśw: SAKRAMENTU, z dwiemá Kazániámi obchodzi się w Niedzielę pierwszą Wrześniá, gdzie y Reliquia tey S. dáie się do pocałowania ludziom po Nieszporách. Są dáley dwa Oltarze, z iedney strony, S. Ignácego, z drugiey, S. Xáwerego; do ktorych Świętych wydáie się nabożeństwo w ludziách, przez odpráwione decennia; y w rożnych potrzebách swych zwykli się udawác ludzie. Idzie dáley Káplicá Nayśw: Pánni Bolesney, w ktorey wiele Reliquii Świętych iest złożonych. W tey Káplicy iest Státua Nayś: Pánni Bolesney, siedzácey, trzymáiącey ná łonie Mácierzyńskim, z diętego z Krzyżá, Syná swoiego. Tá Státua z iednego kámienia, ofobliwą sztuká y kształtem wyrobiona; do ktorey wielce lud nabożny. W Piátki Wielkiego Postu, ná cześć Naybolesnieyfzey Mátki Boskiey bywa odwieczora Kompletá z expozycyá *Sanctissimi* w Monstráncyi. Po Kompletie Pássa gra Muzyká, gdzie dyscypliny bywáia od ustroionych w kápy; y Kazánie. Ná Uroczystość Nayśw: Pánni Bolesney, w Piątek przed Kwietniá Niedziela, iest pozwolony Odpust. bywa expozycya *Sanctissimi*, Míza spiewána, Kazań dwoie. Z drugiey strony iest Oltarz S. Joáchimá, w ktorym także są Reliquie rożnych Świętych. Znáczne Reliquie, oprócz Reliquii S. Kostki, y S. Rozáliei, w tym Kościele są te. S. Xystá, S. Chrystyny, S. Márcelli, S. Pauliny, S. Lucylli, zupełne Ciála, także też y S. Seweryná. Jest Ręká S. Kátárzyny Pánni y Męczenniczki Alexandryjskiey, ieszcze cáła z ciálem, skora uwiędlá. Są Reliquie znáczáne S. Bárbáry, S. Pryszki, S. Firmá, S. Anástázego, S. Witalisa,

talisá, S. Fortunatá, S. Piotrá Męczenniká, S. Wiktorá, S. Quadrata, S. Anástazyi, S. Kremencyuszá, S. Serwiliáná, S. Soterá, S. Felixá, S. Synezyuszá, S. Pánkracyuszá, S. Kálwierá, S. Sekundy, S. Jędrzeiá, S. Cyrylli, S. Pámfilego. Trzy znaczne Reliquie SS. Pánien y Męczenniczek, Towáryszek S. Urszuli. Pomnieysze Reliquie są SS. Apoštołow, Piotrá, Páwlá, Jędrzeiá, Jákuhá większego, Tomaszá, Bártłomieiá, Máteuszá, Tádeuszá, Łukaszá, Márká, Bárnáby. Innych także Świętych, S. Woyciechá, S. Stánisławá Męczenniká, S. Stefaná pierwszego Męcz: S. Wáwrzyncá, S. Wácławá, S. Mikołaiá Biskupá, S. Kázimierzá, S. Jácká, S. Filippá Neryuszá, SS. Młodziankow, S. Ignácego, S. Xáwerego, S. Borgiaszá, S. Fránciszká Regis, S. Aloizego, S. Anny, S. Jádwiigi, S. Kunegundy, S. Cecylii, S. Agnefzki, y wielu innych Świętych. Jest y Ciało świątobliwie żyjącey Pánny Bárbáry Lángi. Umárłá Roku 1621. 16. dnia Wrześniá, przeżywszy lat 54. w ciężkich y ustáwicznych chorobách. Jest także ciało J. W. IMóci Páni Doroty Bárziny, Woiewodziny Krák: Páni cnot osobliwych, ktora u kratek w Kościele S. Bárbáry klęcząc, codziennie 10. Mszy śś. słucháła, á ubogich osobliwie Pánien Bogu służących, więcey nizeli 20, w Domu swoim ustáwicznie swoim sumptem żywiła. Jest wiele innych Ciał, tak Zakonnych iáko Swieckich ludzi, ktorzy w świątobliwości żyli, y umárli, á tu są pogrzebieni. Co do innego wtym Kościele nabożeństwa. W káżdą Niedzielę, w Świętá Chrystufowe, Mátki Boskiej, SS. Apoštołow, y innych, bywáią dwie Kazánia, jedne ná Mszy spiewáney, drugie po wtorey godzinie z południá, á czásem y trzecie o Niezporách. Frequencya ludzi, znaczna jest, do używánia SS. Sákrámentow. Co do Odpustow zupełnych, są te pospolite innym Kościołom tegoż Zakonu. Ná S. Ignácego, S. Xáwerego, S. Borgiaszá, S. Regisá, S. Aloizego, S. Kófki, SS. Męczennikow Jápońskich. Jest także pozwolony zupełny Odpust, odprawiającym Decennia ná cześć S. Xáwerego. To jest: corocznie odprawiający to Nabożeństwo, ieden Piątek zupełnego dostąpią Odpustu. W inne zaś Piątki, nádane są Odpusty,

pufty, 7. lat, y tyleż Quadragen. Także odprawiającym ná czesé S. Aloizego Gonzági, pozwolone są Odpusty zupełne przez sześć Niedziel, nieprzerwánie przed Uroczystością jego, lub też innego czasu obráných. W dzień Nowego Látá, Odpust zupełny ná kształt Jubileusz, od Páwła III. y od Grzegorzá XIII. potwierdzony. Ná czterdziestogodzinne nabożeństwo podczas dni Zapustnych. Ná poświęcanie Kościoła. Ná ten dzień, pod którego tytułem iest Kościół S. J. Odpusty Rzymskich Stácyi, y wiele innych Odpustow. Jest przy Domie Professow S. J. dzwonek zá konájących, którego dzwonienie slyszący, á modlący się, dostępnie czterdzieści dni Odpustu. Inne Odpusty są w drukowanych Xiążkách wyrażone.

26. Kościół Świętego WOYCIECHA.

W Sámym Rynku Krákovskim ten Kościół iest który był przedtym Bálwochwálski, potym ná Honor S. Woyciechowi poświęcony, dáný Akdemii Krákov. od X. Piotrá Myszkowskiego, Biskupá Krákovskiego, do którego Kościoła przeprowadzone Bráctwo Literáckie, pod tytułem Wniebowzięcia Najswiętszey MARYI PANNY, Roku 1583. dnia 1. Lutego, także y Nácya Niemiecka, która w tymże Kościele Kazánia y Nabożeństwo swoje miewa. Ten Kościół bárdzo szezupłe fundácyje ma, iáko też Bráctwo Literáckie, które wszelkie potrzeby y Nabożeństwo z Cudowney Páná Bogá Opátrności przewiduje, gdyż do Roku kilká Tyficy Mszy SS. bez żadney fundácyi odprawia się; á to z osobliwszego Nabożeństwá do S. Janá Nepomucená Męczenniká, y Świętego Onufrego Pustelniká. To Bráctwo drugi tytuł przyięło S. Janá Nepomucená, zá pozwoleniem Oycá Świętego Benedyktá XIII. z nádaniem Odpustow. y Jego Fest solemnie obchodzi corocznie przez dni trzy, z Odpustem zupełnym. W Szrody zaś przez Rok cały ludzie nabożni odprawiając Nowenny, Kościół ten wizytują liczno. Wielki Ołtarz wystáwiony ná Honor S. Woyciechowi, Arcybiskupowi Gnieźniczúskiemu, Patronowi Królestwa Polskiego, y Wniebowzięcia,

bowzięcia Najswiętszey MARYI PANNY Pátronki Bráctwá. Drugi Ołtarz ná boku Mátki Boskiej. Trzeci Ołtarz w puł Kościoła S. Janá Nepomucená wspaniały złościsty, przy którym wiele wotow wiśi ná znák odebráných łask ludziom świadczo-nych przez przyczynę tego Świętego Cudotworcy. Czwarty Ołtarz S. Onufrego Pustelniká, Krolewiczá Perskiego, z nátu-ralney skály, misternie wyrobiony, w tymże Ołtarzu wstawio-ny Crucyfix Cudowny, który był przedtym w puł Kościoła ná Tęczy, przed którym klęcząca Státua Świętego Onufrego, jest w Ołtarzu. O tym Krucyfixie jest trádycya, że ieden nabożny Niemiec z niego światło wynikájące widywał, y temuż w go-dzinę śmierci pokazał się. Są przy tym Ołtarzu niektóre Votá od ludzi nabożnych oddáne, nád tym Ołtarzem gorą jest tak-że Obraz S. Máryi Egipcyáki Pustelnice pokutuiących Pátronki, w skále náaturalney ákkomodowány. Ná Fest S. Onufrego, jest Odpust Zupełny nádány, ná który wiele ludzi zgromadza się. Zá pilnym stárániem Bráctwá Literáckiego, Solemnie w prowadzo-nej Reliquie Świętego Nepomucená z Kátedrálnego Kościoła w Roku 1731. dnia 23. Wrześniá, iáko też y Reliquie S. Onufre-go, Roku Páńskiego 1741. dnia 11. Czerwca. Ma także to Bráctwo inne Reliquie iáko to Pártykułę Drzewá Krzyżá Świę-tego, Reliquiá znaczną Błogosławionego JANA KANTEGO Pátro-ná Polskiego, y inne iáko to S. Woyciechá, S. Stánisławá, S. Floriáná S. Elżbiety y innych Świętych, także S. Wiktoryi y S. Kolumby znaczne Pártykuły. To Bráctwo obchodzi także So-lemnne Festá Opieki Mátki Boskiej, y Oczyszczenia Jey. Ná tym mieyacu S. Woyciech gdy przyszedł do Krakowá, Słowo Páńskie y Ewángeliá Świętá Krakówiánom opowiadał, także S. Jácek, S. Jan Kapistrán Bernárdyn. W tym Kościele wiele Heretykow náwrociło się, między temi wilkiey świątobliwości Zakonnik B. Michał Láiczek Dominikan, Cudámi w życiu y po śmierci sławny, o czym świadczy Xiążká Fortecá názwana Krolestwá Polskiego, y Aktá Zakonu Dominikańského Kon-ventu Krakowskiego.

27. Kościół Przenajświętszey TROYCE,
Wielebnych Oycow Dominikánow.

PRzy tym Kościele Oycowie Dominikáni mieszkaią, gdzie przedtym Fára była. Lecz B. Iwo będąc Biskupem Krák. był w Rzymie, tám wziawszy z S. Dominikiem znaiomość, przypátruiąc się náuce, życiu, y cudom Jego, prosił Oycá S. o Brácia do Polski, ktorých ieszcze nie wiele miał ná ten czas. Widząc *desiderium* Iwoná Stryiá swego Jácek S. Kánonik Krákowski, á z miłości nowego Zakonu prosił się do S. Hábitu pospołu z swoim rodzonym Brátem Cesaławem, z Henrykiem Moráwiánem, y z Hermánem Niemcem, ktorých S. Dominik chętnie przyiáł. Tych zaś po wyćwiczeniu w Zakonie y uczynieniu Profeslyi do Polski posłał. A gdy do Miásta Krákowá w chodzili, z wielką radosciá y uczciwościá Biskup Iwo z wszystkim Duchowieństwem, także Leszko biały Monárchá z wszystkim Dworem y gminem ludu pospolitego przed Miásto wybiegáiąc w drogę, onych z niewymowną radosciá przyimowáli, y witáli. Wprzod tedy wprowadził ich B. Iwo do swego Dworu w ktorým przez lat 4. mieszkałi, (kázywaiąc, Spowiedzi slucháiąc, y inne swe powinności Zakonne odpráwuiąc) do tąd, aż Fárny Kościół Pány MARYI w Rynku zmurowano. Ten gdy skończono, Biskup z Kościołá TROYCE PP. do P. MARYI Fárę przeniost, á Kościół *Vide* PP. TROYCE Dominikánom inkorporował Roku 1223. kwi- *Br. o Vi-*
 rnie w tym Klatztorze Chwałá Páńska, y wszelka obserwán *um de*
 cya, według Reguły S. Augustyná y Praw Zakonnych, bo *g. s. Pol*
 iest *Conventus de observantia*; w ktorým *sol: p* *perpetuo* iest *jejunium* od
 mięsnych potraw; bo w dni mięsne połowá tylko Zakonnikow
 (z osobliwszego Indultu od Stolicé Apostolskiey pozwolonego,
 dla prac czy Szkolnych, czy Káznodzieyskich) pożywa mięsa; á
 połowá z mąsłem potraw, ile w Nowicyacie zostáiąca Młodź
 podczas czasu probácyi swoicy, zostáie umartwiona od mięs-
 nych potraw. Tá młodź ná Nowicyacie, według Praw Zakon-
 nych zostáie *sub cura Magistri Novitiorum*, y káždy z Młodzi Za-
 konik,

konnik, musi zostawiać na Nowicyacie *usq; ad Presbyteratum*. Maja swoje *Exercitia Spiritualia*. Rekolekcyje w wielki Post; y Uroczystosc S. Wincentego Męczennika y Lewity solennie corocznie odprawiają, zawsze co osobliwzego w kolumnach ognistych, w rożnych Figurach, tryumfalnych Processjach, reprezentują, w konkursie wielkim ludu całego Miasta Krakowa y wystawiają Reliquią, to jest ramię tego S. Męczennika na szrodku Kościoła w Feretrum. Mają nadane Indulgencyje na to Święto od Oycow SS. Ten Męczennik ieszcze od S. Oycá Dominiká dány jest za Patroná Zakonowi temu; á gdy Bog wstawil ten S. Zakon tak wielu Świętymi, potym oddány jest za Patroná Nowicyatowi tegoż Zakonu.

W tymże Klasztorze na Nowicyacie nadány jest Odpust zupełny na dzień Nawiedzenia Najs: P. MARYI, od Innocentego Pa-
 Roku 1725. piezã XIII. Benedyktá XIII. od Klemensa XII. y jest Na-
 Roku 1735. bożenstwo przez całą oktawę przed Ołtarzem Najs: M. P. który Ołtarz niedawno wystawiony z osobliwzey rożnych
 4. Maja Dobrodzieciow jałmużny. Ten Obraz Mátki N. był przed- tym w Kościele, w Káplicy Trzech Krolow, gdy Archikonfraternia Rożánecá S. odprawowála swe Nabożenstwo w tey Káplicy. Ma ten Obraz sukienkę piękna, y wotá rożne srebrne, dane od rożnych Osob Duchownych za łátki wyswiadczone od Mátki Najs: na tym tam miejscu.

Przed tym Obrazem zawsze codzielné Rożánec, y salutacye, *Officium B. V. M.* Nowicyat odprawuie, y *Officium Defunctorum* po oktawie Nawiedzenia Najs: P. M. Przez Oktawę zaś solenną *Visitationis* Litanie bywają spiewane y wygrawane Hymny, na ktore Nabożenstwo schodzi się cały Klasztor, y Osoby świeckie Mężczyzny, rożni Goście godni, y Msze Święte odprawują się na tym miejscu przez całą oktawę.

W tymże Nowicyacie znayduie się Xieggá *in magno folio*, w ktorey zápisane są wszystkich Zakonnikow czyniących Profesję Imioná y Przechwiská, poczáwszy *ab Anno 1509. usq; ad Annũ*
Ex Libro *Nunc. presentẽ 1742.* y rächując wszystkich w pisanych, *summa* Profesjow tego Konwentu jest *numero 1401.* W tym

W tym Konwencie jest *Studium generale*, w którym jest 3. Professor S. Theologii, 3. Filozofij, według Przywilciu y approbacyi Przełożonych Zakonu swoiego, iako też y Kommissarzã Nayprzew: Damiánã à Fonseca S. Theologii Doktorã, Wizytatõrã Generálnego Prowincyi Polskiey, od S. Stolice dãnego. Temu Konwentowi pozwolono mieć 6. S. Theologii Doktorow, z których kãdzy powinien pracowãć nã ten honor w Zakonie tym przez lat 16. czy nã funkcyãch Szkolnych Filozoficznych, Teologicznych, czyli też nã Ambonãch rożnych sławnych publicznych. Tãkże temu Konwentowi pozwolono mieć siedmiu S. Theologii Prezentãtow, czyli Bãkãłarzow. Pozwolone publiczne promocyje od Stolice S. Apost: tãk nã Lektorye S. Theologii, iako też *pro Prædicatura generali, pro gradu Præsentatura vel Magisterij sive Doctoratus S. Theologiae*, y nã inne Honory Zakonne y Urzedy, *pro Officio Regentis, Actualis Baccalaurei, Magisterij Studentium*, tãk Konwentu tego Professom, iako też y cãłcy Prowincyi, *cum licentia Superiorum* wolno siã promowowãć. *In hoc Studio Generali* Klasztoru tego, bywãia *varij actus Scholastici*, czãste publiczne Dysputãcyje, pracuiãcych y uczonych Professorow, przez konkluzyje *in lucem publicam* wydãne *infra octavam S. Thomae de Aquino A. D.* bywãia y prywatne co tydzieñ dysputy Filozoficzne y Teologiczne z rożnych mãteryi, *examina varia & publica tam pro Officijs Ecclesiasticis, quàm Scholasticis.*

Ma ten Klasztor rożne Przywilcie nãdãne od Kommissarzow S. Stolice Apost: osobliwie od wzwyż pomienionego ^{Ex Actũ concordiã Par- s. Wien.} Damiánã à Fonseca Wizytatõrã, ktorego Dekretã approbowãł *Paulus Papa V. ad perpetuam rei memoriam pro hoc Conventu & Provincia Poloniae, iako & ordinationes ejusdem Commissarij. Privilegium* tego Konwentu że ma *Studium Generale pro Provincia, & Ratham pro Officijs Scholasticis, & tertiam partem Kãznodzieciow Generálnych ma Ratham post duos Provinciales ex Provincia, tertius ex Conventu Cracoviensi eligitur. Eadem Ratha* jest *pro Electione tam Definitoris Capituli Generalis, iako też & Capituli Provincialis.*

Przeor tego Konwentu ma Tytuł, y Urząd przydany, że iest *Vicarius Provincialis, contrata minoris Poloniae*, mając pod władzą swoją Konwentow pomniejszych innych num: 14. to iest: Oświęcimski, Przemycki, w którym iest Teologiczne y Filozoficzne *Studium formale*, Sandomirski, S. Jakubá Apostoła, y drugi S. Máryi Mágdáleny w tymże Mieście. Gidelski, Dzikowski, Piotrkowski, Klimuntowski, Borecki, Zmigrodzki Łáncucki, Sám-borski, Bocheński, y Opátowiecki, y Konwentow Pánien Zakonnych 5. Piotrkowski, Przemycki. W Krakowie Grodecki Nayś: P.M. Snieżney drugiego habitu, Wielki Klasztor y mniejszy, Pánien Zakonnych trzeciego Instytutu S. Dominiká *de Poenitentia*.

Ma także ten Klasztor różnych y sławnych w talentách, y w Predykácii Apostolskiey Káznodźciow, ile Káznodźcyskim Tytułem od Stolice S. Apost: udárowány. Káże w Kátedrálnym Kościele ná różne Niedziele ieden Zakonnik tegoż Klasztoru, zá konsensem łáskáwym J. O. Kápituły Krakowskiey.

W Kościele P. M. *in Circulo* ná Ambonie *per gratiam & liberam Electionem Nobilissimi Magistratus Crac:* odprawia funkcyj Apostolská tegoż Klasztoru Zakonnik, y z łáskáwey ákceptácii tegoż Szláchetnego Mágistratu. Co wypisuię z zaśzczytem X. Dominik Frydrychowicz. *Et profecto ita liberaliter duplicatos recipit, quia hac, qua Angelico ore docuit, dum vobis amplissimo auditorio, Totius fideli Populo ex Archi-Presbyterali Exedra Mariana, à B. Ivonis temporibus Divo Hyacintho e iusq; Filijs collata, jamq; Pradicatorij Ordinis quinq; seculorum irrigata sudoribus, ossibusq; nostris adnata, dum (ingam) Vobis per suos discipulos salutis documenta denuntiat. Duo talenta à Vobis se percepisse gaudet. Primum: Charitatis in omni necessitate misericorditer sublevantis. Alterum manutinentie penes eandem exedram nos stabiliter conservantis.* Dawnych lat po S. Jácku Wyzn: y Káznodźci roznemi subjektámi w Fundácii Káznodzieyskiey szczyći się, ktorzy ná Honor Boski prácuiać, wielki w ludziách słowem Bożym czynili pożytek, ktorychby kártá szczuplá nie obiełá wyliczáiać. Atoli niedawnemi l. in Pref. czáły miał ten Klasztor Seweryná Roxoláná Káznodźcię wielce pracowitego, nástępującego ná Herezye y ná wy-

stępká

stępkę ludzką. Miał W. X. Melchiorá Moscyensa, który był Spowiednikiem Zygmunta Augusta, któremu ten śmiały stárzec w Piotrkowie czasu Seymowego pióro z ręki wytracił, gdy się chciał podpisać w Xiegách Heretyckich, licencya im do druku dájac. Któremu gdy Krol August konferował Biskupstwa Przemyskie y Kámienieckie, przyjac ich niechóiał. Nád tym S. stárcem, wedlug relacyi Ludwiká z Przemysla tegoż Zakonu, widywáli Brácia swiátość wielka nád głowá iego gdy z Schizmátykámí y Heretykámí subtelne y uczone dysputácye miewał, y Kazánia náuki zbáwienney pełne czynił. Po smierci iego, ciáto wdzięczná wonnośc z siebie wydawało. Tenże przeciw Ochinowi Apostácie, dziwnie mądry y náuki swiátobliwey pełny pisał List.

Miał W. X. Fábiana Birkowskiego S. T. Doktorá, Káznodzieic J. K. Mói Wládyslawa Zygmunta IV. który ták wiele Kazán y ták wiele Xiąg wydrukował, ná ktorego pochwałę ná pogrzebie májac Kazanie W. X. Adam Makowski, JESU, wielki Teolog y Káznodzieicá, w Kościele PP. TROYCY Roku 1636. dnia 10. Grudniá Obraz w Propozycyi swoiey z wielkich cnot doskonáłości z tego Mezá Apost. wystáwił, ná Thema: *Speſtaculum facti sumus mundo, Angelis, & hominibus*. Wyprowadzájac iego swiátobliwośc, gorácośc ducha, y pilne przygotowanie ná Słowo Boże, Xiąg czytánia z pożytkiem Názwáł go tenże Káznodzieicá Orátorem: *Orator Dominicanus, Orator Christianus*. Tenże Máz Apostolski ná pracy Káznodzieicyskiej u P. Máryi zostájac, zákończył życie, cztery rázy spowiedzájac się przed samá smierciá; y 3. rázy komunikujac. W Litániách Imienia JEZUSOWEGO słuuchájac słow. *Sponse Virginum*, ręce złożywszy podniósł do Niebá, przed smierciá Litániá o Márcce Nayś: z Brátem odpráwiwszy; y nucac *Canticum Magnificat*, y Hymn *Ave maris Stella* zámknął mowę, & *in osculo Domini*, iáko Moyżesz drugi záśnáł w Pánu, żyjac bliśko 70. lat. Wstąpiwszy do Zakonu 1592. A.

Byli inni ieszcze Káznodzieice P. Máryi, iáko to Hyacynthus Miakowski.

Miakowski S. T. Doktor, y Przeor Konwentu tego, który tak wiele Pánegirycznych Kazań publicznych podał do druku. Jego mowá *vox dulcis & decora* była u różnych Prálatow, Krolow, Senatorow, &c.

Miał ten Zakon ozdobę z W. X. Floryána Strázyńskiego, Ex Prowincyała Prowincyi Litewskiej y Polskiej przez lat 30. pracującego w słowie Bożym, ktoremu Szlachetny Mágistrat Krakowski konferował *unanimi voto* Ambonę P. Máryi ná długie lata. Był w tym Klasztorze Káznodzieciá P. Máryi W. X. Stánisław Ormiński, który lubo w stárości swojej strácił wzrok, icdnák ná funkcyi Káznodziejskiej zostáiacy, otwierał oczy rozumne Audytorowi swemu do czéi y chwály Boskiej, różne tak-że wydrukowawszy pracy Apostolskiej Pánegiryki, osobliwie *pro positione Lapidis* ná Kościół S. Anny.

W. X. Bonifacy Trybowicz *Predicator* Generálny w náuce Káznodziejskiej, iáko Bonifacy, *bene omnia fecit cum zelo & doctrina*. Záhęcáiac do obserwáncyi Praw Boskich.

W. X. Tomasz Frydrychowicz, S. T. Doktor wielki morálistá y Káznodzieciá, iáko drugi Tomasz iásniał w konspékie całego Miastá Krakowá, który *ex sua industria Pictor, multas imagines depinxit mirabiliter*.

W. X. Cypryan Sápecki, S. T. D. y Káznodzieciá P. Máryi, ná ktorey funkcyi iáko *Cypresus in monte Sion* zászczepiony w Winicy Chystrusowey kwitnáł *in odorem* Pánu Bogu y całemu Miastu Krakowu. Pracował ten główny y mowny Káznodzieciá przez lat 11. w samym Mieście Krakowie, będąc ordynáryinym Káznodzieciá w Kościele P. M. y Kátedrálnym ná Zamku z fundácyi Gárwáscyáńskiej, y po różnych innych sławnych Ambonách. Poznáć jego wielką naukę z Xiążki Rozáncá Káznodziejskiego wydrukowáney, ná chwałę piętnastu táiemnic Rozáncá S. w 15. Kázániách, y innych Pánegirycznych Kazań, ná Święto B. Stánisława Kázmierczyká, pod Tytułem *Fenix* odrodzony ná drzewie Krzyżowym. Ná Święto S. Norbertá Bisk: pod tytułem y Propozycyá: Popis generálny S. Norbertá y Zakonu jego. Ná

Konkluzyá

Konkluzya Oktawy Ser: O. y Pátryárchy S. Fráncízká z Propozycyá: Koroná z konceprow Dominikáńskich uwita, Filadelficznym áffektem S. Fráncízkowi. Ná Święto B. Kántego, S. T. D. y Pátroná K. P. z Propozycyá. *Essentia* Cnot y doskonałości Świętych Janow, w Świętym Janie Kántym złożona. Ná Koronácyá Mátki Naysw: w Obrázie Częstochowskim Orácyá Káznodzieyska, czyli *Salve Regina*, oddáne nowonárodzoney MARYI. Ná dzień S. Ignácego z Propozycyá: Prace Jezuickie w Winnicy Jezusowey pokazáne. Ná dzień S. Augustyná W. y D. w Kościele Miédchowskim *Canonicorum Sanctissimi Sepulchri*, ogłoszonego Sekrerarzem TROYCY PP. Te drukowane Kazánia wielka mu dája Stymę przed światem, y podáią impet do konceptow. Kalendarz roczny Świętych PP. ná cały Rok wydány wierszami, z expressyá życia SS. Páńskich y wielkim konceptem potomnym wiekom jest ná pámiątkę. Ktorych prac trudno wylczyć boby czás nie pozwolił; ále ten pobożny Káznodzieiá nie pretenduiacy chwały światowey oddał się ná chwałę Boska y Duchá swego Roku 1724. przy protekcyi swoiey Pátronki Máryi Mágdáleny, do ktorey z młodości miał Nabożeńtwo, rey S. grzeźnice nawiedził grob, w Mársylii *apud S. Maximinum* leżácy, powracáiąc z Włoskich Kráíow Lektorem. Y będąc w wielkim niebezpieczeństwie życia swego ná pewney gorze wyfokiey, oddawszy się S. Mágdálenie uwolniony był od Łotrow szczęśliwie z szedłszy z gory, wyznał ten cud ná Kazániu S. Mágdáleny w Kościele TROYCY PP. iáko ieszcze żyjá ói ktorzy slyszeli. Smiertelneimi ściśniony bolesćiami zostáiąc w ápoplexyi parálizem zaráżony nie mowiac kilká godzin, iák Zakonni Bráćia poczęli spiewác Litániá przed Ołtarzem S. Mágdáleny, uprosiá mu tę łáskę u Bogá, że przyszedł do siebie y generálnie wyspowiedawszy się wszytkich grzechow W. X. Názáremu Bętkowskiemu, ná tedy Zákrystyanowi Kościołá TROYCE PP. iák skończyli Nabożeńtwo Zakonni Bráćia, ták teź y ten pobożny Káznodzieiá z álem zá grzechy serdecznym, otrzymawszy generálná ábsolucyá, zámknął mowę, y po ták wielu pracách w dzień

Sobotny

Sobotny Nayś. M. P. ktorey był wielkim *Cultorem requievit* w Pánu Bogu. Ná ktorego pogrzebie tłum wielki ludzi áslystował, żálując utráty ták zacnego Káznodźcieę. Ozdobá to była wielka tych czásłow tego Zakonu, zá ktorego wielkie *suffragia* odprawiały rózne Zakony, osobliwie *Soc: JESU z Kollegium SS.* A poštołow Piórrá y Páwiá, wiele odprawiłá Mszy. Z Przeswiętney Akadémij Krák: (z ktorey on iáko z Mátki wszelkiey nábył doskonałości) znaczny ieden Professor y Orátor, wystáwił ná *Ferretum* wiersze nád głową iego, *cum lemmatibus* czyniąc kondolencya. Tákże Profes Zakonu tego *Frater Melchior* Kozłowski, iáko Oycu swemu, z ktorego rąk przyiáł Hábit S. wydał Pánegiryk dla wiékszey kondolencyi y pámiatki ták wielkiego Mężá; A. 1724. die 22. Aprilis. *sub Titulo Feralis Cupressus, in Laurum transformata.* Ten Káznodźciá P. MARYI, *cujus memoria in benedictione est*, do tych czas zostájący w chwale ludzkiey, niech zostáie y w Chwale Boskiey, *zyczy totis precordijs* ten, z ktorego nábył náuki ná funkcyá Káznodźcieyska, áslystuiąc mu *pro Socio* przez 4. látá, ná Ambonę P. Máryi, ktory *cum summa animi iuwenditate & eruditione* tegoż wielkiego Káznodźcie z godnym Audytorem rad *incessanter* słuchoł. Ná ktorego pochwałę máło co podáie Lektorowi pobożnemu wiadomości, bárdziej się oświadczáiac nie ták Orátorem, iák Exorátorem w konspekcie Boskim, zá s. p. Przeorá, Promotorá, y Dobrodźciá swego.

Z tego Konwentu bywa obrány z łáski Szláchetnego Mágistratu Krák: sprzyiájącego dawno temu Konwentowi Káznodźciá Niemiecki do Kościołá S. Woyciechá, iuż tákże od kilkadziesiat lat, słowo Boże opowiadájący, przez rózných Mężów Apostolskich Niemieckiey Nácyi, y zá prace te łáskáwa szczerotá y dobroczynność, záwsze pensyá lucedniowa opátruie, z dyspozycyi Szláchetnego Mágistratu Krakowkiego.

W Kościele Kollegiáckim Akadémickim S. Floryána ná Kleparzu bywa tákże z tego Klasztoru Káznodźciá godny, Professor álbo Filozofij, álbo Teologij *per liberam & gratuitam Electionem* Ich M. C. iow Prálatow y Kánonikow támezcney Kollegiaty obrány.

Z tego

Z tego Klasztoru y w Kościele Kollegiáckim Wszystkich SS. z łaskáwego respektu Prześw: Kápituły y Kollegiaty Zakonnik ma pozwoloną funkcją Káznodzieyską.

Tákże w Kościele Kollegiáckim S. Anny, Ich MC Prałáci y Kánonicy zá rocznego Káznodzieię, ná Świętá y Niedziele z tegoż Klasztoru sobie *ad placitum* obieráią iákie godne *Subiectum*, Filádelficznym certuiąc áffektem ku temu Zakonowi z dawnych czasow. Y S. Idziego Kościoł ma usługę z tych Zakonnikow, gdy codzien dwie Msze S. odprawuia, y Rożániec S. ná tymże miyscu promowuia, ássystuiać spiewájącym ludziom, y co Święto Kazánie y Exhortę miewáią, dla pożytku dusz ludzkich.

W Kościele przewielebnych Pánien Zakonnych ná Grodku, służą słowem Bożym, y Spowiedzią przez zacnego iákiego Spowiedniká. Y u siebie w Kościele máią dwoch Káznodzieiow, z ktorých, ieden ráno co Święto, co Niedzielá opowiada z pożytkiem słowo Boże, drugi záś W. X. Promotor ná Nabożeństwie Rożáńcowym po obiedzie ma swoje Exhorty. Záś przy wielkich Uroczystościách Táiemnic Rożáńcá S. po Nieszporách y Processyách miewa Kazánia. Dziešiaćiu tedy w tym Klasztorze zostaie ná funkcyi Káznodzieyskiej, y owszem tego Zakonu Profesya iest *laudare, benedicere & predicare*. Co Dominikan, to Káznodzieiá, bo Káznodzieyskiego Zakonu.

Ten Klasztor ma ták wiele Subjektow, y miał *in varijs Scientijs*, ofobliwie z Prześw: Akádemijs Krák: náuki, ktore *in vim obligationis perenni votó* są ochotne ná wszelkie rozkazy.

Szczyći się Filádelfią gruntowną, *in vim* ktorey corocznie záprasza *pro Solennitate* S. Tomaszá z Aqv: ták *pro Officio celebrationis* Nieszporow, iáko wielkiey Młzy. Sprzyia tá zacna Mátká Akadémia Synom swoim, zacnego y mądrego wystawiájąc záwsze ná pochwałę S. Doktorá, Káznodzieię, y Orátorá po południu. Ktorych praca iák iest zacna, Pánegiryki wydrukowáne, práwie z Propozycyámi *per Alphabetum* roznemi, od kilkudziesiat lat są świádkiem. Ktorych Łask będąc wdzięczny ten Klasztor Imicniem swego Doktorá y Orátorá zdobywa się ná áplauzy:

K

Benedicat

Benedicat corona Academica Rex Omnipotens & Magnificus Rector Dani 12. Illorum in Honore sit, & omnium potentior Sapia non derelinquat Eum, donec afferat Illi Sceptum Regni & det Illi claritasapi: 16. tem aternam. & omnes populi ejus delectantes sedibus & Scsap: 6. ptris Sapia, in perpetuum regnent. Tak zyczy publicznie pewny tego Konwencu Orator & Doctor in Oratione Gratiarum aetoria pro Doctoratu S. Theologia.

Kościół ten ma 12. Káplíc pięknych, z Fundacyi rożnych, Pánow y Senatorow, y Dobrodzieiow, ktorzy w nich pogrzeby swoje máia.

Pierwsza Káplica, pod Tytułem S. Kátarzyny Seneńskicy, J. O. Xiążąt Zbáráwskich, w chodząc do Kościoła po lewey ręce, tá zgruntu kosztem wielkim zbudowana, z mármuru czarnego y białego, słupami wielkimi koryántowemi, y grobami tych Xiążąt przyozdobiona. Odprawia tu Msze śś. zá dusze zmárłych Dobrodzieiow y Fundátorow w káždy tydzień, y coroczny Anniwersarz *in Martio* w Kwádrágezymę *die non impedita* zá dusze tych ś. p. J. O. Xiążąt Zbáráwskich. Ktory Anniwersarz zdobi dwóch Prálatow Prześw: Kápituły Krák: prezencyą swoią. W tey Káplicy J. O. Xiążąt Zbáráwskich leży ciało B. Pánny Imieniem *Beaty* Zakonnicy trzeciego Instytutu S. Dominiká.

Druga Káplica, wedle tey jest pod záłożeniem S. Wincentego Ferreryuszá wielkiego Cudotworce. W tey Káplicy Pánny Zakonne trzeciego Instytutu Dominiká S. nazwane *de Penitentia* (ktorych jest 2. Kłasztory, wiékszy y mnieyszy nie dáleko tego Kościoła) máia swe Nabozeństwo, Mszy S. slucháiac y Komunie przyimiac, w Swiętá wielkie Zbáwiciela P. y Nays: M. Pánny, y kiedy się odprawia iákicy Tájemnice Rożáncowey Uroczystość. W Niedzielę pierwszą y drugą káżdego Mieśiáca, w Swiętá Swiętych Páńskich Zakonu swoiego, w Niedzielę Adwentowé y Kwádrágezymálne, w Piátki Márcowé Postne, ná chwałę Męki Páńskicy y S. Wincentego Ferre: W ktorcy Káplicy znáyuie się piękna Státua y bogáto stroyna Nays: M. Pánny od tychże Pánien, také y Portret Obrázu Czéstochowskiego N.

M. Pánny

M. P. Ołtarz w tey Káplicy iest przyozdobiony rożnym áppáramentem należącym do Ołtarzá od tych Przew: Pánien. W tey Káplicy odpoczywa ciało wielce świątobliwey Bábáry Dębnińskiey Káasztelanki Krak: którą wspominaia *manuscript a* Kłasztorne. Trzećia Káplicá Ich MM. PP. Ligęzow których tam spoczywają ciała. W tey iest Ołtarz pięknie wystáwiony expensá IM Ci P. Woyciechá Cichońskiego, osobliwego Dobrodzieiá Kłasztoru tego, w którym iest Krucyfix Zbáwicielá Páná, wielce żałowliwy y pobudzaiący zá grzechy do żalu ludzi; który *ex traditione antiqua Conventus*, miał przemowić do pewnego Zakonniká Kápláná stáruszká te słowá: *cautè ambula, nam quod gressus facis, tot Sanctorum corpora calcas*. Jáko poznać z otwártych Jego ust. Rożnych doznáią poćiech w utrapieniu zostáiący ludzie ućiekáiący się do tego Ukrzyżowánego P. Jest pod tym Krucyfixem S. Kájetaná W. Ołtarzyk máły, do ktorego w potrzebách udáią się ludzie, zebrząc przez Jego instáncyą Prowidencyi Boskiey. Jest y Ołtarz ná boku w tey Káplicy S. Kántego Pátroná K. P. Tá Káplicá dawnych czasów záłożona iest pod Tytułem S. Stánissáwá M. Biskupá Krak: nád którą ná znak y pámiątkę záłożeniá iest Obraz S. Stánissáwá. W tey Káplicy przy tym Ołtarzu dawnemi czásy Dziádowie ubodzy mieli swoje Bráctwo pod Imieniem Ubostwá Páná JEZUSOWEGO, wielkimi Odpustámi uprzywileciowane, y ci Dziádowie mieli obligácyą w solennych Procefsyách przed Zakonnikámi chodzić z świecámi. W tey Káplicy ma grob IMé P. Przeclaw Niewiárowski, Mąż w uczynkách dobrych y miłosiernych pobożny, tych Zakonnikow szczególny *Benefactor*. W teyże Káplicy złożone iest ciało s. p. P. Woyciechá Cichońskiego, y Mążonki iego, który z dobroczynności swoiey kazał pokryć cały Kościół dáchowką, zá Prceorostwá Przew: X. Tomaszá Ingwerá S. T. Doktorá; y ná znak wdzięczności Anniwersarz odpráwuić się zá duszę tegoż Dobrodzieiá, y Msze pewnych czasów bywáią *de Requiem* spiewáne w tey Káplicy zá tegoż Dobrodzieiá y zá innych. W tey także Káplicy iest dość Obrazow rożnych SS. tegoż Zakonu, przez pewnego Brátá Ká-

żimierzá CifowskiegoKonwersa tegoż Zakonu Málárzá málowá-
nych; z ktorych co Święto iákie Zakonu tego S. álbo Świętey,
wystáwiony bywa Obraz, *in honorem* tego, ktorego Uroczystość.
A te Obrázy málowáne zá stáraniem Przecorá Wielebnego X. Se-
weryná Oczká S. T. Doktorá, ktory máiac Nabożeństvo do SS.
Zakonu swoiego ták Kánonizowáných iáko y Błogosłáwionych,
czcił ich Wigilie o chlebie y wodzie. Umárł we Wsi Konwen-
ckiey názwaney Jodłownik. Roku 1726.

Czwarta Káplićá, jest S. JACKA Wielkiego Wyznawce y Syná
przyśposobionego MARYI P. doktorey jest w chod przez scho-
dy mármurowe w gorę. Jest to Káplićá struktury bárdzo piękney
y kóztu wielkiego, z mármuru y kámieniá, rożnemi sztukáte-
ryámi, málowániami cudow S. Jácká przyozdobiona. Ma Ołtarz
mármurowy kształtnie bárdzo zrobiony, y tumbę z mármuru,
ktorá 4. Aniołów trzymáią. W tey tumbie jest ciáło Jácká S. W.
ktory umárł Roku 1257. przedtym y teraz cudámi niezliczone-
mi slynie w rożnych Krolestwách y Páństwách, máiac Kościo-
ły ná Honor swoy wystáwione y Státuy. Jest Kánonizowány
od Klemenfa VIII. Naywyższego Papieżá Roku 1594. zá stárá-
niem s. p. Krolá Zygmunta III. y W. X. Seweryná Roxoláná
Doktorá y Káznodźcie Krak. Ten z Oycá pobożnego Eustáchiego,
Odrawázá y Márki ná Imię Beáty, y w samey rzeczy Błogosłá-
wioney. Z Fámilij S. Jácká dosyc wylicza Świętych y Błogo-
słáwionych X. Dominik Frydrychowicz. Káplićá tá zá szczo-
drobliwością jáłmużn rożnych Pánow y Pań stánęłá. Jest
w tey Káplicy 12. słupow czyli Filarow złotem wedle po-
trzeby ozdobionych, z álábástru biálego rożnych figur,
z wierzchámi ná chwałę S. Jácká. Nád grobem Jácká S. czę-
sto widziane były swiátości, y gorzące pochodnie nád
tym mieyscem, y ryki Diabelskie w ciáłách opętáných wy-
dawały jego swiátoqliwość y wielkie łáski ludziom swiad-
czone, dla ktorych nie raz, nie tyśiac rázy ustępowáć musieli.
Byłá y wonność wdzięczna y nieslychána z tych Reliqwij Świę-
to tym tych pochodząca, ktora pokázywałá sławnego w cudách
Grodzie

S. Jácká

S. Jácká. W Tumbie S. Jácká iest cedulá ná kárcie pár-
gáninowey pišana, od s. p. Piotrá Gámratá Arcybiskupá
Gnieźnieńskiego, y Biskupá Krák: w Roku 1547. dnia 8.

Sierpniá, máiąca świádectwo Kości złozenia, tego S. Wyzna-
wce przy liczney ássystencyi IchMM. Biskupow, Prálarow, Ká-
nonikow y Senatorow. Poświęcony ten Oltarz Roku 1583.
w Niedzielę, dnia 7. Sierpniá, od Nayprzew: Já kubá Milewskie-
go, Biskupá Láodyceńskiego, ná ten czas Suffragána Krá kow.

W tym Grobie Jácká S. tenże Nayprzew: Biskup złożył pár-
tykuł Reliquíj ss. to iest S. Stániśláwá, Biskupá Krák: S. Flo-
ryána Męczenniká, S. Tomaszá z Akw: y S. Seweryná, z nádá-
niem Odpustow, do tegoż Grobu przychodzących ná dni 40.
W tymże Grobie leży ciáto B. Witá Biskupá Lubuzáńskie-
go, tegoż Zakonu, ktorego Heretycy w przepowiadaniu
słowá Bożego y Ewángelij S. srodze zámordowáli. Łáski
zás Jácká S. przy Grobie świádczone nie policzone; iedná-
że według niektorych Autorow specyfikuią się niektore. A nay-
przod: Umártych wskrześił 54. konáiącym doskonále zdrowie
przywrocił 76. ciężką chorobą złożonych uzdrowił 36. nie-
znośne głowy bolenie uśmierzył 22. Bol zębów ćierpiącym od-
dalił 50. Ná oczy choruiącym, między ktoremi byli y ślepi wzrok
dał. 33. Ná gárdlá, ięzyká, uśt, y szyie bolenie 15. Głuchym słuch
z iednáł 42. Ná áffekcyą piersi západłym dopomogł 83. Ná ręce y
nogi choruiącym 48. od gorączki uwolnił 80. Trędowátých oczy-
ścił 29. Kádúk ćierpiących uzdrowił 18. Nieplódnym Pániom
plód uprosił 33. á w niebespieczeństwie rodzenia dopomogł 40.
Opuchłych, páralizem zaráżonych, zránionych, w roźnych pá-
roxyzmách zolstájących nieprzeliczona rzecz. *Frater Hyacinthus*
młody *Professus* czásu iednego modląc się przed Grobem Jácká
S. prosząc o pomoc w konserwácii czystości aż do śmier-
ci, slyszáł głos z grobu po 3. rázy *Hyacinthe, Hyacinthe, Hy-*
acinthe, ex parte Dei to mu obiecuiąc o co prośił, y potom
prédko záchorowawszy, y Spowiednikowi oznáymiwszy o
láfće Jácká S. w wielkiej świátobliwosci umárl. J. W. JeyMé
P. Anná

P. Anná z Rušce Lubomirská, Hrábina ná Wišniczu Káštellan-
ká Woynicka, Sendomirská, Spiska, Dobrzycka &c. Stáročína
głosiła przed W. X. Jáckiem Miakowskim Doktorem y Prze-
*Miako-
wski m.
Concio-
ne, fol.
28.* orem PP. TROYCE, y Káznodzieią Fárnym to mowiac: Zem-
ia wżyſtkie łáski y počiechy moie w Kościele Przenayśw.
rowy bálás gruby z schodow Jácká S. ná głowę mlódey Pánny,
przy záwołaniu y oddaniu się Jáckowi S. przy ciężkim impećie
uwolniona od nagłej śmierci.

Ná Honor Jácká S. káždego roku po Kánonizácii jęgo so-
lenna z Kazániami y Procesyami przy wystáwieniu Przenayśw:
SAKRAMENTU odpráwuie się Oktawá, przy wielkim konkursie lu-
dzi. Ná jęgož Honor po Oktawie názáiutrz w Poniedziátek po
południu o godzinie pierwszey bywa Kazanie ná pochwałę Jácká
S. po ktorým przy wielkim konkursie bywa jęgo spuszczone-
Chorągiew, ná ktorey iest Obraz Jácká S. ktora przy Kánoni-
zácii CLEMENS VIII. benedykował. Przyniesiona iest przez J.
W. JMci Páná Stánisláwá Mińskiego, Woiewodę Łęczyckiego,
powracájącego z Rzymſkiey Legácii z różnemi insigniami po
Kánonizácii Jácká S. Tę Chorągiew odebrał X. Suffrágan
Krák. y nioſł z wielką Assystencya całego Miastá Krák: y z Pro-
cessyá do Grobu Jácká S. Cudowny Jácek S. w Chorągwi, bo
*Ex mo-
numen-
tis Coſtan-
tins.* według trádycyi dawnych, gdy iedná stroná lewa Kościo-
ła gorzáła y chor mnieyſzy w požarách ognistyeh zoſtá-
iáca Chorągiew Jácká S. wiſiáła nienáruſzona, y przez
przyczynę tego Świętego była práwie zaſſoną, że się dáley
ogień szerzyć, wzniećony przez iedną złá Osobę námowioná od
Zydow, by ſpalić Wielki Oltarz, nie mógł. Tákże o tey Cho-
ragwi iest relácia ze strážna Czartom, bo gdy raz z spuszczá-
iácey upadł kutas ná opętánego, záraz Czárći uſtąpili, wyzná-
iac moc S. Jácká. J. O Xiężna Eufemia Rádziwiłowa Syná máiac
*Grodzic
tins w
Xięgarb* chorobá zložonego, od Medykow opuszczonego, zá do-
tchnieniem tey chorągwi zdrowego ogládála. Siostrá Za-
konna

4. fol. 5. 26. in Vita. konna małą partykułkę miawszy Chorągwi rey, wolna została od ciężkiej choroby paraliżowey. Ná Wiśle tonacy Mieszczanin Krak. Jákob, mając partykułę Chorągwi Jácká S. tym znakiem uwolniony od niebezpieczeństwa. Jedni w Szkáplerzách, inni w szátách konferwowáli málinkie partykułki z rey Chorągwi Jácká S. áby byli wolni álbo od nieprzyiaciela, álbo iákiego nieszczęścia. Ták wstawiony Jácek S. y przy grobie y przy Chorągwi, która przed Grobem Jego bywa ná Kościele zawieszona co rok przez Oktawę.

Piąta Káplićá Trzech Krolow pod Káplićá Jácká S. w ktorey przedtym Archikonfraternia Rożáncá S. miała swoje Nabożeństwo, teraz zaś máiaca obobliwą Káplićę. Jest w tey Káplicy trzech Krolow w Ołtarzu Obraz S. Piusa V. Papieżá, Kánonizowanego od Klemenśa XI. Tegoż Świętego Introdukcyá po Kánonizácii była z Kościoła Kátedrálnego Krak: Roku 1713. dnia 4. Májá w Sobotę, z wielką Assystencyą Prálatow. Introdukowána była y Státua tego S. ná ktorey Introdukcyi assystował *Pontificaliter* J. O. Xiążę Siewierskie Kázimierz Łubieński, ná ten czas Biskup Krak: przy assystencyi trzech innych J. W. Biskupow, *& totius Almae Universitatis Cracoviensis*, Zakonnikow wszystkich *Proceffionaliter* idacych y ták wielo Pánow Senatorow. Ná tey Proceffyi W. X. Floryan Stráfszyński S. T. Doktor y Káznoźciá Fárny od kilkunastu lat *in Circulo B. M. V.* zostájący, niośt Chorągiew, którą spráwił ná honor Introdukcyi S. Piusa. W tey Káplicy trzech Krolow odpoczywáią ciáślá 3. Błogostawionych Bráci rodzonych, tegoż Zakonu, ktorých Imioná: Brát Wácław Káplán, Brát Władysław Dyákon, B. Wisław Subdyákon. Ktorých iednego dnia do Zakonu przyięto, iednego dnia zmarli po Kommunj S. w zwykłej medyácii. R. 1262. Oycowie stársi widząc to, rozumieli ich byđz niegodnemi przyięcia Nayśw: SAKRAMENTU, y dla tego w sádzie pogrzesć ich kazáli. Lecz P. Bog inaczey sádzi, pátrząc w skrytości sercá. Owi Brácia zmarli po kilká kroć stárszemu cudownie przez widzenie pokázowáli się, upominájąc go áby ich ciáślá ná miejsce Święte

Święte przenieść kazał, to przydając, że nas P. Bog w ten czas do siebie wziąć raczył y Niebem dąrował, gdy nas sposobnych widział, dla tego niestusznie od pogrzebu Bráci iestesmy odłączeni.

Leżą ieszcze y drugich ciałá Błogostławionych, iáko Bene-
Bzo619 dyktá Przeorá, Bogusławá Suprzeorá, Hieronimá y Janá
in prop. Lektorow, Uczniow S. Jácká, tákże y B. Floryáná, kto-
S. Hy- rego S. Jácek pod Wisłogrodem ná Kápice przewiośt. Tego
einbi widziano ciało całe Roku 1580. Z tey Káplice do Cho-
fol: 36. ru idąc, w rogu Chorowym iest Ołtarz Rożáncá S. á po-
Bzo619 dle tego iest grob mośiadzowy Filipá Kálimáchá człowieká u-
at f. pr. czzonego. Przy tym Ołtarzu odpoczywa ciało, wielce świąto-
 bliwey Pánni Anny Wierzbowskiey. Máły chor dość iest wśpá-
 niáły, w którym Formy Snycerskiey roboty, po práwey stronie
 żywot S. Dominiká, á po lewey S. Jácká reprezentuią. Przed
 wielkim záś Ołtarzem odpoczywáią ciałá wielce pobożnie ży-
 iących 4. Suffrágánow Krák: tegoż Zakonu, Jákobá z Bydgo-
Bzo619 szcze, Páwłá z Krák: zmarłego Roku 1544. Przy Zá-
fol: 51. krysty iest Ołtarz, ná którym stawiaią Relikwiarz wielki
 pełen Reliqvij SS. Bożych. W ściánie przy tym Ołtarzu iest
Epitaphium Leszká czarnego Monárchy Polskiego, ktorego ko-
 ści w tymże Ołtarzu są złożone. Przed drzwiami Zákrysty le-
 ży ciało ieszcze całe wielce świątobliwey Pánni Kátárzyny Biá-
 łuszyny z Melsztyná zmarłey Roku 1418. przeciw tey ná dru-
 giej stronie odpoczywa tákże ciało w cnoty wielkie przybráne E-
 ufrozyny Fámilij Xiążąt Oświećimskich. Zá pulpitem w máłym
 chorze iest Grob mármurowy kosztownie wystáwiony od s. p.
 JMci X. Węzyká Arcybiskupá Gnieźnińskiego. W tym leży cia-
 ło B. Iwoná Biskupá Krák: Fundátorá tego Zakonu, zmarłego
 w Mutynie Mieście Włóskim, ktorego Oycowie z támtąd prze-
 niesli y tu pogrzebli; wstawiony cudámi: o czym *manuscript* a Kła-
 sztorne opiewáią. Ukrazy iest grob Janá Zaborowskiego Bi-
 skupá Hełmińskiego, człowieká wielkiey świątobliwości w ie-
 dnym Grobie y z Mátką rázem pochowanego.

Szośtá Káplica Rożáncowa nayprzed wystáwiona od PP. Polako-
 wskich,

wskich, w ktorey odpoczywa ciało (tak rzeczonego) Polaká de Kárnkow Kárnkowskiego, Kásztelaná Gnieźnieńskiego, Stáro-
 sty Głogowkiego y Międzyrzyckiego, ktory umarł Roku 1503.
 Potym repárowána y rozszerzona z roźnych jałmużn Dobro-
 dzieiow, Roku 1688. iáko nád Káplica jest wyráżono, zá stárá-
 niem W. X. Laurentego Sádowskiego L. y X. Atánázego Cięż-
 kiewiczá Promotorow. Tá Káplica pobita jest miedziá z łáski
 niektorych Dewotow Roźáńcowych, zá stárániem wzwyż po-
 mienionego Promotorá X. Ciężkiewiczá. Tákie málowánie
 ścian, y podniebienia zá iego stárániem. W tey Káplicy jest
 Obraz Nayśw: P. MARYI Cudowney, niewypowiedziáney pię-
 kności, y wielkiego Májeřtátu, w Oltaru wřpániáły m pozłóci-
 ťty m z roźnemi Zakonu tego Ołobámi y z Oltarzykiem málym
 niźey stóiącym JOZEFAS. Oblubieńcá N. M. P. Ten jest málowá-
 ny w Rzymie poświęcony, od Oycá S. CLEMENSA VIII. y od tegoż
 Odpuřtámi ubogácony, á przez Bernatá Máćiejowskiego, Kárdy-
 nałá y Biskupá Krák: przywieźiony, y Bráćtwu Roźáńcá S. dány.
 Ten zdeymniá z Oltarzá 1. *Dominica 8bris*, z ktorym Processye po
 Rynku Krák: *cum magna Solemnitate & devotione*, Stanu roźne-
 go czyniá, przypominájac cudowne zwycięřtwa, ktore P. Bog
 pokazał nád Turczynem. Około tego Oltarzá jest 2. Kolumn Re-
 liquij roźnych SS. Páńskich, y jest *Altare Reliquiarum*, zá stárániem
 X. Fránciszká Byřrzyckiego ná ten czás Promotorá Roźáńcá S.
 Tákie W. O. Atánázy wymogł u Stolicy S. Apostolřkiej Indult ná
 100 Mężow y ná 100 Mátron w Roźáńcu S. zostáiacych, y zowie się
 Konřtáternia Centuryáńřka, pozwolona od Innocentego XII.
 Roku 1694. y od Benedyktá XIII. potwierdzona Roku 1724.
*Congregatio centum Virorum & centum Mulierum sub Titulo B. V. M.
 de Rosario.* Ufundowána tá Centurya ná rátunek dusz w Czyřcu
 bédacych, y z Odpuřtem zupełnym, tym ktorzy się wpisúiá w to
 Zgromádenie, z pewnemi kondycyámi, ktore widzieć w Křiáźkách
 Centuryáńřkich y w Bulli. Liczbá Mężow w pisanych w Centu-
 turya *ab A. 1694.* jest *n. 364.* Niewiařt zář *n. 349. usq. ad A. 1742.*
 Odpráwia się *Dominica 2. post Festum Omnium Sanctorum* z Odpu-
 řtámi

stami, nadanemi Centuryanom, którzy będą asystować Nabożeństwu. Centurya ta na iakmużnie postanowiona, każdy albowiem Centuryan dać po groszy 40. z których powinno się odprawić 100. Mszy za Duszę zmarłego Centuryana, przy frequency wszystkich Centuryanow żyjących asystujących Mszy S. wielkiej, każdy z świecą zapaloną na *Offertorium* idący. Ta Konfraternia Centuryańska z takimiż Indultami nadana jest Kościołowi Poznańskiemu Dominikańskiemu, y Kościołowi Warszawskiemu. W Kąplicy Rożańcowey co Święto rożni Urzędnicy Arty-Bractwa Rożańca S. odprawiają *Officium B. M. V.* z rana po godzinie osmey Mszey S. słuchając.

W Kąplicy tej Rożańcowey jest *ad interim* w Ołtarzu na boku Ołtarz S. Wincentego Ferreryusza W. który Obraz przywiozł z Rzymu W. X. Benedykt Burzyński, benedykowany od O. Świętego Benedykta XIII. Ten Obraz przystroiony w Habit Dominikański z Łamy białey, y w Kąpcz czarnego Axamitu, tożnemi Wotami (dla wielkich łask, których doznają ludzie od tego S. w potrzebách uciekający się) przybrany. Jest Reliquia tego S. w prowadzona solennie z Processyami z Kościoła Kollegiaty Świętey Anny, do Kościoła PP. Troycy, przy Assystencyi W. JMci X. Janá Lukiniego, Kánoniká Krák: na ten czas Rektora Prześw: Akadémij Krák: Roku 1740.

Na prawey stronie jest także Ołtarz, w którym jest Obraz Pána JEZUSA z bokiem otwartym bardo miłośnierny, od JMci Pána Jozefá Krásińskiego, dany z sukienką piękną, y z Relikwiami około tego Obrázu, y z wszelkim porządkiem należącym do Ołtarzá. W tej Kąplicy jest grob J. WW. IchMM. Pánów Czernych.

Siodma Kąplica X. Piotrá Myłzkowskiego, Biskupa Krák: iakmużniká wielkiego, zmurowána z mármutu. Odprawiają tu Zakonnicy Míze Święte za dusze zmarłych, także wigilie, Kazania czasow pewnych. Z tej Fámilij máją tu pogrzeby swoje. W tę Kąplice wniesiony jest Obraz Dominiká Świętego *de Suri-*

Pánná MARYA z Niebá málowány przyniosła, y Bráći támtę-
czney dárowała zá wielki upominek, przed którym gorzącą
lámpę mieć kazála, samá w nię oliwy wprzod nálawszy, y onę
zápaliła, ktorey oliwy biorą chorzy ná rózne uleczenia) z tá-
tego *proportionaliter* odmálowány, przed tym tám rózne stáią się
cudá, y tu przy tym w Krákovie niemniejszy, ktorych codzięń
doznawamy, przez przyczynę tego Świętego Pátryarchy, iáko
wotá gęste dáią znáć, Ten Obraz s. p. X. Jan Wáxman, Pro-
fess y Przeor Konwentu Krák; powracaiąc z Cudzych Králow

Roku 1642. przywiósł z sobą, y zá drogi Kleynot w Ołta-
rzu lokował. Ten Ołtarz poświęcił s. p. JMé X. Tomasz
Oborski, Biskup Láodyceński Suffrágan Krák; ná ten czas,
Obraz ten wielkimi cudámi slynáł. Nayprzod cud u-
znał W. O. *Alanus* Chodowski, Przeor *quondam* Krák; á
potym Prowincyał. Który przyechawszy ná wizytę do
Konwentu tego ták był ciężko západł, że mu aż w wnę-
trznościách piekielny wszczął się ogień. Zdesperowány
od wszystkich Medyków, gdy się do cudownego uciekł O-
brázu S. Dominiká, przeudownie; zdrow został, wolnym
będąc od ognia piekielnego, ná którą pámiatkę zá do-
brodziejstwá doznáne, oddał *Votum*, to jest lámpę srebrną
do tey Káplice.

W Roku 1684. Pánná Regina Gniemezółká utrapioná będąc
od czártá, kiedy zá instrukcyą OO. Dominikánow dwie do ro-
ku poszcząc Qvindenny w Poniedziálki do S. Dominiká, dnia
20. Sierpnia przy wszystkich ludziách z podziwieniem uwolnioná
została od czártá, chwalać Bogá w S. O. Dominiku, oddála *Votum*.

Roku 1684. dnia 11. Lipcá, Sławetna Máryánná Mieszczyká
Krák. ofiarowała Syná, ktorego umárłego porodziła, przed ten
Obraz S. Dominiká, przyniosszy go, żywego ogládała y do
Chrztu zániosła, y dáno mu Imię Dominik. Ná pámiatkę
tego Cudu jest ofiarowane *Votum* srebrne *sub figura* Dzie-
cięciá pod nogámi Świętego Dominiká. Roku 1694. dnia
18. Lipcá Sławetna Kátáryzná Więckowicowa Wdowa, dwá

rązyżarżona părălizem, nie mogąc mowić ani się żegnąć, przy-
szedłszy do Kąplice S. Dominiká przemowilá y zdrowá zostálá.
Tákże iedná Mieszczká udawiwszy się kością z Ryby, osiárowa-
włszy się do Ołtarzá tego Świętego, zdrowá zostálá, kość
wyplanawłszy z gárdlá, tá kość zostáie do tychczas ná Obrázie
S. Dominiká, ná łáncuszku srebrnym wisząca. Inni ludzie do-
znáją rożnych łask przy tym Obrázie, co wyświadcziá *Vota y*
manuscripta Kłasztorne.

Ná Honor tego Obrázu corocznie Bráćia Konwersi odprá-
wiają Uroczystóść w oktwę Narodzenia Najsł: MARYI Pán-
ny z jáłmużn rożnych Dobrodzieiów. Z tego Obrázu biorą
miáry Mátronom ciężárnym, żeby szczęśliwie mogły rodzić, y
doznáją łask Świętego Oycá Dominiká, iáko ofobliwego Pá-
troná w tey potrzebie.

Osma Káplicá Orlikowska názwana, Ołtarz w niey pod Tytu-
łem S. Mikołájá, w ktorey odpráwiają Nabożeństwo swoje Pickár-
skiego Konsztu czeladź, gdzie tákże co Suchedni spiewána Msza
S. Rekwiałna bywa. W tey Káplicy są rożne Reliqvie SS. tákże
y Głowy z iedenástu Tyśięcy Dziewic, tákże y innych Świętych.

Dziewiata Káplicá Włochá Profaniego, *de Familia Columbarum*
w ktorey Szewkiego Konsztu czeladź odpráwia swoje Nabo-
żeństwa, słuchájąc Mszy S. co Niedzielá y co Święto.

Dziesiąta Káplicá S. Bartłomiejá, w ktorey Mszy S. słucháją
Kráwieckiego Konsztu czeladź. Ci wszyscy ássystują z Pochod-
niami w Kościele ná Processyách przed Najsł: SAKRAMEN-
TEM chodząc, w Świętá Uroczyste y Niedziele Miesięczne. In-
ne Cechy, iák Kowálski, Stolarški, y Mulárški ma swoje de-
wocye w tym Kościele, y Msze Święte nájmują zá zmárłych
Bráći swoich co Suchedni. Tych słuchájąc spiewáných.

Jedenástá Káplicá J. W. W. Ich M. M. P. P. Lubomirskich *de Lu-*
bomirz Komessow de Wisnicz. Jest to Káplicá sumptem y dostá-
tkiem Páńskim wystáwiona. Tu w tey Fámilic przerzeczone má-
ją swe pogrzeby. W tey leży óiáło niewinney Páunny Eleonory,
Corki J. W. Sebástyána Lubomirskiego, Kásztelaná Woynickie-

go, y Anny z Ruśce Małżonki iego, a Siostry J. W. Stánisláwá Lubomirskiego, Woiewody y Generalá Krak: doyrzwały w cnotách Świętych. Ktora w Domu u Rodziców zostájac, żyła w Amielskiej czystości, w szesnastym roku ná Gody Niebieskiego Oblubieńcá poszła. Przybył iey ná pomoc P. Jezus z Niebá, gdy się do niego zábierała, gdy po rozmowách ferdecznych, ogniſtych y Niebieskich, ktore miała z JEZU SEM, od samego tegoż Páná nákarmiona iest Przenay: SAKRAMENTEM Ciáły y Krwie Pánſkiej, y tę dobroczynność w klar wszystkim przytomnym opowiedziała. Jákw kwiat naywonnicyſzy dnia 19. Kwietniá do Ogrodu Niebieskiego przemiesiona iest. Roku 1613, według świádeców, miedziánego pozłocistego nadgrobkú, ryſowanemi literámi wystáwionego w głowie tey niewinney Pánny; ná ktorey do tych czas niezwiędły wieniec zostáie, z podziwieniem oczu ludzkich. Przybyła áxamitem obita czerwonym trunná, y galonem złotym ná kości tey Pánny, z szcudrobliwey láski od J. O. Xiążęćciá Sánguszká Mieczniká Litewskiego, Roku 1742. Tá Káplićá J. O. Xiążąt Lubomirskich opátrzona wiecznemi fundacyámi, y ná káždy dzień powszedni zá Prześw: Antenatow odpráwowáním Mſzy Sw. *de Requiem* ſpiewánicy ubogácona. Máw ſobie málowánie piękne y nabożne. Oltarz w tey Káplicy pod Tytułem S. Sebáſtyána y S. Roży Limáńſkiej Zakonu tegoż, mákrate moſiężną w Floreſy robioná. W tey Káplicy pogrzebione iest ciáło ś. p. J. O. S. R. P. Xiężny ná *Wiſniczuy* Jároſłáwiu Hrábiny, I. M. P. Anny Konſtáncyi z Lubomitzá Máłáchowskiej, Woiewodżiny Poznáńſkiej, Stároſćiny Łukowkicy, Krzczowſkiej, ofobliwey Dobrodźicyki tegoż Kłaſztoru ktora umarła Roku Pánſkiego 1727.

Dwunasta Káplićá iest Świętego Antoniná Arcy. Biskupá Florenckiego w Kruchóie, w ktorey ſpoczywáia ciáło Ich MM. PP. Mierzeńskich, przyozdobiona rożnemi Obrázami.

W Kruczganku iest Krucyfix konterfektu bárdzo zaobliwego, odnowiony Roku 1636. ſumptem iedney zacney Mátrony. Przed tym Krucyfixem támteczni Zakonnicy odpráwiają pácierze ſwe

y modlitwy za Dusze zmarłych co Piątek. Ten Krucyfiks przy-
płynął Rzeką wisłą pod Krakow, który gdy chcieli rozni Za-
konnicy y Kápiáni brąc do swych Kościołow, tych opuściwszy
dał się OO. Dominikánom wziąć, y ná to mieysce postawić gdzie
teraz cudami sływie. Podle tego leży ciało B. Stánisława Ko-
kofzki, Zakonniká, w Pismie S. Bákálarzá, do ktorego ten Kru-
cyfiks gdy się przed nim modlił, mawiał, á Bráćia Zakonni wi-
dywali, ogniste koła nád głową jego. Ná troje stápienia od te-
go iest grob, w którym leży on sławny Zydek *Severinus Roxola-
nus*, ktorego prace są wiadome światu á żywot Chrystusowi Pá-
nu. Wielki to był Dysputator z Heretykámí y zwycięzcá ich,
złotey wymowy Stárzec, y swiatobliwosci wielkiey, Káznodzie-
iá w Kościele Kátedrálnym Krakowskim y w Kościele potym P.
MARYI ná Herezye dowodny, ná występki frogi, zá ktorego pracá
y stáraníem, szczesliwie Kánonizácyá S. Jácká doszłá. Ten iedził
z Posłámí od Korony Polskiey, po Zygmuntá III, s. p. ná Krole-
stwo Polskie obránego. Przy śmierci z iego ciáslá wielka wonia
wychodziłá, ktorá czuć było po wszystkim Kościele, Kruczgan-
ku, Dormitarzu y Celách. *Ex relatione Patrum ejusdem Ordinis.*

W Kápitularzu iest Grob wymurowány Bráći Zakonnych,
w tym odpoczywa ciał Zakonnych bárdzo wiele, między kto-
remi te są Błogostáwionych ciáslá. Dominiká z Seceminá, Kán-
clerzá Gnicznieńskiego, y B. Rudolfa Prowincyálá tegoż Za-
konu obá *Doctores S. T. & jurisutriusq;* iednego dnia zmarli y
pogrzebieni w iednym grobie Roku 1510. Jest tá onich trádyc-
ya, że po śmierci znalezione ich wzáiem obłápionych; toby
miłosc sprawiła ktorá oni mieli zá żywotá z sobá, iáko wy-
świadcza *Epitaphium* ich w ten sens. *Hoc compressi lapide Beati
manes requiescunt &c.*

W tymże Kápitularzu leży duzo ciáslá wielce mądrych y prá-
cowitych Doktorow, Káznodzieciow, y innych pobożnych Za-
konnikow. Jest ciało s. p. Ferdynándá Ochmá Jánušzowskie-
go, S. Teologij Doktorá, wielce pobożnego żywotá, który
práciąc kilkanaście lat w tymże Klastorze, będąc Pákálarzem

S. T. Regentem, y w *Archiepiscopio* Tynieckim będąc Professoremu u Wielebnych OO. Benedyktynow, wielką pracy swoiey zostawił pamiątkę, ten D. w Xieęgach wydanych y wydrukowanych Filozoficznych y Teologicznych całe wydrukowawszy *secundum sententiam* Świętego Tomazá, *Sententiae morales pro confessionibus, ac sententiae pro utilitate ordinandorum.*

Spoczywa ciało ś. p. Teologá y Doktorá wielkiego Dominiká Frydrychowiczá, ktory z mlodości wstąpiwszy do Zakonu S. wielkim był slugá Boskim y Rozáńcowey MARYI, kiedy ná chwałę Jey nápisał *Sermones & varios conceptus, in Dominicam Orationem & Rosarianas quateras, in Salutationem Angelicam impressam in Claro monte Czestochovia, & in Symbolum Apostolorum. Remanent ejus scripta ad Typum parata in Typographia Clari montis Ultra inventuntur libri manuscripti 30. in varijs materijs in Bibliotheca illius Conventus.* Ktore bylyby wydane *in lucem publicam*, gdyby byly dobroczynności iákiego Benefaktorá. Wydrukował tenże Ociec Frydrychowicz Xiazkę, czyli żywot S. Rozálij, y *Modum introducendi Rosarium cum ceremonijs*, Xiazkę o S. Jácku dowodząc że jest wielkim Pátronem Korony Polskiey. Xiazkę *sub Titulo* Przyziaciel w ostáttniey potrzebie doznány, czyli o Bráctwie Nayśw: Odkupiciela Ukrzyżowaného, ná ráunek Dusz w Czyścu gorájących, sumptem Bráctwa tegoż. Kazánia niektore Pánegiryczne, ná S. Jan Kánty, ná Koronácyá Cudowney Mátki Nayśw: w Obrázie Czestochowskim, Y kiedy Kázánia záčynał ten pracowity Káznodzieciá to od tych poczynał słow: *CHRISTUS JESUS*, ná fundamencie Páwła Świętego, *nos predicamus JESUM Christum, & hunc Crucifixum.* Wydał rózne Teologiczne máteryc. *In honorem Serenissimi Augusti II. Regis Poloniarum*, Nápisał przeciw Teologowi Wárszawskiemu *Sapientissimam resolutionem sub Titulo: Saxo percussit Philisteam.* Wy-pisał Pánegiryk wierszami o Świętym Alexym w Kleynotách Herbownych niezwyćiezonego Ruskiey Monárchij Czárá Náyiáśnicyszego, Piotrá wielkiego, 18. Kleynotow, wierszami opisu-jący rózných Xieętw Monárchij Ruskiey. Ten Zakonnik umiał

Język Grecki y Hebrajski, iako świadcza *Scripta* ięgo y tran-
sląceye rożnych Textow Pismá S. *Ad Polyantbeam Marianam in*
Libros 18. distributam ab Authore Hypposito Maracy e Congregatione
Clericorum Regularium przydał z wielką pracą Regeſtr, któremu
dał Tytuł, *Concordantia Rerum & verborum Mariana Polyantbea.*
w Dzikowskim Kłaſtorze piſał *ob hostilem Suecorum incurſionem*
calamo itinerario. Śmierć tego Wielkiego Doktorá była Roku
1716. który niſz umárł, generálną uczynił Spowiedź w dzień ten
w który ſpiewał ná chwałę Nayśw: MARYI Pánni Wotywę
Rorate; ná ięgo pogrzebie był wielki konkurs Godnych Prálatow
Centurya ſolennie odpráwiona była zá Duſzę ięgo, ná ktorey
ná wielkiej Mſzy po Ewángelij miał Kazánie Przew: JMé X.
Antoni Rozmárynowski Proboszcz Świętego Krzyża ná Kle-
parzu, w którym wyráził *ex relatis* całe życie ięgo pobożne,
oſobliwie, że gdy go raz do Kościoła przynioſła Mátká ięgo
máłego w powieciu, w ciźbie wielkiej iakoś trefunkiem zginę-
ło owo dziećię y upádo, ktore potym po kilku godzinách ná
ziemi w ławce znalezione bez żadnego náruſzenia zpodziwie-
niem Rodzicow. Ten pracowity Mąż starał ſię y wymogł Cen-
turyą od Srolice Świętey Apoftolskiej, z Xiędzem Promotorem
wzwyż pomienionym. Tenże wymogł pozwolenie u Przełożo-
nych, Pánnom Zakonnym trzećiego Hábitu ná Szkáplerze białe,
w ktore ie przybrał Wielebny Xiądz Tomasz Mdzewski, ná ten
czas Prowincyał Prowincyi Polskiej, w dzień Świętego Domi-
niká *de Suriano*, zá Przecoroſtwa ś.p. Káźmierzá Napoliskiego, zá
pozwoleniem Nayprzewielebnieyſzego Generála Antoniná Klo-
chego, Roku 1695. dnia 15. Wrzeſniá.

Spoczywa tákże ciało Wielkiego Świętey Teologij Doktorá
Mikołaiá Oborskiego, Exprowincyałá Fámiliántá znacznego y
Kolligatá Jáśnie WW. IchMM Łubieńskich. Ten *dilexis deco-
rem Domús Dei*, bo dwa áppáraty ieden biały háftowány ſrebrem,
drugi zielony tákże háftowány (obádwá bogáte) ſpráwił do Ko-
ścioła, Chorągiew zieloną ſrebrem háftowána Nayświętſzey
MARYI Pánni Wniebowzięcia. Jego ſumptem odmálowáne

Obrázy

Obrázy Świętych Apostołów wiszące ná Filarách w Kościele, także nád Zákrytyą y Kruczgankiem, Obrázy iego fundácyi. Ten Maż był wielkíey estymácyi, zá iego Przeorośtwá w tym Klasztorze wíelo przybyło ozdoby. Prácował przez kilká lat w Kościele Kátedrálnym będąc niektórych Swiát z Fundácyi Gárwáscyáńskíey Káznodźciá. Xiąg drukowáných wíelo przybyło po iego śmíerći. Umárl Roku 1716.

Támże w Kápítularzu íest złożone óiało dwóch wielkích Teologow ś. p. Albertá Káduá, Świętey Teologij Prezentátá, Bákálarzá y Professorá, ten wielki Teolog umiál ięzyk Hiszpáński, Fráncuski, Włoski, Niemiecki, Polski, y Łáćínski. Był znáczny w śpiewániu w gráníu, y w wśelkíey Muzyce Mágíster. Umárl *in Festo Pentecostes* Roku P. 1727. Táże odpoczywa óiało S. T. Bákálarzá Pátrycego Lázewiczá, który był Sekretarzem Prowincyi, u trzech Wielebnych Prowincyałów, Przeorem w kilku Klasztorách, Profes Konwentu Gdańskíego, umárl z wielką dyspozycyą *munitus omnibus Sacramentis* Roku 1737. Leży táże óiało Sławnego w Prowincyi y Woiewodztwie Wołyńskim Teologá y Doktorá Tomaszá *de Aquino* Słubicz, Załęskiego Biskupá, Nominatá Bákowskíego, Wołoskíego, któremu przed śmíerćiá expedyowáne od Stolicy Świętey Apostolskíey *Sacra*, ále ciężką złożony chorobą niemogł byđz Konsekrowány, umárl Roku 1733. z wielką skruchą. Był Profes Konwentu Łuckíego znáczny Fámilij.

Umárl w tymże Konwencie zacny Teolog y Káznodźciá, Roku 1730. *Albertus* Balcerkiewicz. To *Subiectum in Theologicis & Philosophicis* było *in admiratione* innych Teologow który *fluidè, fundamentaliter, & ingeniosè cum nova specie* dawał rezolucyę ná wielkie trudności. Jáko też *oppugnando sententias adversariorum sapienter instabat*. Słówny przez 2. Roki ná Ambonie w Kościele Troycy Przenayświétszey, y po róźnych Kościołách ná Chwałę Boską prácuiać. Umárl Roku 1730.

Reverendus Pater Lector Athanasius Ciężkiewicz, *Plenus dierum & meritorum Promotor SS. Rosarij ferventissimus* przez 28.

lat pracujący y promowujący po różnych mieyscach Honor Rożanicá S. codzién sié spowiedáiac, w Hábitách sukiennych chodzác, w uboſtwie Zakonnym *ſtricté* żyiac, w pokorze wielkiej, dla ktorey nie ákceptował wyſszych Honorów Zakonnych. Nayſw: MARYI PANNY ſlugá, poſpolicie názwany od ludzi Apoftołem Rożanicowym, wiele dobrego uczyniwſzy Konfráternij Rożanicá S. y w Wárfzawie y w Krák. Zoftáiac w chorobie, nieuftawał w chwale Bożey z wielką goracoſciá Duchá, przyiáwſzy Sákrámentá Święte, umárł Roku 1731. z wielkim zálem całego Krákowa. Tenże Káptan pobożny ná drugich Prymicyách w Nowy Rok odpráwionych, R. 1726. miał liczná áſſyſtencyá wielkich Pánow y Szláchetnego Mágistratu Krák: z káżdego Bráctwá ktore ieſt w Krákowie bylá áſſyſtencyá ná Proceſſyi y Mízy tego Káptána, ktoremu ſlawny Káznodzieicá JMé X. Rozmárynowski, Proboszcz S: Krzyżá dał pochwałę ſłowy Świętego Auguſtyná, názwawſzy go Symeonem, *Symeon famoſus, annoſus, probatus, coronatus, qui plenus erat pietate.* Wiele ten uczynił porzádku w Konfráternij Rożanicá Świętego, wydał Xiáżki o Nayſw: MARYI PANNY Rożanicu y Nayſłodſzego Imienia JEZUS, w tych ieſt opiſane Nabożeńſtwo o Sw: Oycu Dominiku, to ieſt *Quindena*, czyli 15. Poniedziáłkow poczyniájących ſię od Świętá S. Woyciechá, aż do Świętá S. Dominiká. Wielo przybyło Nabożeńſtwá, Protektorow, Dobrodzieiow, Bráci y Sioſtr do Archikonfráternij Rożanicá S. y znaczny porzádek uczyniony ſtánył zá iego ſtáraniem.

Támże w Kápitularzu pogrzebiony ieſt s. p. R. P. L. *Sigifmundus* Grycyni, ktory przez 32. lat był *vigilantiſſimus Superior* tegoż Konwentu, wednie y wnocy áſſyſtuiác Chwale Bołkiey *ex vi Officij ſui*, Praw Zakonnych y Reguły znaczny *Obſervator*. Umárł *in ſenectute ſua* po odpráwionych drugich Prymicyách Roku 1729. Leży rákże ciało s. p. Ambrożego Szczepánowſkiego, S. T. Doktorá y Exprowincyałá, ktory iádác do Rzymu ná Kápitulę Generálná, będąc Definitorem umárł w tymże Kłaſztorze Roku 1721. Umárł w tymże Kłaſztorze Roku

1724. Adm: Reverędny Pater S. T. Magister Pater Justyn Goszkowski, który 2. rázy będąc tego Klasztoru Przeorem znaczną uczynił pamiątkę *in adificijs* y ták wiele młodzi uczonych z Akadémij Kr: poprzymował do Hábitu S. zá swego Przeorostwa, ktorzy temi czály żyia w tymże Klasztorze ná rożnych zostaiąc Funkcyách. Miał także ten Konwent Abráchámá Bzowiuszá, który ten Kościół Obrázami w Rzymie zrobionemi przyozdobił, który także uczynił fundácyá w Rzymie ná dwóch Professow Konwentu Krák: *in Collegio S. Thoma de Urbe super Minervam* Ten pisał silá Xiąg ^{O tym Fortica} które są iáwne całemu práwie świátu. Miał także s. p. Ká-^{fol. 278.} zimierzá Napolskiego, S. T. Doktorá, który 2. rázy był Przeorem w tym Klasztorze. Ten przyozdobił Kościół Tęcza wyzłoconá w szrodku Kościoła, nád którą iest Ukrzyżowány Pan JEZUS, także Amboná wшыstká wyzłoconá, Státuá S. Jácká nád Grobem iego y promieniami około niey. Jest ták wiele innych Mężow Zakonnych ciał w tym Kápitulárzu spoczywaiących, które dla szczupłości karty nie wyliczaią się. W tym Kápitulárzu mieszáli przedtym Ich M. PP. Studenci z Akadémij Krák: *Oratorium*, iáko poznać *ex tabula fixa* nád Kápitulárzem. Támże znáyduie się odmálowáných Obrázow málárská sztuka *n. 12.*

Kruczganek tego Kościoła idzie w kwádrat, dosć obszerny, ná jedney stronie, Historye Świętych Zakonu tegoż ná Obrázách odmálowáne, *circumcisa*, ráchuiąc iest ich *n. 28.* zá Przeorostwa s. p. W. X. Cypryaná Sápeckiego. Te Obrázy iedne *de novo* odmálowáne, á drugie repárowáne z więkzsey części. Ktory także W. X. Sápecki, Fortę nowá kazał wymurowác, przyozdobiwszy iá Obrázami y drzwiami nalezytemi. Obrázow tych w Forcie z rożnych Historyi tegoż Zakonu iest 8. záś ná drugiej stronie, *circumcisa* w Kruczganku około Protele wielkiey, są Obrázy Biskupow Polskich Dominikánow rożnych Dyecezyi, *expensa* W. X. Hieronimá Miśońkiego S. T. Doktorá y Exprowincyalá *N. 24* málowáných. Tenże s. p. X. Miśoński uczynił fundácyá ná Wotywę do Grobu Jácká S., áby byłá odprawiana raz w tydzień wc Szrodę, iczeliby nie było iákicy przeszkody. Uczy-

Mz

nił ták że

niś także aukcyą Prowizyi ná Professorow támtécznego Kłasztoru, pracuiących *in Studio Generali*. W tymże Kruczganku iest dość grobow; przy Forcie zaś Apteká znacznym wystawiona kofztem, dla wygody tychże Zakonnikow, y sumptem pewnego Zakonniká ieszcze żyjącego opátrzona, w rózne medycyny, y rózne do Apteki potrzebne máteryaly.

Ten Kłasztor ma znaczną Bibliotekę, pokrytą blachą w R. 1732. Ma tá Biblioteká Bánkow czyli szaf wielkich N. 17. mniejszych zaś 16. pełne te szafy wszystkie Xiąg rozmaitych, ktorých iest ná kilka Tysięcy, *in diversis materijs & varijs linguis*, iáko to OO. Świętych Doktorow, Expozytorow, Teologow, S. Tomaszá z Aqvinu, S. Augustyná, rózných Tomistów, y rózných Sentencyi Autorow *in varijs Scientijs*, Jurydykow, Historykow, Káznodzieiow, Ascetow, Artystow, Orátorow, rózne także ma Instrumentá do Mátematyki, Geometryi, y innych náuk należącc. Tá Biblioteká przyozdobiona Obrázami tego Zakonu róznemi Świętymi, y sławnymi Mężámi. Przyozdobiona także Stołami, Chorowemi Xiegámi Párgáninowemi do Kościoła należącymi, ktorých iest 26. Mánuscriptámi rózných stárych Doktorow y Mężow pracowitych, ktore godne by *in Lucem publicam* wyszły, gdyby iákim Dobrodzieciem Pan BOG opátrzył ten Kłasztor. Okien wspaniałých w tey Bibliotece iest 16. Ten Kłasztor iest szeroki, y dostátni w rezydencie. Ma ieden wielki Dormitarz, ná którym iest Cel 43. Ma Nowicyat wspaniało wymurowány, w którym Cel 26. Salę iedną wielką zá Káplićą S. Jácká, gdzie przedtym był Nowicyat stáry z piętnástą okien, Dormitarzow czyli Kurytarzow pomniejszych 3. Wszystkich Cel z mieszkániami y Officynámi, w tym Kłasztorze iest *numero 128*. Szkoł wymurowáných 4. Refektarzow wielkich 2. Studzien 3. między ktoremi iest iedná, w ktorey Duszá pokutująca pokazała się B. Stánistáwowi Kokofzce, w proteli mniejszey. Jest trádycya o tey, iż zá czásow S. Jácká wystáwiona, y przez przyczynę tegoż S. wiele ludzi piących wodę z tey Studni, doznało w chorobach pomocy, bo ten S. Wyznawcá Jácek Cudowny ná wodách, gdy

gdy po nich suchemi nogami chodził, y Bráci Zakonnych ná płaszczu przewoził. Dla tych ci Cudow czcząc Kościół Święty S. Cudotworce postánowił ná Uroczystość Jego, y pozwolił święcić wodę, y tá benedykcyá jest w stárych Mszalách Dominikáńskich. Tá wodá jest pomocná ná rózne áffekcye, y bylá doświadczonym skutkiem zdrowym y zbáwiennym. Kropiąc polá gospodarze tá wodá, álbo polewájąc, obfity w Niwie mieli pożytek, ile że ten S Zboża pótłuczone grádem wielkim do pierwszej ^{Grodzie} ich ozdoby cudownie przywodził. Około ktorey jest Cudow ^{cig onłó} S. Piufa, ná Introdukcyá Kánonizácyi málowánych ^{ta S. Hy} num: 11. ^{acintki} B. Cestáwá num: 4. Miał ten Klasztor Przeorow *ab A 1509. cap 19. usz ad presentem A. 1742. n 97.* Ktorzy po 3. po 6. po 9. lat Przeorowáli z pozwoleniem Stárszych, *per liberã Electionẽ vocalium* tegoż Klasztoru. Teraz w tym Klasztorze iuz po drugi raz, jest Przeorem Przew: X. Justyn Jakielski, *S. T. Doctor, Vir bene meritus* w tym Zakonie, májący pod sobá Zakonnikow num: 104. W tym Klasztorze *ab Anno 1605. usz ad Annum 1742.* było promowowanych Subjektow ná Doktoryá n. 112. Zás Bákálarzow promowowanych *ab Anno 1596. usz ad Annum 1742.* było n. 240.

Kościół zaś TROYCE Przenayświętszey rózne ma Nabożeństwą, y nádáne Odpusty. Ma Oktawę solemną *Sanctissimi Rosarij Dominica 1. Octobris*, iáko y inne Kościoły Dominikáńskie z Odpustámi od S. Stolicy Apostolskicy, y przez tę Oktawę lub w sam dzień spowiadájący się y Kommunikuácy w tym Kościele dostępuie Odpustu zupełnego. W samo Święto zaś po obiedzie po Rożáncu przepiewánym, bywa Prócessyá solenna po Rynku Krák: z Cudownym Obrázem Nayśw: MARYI PANNY Rożáncowey, przy wielkim konkursie ludzi, dla niepogody zaś, álbo przeszkody w sam dzień, tá Proccessyá może bydź w ktorykolwiek dzień między Oktawá, czy ráno czy po obiedzie, álbo też w samę Oktawę odpráwiona, według Przywileiu pozwolonego od S. Stolicy Apostolskicy, Archikonfraternij Rożáncowey. Przez Oktawę zaś tę Rożáncowá ráno, co dzień bywa Wotyvá solenna z Muzyką, z wystáwieniem Nayśw: SAKRAMENTU y Kazániem,

Kazaniem, po Rożńcu po szóstej godzinie w Kaplicy przed tymże Obrazem Najsł. MARYI PANNY. Po obiedzie zaś, każdego dnia po czwartej godzinie, bywają Litanie o Najsł. MARYI P. spiewane, z różnemi supplikacyami, z Expozycyą Najsł. SAKRAMENTU. Zaś w Oktawę solenna Rożńca S. Uroczystość Poświęcania tego Kościoła, zawsze się odprawuje. Po Oktawie zaś następnego, albo w inny dzień (byleby niebyła przeszkodą) odprawia się Nabożeństwo z Wigiliami, y ze Mszami SS. za Braci y Siostry Rożńca S. rano o godzinie szóstej po Rożńcu, na którym ktoby był Mszy S. słuchając, albo mając, dostępuje Odpustu zupełnego, y wybawia Duszę z Czyszc. Także w tym Kościele, Archikonfraternia Rożńca Świętego Najsłodsze Imienia JEZUS, po Uroczystości Świętych Niewiniątek, przez trzy dni przed Nowym Rokiem, odprawia Wotywy z Kazaniami y Processyami, na co jest nadany Odpust *ad instar Jubilei*, po obiedzie zaś po *Salve Regina* Supplikacye odprawia, y w samo Nowe Lato Nabożeństwo cały dzień odprawia na honor Najsłodsze Imienia JEZUS, oraz z Processyą po Mieście z Obrazem Najsłodsze Imienia JEZUS, przy wielkim ludzi konkursie. W każdą Sobotę przez Rok, (wyjąwszy wielką Sobotę) po 7. godzinie odprawia się Wotywa *de Rosario B. M. V.* z expozycją Najsł. SAKRAMENTU y z Processyą, a to za Indultem ś. p. Papieża Klementa XII. pozwolonym Roku 1736. dnia 21. Lipca. Toż Bractwo Rożńca S. odprawia Nowennę Najsł. M. PANNY, oczekiwania Narodzenia Syna Boskiego przez dni 9. przed Narodzeniem Pańskim; a to rano po Rożńcowym Nabożeństwie z Wotywą solenna y wystawieniem Przen. SAKRAMENTU, z Kazaniami y Processyami. Po obiedzie zaś, po *Salve Regina* Supplikacye, a to za Indultem Oycy S. Papieża Klementa XII. pozwolonym temu Kościołowi *ad futuram rei memoriam* Roku 1730. dnia 25. Czerwca. Odprawia także Septennę w każdy Piątek, przed Świętem S. WINCENTEGO FERREARUSZA tegoż Zakonu, na które Nabożeństwo nadał Odpust wzwyż pomieniony Klemens XII. Roku 1739. dnia 25. Czerwca, y terażniey.

y terażnieyszy Benedykt XIV. dla więkſzey Chwały Boſkiey, S. Wincentego nádał ná 7. Piątkow Odpust zupełny, do tego Kościoła uczęszczáiącym, y Uroczyſtość by była odprawiona w tym Kościele tegoż S. w Niedzielę 1. po Oktawie Wielkánocney. Ten Święty ſławny ná cały prawie ſwiąt Cudotworcá, y w Mieſcie Krákwie, rożne iuż wyſwiadczył łáski ludziom, w rożnych zoſtájącym pároxymách od wyſtáwienia Obrázu ſwego. Ktorych łask ieſt wypisany Regeſtr, wyznájących ludzi cudow doznáných *numero 28.*

W tym Kościele ſolenna odprawia ſię Oktawá Bożego Ciáſá; między Oktawá w Niedzielę, z tego Kościoła odprawia ſię Proceſſya po Rynku Krák: ráno po Kazániu o godzinie 9. z Stácyámi y Ewángeliámi 4. álbo też y po południu gdy iáka przeſzkodá. Tákte y w Oktawę tę po południu, po ſkończonych Fárnych Proceſſyách, odprawia ſię Proceſſya po ſzerokiey ulicy, wſtępując do Kościoła S. Jędrzeiá Pánien Zakonnych S. Klary, y do Kościoła Kollegiaty Wſzyſtkich Świętych, ná czterech mieyſcách S. ſpiewájąc Ewángelie. Do tego Kościoła przychodzą Proceſſye z rożnych Zakonow, y J. O. Kápituła Krák: dwá rázy *Proceſſionaliter* náwiedza ten Kościół, w Poniedziałek po Niedzieli Krzyżowey, w ktory bywa Orácyá Łáćińska przez támtiecznego Zakonniká, y w ſamę Uroczyſtość Jácká S. (ktora bywa záwſze po ſkończoney Oktawie Wniebowzięcia Nayſ: MARYI PANNY, w Niedzielę pierwſzá przypadájąca) álbo w ktory dzień między Oktawá Jęgo ſolenná, álbo też w ſamę Oktawę. Toż czynią y inne Kościoły, Kollegiaty, tákte y Zakony. Ołtarzow, y w Káplicach ráchuiąc w tym Kościele ieſt *numero 40.* ktore z Indultu BENEDYKTA XIII. iáko y po innych Dominikáńſkich Kościołách ſą uprzywileiowáne. Ktory Kápłan támtiecznego Zakonu Mſzá S. odpráwi zá zmárłych przed ktorym z tychże, wybáwia Duſzę z Czyſcá. Oprocz tych ieſt Ołtarz ná Dormitarzu czyli Kurytarzu Nayſ: MARYI PANNY *ſub titulo Aſſumptionis*, przed ktorym odprawuią Nabożeńſtwá ſwoie wieczornego czáſu przez cały Rok Zakonnicy, y przez Oktawę Wniebowzięcia
P. MARYI

P. MARYI. Konfesyonałow ten Kościół ma *num.* 25. ná wielki Jubileutz, w R. 1726. miał Spowiednikow *n.* 42. Bywał ten Kościół dawnych czásów náznáczony ná Obchody, ná Spowiedz y S. Komuniá po Kościele Katedrálnym drugim, álbo trzecím, z táfkáwey dyspozycyi J. O. Biskupow Krák: Xiáżat Siewierkich, á to *propter Sanctuarium* Jácká S. y ták wielu Relikwij ktore są *Ioannes* w tym Kościele, iáko zá czásow s. p. J. W. JMci X. Mar-
Foxa. Ar
chidiaco
num Ec-
clesiaca
ebdrals:
C. 166.
 ciná Szyszkowskiego Bisk: Krák: w Roku 1626. Ma ten Kościół w máłym Chorze Orgány mniéysze, á ná frzodku Kościoła wielkie, y w Káplicy Rożáncowey iedne. Dwzon ieden wielki, á 3. pomniéysze. Dzwonicę wspániało wymurowána, pokrytá bláchá. Okien, w Kościele y w Káplicách, wielkich y máłych iest *numero* 42. Przez cały Post codzién bywáią Pássye gráne po *Salve Regina*. W Niedzielé zás po Nieszporách y po Kazániu bywa Pássya z Muzyká, ná ktorey kilkádzieśiat par Bráći Rożáncowych odpráwuiá swe dyscypliny w kápách czerwonych. Ciz Bráćia Rożáncá S. po Srzodopostney Niedzieli lub przed nią odpráwuiá Processyá czyli Obchody 7. Kościołow, zdawná náznáczonych od J. O. Biskupow, Krákowskich y w Wielki Piátek przed wieczorem kilkádzieśiat par w Kápách z Obrázami y Járzácemi pochodniámi obchodzá siedm Kościołow, náwiedzáiáć Gtoby Páńskie, y po Obchodách w wieczor bywa Exhortá do tychże Bráći. Stácyonálne Ołtarze w tym Kościele są: TROYCE PP. Ołtarz Wielki, w Kruczganku Pássya, Grob S. Jácká, S. O. Dominiká Ołtarz, y w Káplicy Rożáncowey Nays: M. P. Przyozdobiony ten Kościół Obrázami wielkimi kosztownymi, ktore reprezentuiá historye rózne Swiętych Zakonu tego, á te postáwione są w frámugách w gorze pod okny, ktorych iest *numero* 20.

Ołtarze zás porzádkiem idá w tym Kościele; A nayprzod Wielki Ołtarz TROYCE PP. cały pozłóciłsy. Imienia JEZUS, y Imienia MARYI, po práwey stronie S. Máryi Mágdáleny nowo wystáwiony z wielkim porzádkiem y expená s. p. P. X. D. Apollináregó Bielowiczá Exprowincyála, iest ná tey stronie Oł-

tarz z Státuą S. Janá Nepomucená po boku, S. Tomaszá z Akwi-
 nau D. Anielskiego, Ołtarz Zwiástawiania Nayśw: MARYI Pán-
 ny, z Zastóną Obrázem S. Agnieszki z Policyánu, S. Kátarzyny
 Męczenniczki. Ołtarz Páná JEZUSA y Nayś: M. P. Bołciacych.
 Zdrugiey strony lewey odedrzwi iest Ołtarz B. Benedyktá XI. B.
 Cestáwá, z záłożeniem Náwrocenia Sw. Páwłá, Páná JEZUSA
 upadáającego pod Krzyżem, wielce miłosierneho, od ktorego,
 wiele łask y počiech w frasunkách zostáiacy ludzie odbieráją, z za-
 stóną Błogosłáwionego Já kubá *de Mevania*. Świętego Piotrá
 Pierwszego Męczenniká, Zakonu Káznodzieyckiego. Ná bo-
 ku Bołciacyy Nayświętzey MARYI PANNY. W Kruczgan-
 ku, Ołtarz Świętego Erázmá Męczenniká, przed ktorym bywa
 Benedykcyá ludziom dáná, Przenayświeťszym SAKRAMEN-
 TEM ná káżdey Processyi.

Ma tákże ten Kościół Relikwij SS. Pánńskich wielki dostá-
 tek. Dwie Pártykuły Drzewá Krzyżá S. ofobliwie iedná znáczna
 od J. W. J. P. Alexándrá Wielopolskiego, Stárosty Opoczyńskie-
 go, Roku 1705. wedłóg Autentyku ofiárowána. Y trzy Tárnie
 z Korony Cierniowey Páná JEZUSA, Głowá S. Tárſycego Mę-
 czenniká Akolity, ktorego Uróczyśtoś bywa dnia 15. Sierpnia
 postána od O. S. URBANA VIII. przez W. X. Bzowiuszá Roku
 1632. Ten S. zá Honor Przenayś: SAKRAMENTU od Pogánow-
 kijámi y kámieniámi zábity. O tym *in Martyrolog: Rom: 15. Aug.*
 Są téż Kosteczki SS. Pánńskich, SS. Apostołow Jędrziá, Máciejá,
 Filipá, Bárnáby, Márká, Máteuszá, Wáwrzyncá y Wincentego Mę-
 czennikow Rámioná. Są tákże mále SS. Pánien, Bárbáry, Agnie-
 szki, S. Kordule y S. Erázmá M. Pártykuły, Pálec z ręki S. Má-
 ryi Mágdáleny. Między ktoremi jest téż y Głowá Jácká S. korá-
 nośi 4. Zakonnikow w Pluwiały przystroionych, po Rynku ná
 Processyi Solenney między Oktawá Bożego Ciáłá. Tá kże y Gło-
 wę Sw. Tárſycego M. co tákże bywa ná Nowe Láto, ná
 Nayświętzą Pánnę Rozáńcowá, y ná Konkluzyi Bożego Ciáłá,
 gdy Processya odprawia się po Szerokicy Ulicy.

Zeby záś Głowá S. Jácká miałá swoje obserwáncyá, Klemens

N

Papież

Papież XI. *ad futuram res memoriam* za czasów Nayprzew: Janá *Sancti* Tomaszá *de Rocaveri*, Generála całego Zakonu Kázno-
senico dzieyskiego, nádał Przywilej aby nie tykáć tey Świętey
 Głowy, ani udzielać, y pozwolił publiczney Expozycyi tey Głó-
 wie Roku. M. DC. I. XXI. Tákże jest inchiłibicya PAULI P.
 aby nie tykáć tey Świętey Relikwij, do wydánia komu, iáko y
 ná inne Relikwie. Jest tákże Rámię tego Świętego, ktore-
 wystawia w tym Klasztorze ná Pierwszey Mszy, gdy się od-
 prawia przed S. Jáckiem, y w káždy dzień Uroczyfty pod czas
 Choru, tákże y w káżdą Szrodę ná Summie. Ktorem Relikwi-
 om JAN III. wycieździł pod Widen przeciw Turczynowi,
 Wiary Świętey Nieprzyziácielowi uczynił weneracyą, wziáwszy
 Benedykcyą przed Grobem Jácká Świętego.

Wielce wstawil Boc Jácká S. Reliquie, gdy y Święci Boscy,
 ludzi odsyłałi do nich, jest álbowiem relacya o niektorey Bia-
Grudzie *lygłowie*, że głodem morząc dziecię swoje, pokármu nie
11m 10 *Vita S.* *Ryacin.* dájąc; umorzył, którą wziął žal frogi z owego grzechu,
 rożnych SS. przyczyny żebráł, zwlászczá u Jędrzeiá S.
 Apostoła, w ktorego Święto złość popełnił, ktorey się potym
 pokazał z Krzyżem, te do niey mowiący słowá, niestránuj się
 Niewiásto, żeś mnie wzywáła ná pomoc, dziecię twoie ożyje,
 tylko idź do Grobu Jácká S. do Kościoła TROYCE PP. gdzie
 Jego leżą SS. Relikwie, to powiedziáwszy zniknął S. Apostoł.
 Jákte tylko ná perfwázyą tegoż Świętego Apostoła, owá nie-
 wiásta poleciała Jáckowi Świętemu, dziecię zaraz ożyło, ktore
 przyniosła do Grobu Tego Świętego: slub wypełniwszy. O
 iák cudowny Jácek S. w Relikwij swoiey, że y Apostołowię od-
 syłałi do niego w utrapieniách. Pewnemu Indyánowi z Indyi
 Okcydentálnych czyli Zachodnich (ktore były znalezione oso-
Rufel bliwie pierwsze wyspy w dzień S. Dominiká R. 1492. ktore
Enc: S. *Dyaci:* *Sal: 62.* się teź nazywáją do tych czasów Prowincyą Dominiká S.)
 będącemu w Rzymie, y powiádzájącemu o wielkich cudách
 Jácká S. w támtecznych podziemnych Kráśiách, X. Páweł Rufel
 Dominikan, msiąc przy sobie nie wielką partykułę Relikwij Jácká
 S. dárował

S. dąrował ją temu Indyńanowi Dominikánowi, która on wzią-
 wszy pokłęknały całował ją, y do oczow swoich przykładał, mo-
 wiąc do owego Zakonnika: O! Oycze byś wiedział iako będę wdzię-
 cznym gościem w tāmtych Kráinách, gdy się tām wrocę, dowie-
 dziawszy się o tey S. Relikwij, w wielkicy ją będą mieli uczęci-
 wości, y gdyby wiedział Biskup tego Miásta o przyćdzie moim,
 z tą Relikwią, tedyby z Processyą wszystkiego Duchowicństwá
 y ludu onego Miásta, ku mnie ná uczczenie tey Świętey Re-
 likwij wyszedł, to taki áffekt ku Relikwij Jácká Sw. Z wielkie-
 mi prágnieniami żadały Klasztery różne y Krolestwá Jácká S.
 Relikwij, y dostąpiwszy; wielce się cieszyły y chwaliły Bogá w
 Jácku S. Y Narod Polski cudámi Jácká S. y Relikwiámi iest swiá-
 tu wstawiony, łáskámi swoiemi świecąc w Kráinách Południo-
 wych y Zachodnich, bårdziej podobno nizeli w ciemnych y o-
 żiębłych stronách Polskich. Ma Relikwiá Jácká Świętego Rzym,
 ma y Nabożeństwo. Sławny ow cud ktorego doznał sławny Se-
 nator Rzymski, *Tiberius Calius* iuz prawie umierájący do zdro-
 wia przywrocony. Y ow wielki Doktor *Thomas Lemos*, który 21
 lat prácowal *in materia de auxilijs gratie*, dysputuiąc z przeci-
 wnymi dyscypulámi w tey máteryi Świętemu Tomaszowi, w o-
 becności Naywyższego Pásterzá Papieżá, przy protekcyi Ká-
 rárzyny Świętey Męczenniczki zwycięstwo otrzymawszy. Cu-
 downy to był Teolog w swiátobliwości zá żywotá, y po śmier-
 ci. Náwiedził tego Mężá Bog w stárości ślepotá, iednák mu dał
 Pan BOG tę łáskę, że kiedy mu przyszło odprawić Mszá Świę-
 tą, tedy záwsze przeizrał, poki Mszá Świętá odprawiał, á sko-
 ro skończył znowu się do niego ślepotá wracała, że potym nie
 widział. Protekcyi to y łásce Jácká S. przyznać, bo ten Teo-
 log nayeczęścicy u Ołtarzá Jácká S. w Kościele Minerwitáńskim
 Mszá S. odprawiał, y wielkie miał Nabożeństwo do tego Sw.
 Wyznawcy, który Ołtarz, potym ná Honor S. Jácká, drogiemi
 przyozdobił marmurámi BENEDIKT XIII. Támże w Rzymie wsta-
 wił się Jácek S. zá żywotá swego gdy w Klasztorze S. Sábiny zá-
 szczepił drzewo Pomáránczowe gáłáská ná doł; z posluszeń-

św. S. Dominik, tak się przyjęło to drzewo, że do tych czas
 jest urodzajne, y pomierając z tego drzewa, na różne są pomo-
 cne choroby, przez przyczynę S. Jácká. *O tym X. Frydrychowicz.*
 W Bononij sławny Jácek S. przez swoją Świętą Relikwią, na
 którego honor *Bzovius* widział cztery tysiące srebrnych y zło-
 tych wotow zawieszonych. W tamtym Mieście Jácek S. Janá
 Liwiuszá Syná zmarłego, przez wypádnienie z okná wysokie-
 go ożywił. W Florencyi mając honor od tamtychże Dewotow,
 przybył na pomoc, leżącemu z wieże wysokiey S. Márká Kościoła
 Strożowi, y utrzymał go na rękách swoich obecnym się stáwiwszy.
 Wenecya czcząc Relikwie S. Jácká, doznála łaski jego, że Tre-
 wirzeński okręt ludźmi nápełniony y różnemi towárzami, od na-
 wálności morskich uwolnił, y do szczęśliwego przyprowadził
 portu, za co choynemi, toż Miasto, bogáci jałmużnami Bráci S.
 Jácká, y bogáte tak srebrne iák y złote dáie wotá. W Włoskim
 Páństwie ma Kościołow na Honor swoy wystáwionych *n. 24.*
 Fráncya czci tego S. mając Relikwij pátykułkę. Tego Pátro-
 ná za osobliwego Protektorá w wszelkich porzebách, osobli-
 wie w ogniitych pożárách, w chorobách, y inszych osobliwych
 przypadkach doznáie, y Na honor Jácká Świętego ma Kościo-
 łow wystáwionych *66.* Hiszpánia ma także Pátykułkę Reli-
 kwij Jácká Świętego, y gdy pewne Miasto Hispális fluktami
 swe mi zálać chciáło morze burzliwe, odrobinę Relikwij Jácká
 Świętego w puścili Obywátele tamteczni z rewerencyą, y le-
 dwo co się dotknęła Relikwia głębokiego Oceanu, swáwolne-
 mu morzu Jácek Święty położył termin *posuit mari terminos, (ne*
transiret fines suos, że uspokojone w miejscu swym stáło. Ko-
 ściołow pod Tytułem Jácká S. w różnyc tamtecznych Krá-
 iách y Indyách *n. 54.* Także w Hiszpáńskim Krolestwie rzad-
 kie Miasto álbo Miástečko, wieś, gdzieby ten Święty nie-
 miał osobliwey Káplice, álbo przynajmniej Oltarzá, tak wie-
 le Wotami srebrnymi, y inszemi Klejnotami przyozdobionego,
 jest y wiele Lamp Srebrnych bárdzo wielkich od ludzi Nabo-
 żnych, na Chwałę temu S. offiarowanych, które we dnie y wno-
cy często

cy często przed Obrázem iego gorcia, mármurowe, srebrne, y z innych metallow robione misternie wystawiaia Státuy. Sámo Imię Jácká S. iest u nich wdzięczne. Gdy w pewnym Mieście Hiszpáńskim, Zaczna iedná Páni máiaća Nabożeństwo do S. Jácká, wszystkie dzieci swoje miánowála Imieniem Jácyntowym s. Corek máiać, nazywiać Jácynthá, pierwsza Jácynthá, druga Jácynthá, trzecia &c. tráfiło się z woli Bozey, że Jácynthá pierwsza, w ktorey się naybárdziej kochála, y ktorą iuż była záslubiła pewnemu Káwálierowi, záchorowawszy umárła, co widząc wielce lámentowála, y niby się záliła ná S. Jácká, iż ia w tey Corce, ktora iuż ná wydaniu była zásmucił, y szedłszy do Kościoła do Káplice Jácká S. upadłszy ná twarz przed Obrázem iego, pocznie mowić: o! Oycze S. iam tobie wszystkie dziatki moje oddála w opiekę, á tyś mnie zásmucił, przywroć mi moiękochána Corkę, swoia protekcyą, y ná inne słowá gorące w Nabożeństwie zdobywála się, raz drugi, przyszedłszy z Nabożeństwá od Jácká S. zástáie Corkę zmárła, trzeci raz powroćiwszy do domu z wielką ufnością, záwoála ná nię wstań Corko moia, wstań, rozkazał ci Jácek S. ábys wstála, ná ktore słowá pełne wiary wzbudził Bog onę Corkę od śmierci, y zá Maż temu, ktoremu była poslubiona, iest oddána. W Cesarzkim Páństwie Niemieckim, Węgierskim y innych Prowincyách ma Kościołow *n. 45.* Dość tych Cudow Jácká Świętego w obcych Narodách, z ktorych może każdy miárkować, iák sławny u Bogá Święty Wyznawca. W Polsce naszey, *num. 27.* Kościołow. (*Pisze Petrus Sos*) w ktorych Kościołách (osobliwie Dominikańskich, gdzie zostáia Relikwie S. Jácká) rożnych łask y cudow doznáia ludzie. W Poznaniu iest Relikwia Jácka S. są też y wielkie łaski tegoż S. gdy zá dotknieniem chorzy, kálecy, przy wielkiej ufności dostępuia zdrowia. Máia Nabożeństwo támcznie Obywátele Poznáníscy do tego Świętego Pátroná, y przez Oktawę tego Świętego w Káplicy przy Relikwij, w każdy wieczor odprawuia Zakonnicy Litánie, y inne Nabożeństwá do S. Jácká. Ten S. bronil támcznego Klasztoru y Miásta nie raz od wielkich powodzi, y od nieprzyaciel-

przyacielskich impetow, gdy albowiem Szwedzkie szylwachy na murach Klasztornych zostawaly, y w samym Klasztorze Poznanski, rozne uciemnienia y przeszkody czynili w Nabozenstwach, y innych pobożnych uczynkach, przez rozne wrzaski y kompanie swawolne, widzieli ciż nieprzyjaciele Wiaty S. Dominikaną w Habiście y płaszczu chodzącego, który im zawierzał usta, że niemogli mówić, y policzkował, y niejednego uspił snem twárdym, widząc nieposzanowanie Domu Bożego y Klasztoru, y przyznawali to ciż nieprzyjaciele, że takiy symetryj Mąż był widziany, iako na Obrázie jest odmálowany Jácek S. w Kaplicy támeczney, przyozdobiony srebrną sukienką, y różnemi wotami. Doznał ten tam Klasztor osobliwszey providencyi nie raz w potrzebach swoich od Jácká S. y doznáie, máiac liczbę znaczną Zakonnikow. Ma Wárszáwki Kościół Dominikański, jego S. Relikwią, Przemycki zaś Státuą alabástrową Nayśw. M. PANNY różnemi Cudami wstawioną, którą przyniósł Jácek Sw. z Kijowá, y przy tey Státui iák y przy Relikwij Jácká S. różnych łask ludzie doznáią. Ma Kościół Lubelski Relikwią S. Jácká z wielką weneracją wystawuiącą. Niedawnemi czasy y we Lwowie, była solenna Introdukcyá Relikwij Jácká S. do Kościoła Dominikańskiego z różnemi Processyami y Tryumfami, temu się S. poleciwszy. Tego Klasztoru Prowincyá Ruska jest pod Tytułem Jácká S. Ma Kościół Gdański Relikwią Jácká S. przy ktorey Bráćia Jácká S. Zakonnicy doznáią obrony w różnych przeciwnościach y turbácyach, bo ten Klasztor y Miasto Jácek S. ma w Opiece, gdy zá czasow Jego ustąpiło morze na plác y mieszkánie Zakonnikom około iedney Wyspy, y Miasto tam obronne Gdańsk, z portem wielkim y bogátym wystawione. Y to osobliwie przynác załugom Jácká Świętego, że choćiasz tam Dimini. ten Klasztor Akátolicy kilkákroć nádchodzili y złupili, cu Fri. przecię go iednak złość Heretycka wydrzeć nie mogła, drich. protekcyá to Jácká Świętego sprawiła. Tá jest osobli- wicz. in Prasat. wśza y w naszym Krakowie że Klasztor y Kościół ten, w którym drogi Jego Świętych Kości jest złożony depozyt-
broni

broni od przypadkow, y jeżeli Naywyższy Pasterz GRZE. GORZ XIV. spoytrzawszy ná Portret Jácká Sw. ofiarowany od Krolá Polskiego przez Legatá ná ten czas Bernardá Máci-iowskiego, Biskupá Łuckiego, ná takie zdobył się pochwały, *Verè Sancti hominis Facies est, DEUS mihi hanc concedat gratiam, ut bujus Beati Viri honoribus serviamus.* Dopieroż ná pochwałę Relikwij Jácká S. wieleby trzeba pisać y mówić, átoli dla szczu- płości kárty całym sercem y áffektém Polska Koroná, Krakow Koronne Miásto, y náš Klasztor to wyznać, że przy tych Re- likwiách SS. Jácká S. isk zá murem bezpiecznie stoi, y fabrykę ná- dziei swoiey, iáko ná iákim mocnym fundámenćie y kámieniu przed Bogiem przy Świętey Protekcyi pokłada, wielkiego jest wa- loru przy drogim Hiacynćie, wolna od iádowitych trucizn, przy kosztownym tym Kleynocie. Zá co niech będzie honor oddány Jáckowi S. że *in brachio virtutis sua auxiliatur* temu Klasztorowi. Insze ieszcze Relikwie znáydujá się w Kościele tym

Przybyła Relikwia S. O. Dominiká párttykuła máła, ofiaro- wána od Nayprzew: Fránciszki Tárłowney Abbátysy Klasztoru Sándomirskiego S. Benedykta Roku 1717. S. Piotrá Męczen- niká z Werony z Głowy párttykuła Roku 1723. dnia 25. Listopá- dá. Y S. Piufa párttykuła máła, przywiezioná przez W. X. Scwe- ryná Oczká, S. T. D. R. 1725. dnia 5. Czerwca. Tegoż S. Papieżá dawnieyszemi czasy jest Misał w szkło opráwny, z ktorego od- prawiał Msze S. izámi go polewájąc, dáný z Autentykiem, *ab Ilustr. & Rev. D. D. Damasceno Zubieniecki, Episcopo Baccoviens. Ord. Prad. A. 1713.* Jest y Korporał tegoż S. ktory przywoził s. p. X. Tomasz Engwer z Kápituły powracájąc A. 1722. Jest y *Agnus* tegoż S. Oycá. S. Tomaszá z Akwinu. Jest Relikwia, S. Kátárzyny Sencńskiey R. 1739. ofiarowána, ktora przybyła zá stáżaniem Przew: Pánny Benedykty Chárskiey, Mátki wielkiego Klaszto- ru, Pánien trzeciego Instytutu S. Dominiká. Tá Relikwia bywa wystáwiona w Uroćzystość S. Márki Kátárzyny, ktora solennie odprawia tenże Kościół, *Dom: immediate post Fest: Inventionis S. Crucis, z Kazániami y Procebsyámi, sumptem obudwoch Klaszto-*

row Przew: Pánien. Także iest pártýkułá S. Wincentego Ferrery-
uszá. Pártýkułá B. Cessáwá W. która przywiozł z Autentykiem
z Wrocławia X, Apollináry Bielowicz powracájący z Rzymu,
y tę potym opráwić kazał. Było y innych rák wiele Relikwij
osobnych, ále te są złożone w pospolitosci w Tumbie. Jest tak
wiele y innych Kości w grobách Osob Swiátobliwych, ále nie-
mász wiadomości pewney czyieby były.

Ma ren Kościół Przywileý od Jwoná Bisk: Krák: że uwalnia
od zapłaty czwartey części Fárze należącej, tych ktorzy grzebia
Ciáślá zmarłych tamże. X. Frydr: de Patr: S. Hyac: fol: 136. & f. 185.

Ná Promniku ná Folwárku należącym do tychże Oycow, iest
Káplícá pod Tytułem záłożeniá SS. Janow Chrzćicielá y Ewán-
gelisty, májaca w Ołtarzu wielkim Nayśw: MARYI Pánny Łá-
skáwey Obraz, do ktorego co rok w dzień S. Janá Chrzćicielá
Archikonfraternia Rozáńcá S. solenná odprawia Processyá. Jest
tám nádány Odpust ná Swiętá SS. Janow, swięzo od BENEDYKTA
XIV. w ktorey odprawia się Nabożeństwo ná też Swiętá z Kázá-
niámi, y Processyámi. Tá Káplícá Poświęconá iest od J. W. X.
Tomaszá Oborskiego, Suffrágáná Krák: R. 1642. oprócz Wiel-
kiego Ołtarzá. Nácyá Niemiecka z Nabożeństwá ku S. Woyćie-
chowi Biskupowi y M. wystáwiłá Ołtarz tegoż Swiętego, do kto-
rego odprawia swoje Nabożeństwo w dzień Jego, y Kazánie-
ma Niemiecki Káznodziejá Dominikan, ustępując Nácyi Pol-
skicy w Kościele Tegoż S. Drugi Ołtarz S. Tomaszá z Akwinu.
Tám podczas powietrza w Krakowie, gdy Oycowie tamtego Kon-
wentu mieszkáli, odprawiali rózne Supplikácy. Leży tám dosyć
Bráci Zakonnych tego Klasztoru podczas powietrza zmarłych.
Między ktoremi spoczywa Ciáśło Brátá Alexego Konwersa; ten
Brát był pełen SS. uczynkow y ostrego życia. Kochał się w po-
korze, w miłosci Boskiej y Bráterskiej, wielki *Silentarius* w Za-
konie, Obserwánt, mięsa nie iadał, włósiennicę raz ná siebie
włożywszy, więcey icy nie zdeymował. Powziáwszy wiadomość
od P. Bogá, o dniu y godzinie śmierci Brátu swemu Zakonnemu
trzy rázy opowiedział. Umárl R. 1623. w dzień Wszytkich SS.
O tym W. X. Biskup Siewkowski, S. T. Doktor, Kościółá Káedrálnego Káznodziejá,
w Ksiágee ktorey Tytuł SWIĄTNICA PANSKA. Klasztorý

KLASZTORY PRZEWIELEBNYCH PANIEN DO MINIKANEK Trzeciego Hábitu S. O. DOMINIKA.

Nie daleko Kościoła PP. TROYCY, są dwa Klasztory muro-
wane Pánien Tercynek (tegoż Instytutu są Klasztory w Po-
znaniu y Płocku Miáściach Polskich) ná większą Chwałę BOGA
w TROYCY S. Jedynego fundowane. Te Zakonne Pánny słu-
żą BOGU świątobliwie, żyją z prowizyi y wyderkawow łobie
zapisanych od Rodziców, Krewnych, y Dobrodźciow ná do-
brách y Wsiách rożnych Szlácheckich, y ná Kámienicach w Miá-
ściach zostájących. Lubo z trudnością od Ichmosciow Kredyto-
row y prawie po iedney części (ieden, drugi rok, á czásem y kil-
ká lát czekájąc) oddáne im bywáją. Niemájąc żadnych gruntow
áni dobr, doznáją Opátrznosci Boskiej nád sobą. Zyiá z cięż-
kicy pracy rúk swoich, rozmáite umiciáe roboty. Prowadzą ży-
cie swoje w Obserwáncyi Zakonney, według Reguły Augusty-
ná Świętego, Naboženstwa swe w *Oratorium*, Paćierze czyli *Of-
ficium* o Naysw: P. MARYI, o Męce Páńskiey, y ná Honor SS.
PP. odpráwiają, Tákze co Piátek zá Zmárłych Bráći, Siostry,
Krewnych, y Dobrodźciow tegoż Zakonu, mowią żałobne *Vi-
gilie*, ná Jutrzniá o pułnocy wstáją, y Páná BOGA wszystkie we-
społ chwala: Oprocz postow od Kościoła S. postanowionych,
záchowują posty inne Zakonne, według praw nádáných, gdy od
Podwyższenia Krzyzá Świętego, aż do Wielkieynocy raz tylko ná
dzień (to jest w południe) iedzą; y dwa dni ostátnie przed wstę-
pná Srzodá obserwują z Postem. Máją inne swoje umartwicnia-
iáko to dyscypliny, medytácye, w káždy rok Rekollekcye, czyli
modlitwy umysłowe, zwlászczá w Adwent, w Wielki Post Qwá-
drágezymálny przed wielkim Tygodniem, álbo też ná Uroczy,
stóć PP. TROYCE, y Okrawę Bożego Ciáła, przez dzieścć dni
odpráwiają, dla pożytku duszy y dostápienia Odpustow nádáných
od Oycow SS. Osobom, ná tych Świętych zabáwách przestáją-
cym. Do Márki swey S. Kátáryzyny Seneńskiey obchodzą *Qvin-
quennę*, przed Uroczystóścią tey S. piéc Srzod poszczac, y ná
kázdą

kążdą z tych Szröd czyniac uwagi o iakiey cnoćie S. Kátárzyny, czcząc w tey Przecudowney Pánnie y Mátcie, Záslubienie z Chry-
stusem w Miełopuſtny Czwartek uczynione, y Rány Zbáwiciela P.
Chryſtufa JEZUSA, (ktore były wyráżone ná Jey óiele) wielbiąc.

W tych obudwoch Kłaſztorách ieſt Klauzurá Zakonna, ie-
dnak do Koſcioła Przenayſw: T R O Y C E bliſko będącego,
codzień, y co Święto, ráno y po obiedzie ná Nabożeń-
ſtwo wychodzą, y gdyby Ich Pan BOG Dobrodzieciem iákim zná-
cznym opátrzył, ktoryby im Kłaſztor ná Cmentarzu, (z tych
Kámienic ktore teraz ſą) álbo ganki z ich Kłaſztorow do Ko-
ſcioła tegoż wymurować kazał, pewnieby nie wychodziły, y
wielkaby tym Pobożnym Pánnom, uczynił łáskę táki Dobro-
dziecy, boć nie raz tymże Zakonnicom ſtoły, deſzcze, błotá-
wiátry, dáią ſię we znáki, czyniac niewygodę idącym do Ko-
ſcioła, lubo to dla miłóſci P. BOGA mile przyjmują, dla więkſzych
zaſług ná zbáwienie. Solenne miewáią y publiczne w tymże Ko-
ſciele Obłoczyny, czyli Poſtrzyżyny z wyſtáwieniem Nayſw:
SAKRAMENTU, y ze Mſzą gráną od Kápeli, z Przemowá
Przew: X. Przeworá támtiecznego Kłaſztoru, tychże Pánien Prze-
łożonego. W wigiliá Obłoczyn, bywa Mſza S. czyli Worywá
o Duchu Przenayſw: w Káplicy Rożáńcowey, zás po tey, w Kła-
ſztorze głoſy czyli wotá Zakonnice dáią, ná káżdą Aſpirántkę
álbo też y Probántkę, ták przed Obłoczynámi, iáko y przed S.
Profesyá, do ktorey odprawia káżdą dzieſięć dni Rekollekeyi
z rożnemi Medytácyámi, według uſtaw támtiecznych Kłaſzto-
row. Przyſięgáią ná trzy Sluby Zakonne, to ieſt Poſtuſzeńſtwo,
dobrowolne Uboſtwo, y Czyſtość Anielská: po Mſzy S. odprá-
wioney z Muzyką grájącą Litániá w Káplicy S. O. Dominiká,
przed Przew: X. Przeworem, lub Spowiednikiem. Pogrzeby ſwo-
ie máią w Koſciele PP. TROYCY, y w nim dwá Groby, ieden
przed S. Márką Kátárzyną, drugi pod Káplicą S. Jácká, przy
Ółtarzu S. Piotrá Męczenniká. Máią tákże w obudwoch Kła-
ſztorách ná ćwiczeniu Duchownym (rożnych robot ucząc,) S.
Swieckie Pánie y Pánnie. Obádwá Kłaſztory iednegoż máią ſwe-
go iákiego

go iákiego gödnego y mądrego Spowiedníká, czyli Oycá Duchownego, który ich według náznaczonych czasów, y Praw Zakonnych powinien słuchác Spowiedzi. Z tych Pánien byłá Imieniem y rzeczą samá *Beata* z wielkiej Fámilij Tęczyńskich, która przepędziwszy látá swoje ná umartwieniách wielkich, poszła do Oblubieńcá swego, Cnotámi przyozdobiona. Roku P. 1508. O *Rey, Fortecá Duchowna, ná kárćie, 198.* Od tychże Pánien y Siostr byłá wychowana w náuce, y obyczáich, słyńcá świątobliwością, P. *Anná Wierzbowska*, która z temi Pánnámi w Sukniách Swieckich przestájac y konwersuiac, nábyła wielkiej doskonałości. O *Rey świątobliwcy Pánnie y Cudách Jey widziéc Fortece, ná kárćie, 237.*

Od tych Pánien Zakonnych Pánni Drugiego Hábitu S. O. *Dominiká* ná Grodku wzięły swoy początek. Pięc átbowiem mądrych y rostopnych Zakonnic, których Imioná są te. *Ludwiná Koperná, Teresá Bobowka, Domicellá Błázeiowska, Benedyktá Lonatowska, Fránéizká Moršztynowná*, rezolwowały się przed Nayprzewielebniejszym X. *Jerzym Trzebnicem*, ná tenczas Prowincyałem Polskim, przyjac Klauzurę ścisłą ná Grodku, do tey intencyi pomogła Im osobliwsza *Dobrodzieyká Jáśnie Wielm: Jeymość P. Anná Graffowa Bránicka*, potym *Małzonká Jáśnie O. X. Sebástyáná Lubomirskiego, Kászteláná Woynickiego*. Tá Pobożna Páni częste rozmowy z *Ludwiná* swojá *Krewná*, y *Teresá* zmárłego *Małzonká* swego *Kolligatká* miewájac, z *Ich* świątobliwcy konwersacyi, wielce nábyła pobożności, y zakupiła ná *Ich* Klauzurę páłac wielki názwany *Grodek*, od *Jáśnie Wielm: Graffa z Tárnowá Gábryelá, Gubernátorá Miásta Krakowá*, y wymurowawszy *Klasztor* wspaniały, z wszelkim porządkiem, oddala Im go Roku 1635. Do ktorego były wprowadzone w dzień S. *Michála Archanioła*, w Obecności y ássystencyi *Wielkich Pánów y Senatorow*. Po uczynioney ná ten czas *Konsekracyi Kościoła* *Nayśw: MARYI P. Snieżney* od *Jáśnie Wielm: y Nayprzew: Jegomości X. Tomázá Oborskiego, Láodyceńskiego Biskupa, Suffragána Krá-*

kowskiego, od którego była śpiewana Msza Wielka, polecając te pięć Pánien Oblubieńcowi JEZUSOWI. Te Pánny, każda świecę w ręku trzymająca, były przywitane Kazaniem Pánegirycznym, na miejscu Grodeckie od Wielm: y Nayprzew: X. Jakubá Monstrowskiego, Kánoniká Krakowskiego, proszące o Miłosierdzie Boskie y Zakonne, Przew: X. Erázmá Koninuzewiuszá na tenczas Przeorá Krakowskiego, którego gdy dosta piły, w wielkim umartwieniu y światobliwości życia, te przedtym Tercynki, a potym Drugiego Hábitu Zakonnice służyły BOGU. Tá relacya jest z monumentow Klasztornych wypisana. To się námienia o tych Pánnach, z okázyi tych dwóch Klasztorow, które mają Przywileje różne od OO. SS. y od Stolice S. Apostolskiej nádane, tychże pártycypuiac, co y Zakonnicy S. Dominiká, ile do Stanu swego y kondycyi należących. Wolne mają obieranie Przełożoney swoicy, według Kánonow Kościoła S. Przełożona u Tych Pánien nazywa się Przeoryszą czyli Mátką rzadzając, y zostając na Urzędzie trzechletnim na miejscu dwoyey Mátki, Świętey Kátárzyny. Ołobliwe są y oddzielone fundacye, tych dwóch Klasztorow Pánieńskich.

Wielki Klasztor jest z fundacyi od Jáśnie Wielmożney Páni Kátárzyny Michałowlkiej, Kásztelanki Krakowskiej, R. 1455. Wielki dla tego się nazywa, że ma obszerniejsze miejsce do mieszkania, y części więcej Zakonnice jest w nim, nizeli w mniejszym; iednak mniejszy Klasztor pierwzey y dawniejszey jest fundacyi. Na tym miejscu gdzie Wielki Klasztor, była Kámiennicá Ich Mościow Xięży Kánonikow Regulárnych Grobu Pánńskiego do Klasztoru S. Jádwiigi należąca, ale jey ci Kánonicy ustąpili, pewną summe wzięwszy, y z innych Kámiennic przykupionych ten Klasztor jest złożony, o tym Xięgi támtecznego Klasztoru świadczą: Tych Pánien, y Siostr, w tymże Klasztorze Większym, w Xiędze Imioná y Przezviská są zápisane, które wstąpiły támsze, albo poumieráły, zwłaszcza począwszy od Roku 1627. aż do Roku 1743. umárło z tych Pánien 87. W Refektarzu swoim mają Krucyfix wielki Páná JEZUSA koniącego, wielce miłego y łaskáwego, przed

przed którym Modlitwy swoje, po Stole skończonym, Różańce, także Wieczorne Nabożeństwo odprawiają, przed tą Pąsąją lampą się co noc świecą. Jest tych Zakonnice 22. Przełożoną tego Klasztoru znowu na drugie trzy lata, przez obranie tychże Zakonnice jest, Przew: Panna Siostra Ozanna Jastrzebska.

Według zaś tradycyi Xiąg małego Klasztoru y X. Frydrychowicz w Księdze o S. Jacku twierdzącego. *Na karcie. 210.* na tym tam miejscu mieszkała w Kamienicy (która na ten czas była) Bábka S. Jacka, nazwana Przezviskiem Iwania, ta widząc Cudá wielkie Jacka S. wzgárdziwizy swiatem, z Rak tegoż S. przyšla Hábit Siostr tychże od Pokuty, y Ich się stala Fundatorka, z ta także y Matka Jacka S. Imieniem Beata, pobożnie sluzyla BOGU, przez dlugi czas odprawiając swoje Nabozeństwa, poki Duchá Pánu BOGU obiedwie nie oddaly. Ta Kamienica dostala się tym Pobożnym Pánnom z rożnych Dobrodzieiow łak, ktorých Imiona są w Xięgách Klasztornych zapisane. W tym Klasztorze w Refektárzu jest Krucifix zalosny na weyrzeniu, do skruchy pobudzajacy, przed nim Zakonnice tamteczne odprawiaja swe Pacierze, y w uciskách, czyli turbacyách y potrzebach swoich, Dobrodzieystw, łak, y poćiech doznaja. Zakonnice w tym Zgromádeniu jest 21. Przełożoną w tym Klasztorze mnieyszim, jest Przew: Panna Siostra Magdalená Woyciechowska. Niżeli byly te dwa Klasztory wystawione, w Domách y Kamienicach (jak w Cudzych Kráich) te Zakonnice mieszkalý. Maja Klasztory Dominikánskie wiele Swiętych, y Slug Bożych Cudownych, osobliwie w kontemplacyi Męki JEZUSA, y w doskonaley wzgárdzie swiatá, iako to S. Kátarzynę Seneńską, S. Rożá Limáńską, S. Agniezkę z Gory Policyánu, B. Joánnę Lutzytáńską, Ozánnę Mántuáńską, B. Lucyá Nárnienńską, B. Kolumbę Reátyńką, B. Málgorzátę z Sábaudyi, B. Stefaniá z Qwinzánu, y inne, ktorých Historye zycia y Cudow krotko zebrał z rożnych Autorow, tak Zakonnice drugiego, iako y Trzeciego Hábitu liczbę 271 w Księdze *fol: 79.* wydány R. 1743. pod Tytułem Swiatnicá Pánska. X. MICHAŁ SIEYKOWSKI, S.T.D. Káznodzieicá Kościoła Kátedralnego Krákovsk: wzwyż námieniony.

28. Kościół Świętego J O Z E F A.

POd Tytułem Świętego JOZEF A Oblubieńcá Czystego PAN-
NY Przenayświętszey. Jest ten Kościół prawie według wymiá-
ru w puł Miasta Krakowá, od Nayprzewielebnieyszego ś. pamięci
Xiędzjá Jakubá Zádżiká, Biskupá Krakowskiego fundowany. Przy
tym Kościele iest Klasztor Pánien Zakonnych Świętego Frán-
cišká trzeci Reguły, ktore wprowadził Nayprzewiel; Jegomość
X. Piotr Gębicki, Biskup ná tenczas Krakowski, wziąwszy te
Zakonnice z Klasztoru S. Agniezki, y postanowił zá Mátkę y
Przełożoną temu Klasztorowi, Pánnę Teresę Zádżikowncę, Ro-
dzoną Siostrę S. pamięci Jegomości X. Jakubá Biskupá Krak:

29. Kościół álbo KáPELLÁ Świętego PIOTRA.

TEN ná Grodzkiej Ulicy iest, ma go Kápitulá Krakowska
w swoim opátrzeniu, y w podawániu z funduszámi, ma swo-
ie szczegulne Indulgencye y Relikwie Świętych.

30 Kościół SS. PIOTRA y PAWŁA Apostołów.

OD Zygmunta Trzeciego, Polskiego y Szwedzkiego Krolá,
Pániká szczodrobliwosciá, ná cześć y chwałę Pánu BOGU
wystáwiony, przy ktorym iest *Collegium Societatis JESU*. Pier-
wizy tego Kościołá Kámién z Uroczystosciá, po odpráwieniu
Ofiáry Świętey iest záłożony, od Naydosłtoynieyszego Jegomo-
ści Xiędzjá Kárdynałá Jerzego Rádziwiłá, Biskupá Krakowskiego,
dnia 23. Czerwca, Roku Pániskiego, 1597.

Ma ná sobie ten kámién Inskrypcya taka.

*Sigismundus Tertius, Polonia & Svecia Rex Potentissimus, me sua
erga DEUM Religionis, erga Principes Apostolorum venerationis, erga
Societatem JESU Liberalitatis, Firmum & constantem voluit esse
testem. Et nunc, cum terrá obruor, cunctis testabor inferis: dum ve-
rò veniente CHRISTO, è tumulo prodibo meo, cunctis testabor Supe-
ris, Sigismundum Tertium, neque erga Deum Religione, neque erga
Divos Veneratione; neq; erga Societatem JESU Liberalitate, cui-
quam concedere voluisse.*

Credent

Credent Superi, & Inferi, quia Saxum dicite.

Pod tenczās zākładania pierwżego Kāmieniā, z szczodro-
bliwości J. K. M. rzucono pieniądze, złote y srebrne, ná kto-
rych táka była Inskrypcya:

DEUS Regi tribuat Regnum. Rex DEO statuit Templum.

Sic Deus in calis honorat Regem, Sic Rex in terris honorat Deum.

Przy dokończeniu Kościoła, zá błogostāwienstwem Jego Mości
X. Tomazā Oborskiego, Suffrāgānā ná ten czas Krákowskie-
go przy wystāwieniu Krzyżā ná Kopule Kościelney, przy Reli-
kwiách Swiętych, wiożono Inskrypcyā táka:

*D. T. V. & omnes BB. Calites, Tuque imprimis Petre Calipotens,
& Paule caelestis Theologe, benigni accipite, qua loquor.*

*Sigismundus Tertius, ille vester Cliens, Polonia Rex, Svecia Heres,
qui vestro numini, sacrum primum ejus molis in solum decrevit lapi-
dem, religionis sua in Vos inferis testem, ille ipse me aureum honori
vestro tanta molis, ne quidquam obstantibus inferis, animo Regio,
avitā pietate, magnificentiā tanto Principe digna, iterum exstructa
alterum testem, superstare jussit. Quare ego priore splendidior, Cali
usurā felicior, perditus & pernox, astris omnibus, Caloq; toti, quin &
mortalibus longē prospicientibus admirantibus predicabo. In DEUM
TRINUM UNUM avitam Religionem, in Calites venerationem pro-
batissimam, in Societatem amorem constantissimum. Sigismundi Ter-
tij Regis Polonia, Svecia Heredis, &c. &c. Quin, & exorabo supplex
Regi Pijssimo incolumitatem, Augustissimo Sanguini Regio Immorta-
litatem, Regno Pacem, & tranquillitatem, Urbi huic amplissima splen-
dorem perpetuum. Hinc Saxum prohibet mala; quid noceant Inferi?
hinc ego cuncta fortunata apprecor; quid negent Superi? Illi firmita-
tem, mihi splendorem, utriq; auctoritatem conciliat Regis Invictissi-
mi Pietas. Illi spem victoria, consecratio Pontificia, mihi auctori-
tatem Sacri Beatorum Civium, in sinu inclusi Cineres; utriq; Dei Ho-
minis JESU triumphantis insigne Crux adoranda: utriq; Augustis-
sima Petri & Pauli Apostolorum nomina inscripta promittunt.
Votis addunt fiduciam.*

*Fave, ó DEUS, Regi. Favete Apostoli Principes, Magno Polonia
Principi. Favete omnes Calites Civibus illius, & nobis omnibus.*

Wspaniałości Kościoła dodacie poważney ozdoby nowy Ołtarz Wielki, wielką częścią czerwonym marmurem gruntowny, częścią kształtnym marmuryzowaniem y znamenitą Architekturą ozdobny. Po prawey ręce Wielkiego Ołtarza, jest Káplićá, w ktorey jest Ołtarz pełen SS. Relikwiy, wniesionych z wielką Uroczystością wszystkiego Miasta z Tumskiego Kościoła, podczas wielkiego Jubileuszu, Roku Páńskiego 1626. dnia 10. Páździerniká, ktorých Imioná te są: Ciało S. Piotrá Męczenniká, S. Alexandrá M. S. Wiktorá M. S. Anástazyi Pánny y M. S. Albiny Pánny y M. Głowá, á druga z Jedenastu tyśiąc Dziewic. Roku zaś 1639. dnia 22. Májá, przy obecności Jegomości X. Erázmá Kretkowskiego, Officyála y Archidyakoná Krakowskiego, wzwyż pomienionych Świętych Męczennikow Ciála wespół y z drugimi są do Kápliee ná to zgotowány przeniesione, ktorých te są Imioná: Ciało S. Pámphilá M. S. Wiktoryná, M. S. Jácká M. S. Theodulá M. S. Boná M. S. Fortunatá M. S. Serony Pánny y M. S. Cyryáki Pánny y M. *Velum* S. Mágdáleny *de Pazzis* Kármelitánki, y jey obrazki, ktore oná malowála *in extasi* będąc. á szczegulnie Świętego Tomaszá z Aquinu Anielskiego Doktorá, Głowy zaś są tych Męczennikow Świętych Dezyderyuszá, Gaudencyuszá, Qwiryná, Márcellá, S. Seweryná M. S. Názaryuszá M. także Głowá S. Stánisláwá Kostki, y żebro całe, niech będzie Pan JEZUS błogostawiony ze Wszystkich y z tego Syná Korony Polskiej, cudownego przy grobie swym w Rzymie, y tu u nas w Polsce. Są ieszcze y tych Pánien SSw. Głowy, SS. Márcelliny, Ermy, Semidy; y Rámioná zaś tych Świętych Rámie S. Páwłá Apostoła, Rámie S. Sebástyaná M. S. Amáncyuszá, Andrzeiá, Eustáchiego, Firmiuszá, Innocentego Soterá, y Amántyuszá, S. Kátárzyny, Juliáná, Eufrázyi, Łucyi, Pánien y Męczenniczek, y B. Sálomei Xiężny Polskiej: z Goleni SS. Bożych, tych są Męczennikow Rzymskich, SS. Innocentego S. Abundyuszá, S. Albiniego, S. Apolloniego, S. Kássyaná, S. Kreccentego, S. Dácyáná, S. Dyonizego, S. Domicyáná, S. Gábiniego, S. Maurycego, S. Máxymilláná, y S. Fortunatá, są y in-
szych

szych w cząstkách mniejszych wiele Świętych; iáko Janá S. Jeremiašá Proroká, Drzewo Krzyžá S. y ziemiá Krwiá Páńská polana: te wszystkie Relikwie SS. Božych są z wielką uczciwošćią w Relikwiarzu álbo w Ołtarzu ná to zrobionym závárté, Roku pomieniošego 22. Májá, od Przechacnych y Wielebnych Prálatow Kápituły Krákovskiej.

Przed tą Káplićą dáie się widzieć kofztowne y wšpániáše až pod gzems Košcielny wyniesione *Mausoleum* Jáśnie Wielmožnych Bránickich: ták robotá iáko przedniemi mármurámi y Antenatow zmárłych portretámi znamieniáe przyozdobione. Po lewey teŝ ręce Ołtarzá Wielkiego iešt tákze wšpániáše *Mausoleum* Jáśnie Ošwieconego Xiáŝećiá Jegomošći Andrzeiá Trzebieckiego, Fundátorá *Collegium* ná wiekopomną sšawę y wdŝiecznošć znamienitá strukturá z rožnych mármurow powaŝnie wystáwione. Widzieć y w Káplicy Świętego Borgiašá Wielmožnym. Ich Mšćiom Pánom Brzechšom mieyszćá tego ofobliwšym Dobrodŝiezom wiekuiáe ná ozdobe Košciołá y ich sšawę niešmiertelná wšpániáše nadgrobki.

Są inne Káplice y Ołtarze ofobliwšym rožnych ludzi Naboŝeńštwem ušánowánie, iáko to Ukrzyŝowánego Páná JEZUSA, Nayšwiéštzey Pánný Niepokalánego Pocŝećia, y Loretáńskiey, Świętych Ignácego, Xáwerego, Stániššáwá Koški, . A ofobliwie Ołtarz Opátrnošći Boškiey y Świętego Micháłá od šzczęšliwie rządzácego Košciołem Božym Benedyktá XIV. uprzywileiowány wybáwieniem Dušy z Czyšćá, zá ktorá Mšza S. odpráwiona támŝe bęďzie. Tu teŝ ciało odpoczywa w grobie Oycow, Wielebneho, prácowitego, šwiátobliwie ŝyjácego, Oycá Piotrá Škárgi, J.K.M. Zygmuntá Trzećiego Káznodŝezie, sšawnego w Kazániách y pišaniu Kšiaŝ, á ten umárł. Roku 1521. dniá 22. Wrzešniá, wiécey czytay o tym Przechacnym Káplánie Wielebneho X. Fábiiáná Bierkowskiego, Zakonu Świętego Dominiká, Káznodŝezie J.K.M. Spoczywáią tu y inni znákomieci Študzy Bošcy šwiátobliwošćią niemnieyszá iáko y šzczegulnemi y cudownemi šáškámi Boškiemi chwalebni, o ktorých

in manuscriptis Collegij. P Májá

Mają przytym Kościele swoje Kongregacye ludzie nabożni. Jako to jest Kongregacya pod tytułem Niepokalanie Poczętej Mátki Boskiej, ktorey Uroczystość z osobliwa Kościoła ozdoba y pospolitym Stołecznego Miasta tego Nabożeństwem corocznie się obchodzi. A *Officium Majus* Najswiętszey Panny, co Niedziela y Święto, Przechacni *Sodales* śpiewać zwykli y gorąco Nabożeństwa swoje Mszy Świętey słuchając przed Obrázem Mátki Boskiej odprawiać. Jest y Kongregacya Najswiętszey Opátrznosci Boskiej, ktorey Uroczyste Nabożeństwo z Odpustami od S. Stolicy Apostolskiej nádánemi, pięć rázy do Roku bywa. To jest w Niedzielę wtora po trzech Krolách; w Niedzielę czwartą Postu, w Niedzielę Krzyżowa, albo piątą po Wielkieynocy, w Niedzielę szostą (kiedy y Processya Solenna bywa) y w Niedzielę dziewiętnastą po Świątkách. W każdy zaś Poniedziałek w Káplicy lub w *Oratorium* Kongregatoryskim znaczny nabożnych ludzi do Spowiedzi y Kommunii Świętey bywa konkurs, y około dziewiętey Msza Święta lub Wotywa grana z Litániami o Boskiej Opátrznosci.

Jest nádto Kongregacya dobrej Smierci, ktorey Nabożeństwo z Odpustem Zupelnym w druga Niedzielę kázdego Miesiaca odprawiać się zwykło. Oprocz wzwyż námienionych. Szczegulne Uroczystości y Nabożeństwa Kościoła tego sa: naprzod w Dzień Nowego Roku z Zupelnym dla wszystkich Wiernych Odpustem. Przez trzy dni zapustne, przez ktore czterdziestodniowe Nabożeństwo odprawiać się zwykło z Solenną przy dokonczeniu Processyą, ktora się też y Oktawá Bożego Ciála kończy. W dzień SS. Apostołów Piotrá y Páwła, Świętego Ignácego, S. Stánisława Kostki, S. Xáwerego, S. Fránciszka Borgiaszá, ktorego Uroczystość przypada w ten dzień, w ktory przy publicznych do Kościoła tego Processyách zá cudowne práwie nád Turkámi zwycięstwo, Naywyższemu BOGU Oyczyná nádzá dziękowác zwykła.

Dodáć Kościołowi niepospolitey ozdoby znacznym kosztem y szczodrobliwosciá Jánie Wielmożnych Andrzejá y Zofij Morstynow,

sztynow, Káosztelánow Sadeckich, wyłtáwiony Chor dla liczney przy tymże Kościele zostájący Kápli, piękną robotą obzer- nością y kształtem widzających kontentuiący.

Niemniej ozdoby iáko y wspaniałey powagi strukturze Bázylíki przyczyniáią Świętych dwunastu Apóstólow Státuy, z twár- dego kámienia kształtnie wyrobione, ktore ná kámienny ch- tákże proporcyonálnych postumentách żeláznemi kratámi roz- dzielonych stojące, pierwszy y wspaniały ná Cmentarz Kościel- ny czynią przystęp.

STACYE RZYMSKIE.

W Tym tu Kościele odpráwuią Stácye Siedmi Kościołow Rzym- skich, u Ołtarzow ná to náznáczonych táblicámi Są y Od- pusty insze, kiedy kto chce może otrzymáć y ich záżyć, ná- wiedziájąc ten Kościół, y w nim się modláć.

31. Kościół Świętego ANDRZEJA.

PRzy tym Kościele Zakonnice Świętey Klary swe mieszká- nie máią, Reguły pokornego y ubogiego Fránciszká Świę- tego, fundowálá go y zmurowálá S. Sálomea Krolewná Hálická, á Krolowa Polska, opátrzywszy go osobliwie Kleynotámi y ápparatámi Kościelnemi. Máią Relikwie znáczne B. Sálomei Fundátorki swoiey. Pánnę Mátkę zá Stárfzã sobie obieráią, z poyśrzodká Siostr co trzy látá, ktore onę Xięniã názywáią. (co nie jest według Świętey y pokorney Reguły S. Fránciszká) Te w protekcyã wzięte od Ich MM, Xięzy Biskupow Krákow- skich, á naprzod od J. M. X. Jerzego Rádziwiłá Kárdynálá, y Biskupá Krákowskiego, y pod ich záwsze są władzã, &c. Má- iá swych Káplánow Swieckich do Służby Bożey, y do ádmini- strowánia Sákrámentow. Odpoczywa tu w tym Kościele ciá- ło wielce świątobliwie żyjącego Rochá Boznánsyzá, Akádemij Professorá, Spowiedniká y Káznodzieie tutecznego, przed gra- dusami, po ktorego grobie nigdy nie stápił, lubo ze Mszy y o- de Mszy idąc, á, pámieći Xiádz Adam *Opasovius*, Pásmá Świę- tego

tego Doktor, Káplán *vita verè Sanctitatis*, to mowiac, niegodnym potym grobie tak Świętego Meżá chodźić. Ma też y Odpuſty pewnych czásow tenze Kościoł.

32. Kościoł Świętego M A R C I N A.

Zacney Fámilij Oſtojá z Domu Gryphow, wprzod ten Kościoł zbudował, lecz Roku 1618. dány ieſt Pánnom Zakonnym Świętey Tereſy Kármelitow Boſych, w pięć lat po przyprowódzeniu ich do Krakowá, Kościoł tych Pánien y z Kłaſztorem, z gruntu nowo wymurowány kſzałtem pięknym z Jálmużny, Roku 1638. Poſwięcony zaś Roku 1644. 24. Májá, w Niedziłę czwartą po Wielkieynocy, od Przewielebnęgo Jegomości Xiędzá Piotrá Gębickiego, Biskupá Krakowskiego. Ja tu pioró ſwe powſciągam, y rękę ſwą záturzymywam do opíſania życia tych Pánien: álbowiem żyją w wielkiej oſtroſci, w záchowániu Reguły, y uſtaw Zakonnych, *ſilentium* uſtawnie pilnie záchowują, mortyfikácyce ciáſá oſtre y ſrogie czynią, owo zgoła rozum moy uſtáie, uważájący żywot tych Aniołow wóciele ludzkim żyjących. Odpoczywáia tu Ciáſá dotąd ieſzcze cáłé, iáko to Wielebney Konſtáncyi z mirewá zmárley R. 1627. dnia 14. Májá, y Wielebney Chryſtyny zmárley Roku 1628. dnia 9. Wrzeſniá, tey ciáſo po ſmierci iáko Alábáſtr białe było przez czás długi, y Wielebney Kátárzyny zmárley Roku 1629. dnia 2. Wrzeſniá. Máia Relikwij Świętych doſtátek, y Odpuſty ná pewne czáſy. Oycowie Kármelići Boſi Mſze SS. tu odpráwuia, y Sákrámentá Święte im ádminiſtruia.

33. Kościoł álbo oratorium dla Káplánow Stárych.

PRzy tym *Oratorium* Káplánow Stárych, chorych, w Páraſiách wypracowánych rezydencya ieſt, máia tu ſwe poſpolite mieſzkánie, zawiáduie temi Kápitułá Krakowska, ktora ich prowíduie odzieżá, wiktem ſluſznym y poczciwym.

34. Kościoł

34. Kościół Świętego IDZIEGO OPATA.

TEN ná Grodzkiej Ulicy iest pierwszy od Bramy Grodzkiej w Miásto idac, zmurowány Roku 1082. od Władystáwá y Judyty Małżonki jego, po otrzymaney w potomstwie poćiesze, zá ofiárowániem się temu Świętemu. Zakonnicy Dominiká S. z Konwentu Krákowskiego, tám rezydencya swá máią y z fundácyą, z przyległemi temu Kościołowi Domostwámi y Dworkiem od Wielmożnego Jegomości Páná Felixá Czerskiego Sędziego Ziemskiego, y Janá Komesa z Tęczyná dánemi. Ci Dobrodzicie do tego Kościoła ofiárowáli dwie wsi, Gorke y Sadowie, na Mże Święte, by zá ich duze y Krewnych były odprawiane, co umocnił Dekretem Oćiec S. Grzegorz Pápież XIII. Tákże te Wsi, iáko y inne dobrá Zemskie, Szlácheckie, nalezace do Klasztoru Dominikáńskiego SS. TROYCY, Święta Kongregácyá Naydosłownieyszych Kárdynałów *Immunitatis Ecclesiasticae*, zważywszy niesłusznie włożoną kontrybucyá hibernowá, ná dobrá Tych Zakonnikow, uwolniá od ták ciężkiej solucyi y exákeyi ubogi Klasztor, przez Dekret dány Roku P. 1725. dnia 29. Grudniá, ták konkludowawszy. *Bona PP. Ord. Prad. de quibus agitur, non teneri ad prentensam contributionem hybernalens.* Tę ták spráwiedliwą rezolucyą y Dekret potwierdził Oćiec S. Pápież Benedykt XIII. przez *Breve Apostolskie, ad futuram rei memoriam* 25. Stycznia. Roku P. 1726. Które się ták záczyňa, *Nuper á Congregatione VV. FF. Nostrorum S. R. E. Cardinalium Immunitatis Ecclesiasticae, ex controversijs Jurisdictionalibus proposita ad favorem Dilectorum Filiorum Fratrum Conventus Sanctissima TRINITATIS, Ord. Prad. Civitatis Cracov. & c.* Tánż w tym Kościele káżdego dnia ludzie nabożni íschodzą się ná Rożániec chwalác Matkę Nayświętszą, y Mży S. słuchájąc, zá co otrzymuią Zupełny Odpust nádány od Naywyższego Pásterzá Kościoła S. Páwła III. Ná tych Rożánicách, dáją zbáwienne náuki Przez Kazánia, y Exorty w Świętá Uroczyste Oycowie Dominikáni, náuczáiąc. Táciemnic Zywotá Páná JEZUSOWEGO, y Nayświętszey MA-
RYI Pány.

RYI Panny ludzi słuchających. Dawnych czasów ieden z tych tam Xięży mieczkający przy Kościele, bywał Penitencyarzem w Kościele Katedrałnym Krakowskim. Ten Kościół dla Rożánca S. który się odprawia, ma też Odpufty, co y inne Kościoły Dominikańskie, y te, w których iest Rożániec S. oprócz tych Odpuftow, ná S. Idzi pod ktorego Tytułem iest, odprawia się Uroczyftość z Odpuftem, pierwszego dnia Wrześniá. Zás Poświęcánie tego Kościoła, przypada w Niedzielę pierwszą po Uroczyftości Náviedzenia Nayswiętfszey MARYI Panny. Ma y Obraz Mátki Nayswiętfszey Cudowney w Oltarzu, od ktorey doznał pewny Mieczczánin łáski; w táki sposób. Była białogłowa Imieniem Máryánná, ktora zwykła była chodzić ná to Święte Nabożeństwo Rożánca S. do S. Idzięgo w Krakowie, Mąż iey E-rázm gdy trochę omieszkała do domu, łájąc iá chciał iá siekierzá dobrze wezbráć, ále gdy rękę do uderzenia jey podniósł (oná serdecznie záwoła, o Páanno Nayswiętfsza, Opiekunko Rożánca S. rácz bydz ze mná) záraz mu ták zápamiętałemu ztrętwiała ręká, że iey z siekierzá áni do gory, áni ná dol spuścić nie mógł, co on widząc, záwołał głosem, Páanno Nayswiętfsza Rożánca S. ráty mnie, y do Zony swoiey rzekł: służ Tey Pánnie, chodz do Kościoła szczęśliwie, y Rożániec Pánni MARYI nabożnie odprawuy, y iá sam bez omieszkania do rego Sw. Arcybráctwa dam się wpisać; gdy to do Zony mówił, ręká oná zdrowá zostála, á on y z Máłżonką swoiá Pánu BOGU w Rożáncu S. aż do śmierci nabożnie służyli, było to Roku Páńskiego 1632. dnia 4. Sierpniá; w sam dzień Świętego Dominiká. O tym znaydziesz w Książce ktorey Tytuł *Morze Łáski Boskiej*, niedawno przedrukowáney, ná kárcie 36. Ma y Relikwij Świętych Páńskich dostátek, á osobliwie Świętych Męczennikow, S. Jędrzeiá Apostoła, Páwła, Justyná, Seweryná, Wáłentego, Piotrá, Teodorá, Gencyáná, Antoniego, Lárzá, Relatá, Dezyderyuszá, Felicjáná, Felicysymá, Cyryllá, Sulpicego, Mámiliáná, Pontyáná, Juliáná, Klemensa, Hyppolitá, y dziecieć Tyńcy Męczennikow Thebáńskich. Pánica y Męczenniczek, Świętych Theo-
dory,

dory, Justyny, Antony, Konkordyi, Klaudyi Manswety, Prymitywy, zab cały S. Fortunacyi, y z Jedenastu tysięcy Dzie-
wic, y inszych, wiele w mnieyszych częściach dostárnie z ro-
żnych mieysc Świętych, zá stáraniem Wielebneho X. Ludwiká
Kolankowicá, Zakonu Káznodzieyfskiego R.P. 1642. nábytych.

Wtóra Część opisanía Kościołow W Stradomiu y w Kázimierzu

35. Kościół Świętego BERNARDYNA.

Pierwszy Kościół ná Stradomiu z Kláštorem Oycow Bernár-
dynow, Reguły Świętego Fránciszká *de Observantia*, od S.
Janá Kápistráná Towáryszá S. Bernárdyná záložony, á wpro-
wádzony do Polski ze trzynástá Bráći przez Kárdynálá Zby-
gniewá Oleśnickiego, Roku 1452. tych Krol Kázimierz III. y
Krolowa Zofia Mátká jeho, z Ryceřstwem, Dworem, také-
z Duchowieństwem wdzięcznie bárdzo przyięli iáko Pořáncow
Chryřtufowych. Zá tego Błogóřláwionego Janá Kápiřtráná przy-
řláciem, ták się ludzie do tego Zakonu obroćili, iż tenże Błogo-
řláwiony Jan Kápiřtran, z íamey Akádemij Krákovskiej Do-
ktorow, Mágistrów, Bákálarzow, Studentow ręká swá w Há-
bit Zakonny oblogł, y do Zakonu przyięł sto czterdzieści.
Nápełniwszy tedy niemi Klářtor, y wyćwiczywizy w Zakonie,
řam odchodząc: Klářtor im zóřláwił. (o iáko płodná Mátká
Akádemia Krákovská w Męże dobre, ktorých do różnych Za-
konow posyláá y posyla) Zbigniew Biskup Krákovski, Kár-
dynál, tymże Oycóm ná plácu Bratá swego Janá Oleśnickiego,
Woiewody Sandomirskiego, Klářtor z Kościołem zmurował.
Roku Páńského 1454. gdyž przez dwá látá w dręwniány m tyl-
ko mieřkáli Klářtorze. Jest w tym Kościele Obraz Pánný Nay-
řwięřszej Cudowny: iest y grob Błogóřláwionego Szymoná-
z Lipnice, tegož Zakonu Cudámi wřláwionego. Ten umářł
Roku 1488. odpoczywa y inszych Ciał Błogóřláwionych przy
tym Klářto-

tym Klasztorze niemáło, á miánowicie Błogoss: Leonárdá Gwárdyaná, B. Stánisláwá S. T. M. B. Andrzeiá S. T. Bák: Błogossławionych Antoniego z Rádómská, y Alexego Láiczká, oczym ich *manuscripta* świadczą. Nieuştálá w tym Zakonie Święta Obserwáncya życia Zakonnego. Jest też Bráctwo S. Annyz sw oia Káplica, używa Kap płóciennych szárych w Processyách: ma to Bráctwo Odpusty wielkie. Ma ten Kościół Relikwij SS. wielki dostátek, á miánowicie Paćiorek S. Joánnny, od samego Páná JEZUSA poświęcony, y wielá łask uprzywilciowány, iáko Historya Zywoťá Sw. Joánnny świadczy. Jest y Pártykułá Drzewá S. Krzyżá, y iedná *Spina* z Korony ćierniowey, wielka kroplá Krwie Chrystusa Páná, Włos z Głowy Nayświętszey Pánny, zupełna Ręká S. Roży, iednego z Apostołów znáczna Relikwia, á te dárowáne od Księżncy Kurlándskicy temu Zakonowi. Ten Kościół Roku 1646. z gruntu zmurowány z Jáłmużny S. Sá w tym kosztowne Ołtarze, y *Tabernaculum* sumptem niemáłym z Hebánu zrobione. O tych Zakonách *dictum* piękne J. M. Ci. X. Piotrá Tylickiego Biskupá Krakowskiego, Mężá mądrego y cnotámi wielkimi ozdobionego, przy Stole między Senatórámi; mawiał bowiem ten Pan że Bernárdyni przez pokorę, Dominikáni przez náukę, Polskę od herezyi uwolnili.

STACYE RZYMSKIE.

U Piáci Ołtarzow tu w tym Kościele, odprawnia się Stácye Rzymskich Kościołów z Odpustámi, á te są náznáczone Tablicámi. Ma y inszych Odpustow niemáło, iáko to w Roku Pániskim 1734. jest wprowadzona Drogá Krzyżá JEZUSOWEGO ná czternaście Stácyi rozdzielona, ktorá obchodząc, ludzic, y dostępuia Odpustow tych ktore są nádáne w Ziemi Świętocy Jerozolimskicy.

Jest w tymże Kościele Bernárdyná S. Bráctwo Niepokaláncgo Poczęćia Bogá Rodzice Nasw: MARYI Pánny, ktore zá pilnym stáraniem, y pobożná dewocýá Nayprzewielebniejszego O. Janá Kápistráná Połánieckiego, S. T. Lektorá Uprzywileciowánego;

nego, ná ten czas Kustoszá, y Gwárdyaná Konwentu Stradomskiego, á potym Prowincyałá, Solennie iest wprowadzone z Kościoła Archi-Presbyterálnego Pánni MARYI, do Kościoła S. Bernárdyná ná Stradom, *Pontificaliter* przez Jáśnie Wielmożnego JMCi Xiędzá Micháła Kunickiego, Biskupá Arfyoneńského, Suffrágáná Krákowskiego, Roku P. 1736. dnia 7. Grudniá. Tá Introdukcyá Solenna, ozdobiona byłá Assystencyą znakomita, nie tylko *Cleris Sacularis ac Regularis*, ále też wspaniáła Szlachetnego Mágistratu Krákowskiego przytomnością ze świecámi idącego w Processyi; rożnych Bráctw znaczną, y liczną freqwencyą máiacá; gdy álbowiem J. W. Solennizant z Kościoła P. MARYI w Biskupim Apparácie wychodził, iuż do Kościoła S. Bernárdyná z wżelkim porządkiem Processye Bráckie wchodziły. To Bráctwo ma ofobliwy Przywiley od Świętey Stolicy Apostolskiej; iż w káżdą Sobotę przed Ołtarzem Niepokalánie Poczętey Nayswiętszey MARYI Pánni z wystáwieniem Nayswiętszego SAKRAMENTU odprawowána bywa Solenna Wotywá ó Tátemnicy Niepokalánego Poczęcia Naysw: MARYI Pánni, która ma *Introit Egredimini*. Tych Wotyw naypierwszym iest fundátorem Jáśnie Wielmożny JMC Pan Piotr Konstánty Stádnicki, Kásztelan Woinicki. Ma to Bráctwo Odpufty wielkie, á oprocz tych, pártycypuie Odpuftow nádáných Bráctwom Rożáncá, y Szkáplerzá Świętego, według Bulli Benedykta XIII. Poczynáiacy się *Ex quo Sedes Apostolica*. Pomienione Bráctwo ná Processyách Solemnych, używa Kap Szkotowych, lub płócienných koloru Niebieskiego z znakámi Imię MARYA, dwánaštu Gwiazd, y Mieściácá.

Klasztor Wielebnych Pánien Koletek Zakonu Świętego Oycá FRANCISZKA.

Niedáleko Kościoła S. Bernárdyná, y Klasztoru Oycow Obserwántow zostáie nád Starą Wisłá Klasztor Wielebnych Pánien Trzeciéy Reguły Oycá S. Fránciszká, od Imienia Świętey Kolety Mátki swoicy, názwáných Koletki. Te Pobożne

Q

Zakonnice

Zakonnice dawno przedtym swoy początek Zakonney Obserwancyi od Stolicy Apostollkiej mając approbowány; w drewnianym mieszkają Kłasztorze. Potym za pobożną wolą W. JMCi Pána Zygmuntá z *Dembian* Dębinińskiego, Stárościcá Gostyńskiego; ná placu ninieyżym wynurowány jest Kłasztor dla tychżepobożnych Zakonnice R. 1593. w którym do tych czas swiętobliwie rezydują. Też Oblubienice Jezusowa lubo nie przyśięgają ná Klauzurę; iednak iá ściśle obserwują. Akty Solenne Oblóczyn, Profesyi Świętey, y Pogrzebu odprawują w Kościele Oyców Obserwantów. Zostają pod zupełną Jurisdycyą Nayprzewielebnieyszego Oycá Prowincyałá OO, Obterwantów Prowincyi Małopolskiej. Przy tym Kłasztorze jest murowána Kápliacá Roku P. 1739. za pilnym dozorem, y osobliwym stáraniem Nayprzew: Panny Máryanny Russockiey, (iuz po kilkárázy godney Mátki y Przełożoney támtieżnego Zgromádenia) w ktorey pomienione Zakonnice odprawują według swey Reguły Nabozeństwa nocne o pułnocy, y iníże dzienne według ustaw swoich. Ná publiczne zaś Nabozeństwa tak ránne, iásko y Nieszporne chodzą codziennie do Kościołá S. Bernardyna przez Ganek ná Filarách murowanych wystáwiony R. P. 1728. za stáraniem wzwyż pomienioney P. Máryanny Russockiey. Ma ten Kłasztor w swey Káplicy nieozácowány Kleynot, toiest, Státuę Pána JEZUSA Łáskáwego w Ołtarzu; przed którym, Nabozeństwa zwykle tak none, iáko y dzienne odprawują też pobożne Zakonnice. Jákie zaś Łáski, y Dobrodziystwa odbierają uóiekające się do teyż Pána JEZUSA Osoby, oprocz innych dokumentow, same świadczą ofiarowane Wotá.

36. Kościół Świętego PAWŁA NAWROCENIA.

A L B O K O L L E G I U M

Przewielebnych Káplánow Missyonarzow.

Kongregacya Przewielebnych Káplánow Missyonarzow wprowadzona jest do Krakowá ná Stradom przez Jáśnie O. Xciá Nayprzewielebnieyszego J. M. X. Janá Máłáchowskiego, Biskupa Krakowskiego, Roku Páńskiego 1685. Powinność

Powinność tey przezacney y wielce w Kościele Bożym potrzebney Kongregacyi iest tã, nauczać ludzi młodych, biorących się do Stanu Duchownego, iakim sposobem mają się przygotować do przyięcia Kápláńskiego Cháráktetu, iak nabożnie przez ośm dni powinni odprawiać medytacye, y rekolekcye, iak świątobliwie zostawszy Káplánami, mają życie swoje prowadzić, y swoim Owieczkom Święte Sákramentá administrować, Spowiedzi słuchać, Przenayświętzy SAKRAMENT Ciółá y Krwie Páńskiej rozdawać, dzieci chrzcić, y cokolwiek należy do zbáwienia wiecznego, z wielką ochotą, z przykładem y nabożnością wykonywać; á tak wielką pracą tey Przezacney Kongregacyi Kápláni, nie tylko pod czas Suchedni, gdy Poswięcenia Kápláńskie, według ordynánsu Kościoła Świętego następują; ále ile rázy ktoregokolwiek czasu ktokolwiek do nich przyjdzie, lub to z ludzi świeckich (iakoz y Senatorńkie Osoby bywają tam ná rekolekcyách) lub do stanu Duchownego biorących się, tedy tak około jednego, iak y około wielu, nie żáliują swoiey prace, duchowną podając instrukcyą.

Oprocz tey prace domowey, przykładem Apostolskim, iako prawdziwi Missyonarze, álbo Posłáńcy, Legáci y Káznodzieie Ewángeliczni, kilká rázy przez rok, cátey Dyecezyi Krákovskiej, náwiedzają wzystkie Miásta, Miásteczka, y Wioski, y w támtychże Kościołách, dawázy znáć o sobie, lud zgromádzony od kilku mil, náuczają tájemnic Wiáry Świętey, ráno y w wieczór Kazanie miewają ná káždy dzień; tak ná jednym mieyscu według wielkości liczby ludzi pracuiac, po cztery álbo po pięć, á czasem y po sześć Niedziel, Spowiedzi słuchają, iak pożytecznie zá grzechy żáłować y pokutować náuczają, Odpusty Apostolskie z dozwoleńia Stolicy Apostolskiej, y zá konsensem J. O. Xiążęciá Biskupa Krákovskiego rozdáją; á poniewaz Náprzewielebniejszy Pásterze, gdy się już Missya kończy, álbo nabożństwo, przez tychże przezacnych Káplánów Missyonarzów záczyte, że zwykli Święty Sákrament Świętego Bierzmowania Prawdowiernym Owieczkom swoim rozdawać, lub to przez siebie samych,

bie samych, lub przez swoich Nayprzewielebnieyszych Suffragánów, tedy dostatecznie o tym Sakramencie Bierzmowania świętego, dają naukę, aby się godnie do tego świętego Sakramentu przygotowáli. Te zaś wżyskie prace tak ciężkie, y pożyteczne duszom prawowiernym, odprawiają ciż Ewangelicznymi Missyonarze, swoiemi nákladami y sumptami, nikomu się nie náprzykrzając o jáłmużny ná pożywienie, ani cále nic nie biorąc, aby nayprzednieyszego Missyonarzá Chrystusowego Páwła Świętego, (ktory opowiadając Ewangelia, nic by naymniey od nikogo nie brał) prawdziwemi stáli się Synami Káznodzielcami, y Apostolskimi Missyonarzami: w tey máteryi, tak pisze Páweł Święty *1. Corinth. cap. 9. Nescitis, quoniam qui in Sacrario operantur, quae de sacrario sunt; edunt: & qui Altari deserviunt; cum Altari participant. Ita & Dominus ordinavit ijs, qui Evangelium annuntiant, de Evangelio vivere. Ego autem nulló borum usus sum.* Wielka to doskonałość, mawszy, Ordynánsy Dyspensę od Chrystusa Pána, á przecię o dynánsu prowizyálnego áni Dyspensy ofiarowány nie záżywać, heroicznym sercem mówiąc w rzeczy samey. *Ego autem nulló borum usus sum.*

W tym tedy Apostolskim Missyonárskim Kollegium, záwsze przy doskonałych y starych w náuce, przykłądách, w Kościelnych ceremoniach, znáyduia się młodszego wieku Klerycy, Subdyákoni, Dyákoni, y Kápláni, ktorzy się uczą y ćwiczą w życiu Duchownym, w medytacyách, ceremoniach Kościelnych, w Kazániách, y w Teologicznych sumnienie káżdego oświecájących náukách. Ato z osobliwey Pásterskiey szcudrobliwosci J. O. Xiażęciá Nayprzewielebnieyszego J. M. X. Konstantyná Szániáwskiego, Biskupá Krakowskiego, ktory wlasną spezą murować y wystáwić kazał obszernieysze *Kollegium* dla wygodnego pomieszkánia, á potym Roku 1732. wieczną uczynił fundacyą ná Seminárium, dla piętnaštu Kleryków Swieckich, wikt prowiduiąc, rákże y ná dwánaštu Kleryków Kongregacyi *Missionis*, ktorzy po skończoney dwuletniey probie, álbo po zákończonym Nowicyacie sposobią się do Stanu Kápláńskiego, y
do funkcyi

do funkcyi stanowi swemu przyzwoitych, odprawowánia.

Przy tym *Kollegium* ná Stradomiu wystáwiony od fundámentow Kościoł wspaniały y piękny kosztem Nayprzewielebniejszego J. M. X. Michała Szembeká Suffrágáná Krákowskiego, który Kościoł pod tytułem Náwrocenia S. Páwła Apostoła, Roku 1731. dnia 22. Czerwca Konsekrował Nayprzewielebniejszy J. M. X. Michał Kunicki, Biskup Arsyoneński, Suffrágan Krákowski. W tymże Kościele Wielebnych Káplánow Missyonarzow znáyduie się Czástká Drzewá Krzyża Świętego, w Pácyfikał wpráwiona, Relikwia Błogostáwionego Ianá Kántego, Świętego Wincentego à Paulo, Fundátorá y Pátryárchy teyże Kongregácyi *Missionis*.

37. Kościoł Świętey J A D W I G I.

TEgo Kościoła pierwte początki *Statum & originem* wielkiej sławy y świątobliwości Jan Długosz, Kronikarz Polski, y Kánonik Krákowski, a potym Nominat ná Arcybiskupstwo Lwowski, ná którym go śmierć nieużyta zástála, tak opisał: że iest założony ná Stradomiu przez Kázimierzá II. Wielkiego Monárchę Polskiego Roku 1351. zá powstánie z grzechu Mężoboystwá y morderstwá, ktore był popełnił gdy *Martinum Baryczká, Virum de Vicarijs Basilica Cracoviensis, cum mandatis monitorijs Clementis Papa VI. jussu Bozenta Episcopi Cracoviensis, ad se missum*, áby wlystkie swoje Konkubiny wygnał, utopić w Wiśle kazał: ktorego Kościoła tylko fundamentá, wzwyż ná dwa łokciá wymurowawszy, umárł nie skończywszy y żadnego funduszu nie uczyniłszy. Ten potym Roku 1360. Elźbietá Siostrá iego rodonna Krolowa Węgierska dárowála Zakonnikom Klasztoru Michowskiego, ktorzy się zowią *Canonici Regulares, Custodes Sacrosancti Dominici Sepulchri Hierosolymitani*. A ci z Jerozolimy do Polski przez Jaxę Herbu Gryph Szláchécicá możnego Roku 1162. są wprowadzeni. Pierwte postánowienie swoje prowadzą od S. Já kubá mnieyszego Apostoła, naypierwzego Biskupá Jerozolimskiego, y Jego zá Fundátorá y Pátryárchę Zakonu swego máią.

miąs, pod Regułą zaś S. Augustyną została, nosząc na sukniach *Crucem de serico rubro conduplicatam, in sinistra parte è vestigio cordis, à to na tę pamiątkę; (iako świadczy Petrus Lull. in vita Venerabilis Alvera de Firmund Canonissa Regularis SS. Sepulchri Priorissa Conventus Juliacensis, parte 2da cap: 16. ex Libro antiquissimo Catalogus Hierosolymitanus dicto:)* Gdy Chrystus Pan na Krzyżu dzieło zbawienia naszego zakończył, y z tegoż Krzyża był zdięty, patrząc na niego krwawopłaczącemi oczyma Najswiętsza MARYA Panna, przy obecności wielu Świętych, (iako to Janá, Jozefa z Arymathei, Nikodemá, trzech Máryi, między ktoremi był y Jákub Apostoł Sprawiedliwym nazwany, nad zwyczaj y bez porównania nad zmęczonym JEZUSEM płaczący) uznała iako Twarz Syná Jey przedtym podobna Twarzy S. Jáku-bá, po śmierci zaś dla ciężkich ran odmienna, co na ten czas nowy smutek y žal w sercu Jey sprawiło. Po którym smutku y żalu z náatchnienia Duchá S. oznáymiła S. Jáku-bowi że on w Jerozolimie Stozem Grobu Syná Jey, y tamze Náuczycielem y Biskupem prawowiernych bydz miał, y że przez niego rozgłoszona bydz miaśta Męka y Smierć Chrystusa Páná, co żeby w ustáwicznejy miał pamięci, zmaczała palec swoy we Krwi Rány Boku JEZUSOWEGO y S. Jáku-bowi na sukni náprzećiwko serca Krzyż uczyniła na tę formę, iakicy był ten, na którym Chrystus Pan był ukrzyżowany, potym nad pierwszym Krzyżem drugi pomniwszy przydała na pamiątkę inskrypcyi od Piłatá dáney mówiąc: Niech ci ten Krzyż Jáku-bie będzie wieczną pamięcią gorzkiy y niewinney Męki ukochánego Syná moiego.

Post aliquot autem suspiria ad se rediens nuntiavit Jacobo suo Cognato, ex instinctu Spiritus S. quod ille Hierosolymis Custos Sepulchri sui Filij, Pradicator & Episcopus Fidelium, Propagator Passionis & Mortis Christi esse debeat, ne autem hujus obliviscatur, sed semper in recenti memoria hac retineat, intinxit digitum suum in pretiosissimum Sanguinem, qui in ejus vestes dum Christus in Cruce penderet guttissim decidit vel potius defluxit, tum etiam in illud vulnus quod Christus ad Latrus factum erat in veste alba ac linea ad pectus Jacobo Crucem expressit

sem expressit juxta formam & figuram illius, in qua Christus affixus fuit. Postea verò adhuc alteram parvulam Crucem super primam signavit in memoriam illius Inscriptionis quam Pilatus super Crucem affigi jussit, qua fuit: **JESUS NAZARENUS REX JUDÆORUM.** Sit tibi etiam hac Crux (ajebat **MARIA**) Jacobe aeternum memoriale amara & innocentis mortis mei dilecti Filij. Te sa słowá Petri Lull, o czym obszernieyszą czyni informacya W. X. Jákub Rádlínski S. T. D. in Libro sub Titulo, *Sepultura Vřventium in Prefatio me ad Lectorem*, która wydał. Roku 1734. będąc ná ten czas Proboszczem Leżáyskim, y Komissarzem W. Pánien Zakonu S. Benedykta Konwentu Járossáwskiego. Ciz Kánonicy w Kościołach tak swoich iáko teź y innych, lub Świeckich lub Zakonnych ná Processye, Kazánia, lub ná insze funkcye Kościelne, *ex vi Instituti sui, & Privilegio Summorum Pontificum*, záżywáią Rokiet y Mucetow *cum predicta duplicata Cruce rubea.* Máią také *facultatem à Sacra Sede Apostolica sibi suoq; Ordini* że im wolno Párochiálne Kościoły trzymać, y Sákramentá SS. administrować, dla tego w Koronie Polskicy *Domos Conventuales ac Prapositurales, & Ecclesias Parochiales* więcey nad trzydzieści *in perpetuum* sobie inkorporowane máią. Y tu ná Stradomiu miał byđź Fárny Kościoł, o czym wspomina *Joannes Długossius*, & przeto nie ma się urażać *Clerus Ecclesia Parochialis Omnium Sanctorum Urbis Cracoviensis*, że w pierwizey Kleynotu Stołeczneho Miásta Kráková, przez Piotrá Hyácinthá Pruszczá Alumná Akadémij Krákovskicy edycyi, *ob defectum plenariae informationis* ten Párochiálnym Kościołem názwany. Są jednák ci Zakonnicy wielce pomocni Wikáryom Wszyćskich Świętych, & zwlászczá do chorych y dziełek nowo zrodzonych, podczas (mowię) záwárčia Bramy, y niepogod, lub teź złey drogi. Pomienioni Kánonicy Zakonni, máiąc *ex vi Instituti sui* osobliwą obligacya y powinność rozszerzáć Chwałę Przenaychwalebnieyszego Grobu y Zmártwychwstánia CHRÝSTUSA Páná, zá usilnym stáránim swoim przy pfomocyi y protekcyi Biskupow Polskich: otrzymáli terážnieyszymi czásy nowy Dekret u Stolicy Apostolskicy,

skiey, áby wszystko Duchowieństwo rák Swieckie iáko y Zákonne oboicy płci, w całym Krolestwie Polskim, y Wielkim Xięstwem Litewskim, także we wszystkich Prowincyách do Krolestwá Polskiego y Wielkiego Xięstwá Litewskiego należących, zostájące, corocznie w Niedzielę druga po Wielkiej Nocy, ná większą cześć y chwałę Grobu CHRYSZTUSOWEGO, odpráwowáło Pańczerze Kápłańskie y Msza Świętá o Grobie CHRYSZTUSA Páná: Wczym dla zupełniejszy Czytelniká informácyi, kładę tu pomieniony Dekret Stolicy Apostolskiej.

Cum Sacra Rituum Congregatio sub Die 1ma Decembris 1742. concecesserit Officium proprium cum Missa Sanctissimi Sepulchri Domini Nostri JESU CHRISTI Universo Ordini Canoniorum Regularium, Custodum ejusdem Sanctissimi Sepulchri; Cumq; ad magis promovendum illius cultum, ex parte Episcoporum Regni Polonia, necnon JACOBI RADLINSKI, electi Prapostiti GENERALIS, VENCESLAI MURATOWICZ, dum vacaret Prapositura Custodis & Administratoris Generalis, ac FLORIANI BUTDECKI, Procuratoris Generalis, prefata Congregationis Canoniorum Regularium, Sacrorum Rituum Congregationi enixe supplicatum fuerit, quatenus extensionem predicti Officij & Missae sub ritu duplici, ad Regnum Polonia, Magnum Ducatum Litvania, adnexasq; Provincias, extendere dignaretur. Sacra eadem Congregatio ad relationem Eminentissimi & Reverendissimi Domini CARDINALIS, Sancti CLEMENTIS, attentis peculiaribus circumstantijs, petitum Officium cum Missa ab omnibus tam Secularibus quàm Regularibus utriusq; sexus, qui ad Horas Canonicas tenentur singulis Annis sub ritu duplici Dominica secunda post Pascha in prefato Regno Polonia, Magno Ducatu Litvania, ac Provinciis annexis recitari ac respectively celebrari posse censuit, si Sanctissimo Domino Nostro visum fuerit. Hac Die 1ma Februarij Annó 1744.

Factaq; deinde per me Secretarium de predictis eidem Sanctissimo Domino Nostro relatione, Sanctitas sua benignè annuit. Die V. ejusdem Mensis & Anni 1744. F. J. A. CARDINALIS GVADAGNI, Propraefectus mpp. F. Patriarcha Hierosolymitanus Secretarius.

Tym tedy Zakonnikom od Elzbiety Krolowy Węgierskiej,

skiey, Siostry Kázimierzá II. Kościół pod Tytułem Świętey Jádwiigi oddány, potym *per incurfionem Sveticam* (w ten czas kiedy y Zamek Krákowski) zburzony iest. Dopiero po zburzeniu pierwszego Kościoła, Wielebny Xiądz Augustyn Wolfski, Świętey Th. Doktor, tegoż Zakonu Profes, y Proboszcz Konwentu Krákowskiego S. Jádwiigi, Kánonik Kámieniecki, Konwentu Miechowskiego Kustosz Generálny, zá przedziwną Opátrzností Boską przy swoim stáraniu nowy à *fundamentis* wystáwił, ktorego portret dla potomney pámięci w tymże Kościele w kompártymencie mármurowym nád drzwiami Zákryfityálnemi *cernitur*. Zá iegoż także stáraniem y pilnością tenże Kościół Konsekrowány iest przez Jáśnie Wielm: IMCi Xiędzá Mikoláia Oborskiego, Biskupá Láodyceńského, Suffrágána Scholástyká y Officyalá Generálnego Krákowskiego, o czym ná tablicy mármurowey nád drzwiami z Kościoła wychodząc do Konwentu informácia iest tákowa; *Anno Domini MDC L. XXIV. ipso Festo Divisionis Apostolorum Die 15. Julij. Ego Nicolaus Oborski, Dei & Apostolica Sedis Gratiá, Episcopus Laodicensis, Suffraganeus, Scholasticus, Vicarius in Spiritualibus & Officialis Generalis Cracoviensis, Consecravi Ecclesiam hanc post ruinam Sveticam, nunc à fundamentis erectam, in Honorem S. Hedvigis. In ea Ecclesia tria Altaria: Majus in ejusdem S. Hedvigis. Dextrum in B.M.V. Assumptæ, SS. Catharina, Barbara & Agnetis VV. MM. Sinistrum in SS. Augustini, Mathe Apostoli & S. Stanislai Episcopi & Martyris Honorem. Reliquiasq; in eis SS. Clementis, Justi & Maximi Mart: inclusi. Diem Anniversariam Dedicationis Festi SS. Divisionis Apostolorum quotannis celebrandam assignavi. Procurante eandem consecrationem Illustri & Admodum Reverendó Dominó Augustinó Wolfski, Canonico Camenecensi, Prapósito S. Hedvigis Cracovia, Canonico Regularium SS. Sepulchri Christi Domini Conventus Miechoviensis Generali Custode, cujus impensis & curá hac Ecclesia stetit. Odpráwuią w tym Kościele tak iáko w inszych Kurs o Pánnie Nayświętszey. Do tego Kościoła w dzień Rozestáncow 15. Juljá ze wszystkich Kościołow Krákowskich przychodzą Processye*

tum debitis Caremonijs & Indulgentijs, dziękuiac P. BOGU za Zwy-
 cięstwo od Władysława Jágełłá otrzymane nád Prusakámi. Jest
 przy tym Kościele Kleynot stárodawny, misterney roboty
 sklenicá S. Jádwiigi, z ktorey oná napoiu záżywáła podczas po-
 stow: dáia z niey nabożnym ludziom w chorobach pić, á ci do
 zdrowia przychodzą, ták iáko y Święta Jádwiigá czyniá. Więcey
 o tym w Historyi W. X. Sámuelá Nakielskiego, Piłmá S. Do-
 ktorá, *circa Annum 1634*. Proboszczá tegoż Kościołá znaj-
 dziez. Ma tenże Kościół y infze Relikwie znaczne SS. Bożych,
 iáko to: cząstkę Sukienki Páná JEZUSOWEY, Relikwiá znaczna
 S. Jádwiigi Krolowy Polskicy, S. Urbáná Męczenniká dwie pártýku-
 ły znaczne, S. Bonifacego, S. Leoná Męczenniká, B. Julity, czą-
 stkę Cylicium S. Fránciszka Seráfickiego, S. Wenury M. S. Plá-
 cydá M. S. *Victoris*, M. y infzych wiele: Ma tákże y Indulgencye
 ná pewne Świętá. Jest w tymże Kościele Obraz Pánny Przenay-
 świętšzey wielce dziwney wšpániáłości, y piękności, przy kto-
 rym Pan BOG zá przyczyná Mátki Iwey, wielu w roznych frá-
 sunkách y w boleściách poćiesza. Przy tym Kościele iest Kon-
 went wyżey námienionych Kánonikow Grobu Chrystufowego,
 ktorzy tu máia Studium ták Teologiczne iáko też Filozoficzne
 niedawnemi czasy ná tym mieyscu erygowáne y záczęte przez
 IMCi Xiędzá Iákubá Rádlińskiego, S. T. Doktorá, terážnieyszego
 tychże Kánonikow Grobu Chrystufowego Proboszczá Generál.
 nego Miechowskiego Intułatá. Temu Kościołowi przybyłá
 temi czasy aukeya fundácyi ná Kurs y Mśza *de B. M. V.* ucy-
 niona przez W. X. Wálentego Józefa Wścisłowskiego, S. T. D.
 terážnieyszego tegoż Kościołá Proboszczá, Professa pomienio-
 nych Kánonikow, á przedtym Kánoniká Zamoyckiego, Akáde-
 mii Zamoyckicy kilká rázy Rektorá, Trybunału Ordynácyi Za-
 moyckicy pierwšzego Assessorá, Proboszczá Tomaszowskiego.
 Przy tymże Kościele iest Szpital podczštych w lećie y wypracowá-
 nych w Koronie Polkicy Szláchty, ktorzy swoje osobliwe od Kon-
 wentekich máia fundácye. Swoie záś Nabożeńštwá y obligácye
 zá Fundátorow y Benefaktorow swoich ták w Kościele pomie-
 nionym iáko teé y w Szpitalu codziennie odprawuiá.

38. Kościół Świętych AGNIESZKI y LVCYI.

PRzy tym Kościele iest Klasztor Pánien Zakonnych S. Klary pod obserwancyą Reguły S. Fránciszská, trzeciey Reguły. Do tego Klasztoru wiele Domow zacnych Famiłij, Corki swe do ćwiczenia w boiaźni Bożey dáią, z ktorych się wiele ná świat nie wraca. Fundowány y zmurowány ten Klasztor ieszcze zá Zywoťá Błogosławionego Jána Kápiśtráná, po pogorzeniu nápráwiony od Xiędzá Janá Korsbáchá, Kánoniká Krákovskiego Ma swe Odpusty y Świętych Bożych Relikwij niemáło.

39. Kościół Świętych KATARZYN Y MAŁGORZATY.

TEN Kościół ná Kázimierzu záłożony Roku Páńskiego 1342. y wystáwiony Archytekturną Stároświecká, w ozdobe y inwencyą zrzadká widziáná, od Krolá Kázimierzá Wielkiego, á osadzony Zakonnikámi Świętego Augustyná Eremitow, ktory sá przyprowadzeni z Prági do Polski od tegoż Krolá. Do budowánia Klasztornego przyłožył się Pań Melsztyński, Kásztelan Krákowski, á potym inși wšelkich Stanow Fundátorowie. Ten Kościół iest poświęcony Roku Páńskiego 1378. od JMCi Xiędzá Jána Biskupá Botyńskiego, zdozwoleniem Florianá Morskiego, Biskupá Krákovskiego, był ten Kościół dostátne ozdobiony y obdárzony, od swoich Fundátorow, práwie nád podziwienie máiąc w sobie Ołtarzow 24, z przystoynymi y kosztownymi appáratami, ále to wšzystko pogorzáło požárem Roku 1556. dnia 3. Májá, w ktory czas y sklepienie wšzystko upádło, co się też było zstáło Roku P. 1443. przez trzęsienie ziemie. Jest w tym Kościele wiele znácznych Relikwij, między ktoremi znácznieysze, znáczna sztuká drzewá. Krzyżá S. Czáská z Głowy S. Ambrożego, Doktorá Kościelnego, tákże Czáská z Głowy S. Rochá, Czáská z Głowy Sw. Konstántego, Ręká S. Szczepáná Męczenniká, Ręká S. Tomáśyá Kánturyjskiego, znáczna Relikwia S. Janá Chrzciciela, y

część odzienia jego, palec S. Andrzeja Apostoła, S. Filipa Apostoła, Krople mleká y krwi y znaczna Reliquia Świętey Kátarzyny M. Ręká S. Prymeniuszá, te Relikwie są opráwne we srebro, także osobnych jest y innych wiele Relikwij w różnych Pácyfikałách srebrnych. Jest w tym Kościele kilká Káplic Nayprzed pierwsza w Kruczganku tego Kościoła w samym wchodzie nad drzwiami. Jest Obraz ná murze wymalowany Miłosiernego PANA JEZUSA. Zá Pánowania Władysława Jágięty, Monárchy Polskiego, stáraniem B. Ezázaszá Bonerá, tegoż Zakonu Przeorá Pismá S. Doktorá. Ten zaś Obraz iák wielkimi y dotąd slynie Cudámi, same to Wotá około niego wiszące wyświadczyć mogą. Do tego bowiem Obrázu pięciu kulmi śmiertelnie ná woynie postrzelony Towárysz ód światowych Medyków oddápiiony, o własnym życiu zwátpiwszy. Ják się tylko do tego w tym Kościele będącego Miłosiernego udał, z ufnością Lekárzá, tego dnia do zdrowia pierwszego przywrócony został. Swiádkiem są tego te same kule przy tym Obrázie záwieszzone. Ale to jeszcze mnieysza. W Wielicce Gornik májąc wielką do tego Obrázu dewocya, osobliwiey w tym że ile rázy do Krakówá przez Kázimierz przechodził, tyle rázy záwsze przed ten Obraz wstępując ná modlitwę parę świec łoiowych oddawał, y iáką mógł z pracy swoiey jáłmużną ubogiego przed tym Obrázem udárował, nieszczęściem, czyli też żeby lepiey w tym Obrázie moc swoię PAN JEZUS wślawił. Tráfiło się: że ten Gornik w dole od soli záwálony został pobożna zoná lubo inż o życiu záwálonego meżá zwátpiona, pámięć iák jednák dewocya Meżá swego, tę samę część przez cały rok temu Obrázowi przy jáłmużnie dla ubogiego czyniá, w rok gdy znowu w tym mieyfcu gdzie on záwálony zostawał, gdy sol inśi kopác poczęli. Ten uslyszawszy głos kopiących wołác poczał, áby mu bez náruszenia y szkody pomoc do wysćia dáli, ztrwożeni, niewiedząc coby było, wezwawszy W.O. Bernárdyná ná ten czas támtęyszego Rezydentá ná poráde, gdy zá zdaniem jego kopác poczęli, żywego bez żadnego náruszenia zdrowia człowiecká.

wieká dobyli, który zaráz to nietylko przed całym Miastem, ále też y tu przed tym Obrázem, przy Procesyonálnym tego Miastá ludzi konkurcie w Klasztorze pod przysięgą zeznał. Ze ząwzse przez cały Rok ten Obraz Miłosierneho PANA JEZUSA przed sobą widział, y przed nim dla lepszey wygody jego parę swiec łoiowych ustáwnie palących się. A zás ná posilek ząwzse z przed tego Obrázem który przed sobą widział codzien bułkę chlebá odbierał: Jest dowodem jego przysięgá, y inszych Cudow ták wiela.

Idac dáley ku Kościołowi wielkiemu od Ganku Miłosierneho PANA JEZUSA, po prawey ręce tego Ambitu iest Káplicá Nayświétszey PANNY MARYI pod Tytułem Poćieszenia. Stráranie tegoż B. Ezáiaszá, tákze ná murze odmálowány Roku 1463. ktorego Obrázem Cudow gdyby ráchować przyšlo, pewnieby się przedzey nie jednemu sprzykrzyło záczyniby ich z komputował. Ledwie co tylko bówiem ten się Obraz Poćieszenia Nayświétszey MARYI PANNY ziawił, zaráz przed nim nypierwizy Cud się pokazał. Kiedy zá uczynioná B. Ezáiaszá modlitwą, w ten czas *Monstra te esse Virgo Maria Matrem*. Imieniem Stánisław Mieczczánin Kázimierski drugiego dnia po śmierci, do pierwzszego życia przywrocony został. *Item* przed tym Obrázem dwoie Bliźniát nie żywo ná swiát wydáne przez Mátkę, tey Mátkce Poćieszenia ofiárowáne, do życia są przywrocene. Podczas ognia pożáru kiedy od Stradomia y Kázimierz gorzał Ten Obraz tylko sam bez náruszenia choć ná przepalonych murách ná poćiechę wżysklim został, Przedtym Obrázem z swiádecstwá nie tylko Zakonnikow tego Zakonu ále też Swięckich ludzi po kilká kroć Anielskie koncenty podczas nocnych Wigilij slytżáne bywały. Otbliwiey raz gdy dla iákiegoś zátrodnienia przed tym Obrázem zwyczáynego Hymnu *alias* Prozy *Ave Regina Calorum* spiewác zániedbáli Zakonnicy, sami Aniółowie Swięci przy ognistey w około zorzy tę ich powinność codziennego spiewánia puty wypełniáli, poki się znouw z wiékszą y gorétszą dewocyá do zwyczáynego spiewániá teyże prozy nie przywrocili pomieni Zakonu Bráćia.

Tu

Tu przy tym Obrázie Najswiętszey MARYI PANNY ślepi wzrok, kuláwi y páralizem zaráżeni, powietrzem rufzeni, kóniący życie, tonący wybáwienie, w niešťczęściu będący poćiechy, w niebiespечeństwie bezpiecność, iák wiele odbieráli, świádectwo samych Wotow wydáie: to y *manuscripta* tego Zakonu konfirmuia. Tu przed tym Obrázem Roku 1621. dnia 7. Listopáda Andrzej Wáwrzeniec Száfráński Wielgopoláнин páralizem zaráżony ták ciężko, że iuż tylko ostátniego śmierci punktu sám śfábym się widząc oczekiwał. Przecięż zá ráda przyiaćioł przed ten Obraz przyniešiony, iák tylko Krzyżem z wielką ufnošciá poćieszenia prosząc upadł, tey godziny zaráz o swoiey mocy zdrowy powstał y odszedł. Gdzie dla lepszey wiáry ná boku teyże Cudownego Obrázu Kaplice, jáko tu zdrowie odebrał z wlásnym podpisem y zeznániem Wotum ná tábláturze málowáne zostáwił. Roku 1722. Kázimierz Mieszczánin dla ciężkiey choroby wzrok stráćiwszy, przed tym Obrázem przeżyřzał. Kupiec pewny z Towárem iádąc od zboycow obškoczony, iák tylko Poćieszenia Najswiętszey PANNY MARYI ná pomoc y obronę wezwał, dziwnym sposobem ich rąk uszedł, bo ci sami ktorzy mu życie odebrać usiłowáli, sami się pozábiiáli. To sám zeznał tenże.

Nówšzy Cud przed tym stał się Obrázem Poćieszenia Najswiętszey PANNY MARYI Roku 1719. Tomaszá Donicá, Prezydentá Kázimierskiego, szešćioletni Syn Imieniem Antoni, dla wielkiey puchliny wzrok utráćiwszy, y práwie zá śmiertelnego miány od Rodzicow przed ten Obraz z ufnošciá przyniešiony, nietylko wzrok utrácony, ále życie odebrał sám tego świádkiem. Tákże Roku 1734. Szláchćic pewny podczas Zimowey rewolucyi, jádąc przez most Wilicki ná Kázimierz, gdy lodu sztuká w most uderzełá, koń pod nim przestrášywszy się, rázem y z Pánem z meštu w Wiste między fale y płynące sztuki lodu skoczył, gdy przez niemáły czás ták się y z koniem narzał, á od nikogo rátowany byđz niemogł. Jáko tylko ná pomoc y ratunek Najswiętszey PANNY MARYI Poćieszenia wezwał, zá-

raz z naywiększey od mostu tonie falą y z koniem do brzegu wyniesiony, bez szwánku żadnego wyszedł, y teyże samey godziny tu ná podziękowanie MARCE Poćieszenia MARYI także ieszcze zmaczány przyszedł. Swiádeństwo tego Cudu jest ieszcze tu dotąd mieszkájących niektorych tego Zakonu Bráci y inszych niezliczonych Cudow ták wiele ktorych niepodobno wypisać.

Od tey Káplicy wracáiąc się náзад, jest znowu druga od Zakrysty ná boku Káplícá Brácka pod Tytułem Nayświętszey PANNY MARYI, Bráctwá Poćieszenia Paská Rzemiennego, w tey Káplicy leży Ciało Błogosławionego Marciná Barycki Polaká, Pismá Świętego Doktorá, Wikáryego y Káznodzie Kościoła Kátedrálnego Krákowskiego, ktory iák niewinnie od Kázimierzá wtorego Krolá Polskiego o prawdę y nápomnienie zamordowany został. O tym Kroniki álbo Fortecę Duchowną czytaj.

Dáley ku Gánkowi Miłosierneho PANA JEZUSA o ktorym wyżej. Jest ná boku Káplícá czyli Kápitularz,

RELIGIE W OLTARZU S. JANA JAŁMUZNIKA.

Świętego Jędrzeiá Apostoła, S. Hiláryáná Męczenniká. Sw. Spántáleoná Męcz. S. Chrystoforá M. S. Szczepáná. S. Máryi Mágdáleny, S. Łucyi Pánni, SS. Działięć Tysięcy Zołnierzow Męczennikow. SS. Jedenásie Tysięcy Pánien Męczenniczek, S. Woyóiechá Znączna kość y część Dálmátyki w ktorey był pogrzebiony. Te zaś Relikwie rázem z Ołtarzem zprowadził Wielmożny Pan Woyóiech Lánckoroński y z Autentykámí swoiemí.

W Wielkim Oltarzu. S. Lucyuszá Męczenniká, S. Anástazyi Pánni y Męczenniczki, S. Innocentego Papieżá y Męczenniká, S. Peregryná Męczen. S. Felicyty Pánni. *W Káplicy S. Doroty* Trunienká, w ktorey są Relikwie Błogosławionego Ezaiásza Bonerá. Y inszych ták wielá Relikwuj znáydują się przy tym Kościele w srebro opráwnych.

Przy tym Kościele odpráwiają nabożeństwo swoje Zakonnicę Reguły Świętego Augustyna, z prace rąk swoich żyjąc, w Kłástorze swym pod poszuszeństwem Przewielebnego Prowincyálá teyże Reguły mieszkájąc.

40. Kościoł

40. Kościół Świętej ZOFII.

Tym Kościołem zawiadują Oycowie z Skałki, który Farażowi, przy tym Páráfiánowie swoje pogrzeby mają, a zbudowany nad Sádzawką, w którą był wpadł palec Świętego Stánisława Biskupa Krakowskiego.

41. Kościół SS. MICHAŁA y STANISŁAWA.

NA Skale szczerym kámienu ten Kościół zmurowany Roku Páńskiego 1472. po zabićiu y Kánonizácii S. Stánisława, tym Imieniem nazwany, a bówiem była przedtym Káplicá pod Imieniem S. Michała Archánioła. Mieszkała tu Zakonnicy S. Pávła pierwszego Pustelnika, żyją pod Regułą S. Augustyná, IMÉ X. Jan Długosz Kánonik Krakowski do Polski, y na Skałkę wprowadził, y Kłasztór przy tym Kościele założył: bywa tu ludzi konkurs bárdzo wielki dla Odpustow y Nabożeństw, które się odprawuie na dzień S. Stánisława, y na káždy Piątek nádány od Stolice Apostolskiej miejscu temu, na którym Święty Stánisław Koronę Męczeńską podiał, gdy go siedm-dziesiąt y dwie sztuce rozsiekáno. Leżało tu tego Świętego Cíało przez lat dziesięć, a potym do Zamku jest przeniesione, y na tym miejscu gdzie Cíało odpoczywało Świętego Wácława, jest położone, w tym Kościele jest grob krata żelazną zawarty, gdzie Cíało S. Stánisława przedtym leżało: w tym tu Kościele jest Ręká lewa tego Świętego, którą ludziom do pocółowania dają, wodę z tej Sádzawki, w którą był wpadł palec S. Stánisława, ludzie nabożni biorą, y poćech przez przyczynę tego Świętego nabywają. Leży także Cíało Świętosławy Męczechki Kázimierskiej, nabożney do S. Stánisława. Jest y Ołtarz PANNY Przenajświętszey, na podobieństwo Częstochowskiego, przy którym Obrázie pokazuie Pan BOG dobrodziejstwa różne, o czym Wotá zawieszzone świadczą. Jest y Bráctwo Anioła Strozá z Odpustami wielkimi, które to kap białych używá, a Zakonni Kápłani Páráfiánom w administrowaniu Najswiętszych SAKRAMENTOW pilnie wystugują. Ma ten Kościół Relikwii Świętych dostátek, ochędostwo piękne bárdzo, y Odpusty

y Odpusty bårdzo częste. Tákże y onego wielkiego sławnego Pi-sarzá Kronik Polskich, niegdy Inspektora Kázimierza Świętego, Jána Długoszá, umárłego Roku Páńskiego 1480. tego dnia wła-snie gdy był zábity iego Pátron Święty Stánisław.

To iest starych Kościołow Skałecznych opisanie, ktore dla niebezpieczeństwá wielkiego ludziom, to iest záválenia sie podnie-bienia ze wszystkim rozebráne y rozburzone, á nowe à *fundamen-tis* wspaniało wystáwione ktore wolno będzie kázdemu swego czasu; iák ich dokończą, obaczyć.

42. Kościół Świętego JAKVBA ná Kázimierzu.

FArny to iest Kościół fundácyi Szremieniorum, iáko o tym wspomina Okolski *in suo Opere sub titulo Orbis Poloni Tomo 3.* tákże y Páprocki *in suo Opere*, gdzie dwa Kościoły rázem były, ktorych y teraz wielkie iest podobieństwo; ieden pod Tytułem S. Já Kubá Apostoła Więktzego, drugi S. Krzysztofa Męczenni-ká, y dwoch tákże Plebanow, czego dokumentem iest Erekcya tegoż Kościoła R. P. 1462. reformowána, gdy ze dwoch Ko-sciołow ná ieden pod tytułem S. Já Kubá Apostoła, iáko teraz iest, obrocono, y pod iednego Proboszczá dyrekcyá z Mánfyonar-zámi *officiosé* oddáno. Tenże Kościół X. Proboszcz nieiáki Gładýsz dał zásklepić, połowę zaś Cmentarzá W. J. X. Frán-ćiszek SkárbeK Borowski, Kánonik Kátedrálny Krákowski, ná ten czas Proboszcz tegoż Kościoła S. Já Kubá de novo murem obwiodł. Przy tymże Kościele iest Mánfyonarzew 4. do spiewánia Kursu. Prebendarz ieden, ktory ma Ołtarz swoy PANA JEZU-SA Ukrzyżowánego *Tituli S. Christophori*, przy wielkim Ołtarzu od południowey strony, do ktorego ludzie máią wielką dewo-cyá, czego dokumentem są wotá závázione, iáko Łask y Do-brodzieystw Boskich doznawáią. Kápelan tákże álbo Proma-tor Archikonfráternij Niepokálanego Poczęcia Najswiętżzey MARYI PANNY, ktora to Archikonfráternia zá konsensem Rzymskiew, przy Kościele S. Wáwrzyńcá *in Damaso* záłożoney, ná usilne stáranie W. X. Janá Olcháwskiego, Kánoniká Opá-towickiego,

townskiego, na ten czas Probotzczą tegoż Kościoła S. Jakubá, przez Jásnie Oświeconego Synowcá Papieżá s. pamięci Grzegorzá XV., Ludowiká Ludowiuszá *Tituli S. Laurentij* támeż in *Damaso* Kárdynała y Podkánclerzego S. Kościoła Powszecznego, oraz tegoż Bráctwá Protektorá, ze wśystkimi Łáskami y Odpustámi oboiey płci nádánemi w Roku P. 1630. Kościołowi S. Jakubá ná Kázimierzu udzielona, że od tegoż Arcybráctwá przy Kościele S. Jakubá będącego, z temiz Łáskami y Odpustámi inšzym Kościołom komunikowána bydź może, iáko ták wiele rázy *practicatum* iuż iest. Potym w rok do tegoż Kościoła Sw. Jakubá ná Kázimierz Solenniedniá 23. Listopádá introdukowána, y przy tymże Kościele lokowána, gdzie zaráz y Cudem nowym potwierdzona, iáko o tym są trádycye: Iż ieden wielki káliká ná nogi, ofiáruiąc się z wielką ufnością Niepokalanie Poczętey Nayświętzey MARYI PANNIE, gdy sam o swey mocy nie mógł iść, podczas teyże Solenney Introdukcyi przyniesiony był, gdzie osoblwŹey przez przyczynę Niepokalanie Poczętey Nayświętzey MARYI PANNY w ciężkim kálićtwie swoim doznawszy pomocy, y doskonale uzdrowiony zostawszy, wszedł z Processyá do Kościoła ná podziękowanie zá odebráne dobrodziejstwo Niepokalanie Poczętey MARYI PANNIE. Raz tákże w rok bywa Processyá z tym Obrázem PANNY Przenayświętzey *Solenniter* po Rynku Kázimierskim z wielkim Nabożeństwem y konkursem ludu różnego. Táz Archikonfráternia ma Kápliecę z funduszem wszedłszy do Kościoła po lewey ręce, á przy niey zaráz Oltarz Brácki, w którym iest Obraz Nayświętzey MARYI PANNY Niepokalanie Poczętey piástuiącey ná Ręce lewey PANA JEZUSA wielce Cudowny, do ktorego ludzie osoblwŹsze máią Nabożeństwo, wielkich łask y dobrodziejstw doznáiąc zá wezwániem Niepokalanie Poczętey Nayświętzey MARYI PANNY iáko to w kłopotách y frásunkách poćiechy, w przygodách y niebezpieczeństwach rárunek, w chorobie y różnych pároxymách zdrowie, świádecstwem są tego liczne wotá przy tym zázwieszonc Obrázie, ná znák Łask y Dobrodziejstw Nayświętzey MARYI

szey MARYI PANNY Niepokalanie Poczętey odebranych, z których tu przypominają się niektóre (iako to :)

Roku Pańskiego 1692. dnia 7. Grudniá Jákub Donicz Rádczá Kázimierski, który ná Uroczystość Nayświętszey MARYI PANNY Niepokalánego Poczęcia zdobiąc Kościoł, przypadkiem pod nim w drábinie złamał się szczebel, y spadł, gdzie z owego ciężkiego upádnienia wielka bolączká w iunkturách mu się uczyniła, ktorey Doktorowie porádzić niemogli. Więcgdy iuż od Medykow był opuszczony, iedyną tylko po BOGU w Mátce Miłosierdzia máiąc nádzieię, która iest uzdrowieniem chorych, kazał się w krześle zániesć do Kościoła S. Jákubá przed Obraz Nayświętszey MARYI PANNY Niepokalanie Poczętey, ktorey się z wielką ufnością oddając, y o rárunek w ták ciężkim pároxyzmie supplikując, nie zawiódł się ná swoiey nádziei, bo zaráz potym do kámienice będąc przyniesiony, cudem wielkim owáž bolączká, w ktorey iuż piekielny pokázował się ogień, samá się rozeszła, y zdrow został. A gdy ták wielkiey od Nayświętszey MARYI PANNY Niepokalanie Poczętey doznał Łáski, Synom y Corkom swoim z obligacją Oycowską do Jey Niepokalánego Poczęcia zalecił Nabożeństwo, á osobliwie mowienia Godzinek, iako się drugim pokázuie Cudem.

Roku Pańskiego 1714. Tomasz Donicz Rádczá Kázimierski, wzwyż wspomnionego Jákubá Doniczá Syn stárszy, po swoim postánowieniu zániedbawszy Oycowskiey obligácii, to iest Nabożeństwá do Nayświętszey MARYI PANNY Niepokalanie Poczętey; śmiertelnie się rozchorowawszy w ciężką wpađł málignę, ták dálece, iż się ná Xiędzá do siebie z Nayświętszym SAKRAMENTEM przychodzącego porywał, y o to tylko prosił, áby wschod y zachod widział, á choć mu pokázowano rozeznać niemógł, gdzie potym uspokoiwszy się zasnął, y wespnie pokazała mu się Olobá w białym odzieniu mowiąc do niego, áby się ośiárował do Kościoła S. Jákubá przed Obraz Mátki Boskiey Niepokalanie Poczętey, w tym ocknąwszy się, to

żonie swōiey opowiedział, ktora niemieszkańcąc poszła y ofiarowała go przed tymże Nayświętszey MARYI PANNY Niepokalanie Poczętey Obrazem, y zataz potym owá ciężka máligná, á práwie szaleństwo wielkie ustąpiło, y názáintrz zdrow został y do tego czasu żyć. Co że tak jest; sam wszystko wyznał y prawdziwie zeznał.

Jest także Ołtarz po prawey ręce idąc ku wielkiemu Ołtarzowi, á w nim Obraz S. Jákubá Apostoła Większego bárdzo piękney á práwie żywey expreśsi, pod ktorego Tytułem tenże Kościół fundowany, gdzie także niemáło ludzi w swoich do niego udáających się potrzebách; wiele Łask y Dobrodziejstw Boskich doznawáią, sami tego przy iego rezydnujący Kościele wyznáią Kápláni, á osobliwie: Roku Páńskiego 1731. W sam dzień Solenney Jákubá S. Uroczystości z zupełnym odprawuńcący się Odpustem, z Żywćá dwoie ludzi przyszło ná dziękczynienie zá odebrane w osobliwey przygodzie swōiey od BOGA Dobrodziejstwá przez przyczynę S. Jákubá w tymże Obrazie Cudownego, iáko ciż sami ludzie dobrowolnie wyználi przed Káplánem, ná ten czas przy tymże Kościele S. Jákubá ná Kázimierzu zostájącym, iż máiąc nápomnienie we śnie, áby się w przypadku swoim do S. Jákubá ná Kázimierz ofiarowali y Jego náwiedźili Kościół, co iák tylko samym wypełnili skutkiem osobliwszego záraz S. Jákobá doználi rátunku y pomocy. Swiádecstwo prawdziwe tegoż samego Kápláná przed którym wyználi to wszystko, náwiedzájąc tenże Kościół S. Jákubá. Przy tymże Kościele oprócz inszych są Odpusty zupełne dwá rázy do roku; ná dzień Nayświętszey MARYI PANNY Niepokalaniego Poczęcia, y ná dzień S. Jákubá Apostoła Większego przy wielkim konkurśie ludu. Jest także Relikwij SS. Bożych niemáło, á osobliwie Relikwia S. Jákubá Apostoła Autentyczna w Relikwiarzu srebrnym czteremá pieczęćami J. Wié. możnego JMCi X. Oficyała Krakowskiego zápieczętowána, przez W. J. X. Fránciszka Skárbká Borowskiego, Kánoniká Kátedrálnego Krakowskiego, y ná ten czas Proboszczá tegoż Kościoła Sw.

ia Sw. Jákubá z Rzymu prokurowána, ktorey w Solennicyfze Świętá, á ofobliwie w S. Jákub publiczna bywa expozycya.

43. Kościół Świętego WAWRZYŃCA Y BARTŁOMIEIA.

Jeszcze od Wielmożnego Hrabie Herbu Łąbęciow, Piotrá Duniná z Skrzynná, był ten Kościół zbudowány z drzewá, wedle ktorego, zášiedli mieysce dawno od Páná BOGA przekłéci Zydzi, lecz J.M.X. Marcin Kłoczyński, Proboszcz Bożego Ciála, w ktorego rezydencyi był ten Kościół, dał murem od Zydow przemurować, áby Nabożeństwu Chrześciańskiemu swym Czártowskim wrzaskiem nie przeszkadzáli, dał także y Kościół zgruntu pięknie wymurować, ochędostwo wszelkie, Apparámentá Kościelne dostátanie spráwił, bywa tu Odpust Zupelny ná Święto tego Świętego, są y infze Odpusty rozne. Ma y Relikwie SS. Bożych. Roku Pánskiego 1624. ledwie był ten Kościół ratowány, gdy Zydowskie Miásto gorzáło, Pan BOG ábowiem karze y nas dla złości Zydowskicy, ktorzy po powietrzu tegoż Roku ze wsiow z sobá nawieźli Chrześciańek ná grzech nieczysty, z tych iedná dziecię swoje Zydow przedála, ná zabicie y czáry, lecz Urząd Kázimierski tę złość z Miásta wykorzenił: zá to im Pan BOG niech płáci.

44. Kościół BOZEGO CIAŁA y Niepokálánego Poczęcia Nayświętszey MARYI PANNY.

TEN Kościół iest pryncypálná Fára Miásta Kázimierzá, iest záłożony z tey przyczyny: Złodzieie Pufzkę z Nayświętszym SAKRAMENTEM ukrádli byli w Kościele Wszystkich Świętych, między Oktawá Bożego Ciála, y onę miásto srebrney Zydow chéieli przedać: lecz gdy obaczyi łotrowie że nie srebrna, w bágniŃste błoto onę wrzucili, wespoł z Nayświętszym SAKRAMENTEM: tę cudownie potym znaleźli Chrześcianie, ábowiem świátłość z Niebá ná tym mieyscu widziána była, nákształt iásnego słupá, ná którym mieyscu Przenayświętszey

świętszy SAKRAMENT był. Nakazał tedy Biskup Duchowieństwu wszystkiemu post dni trzech, po tych znalazłszy Najświętszy SAKRAMENT JMC. X. Biskup, on wziął y do Fary Wszystkich Świętych zaniósł, *magna cum Solennitate*, z Procesją Duchowieństwá y gminu pospolitego ludzi, &c. Te Cudá widząc Krol Kázimierz Wielki, ná tym mieyscu gdzie znaleźiono Przenajświętszy SAKRAMENT, Kościół dał zbudowác, fundacją opátrzywszy, Roku P. 1347. przy tym Kościele był Pleban niemal 58. lat (ná ten czas tám wieś była názwana Bawoń) Ale Krol Jágiello Roku 1405. rezygnacją Plebanowi uczyniwszy, (według woli Krolá Kázimierzá Wielkiego) z Kłocká Zakonnikow, názwanych *Canonicos Regulares* Świętego Augustyná, zá pozwoleniem JMC X. Piotrá Wyższá Biskupá Krakowskiego, ktorých y prowizją dobra opátrzył, przez Pánná Ligęzę Woiewodę Łęczyckiego, *bonorifice* s. w Piśmie Świętym Doktorow przyprowadził. Z tych był pierwszym Proboszczem *Conradus I. V. D. & Theologia* po Plebanie. Pilni są ci Zakonnicy nabożeństvá y powołańia swego, wygadziac Świętymi Sákrámentámi Páráfiánom swoim. Ma ten Kościół Káplíc niemáło, między inšzemi tá jedná, w ktorey Obraz PANNY Przenajświętszey Cudowny, y srebrnemi wotámi ozdobiony. Poświęcona tá Káplícá ná chwałę PANNY Najświętszey Wniebowzięcia, y Trzech Krolow, Roku 1470. tę ubogáćili Odpustámi Naywyżsi Pásterze Kościoła S. Paweł II. Papież Roku 1470. Alexander VI. Roku 1496. wielkie tu Odpusty, niemniejszy Cudá BOG Wszchemogący przy tym Obrázie PANNY Najświętszey pokázuie. Jest y w Káplicy tuteczney Obraz PANNY Najświętszey Loretáńskiey piękny.

W Chorze máłym iest Ołtarz, Formy y struktury pozornej y piękney, pobok Ołtarzá wielkiego po lewey ręce przy Zákrytyi iest Cymboryum szczerofrebrne, kołztem wielkim y kształtem pięknym spráwione. W ziemi pod Kościołem wszystkim są groby murowáne, w ktorých umárych chowáią.

Nie dáleko drzwi pobocznych od wschodu Słońcá, leży
Ciało

Ciało Błogosławionego Stánisláwá Kázimierzczyká tegoż Zákonu, zmárłego Roku 1389. Cudámi wielkiemi y częstemi (bo ich ráchuie *Baronius 170. sub Anno 1400.*) wstawionego. Temu ś.p. X. Marcin Kłoczynski Proboszcz tuteczny, grob zacny zbudował, y ciało z choru máłego do niego przeniosł: iest y inszych wiele Błogosławionych, y Cudámi przed śmiercią y po śmierci wstawionych, iáko ich *manu scripta* świadczą. Czytay więcęcy o tym Zakonie, przy Zywoćie Błog: Stánisláwá, wydánym ná sviát Roku P. 1617. przez Xiędzák Krzysztófa Łoniewskiego tegoż Zakonu, *ex opposito* tego grobu wzgorę iest *Oratorium*, w którym Kápláni *Horas Canonicas* odprawuią. Ma też y te Swiętych Bożych Relikwie, Pálec S. Janá Chrzcicielá, którym ukázował Chrystusa Páná, zacna Relikwia S. Stánisláwá Biskupá Krákowskiego z Węgier przyniesiona, Głowy; S. Maurycyego, S. Wáwrzyná, S. Wiktórii, S. Pryscyle, Głowá S. Mauryoniuszá Męczenniká Rormistrzá, Tebánczykow SS. znaczna kość S. Tymotheuszá Męczenniká y Biskupá, S. Fláwiáná Męczenniká y Zołnierzá, cztery sztuki Drzewá S. Krzyszá, Zuchwá Spodnia S. Eufcemij, dwa Zęby S. Apoloniey, y inszych Relikwij Swiętych w inszych pártykułách niemáły dostátek. Kwitnie tu Bráctwo Nayświętzego CIAŁA Pánskiego, ktore iest wielkiemi Odpustámi uprzywileiowane, dla tego Bráctwá bywa Kazánie co Piátek o Męce Pánskiej, to Bráctwo używa w Processyách kap od spodu białyh, zwierzchu czerwonych kápturow. Kościół to bárdzo wesoły, piękny, ozdobny, *patet videntibus*. Ma przy sobie kruchty trzy, w tey od Szkoły iest sznycerská robota Historya Męki Pánkiej, przy ktorey ludzie nabożeństwą swego záżywáią. Kościół ten y Kłaztor *de novo* restaurowány, zá stáraniem Xiędzák Proboszczá wyżey miánowane. go, iest tu Szkołá przy tym Kościele, Mágister, Kántor, Studenti, y Młodzieńcy do spiewánia: Ci wšyjscy z Prowizyi Kłaztorney żyją, á przed temi w Processyách we dni Niedzielne. Żydzi powinni by (iáko przed láty było) Processyonał nosić, y insze Księgi ná pulpit wykłádać, také stársi wšyjscy Żydzi we dni Swięte Kazánia słuchác.

45. KOSCIÓŁ SS. TROYCE;

Oycow *Redemptionis* ná Kázimierzu.

R Oku Páńskiego 1683. Zakon Przewielebnych Oycow Boskich *Sanctissima TRINITATIS*, według Pospolstwa Trynitarzami názwaných, przysłany jest do Polski od Oycá S. Innocencyusza XI. Nayprzod tedy po oddaniu Listow Papieskich Nayaśnieyszemu Krolowi Polskiemu Janowi III. zá promocyą Krolewską we Lwowie, nieyście otrzymáli: á potym do Krakowá Roku Páńskiego 1688. tzczeńliwie zawitáli; naprzod od Oycow Dominikánów Krakowskich SS. TROYCE przyęci, u ktorých przez kilká Niedziel pomieszkawszy, wybráli się do Kielc, w ktorých ná ten czas mieszkał J. O. X. Biskup Krakowski J. M. X. Máłachowski. Ten Prześwietny Páterz z póciechą wielką przyjął Oycow Trynitarzow, uważaiąc ich swiętobliwość przykádną, y bárdzo wielce potrzebnych Krolestwu Polskiemu, dla wykupowánia Więźniow zostájących w niewoli Pogáńskiey: zaráz tedy Władzą swą Pátereską, pozwolił się im fundowác ná Kázimierzu. Tákowa fundacya dzialá się z ośobliwej Boskiey woli y promocyi, gdyż ubodzy Bosacy, żadnych nie mieli pieniędzy ná kupienié plácu álbo Kámienice dla chwały Bożey, y swojego Zakonnego pomieszkánia, ále BOG, który pátrzy ná sercá násze, w nimże samym przez státeczną nádzicieę ugruntowáne, wprzod nim przyzšli ná Kázimierz, zgotowál dla nich mieszkánie J. M. P. Jozef Lubowiecki, Kásztelan Oświęćimski, miał tám ná Kázimierzu swoje Kámienicę, nád ktorey wrotami te były wyrysowáne słowá: *Benedic Domine Domum istam, & omnes habitantes in illa: sitq; in illa Sanctitas, Humilitas, Castitas, Virtus, Victoria, Fides, Spes, & Charitas, Benignitas, Temperantia, Patientia.* To jest: Błogosław Pánie ten Dom, y wżyskich w nim mieszkájących: Niech tu będzie Swiętobliwość, Pokorá, Czystość, Cnota, Zwycięstwo, Wiárá, Nádzicieá, Miłość, Láskáwość, Wstrzemiężliwość, Cierpliwość.

Te słowá ná Kámienicy bárdzo dawno od záłożenia zaráz wypisane,

wypisane; prorokowały y znąc dawwały, co zá obyvátele mieli tám mieszkać, iż tylko Święci, Pokorni, Czyśtością, Męstwem, Zwycięstwem ciała, y innymi doskonałościami przyozdobieni. Widział te cnoty Apostolskie Wielmożny J.M.P. Jozef Lubowiecki w Przewielebnych Oycách Trynitarzách, y z Duchá S. náchniony, oddał im tę swoię Kámienicę ná Kościoł y ná Kłasztor, ktorą oni z rąk dobroczynnych odebrawszy, według Prává y Kánonow, státeczną támże záłożyli rezydencyą, wprzod wystáwiwszy Ołtarz wielki, y *Tabernaculum* dla Przenayświétszego SAKRAMENTU, Roku Páńskiego 1690 w samęž noc, álbo w pułnocy samego Bożego Národzenia, witaiąc swoim Zakonnym Nabożeństwem Nowonárodzonego Zbáwicielá, od ktorego názywáią się Zbáwicielámi, *Patres Redemptionis*, dla tego, że Więżniow w niewolá Pogáńską zábráných, wykupią iáłmużnámi, o ktore się z wielką pracą stáráią; á gdy pieniędzy nie máią ná wykupno więżniow, tedy siebie samých dobrowolnie dáią w ręce Pogáńskie, y tym sposobem więżniow od ciężkiew niewoli wybawiáią.

Powinność tedy tych Przezacnych Zakonników, tá jest: áby Więżniow wykupowáli. Ták zbáwienney usługi doznáie Krolestwo Polskie, gdyż dopiero będąc w Polfcze lat 27. čásow ták skąpych y niebezpiecznych á záraz w Roku pierwszym swóiego przysćia do Polski, wykupili w Kámieńcu więżniow ośmi. w Roku 1690. czterdzieřtu piáci, w Roku 1694. trzynaście, w Roku tymże powtore czterdzieřtu piáci. w Roku 1695. dwádziesćciá y jeden w Roku 1699. ná Budziákách, czterdzieřtu trzech. w Roku 1706. nád Dunáiem w Kilij trzydzieřtu sześci. Wřtyřtkich wykupionych liczbá, jest dwieřcie dziewięć Osob: zá káždá zář Osobę nowy targ y summa nie iednáka idzie: čássem dwieřcie, čássem sto, naytániey pięćdziesiat złotych dáć zá iednę Osobę.

A ktořby ták zbáwienných nie kochał Zakonnych Dobrodzieiow? ktořby im miał záłowác swoiey substáncyi, iáłmużny, y szczodroblivořci, ná ták święte y zbáwienne dzieło, przykládem Zbáwicielá nášzego, ktory áby nas wykupił z więżenia

T

pickielnego,

piekielnego, dobrowolnie dla naszego zbawienia, dał siebie samego nam wszystkim na okup nieofszacowany. Przykładem Pana JEZUSA naszego Redemptora postępują sobie *Patres Redemptionis*: Jeżeli iakżmużny na Klasztor uproszą, náprzykład złotych trzy: to ná Klasztor y ná Kościół obracają się złotych dwa, á trzeci złoty chowają ná wykupienie więźniów: jeżeli zaś w żywnościach co uproszą, náprzykład trzy bochenki chleba, to dwa ná Refektarz, á trzeci przedają zá pieniądze dla wykupienia więźniá, ráczey wolą sobie od gęby odiać, y zimná, y innych niewczasów wyćierpieć po dostarku, byle jedno więźniem w niewoli ięzącym, zbawienny iák nayprędzey gotowali ratunek. Gdy zaś kto z Dobrodzieiów znacznych, odda im summę ná wykupowanie Więźniów, álbo ráż intencją uczyni fundacją, tedy takie summy całe oddają ná wykupienie więźniów, iednego naymnieyższego kwartniká ztąd nie obracając ani ná Klasztor, ani Kościół.

Aby tedy ten zbawienny okup w Koronie Polskiej przez tych Przewielebnych *Redemptionis Patres* był ugruntowany, Nayiasniejszy Krol Polski Jan III. ná fundacją ofiarował y oddał dwádzieścia tysięcy. Jaśnie Wielmożny J. M. P. Stefan Biedziński, Woiewodá Sędomirski, testámentem legował sto tysięcy; ále ieszcze w samey rzeczy nie przyszło do exekucyi tak szczerobliwego testámentu. Day Boże ábyśmy okup oddáli, jeżeli w więzieniu wiecznym nie życzymy sobie ciężkiego ięczenia. Przeświętna y Nayprzewielebnaieysza Kápitulá Krakowska, po kilká rázy znaczne summy ofiarowali ná wykupienie niewolniká, w samey rzeczy wyświadczając, iż są y będą ná zawíze, *Amplissimi Redemptionis conscripti Patres ac Senatores*. BOG miłosierny, niech poda innym Dobrodzieiom do sercá, zeby swoje substáncye y máiętności ná okup Chrześciańskich ludzi ofiarowali, á onychże ná pompy y zbytki niepotrzebne nie zázywáli.

Mowić zaś o świątobliwosci tego Przewacnego Zakonu *Sanctissima TRINITATIS Redemptionis*, nie jest tego mieyscá, y tych kilku liter szczupłych; á to przypominamy z Historji, iż zá wiarę Świętą

re Święta Zakonnikow umęczonych, mają dwa tyfiacá siedm-
dziesiąt: Świętych znacznych Wyznawcow, mają 86. Doktorow
znacznych 36. Pátryarchow, y S. Kościołá Kárdynałow bárdzo
wiele; iák świadcza ichże Historye? náwet Pánien Świętych—
Męczenniczek, trzydzieści cztery: y innych bárdzo wiele, kro-
rych już Niebo ukoronowało wiecznym błogossáwienstwem A.

Już z łáski Bożey ten przezačný y zbáwienny Zakón fundo-
wany jest nayprzod we Lwowie, przez Wielmożną JeyMość—
Pániá Annę Wielochurską, Káosztelanową Wołyńską, ktorey Syn
Roku 1703. dniá 7. Wrześniá, pod czas záłożenia pierwszego
kámieniá fundáméntálnego Kościelnego, Hábit Święty Zakon-
ny, tychże Przewielebnych Oycow *Sanctissime TRINITATIS Re-*
demptionis przyjął, y Świętą Profesiá w rok uczynił, oddawszy
siebie samego ná okupienie więźniow.

Drugi Konwent tegoż Zakonu jest ná Kázimierzu przy Krá-
kowie, znájąc zá Fundátorá nayprzednieyszego samę Opátrznosc
Boską, á przed Boskim Máiestátem modląc się, zá W. I. M. P. Jo-
zefa Adámá Lubowieckiego, Stárostę Oświęcimskiego, że swoię
Kámienicę dárował ná wymurowanie y miészkanie Kłasztorne.

Trzeci Konwent jest ná Wołyniu w Beresteczku, fundowa-
ny od Wielmożnego J. M. P. Tomaszá Kárczewskiego, Káosztela-
laná Hálickiego.

Czwarty w Wárszawie, fundowany od Jáśnie Wielmożnego
J. M. P. Fryderyká Felkierzamb, Woiewody Liwońskiego.

Piąty w Stánisławowicach ná Pokuciu, fundowany od W. J.
M. P. Mikołáiá Strzałkowskiego, Stolniká Zydakowskiego.

Siodmy w Wilnie, fundowany od Jáśnie Wielmożnego Je-
gomości Páná Janá Kázimierzá Sápiechy, Wielkiego Hetmáná
Litewskiego.

Ósmy w Trynopolu pod Werki, fundowany od J. O. y Nay-
przewielebn: J. M. X. Biskupá Wileńskiego terážnieyszego.

Dziewiąty w Kámieńcu ná Podolu, temi czasy funduie sa-
má Opátrznosc Boska nád więźniámi miłosierna. Dayże Boże,
aby innych

aby innych Dobrodzieiow sercá skłonne były, ná tak zbáwienne fundácyje tegoż Przewacnego y zbáwiennego Zakonu.

W káżdym Kościele tegoż Zakonu, iest bárdzo wiele Odpustow, o których wyráźnie mowią Oycowie Święci w dawnych Przywilejách. Sámych zaś Zakonnikow, fundátorowic są dwa: Pierwszy Sw. Jan *de Mattha*, Doktor Párytki, ktorogo Święto iest dnia 8. Lutego. Drugi, S. Felix *de Valois*, z Krolow Fráncuskich idacy, ktorogo Święto odpráwuie się d. 20. Wrześ.

Temi zaś czásy nowy záczynáia ciz Oycowie murowáć *à fundamentis* Kościoł, który swego czásu przy dokończeniu iego, káždy żyjący obaczy sobie.

46. Kościół Świętego L E N A R T A.

SZpitálny to Kościół iest, do Fary Kázimierskiej należy, ma Subogich dosyc, plci Męski y Białogłowski, w izbách rozdzielonych mieszkaia: ten był fundowany dla trędowátych, zmuromány od Mieszczan Kázimierskich, z porády Zbigniewá Kárdynała y Biskupa Krakowskiego. Miał ná czásy pewne Odpusty, y Proboszczá. Ten tedy Kościół lubo Wislá zdezolowáia ze wszytskim, iednakze czásu swego ma bydz ná inzym miejscu wystáwiony.

47. Kościół Świętego B E N E D Y K T A.

NA gorze iest przed Miástem, odpráwuia Msze Święte w Piątki, *de Saxia* Xięza od Świętego DUCHA, iest tu nie dáleko grob Krákuśa Xiążęciá co Krakow záłożył, názwány Rękawka, dla tego iż ludzie z nabożeństwá Pogánińsiego rękawámi nánieśli ziemie ná ciało iego, y tak wyśoko usypáli, iáko teraz widzieć.

Trzecia Część opisania Kościołow

Ktore są w Kleparzu y po Przedmieściách.

48. Kościół Świętego S E B A S T Y A N A.

NA Stáwie iest wyspá, ná ktorej iest zbudowany ten Kościół między rzekámi Wislá y Rudáwą, (Staw ten iest ná tych

tych glinkách, gdzie glinę ná cegłę brano, gdy Kościół w Rynku PANNY Najswiętszey murowano (przy tym iest Szpital z izbami dla zaráżonych złą chorobą. Ma ten Kościół swego Proboszczá, Mieczczánie tego Szpitalá są Prowizorámi, y czynią opátrzenie tym chorym, żywnościá, Apteká, Cyrulikiem, y wízelką wcześnoścíá, ták y zápowietrzonych: ztąd idąc ku Świętey Gertrudzie, iest izba álbo klozá dla szalonych, ktorých Mieczczánie Krákowscy opátruią będących tám. Ma ten wzwyż miánowany Kościół Relikwie SS. y Odpusty ná pewne dni, iest y Proboszcz, ná ktorego prowent iest.

49. Kościół Świętey G E R T R V D Y.

JEst ten Kościół ná wále zbudowany, przy ktorým bywa po-
grzeb ludzi ściętych, iest Kościółek piękny choćiáż máły,
przyozdobiony Obrázem PANNY MARYI bárdzo ślicznym, zá-
wárty kratá żelázná. Ma swego Proboszczá, Odpusty, y Reli-
kwie Świętych Bożych.

50. Kościół Świętego M I K O Ł A I A.

Kościół ten ná przedmieściu Fárny fundowany od Krolow
y Xiążat Polskich oddány potym Zakonnikom S. Benedy-
ktá, tym co ná Tyńcu od Kázimierzá pierwszego Monárchy Pol-
skiego, á zász od Máciecia Niemierzy człowieká cnot wielkich
obdárzony. Dány ten Kościół potym Akadémij Krákowskiey
Roku P. 1400. ktory po dziśdzień trzymáią, y przy nim záwsze
bywáią, Proboszczowie Písmá S. Doktorowie, ábo też w Ká-
nonách á w Práwie Duchownym bieglu Professorowie z teyże
Akadémij, między temi ma wielkie zálecenie X. Adam Steżycá,
Renovator tegoż Kościoła, Pisma Świętego Doktor. Było przy
tym Kościele siedm Mánfyonarzow, ktorých Swiątobliwa Zofia
z Tárnowá Janá Amorá *de Taruw* Kásztelaná Krákowskiego Cor-
ká fundowála, ále że fundácye iedne nie dochodzą, drugie tyl-
ko *per medium* oddáią, więc teraz czterech Kápłánow ma ten
Kościół, to iest X. Proboszczá iáko Rządzcę, y trzech Wiká-
ryow

ryow, ktorzy mają swoje mięszkania. Obligacya pomienionych Wikaryow Sakramentá Święte chorym y zdrowym administrować, Kazania porządkiem w Niedziele, y we Świętá miewać, codziennie Prymária czytana odprawiać, po ktorey zaraz spiewają *Officium* o Najswiętszey Pannie, á potym Wotywę. Ma ten Kościół Relikwie rożnych SS. Páńskich, iáko to S. Mikołájá Biskupá Mireńskiego Zab, który trzyma Státuá tegoż Sw. Mikołájá srebrna. Jest y druga Relikwia tegoż S. Patroná świeżo bo dopiero *in Anno 1741.* exportowaná y w Konfystorzu Krakowskim ápprowaná, lokowaná w Pácyfikale srebrnym. Relikwie S. Amáty Męczenniká, S. Piusa Męczenniká. Relikwie SS. Kántego y Mákárego Męczennikow. SS. Kolumby, Honoratá, Fábíaná, Benedyktá, Felixá, Wiktoryná, Krescentego, y Anániaszá, Męczennikow.

Ołtarzow w tym Kościele iest dzieścić, Ołtarz Wielki Stároświecká sztuká wśzystek wyzłocony, ma Obraz wspaniałý Najswiętszey MARYI PANNY, w ktorým po práwey stronie S. Mikołáy, po lewey S. Stánisław Biskup Krakowski, między Kolumnámi tego Ołtarzá y między murem są Osoby dwie wspaniałe Sznicerská robotá, to iest SS. Piotrá po práwey á Páwłá po lewey stronie Apostołów. Nie dáleko Wielkiego Ołtarzá po práwey stronie iest Ołtarz pod tytułem S. Janá Nepomucená, w wierzchownym zaś kompartmentie iest Sw. Máciey Apostoł. Po lewey stronie iest Ołtarzyk Stároświecki z rożnemi Osobámi. W tym Ołtarzu iest *Effgies* Miłosiernego Páná JEZUSA z Najswiętszá Panná y z S. Janem Ewángelistá. Idąc dálej do Choru wielkiego po lewey ręce iest Ołtarz Przenajswiętszey MARYI PANNY, w ktorým iest Obraz *MARIÆ Majoris* spráwiiony zá stárániem Wielebnego Xiędzá Bálcera Sturmieiřzá Zákryřtyáná tutecznego dziwney wspaniałořci y pięknořci, kořo tego Obrázu w rámach znáydują się Relikwie te, SS. Innocentego Artemiuszá Męczennikow, SS. Aurelij, Dáryy, Kátáryny, Dygny Pánien y Męczenniczek, SS. Gaudencyuszá, Plácydá Męczennikow, SS. Pryřki, Wáłentyny, Pánien y Męczenniczek,

Witálisa, Stánisláwá Biskupá Krákovskiego Męczennikow Eufemij, Urszule, y Towárzyzek SS. Pánien y Męczenniczek. Má ná sobie wotá rózne srebrné od ludzi záwieszóné, ktorzy látki Boskiey przez przyczynę Najswiętszey Pánny doználi. Po práwey stronie iest Ołtarz S. Mikołájá, w nim Obraz tegoż S. Pátroná godnie przyozdobiony w ramach koło tego Obrázu są Relikwie SS. Páńskich, iáko to SS. Mikołájá y Jácká Wyznawcow, SS. Floryáná y Zygmuntá Krolá Męczennikow. SS. Benedyktá, Bernárdá Opátow, SS. Wálentego y Wincentego Męczennikow. SS. Stefaná, Wáwrzyńcá Męczennikow, SS. Agnieszki, Bibiány, Pánien y Męczen: SS. Piotrá Márcellego Woyciechá Arcybiskupá Gnieźnińskiego, Stánisláwá Biskupá Krákovskiego Męczen. Doznawáją tu ludzie wielkiey poćiechy w rózných kłopotách, frásunkách, przygodách, niebezpieczeństwach swiádecstwem tego są rózne wotá ná znak odwdzięczenia zá odebráne látki záwieszóné. Rodzice nabożni ofiárnią tu máte Działki swoie áby się chowały áby zá błogosiáwienstwem S. Mikołájá rosły, nie tylko wlátá, ále też w rozum, y boiáźń Bożą. Gospodarze záś z wielką ufnością temuż S. Pátronowi oddáją bydło y wszelkie dobytki swoie w opiekę, áby wolne były od chorob y od zwierzow drapieżnych. Ma Odpuсты wielkie, iáko ná Solenná Uroczyfność S. Pátroná y ná Szrodę po Wielkiej nocy y po Swiátkách pierwszá. Szofty Ołtarz ten Kościół má wspaniáły Ukrzyżowánego Paná JEZUSA z Ofobámi pod Krzyżem stoiácemi, y z Aniołámi *Insignia* Męki Páńskiej trzymájącemi. Siodmy Ołtarz pod Chorem iest Najswiętszey PANNY z Ofobámi SS. Sebástyáná y Rochá. Inne trzy w Káplicy Bráckiej. Bráctwo Świętey ANNY sámotrzećiey iest w tymże Kościele, gdzie má swoię Káplicę, y Kápellaná álbo Promotorá iednego z Xięży Wikáryow. W tey Káplicy iest Ołtarz wielki powáżny z Ofobámi SS. JOACHIMA y JOZEFA po bokách. W tym Ołtarzu iest Obraz S. ANNY sámotrzećiey Rzymská sztuká málowány. Má też tá Konfráternia zá otobliwszy zaszczyt y ozdóbę Relikwiá teyże S. Patryárchini dopiero w Roku 1741. exportowáná

portowaną z Rzymu z Autentykiem, ápprobowaną w Konfysto-
rzu Krakowskim, która lokowana w srebrnym Pacyfikale, Pi-
ne to Bráctwo y czuynie w promowowaniu Nabożeństwá ku S.
ANNIE, y záchowaniu wszelkich powinności y obligacyi. Al-
bowiem w kázde Swięto y w Niedzielę odwieczora íchodzą się
Bráćia y Siostry pomienione Konfráternij, y śpiewáją o téyże
S. Pátryárchini Koronkę. We Wtorki z áwzwe Wotyvá bywa-
w Káplicy śpiewána. Zás podczas S. Quadrágezymy w kázdą
Niedzielę Nieszpor Solenny z wystáwieniem Nayswiętšzego SA-
KRAMENTU, po którym Kazánie, y Passya y z dyscypliną.

Ma Odpusty Solenne y zupełne, kilká rázy od OO. SS. Pa-
pieżow nádáne y pozwolone, iáko ná Solenną Uroczystość tey
S. Pátryárchini, ná Wtorki Wielkonocny y Swięteczny, y pier-
wsze po Suchychdniách nástępujące. Niezániedbywa swoiey obli-
gacyi zá Dobrodzieiow zmárłych, álbowiem ná kázde Suchedni
bywáją Msze SS. Requiálne zá tych wszystkich ktorzy tu żyjąc
dobrodzieystwem y iáłmużną opátrzyli tę Konfráterniá, po kto-
rych bywa Exhortá, gdzie X. Promotor wylicza wszystkich
Dobrodzieiow, zalecájąc nabożnym modlitwom y pámieći.

Przy tym Kościele íest Szkoła od Máćieią Miechowity przed
tym fundowána, teraz nowo repárowána, gdzie we troistym
mieszkániu Studenci mieszkáją, w wielkiej záś Izbie Dzieci się
nie tylko początkow do náuki należących, ále teź co się tyka
skromności, pobożności y Kościelney usługi uczą.

Przez drogę przefzedłszy íest Szpital murowány z dolną y
górną kontygnacyą, w którym Szpitalu są Ubodzy, nie ták-
z funduszu bo máły, iáko z iáłmużny náśládowncow Swiętego
Mikołáią żyjący: Máią swego Proboszczá Szpitalnego íednego
z Xięży Wikáryow.

51. Kościół Poczęcia Nayswiętšzey MARYI PANNY ná Strzelnicy.

Kościół ten Oycow Kármelitow Bossych, przeniesiony íest
z bliskowidocznego sadu z wilgotnego mieyscá, záłożony
Roku

Roku 1534. J. M. X. Tomášzá Oborskiego, Suffragáná Krákovského, Biskupá Láodyckiego, który narożny kámién temu Kościołowi poświęcił, zmurowány jest z iálmuzny świętey, w tymże stárym Kościołku odpoczywáią ciáhlá Oycow pierwszych świątobliwie żyjących, ktorzy też prędko umieráli dla wilgotności wielkiej. Z tey okázyi ci Oycowie zostáli się w Krákovie, iż Oćiec Święty Naywyższy KLEMENS VIII. posłał ich do Persyi ná opowiadanie Ewángelij S. ále dla niebezpieczney drogi ná ten czas dla woyny Moskiewskiej, musieli nieco pomieszkać w Krákovie. Gdzie J. M. X. Biskup Krákowski y Kárdynał Bernat Máćieiowski, z Przełożonemi ták duchownymi iáko y Swieckimi, widzac ich bydź pożytecznymi, y życia świątobliwego, y przykádneho, zá proźbá tychże Przełożonych ná mieyscu w tym Roku 1605. dnia 18. *Septembr.* osadził. (gdzie były cháłupy Heretyckie, co swe Kazánia w nich odgádywáli) Przemieszkáli tu Oycowie Miesięcy sześć. Potym im zbudował Kościołek ten, ieden zacny, godny y pobożny człowiek Justymonty, pod tytułem Nayświętszey PANNY Niepokalánego Poczęćcia, poświęcony w dzień Świętych Apostołów Szymoná y Judy, przez Jego Mości X. Máćieią Pstrokońskiego, Biskupá ná ten czas Przemyskiego, Podkánclerzego Koronnego, przy obecności J. K. M. Zygmunta III. Krolá Polskiego, tákże Biskupá Krákovskiego y wielu inszego różnego stanu ludzi, gdzie też w nim pierwszá Mszą przerzeczony J. M. X. Máćiey Pstrokon-ski *solemniter* odprawiał Roku 1606. Teraz Nowicyat przy tym Kościele Oycowie przerzeczeni máią, gdzie Młodz im powierzona ćwiczenie swoje ma w obserwáncyi Zakonney y záchowaniu Reguły, pierwotni Zakonu Nayświętszey Pánnny z Gory Kármelu Tuteczny Kościół ma swoje Relikwie y Odpusty częste.

52. Kościół S. Mátki TERESSY y S. IANA Od Krzyzá ná Wesoły.

Roku Páńskiego 1719. Był záłożony pierwszy kámién tegoż Kościoła Dnia 23. Lipcá, przez J. W. Iego MSCi Xię-

U

dzá Krzy-

dzá Krzystofa ná Słupowie Szembeká, Biskupá ná ten czas Przemyskiego, Rodzonego Brátá J. W. Jegomości Páná Janá Szembeká, Kánclerzá W. K. Fundátorá tego Kościoła y Klasztoru, ná którym Akcie był przytomny tenże J. W. Fundátor z J. W. JeyMSCią swojá Ewą, z Domu Leszczyńska, Woiewodziánka Káliska. Tá Ceremonia odpráwiła się bárdzo Solemnie z znaczną pompą, przy wielkim konkursie Zacnych Ichmościow y roznego Stanu ludzi pobożnych. Ná tenże Akt był zprowadzony Obraz S. Mátki Tereffy z Rzymu, przez Jáśnie Wielmożnego Jegomości Fundátorá, y ten Obraz iest w wielkim Ołtarzu tegoż Kościoła.

Roku zaś 1725. Dniá 26. Lipcá, odpráwiła się Solenna Introdukcyja z Klasztoru Świętego Marciná do tego Klasztoru, gdzie wprowadził Jáśnie Wielmożny Xiądz Michał Szembek, Suffrágan Krákowski (ktory y w Wigiliá tego dniá wiele pracował, święcąc Dzwony do nowego Klasztoru, iáko y Appáraty Kościelne, od Jáśnie Wielmożney Jeymości Fundátorki dáne) Cztery Zakonnice, między ktoremi zá Przełożoną pierwszą ná tym mieyacu, náznaczona była W. Mátką Anná od Páná Jezusa, z swiátá Konstáncyja Rupniowska, Rodzona Ciotká Jáśnie Wielmożnego Jegomości Fundátorá wieku swego ná ten czas 70. lat. Zakonnica wielkich cnot y swiátobliwosci, ktora w obudwu Klasztorách znaczne przyklády zostáwiła doskonałego życia swojego, lecz w tym Klasztorze nowym, żyła tylko trzy látá y cztery Miesiáce. W Roku 1730. dniá 15. Kwietniá w Niedzielé Przewodniá, był poświęcony ten Kościół przez J. O. Xiążęciá Jegomości Biskupá Wármińskiego Krzystofá Szembeká, ktory też był záłożył kámién pierwszy ná tenże Kościół, w którym Ołtarz wielki mármurowy, Cymborium, ganeczki y posadzkę wystáwił s. p. J. O. Xiążę Jegomość Felicyan Szániáwki, Biskup Krákowski, z szczodrobliwey swoiey Páńskiey łáski.

Ołtarz wielki uprzywileiowany Indultámi Rzymskimi zá duże w czyscu. Mamy Relikwie SS. Rożnych od godnych Prálatow, osobliwie też całą Głowę S. Máxymianá Męczenniká,

ktora

która Oćiec Święty KLEMENS XI. przy Błogosławieństwie swoim na tę fundacya ofiarował na prozbę Fundatora, temu Kościołowi. Jest także Relikwia z całego Ciąła Koski S. Faustyná Męczenniká, od Jegomości Xiędza Nuncyusza Fundatorowi ofiarowana. Odpusty mamy na pewne czasy, Regułę tę trzymamy co y u S. Marciná y zostaiemy pod postuszeństwem Wielbnych Oycow Kármelitow Bosłych.

53. Kościół Świętego FLORYANA.

Sławnie wieczney pamięci Krol Jągielo, Teologom Akadémij Krákowskicy ten Kościół podał, z Káncellaryami Poznáníska, Łęczycka, y Sierádzka: do tego Kościoła Krol Stefan Probstwo inkorporował, y naprzod ie podał onemu w pracách sławnemu, w Teologij Świętey biegłemu, w językách uczonemu Professorowi Akadémij Krákowskicy, X. Stánisławowi Sokółowskiemu Káznodźci swemu: Jest przy tym Kościele Prálatow 4. Proboszcz, Dziekan, Kustofz, y Kántor, Kánonikow 8. Wikaryow także. Ma y Relikwie SS. Bozych, iáko to Drzewo Krzyża S. w Krzyżu srebrnym pozłocistym, fistulá od rámieniá z ręki práwy S. Floryáná Zołnierzá y Męczenniká, Pátroná Polskiego, uczciwie w srebro opráwna, á tę w káždy Poniedziátek wystawiają na Ołtarz wielki przez rok, gdy się odpráwue Wotyvá o tym Świętym, jest ieszcze y druga Relikwia okazała tegoż Świętego Pátroná, álbo ráczey ramię w Pácyfikale srebrnym, á tá závártá przez W. X. Woyciechá Borowiuszá w Piśmie S. Doktorá, Proboszczá tutecznego, są y w Krzyżách 16. srebrnych y pozłocistych, wiele inszych rozmaitych Świętych Relikwij, oprócz tych ktore we dwuch osobnych tekách są závárté, á Imioná są ich te:

Pálec cały S. Andrzejá Apostoła, tegoż Pártykuły dwie známe Krzyzá sztuká na ktorym ten Święty umárl. S. Janá Chrzęcićielá. S. Filipá Apostoła. S. Já kubá większego Apostoła S. Já kubá mniejszego Apostoła. S. Bártłomiejá Apostoła. S. Máteuszá Apostoła. S. Wáwrzyńcá Męczenniká, S. Chrystoporá

U₂

Męczenniká,

Męczenniká. S. Grzegorzá Męczenniká. S. Mikołájá oleiek z kości pływacy. S. Kátarzyny mleko z gory Synáí. S. Málgorzátý Páńny M. S. Cecylíj P.M. S. Urszule P.M. S. Máryi Mágdálény. S. Elżbiety Wdowy. SS. z Jedenástu tyfięcy czástki z Głow.

Są y Obrázy stároświeckiego málowánia PANNY Przenay-
świętżey bárdzo cudowne, koło tych w ramách są te Relikwie
Świętych Bożych.

Świętych Szymoná y Judy.
Świętego Benedyktá Opátá.
Świętego Augustyná Biskupá.
Świętego Łázarzá Biskupá.
Świętego Remigiáná Biskupá.
Świętego Alexándrá Biskupá.
Świętego Mikołájá Biskupá.
Świętego Sylwestrá Biskupá.
Świętego Stánisławá Biskupá.
Świętego Woyciechá Biskupá.
Świętego Wáwrzyńcá Męczenniká.
Świętego Wácławá Męczenniká.

Świętego Wálentego Męczenniká.
Świętego Eustáchiuszá Męczenniká.
Świętego Maurycyego Męczenniká.
Świętych Młodzieniázkow álbo nie-
winniátek część I.
Świętych Kosmy y Damiáná.
Świętego Zygmunta Krola.
Z Obrusa Wieczery Páńskiey.
Z Jásleczek Paná JESUSOWYCH
Z słupá biczowánia Paná JEZUSA.
Z zawicia Nayswiętżey PANNY
MARYI.

Y inszych wielu w pártýkułách mnieyszych, y to tu w tym
Kościele wiadomości godna rzecz, jest iedná swiecá z wołku
gruba nákształt słupá, ná siedm łokci zrobiona, y pod Krucyfi-
xem zdawná wsrzod Kościoła postáwiona, ktorá tylko raz do
roku palá przy Mszy Świętey, która się odpráwiue o TROYCY
SS. w Poniedziátek z Nayswiętżym SAKRAMENTEM przywo-
dny, á to ná pámiátkę ognia zbyt wielkiego, który był Roku
2528. w dzień S. Márká. Gdy ten pożar poczáwszy od S. Ger-
trudy ná wále, S. Mikołájá Kościół, y okoliczne Przedmieście,
Podwále, Kleparz, Biskupie, część Gárbárzow, w Krakowie zás
nowá Bramę, y S. Mikołájá Ulicę, y aż do rynku, y insze aż
do świeckiey Bramy, wśytko w perzynę obrocił; tegoz Roku
w tymże pożarze był widziány S. Floryan ná powietrzu z naczy-
niem wody, zálewáiąc Kościół pod iego Tytułem zmurowány:
potym widzeniu on pożar ogniowy zaráz ugást, zá co Pánu BO-
GU y po dziś dzień w Poniedziátek Przywodny przy Mszy Świę-
tey Obywá.

tey Obywatele z postronnymi ludźmi y Świętemu Floryánowi dziękuią; ofiáruie się tu wiele ludzi w tych podobnych niezczęściach, y uciekaią się do S. Floryána, á bywaią poćieszeni, iáko wielkie wotá albo Regestrá Kościelne dáia znáó. Ma Bráctwo pod Imieniem Ubostwá Pána JEZUSA, Oltarzem y Obrázem PANNY Nayświętzey, bárdzo pięknym ozdobione. To Bráctwo uprzywileiowane iest od Naywyższych Pásterzow Odpustámi wielkimi, Dyrektorem tego Bráctwá Káznodzieiá tureczny. Powinność tego Bráctwá, ubogich zmártych darmo grześć (miánowicie Bráciá tego Bráctwá, y ceremoniá Chrześciáńská ciáśtu powinna oddać: używa to Bráctwo kap zielonych w swych Processyach: Kościół to iest piękny, ma swoje wielkie y częste Odpusty, zmurowány Roku 1185. *teste Miecbovio.* Odpczywaią tu wiele ciáś stárych pracowitych Doktorow, Professorow Akadémij Krákovskicy, o którychby wiele pisać trzeba.

54. Kościół Świętych SZYMONA y JVDY.

OD Pobożnych był ludzi zbudowany, zgorzał po dwá rázy, teraz *de novo* z gruntu wymurowány, przez Prowizorow z uproszenia jáłmużny Roku 1639. Dla zápowietrzonych był to pierwszy Szpital: teraz ma dosyć ubogich Mieszczan Klepárskich, ktorých, opátruią ciż Mieszczanie zczyńszow. Ma swe Odpusty, y Xiędzá Proboszczá.

55. Świętych FILIPA y JAKVBA.

TEN Kościół należy do Probostwá Wszytskich Świętych po kilká rázy pogorzał, teraz iest restaurowany przez Xiędzá niektorego Wikáryego Świętego Floryána, który go kosztem swoim włásnym máiac podány z rąk Kolegiáckich restaurował.

56. Kościół Świętego WALENTEGO.

PRzy tym iest Szpital dla białychgłow, ná ten czas trędowátych zbudowany, ma ten Kościół ochędostwo piękne z stáranicm

stáraniem pobożnego, wielkiej uczciwości Xiędzǎ Adámá Málagá Probofzczǎ tego Kościoła, Káznodzieie S. Floryáná: ma Odpuſty kilkákroć do roku zupełne, ma y Relikwie S. Wálentego Przeſcierádło, y Welum Nayſwiętſzey Pánny, reſtaurowany *de novo* zá ſtáraniem wyżej miánowaného Oycá, ktoremu niech będzie Pan BOG zapláta.

57. Kościół Świętego K R Z Y Z A ná Kleparzu. niegdy Słowacki zwány.

TEn Kościół był z fundámentow erygowány od S. Jádwiigi Nayiáſnieyſzego Władyſtáwá Jágelloná Krolá Polskiego, Máłżonki dla Słowakow, ktorzy w tym Kościele ſwoim Słowiańskim ięzykiem nabożeńſtwo odprawiali; lecz nie zewſzyſtkim ieſzcze ſkeńczony będąc, wkrótce potym zgorzał, y więcey iák przez pułtoráſtá lat w ruderách ſwoich leżał. Potym łaſkáwych Dobrodzieiow iáłmużny ná tych rozwałinácg Káplikáplię drzewiáná wyſtáwiły, ktora Xiędzom Wikáryom Świętego Floryáná, rázem przy Inkorporácii Kollácii Kościoła S. Floryáná Przeſwétney Kápitulie rámeeczney przez Nayiáſnieyſzego Alexándrá Krolá Polskiego ieſt dárowána. *Tandem* w Roku Páńskim 1584. wzbudził Pan BOG nowego Dobrodzieiá Szláchetnego Jego Moſci Páná Janá Sroczyńſkiego, Łáwniká Wyſzego Práwá Mágdeburſkiego, Zamku Krakowſkiego, ktory z Máłżonką ſwoiǎ Agnieſzkǎ nie tylko ten Kościół wymurował, y Prowizyǎ opátrzył, ále teſz w Roku 1686. od Nayiáſnieyſzego Janá III. Krolá Polskiego penſyǎ pewná z Zup Wielickich (áby wiecznemi czáſy Chwałá Páná BOGA w tym Kościele odprawiałá, y Kápellan przy tym Kościele ſwoię mógł mieć ſubſyſtencyǎ) wyiednał, y Przywilej ná tę penſyǎ otrzymał; *Juſpatronatus* tego Kościoła wymurowánego przy Kápitulie Świętego Floryáná ná iednego Xiędzǎ z Xięzy Wikáryow zoſtáwiłzy. W tym Kościele dwá rázy w rok Odpuſt bywa, raz ná Ználeżenie Świętego Krzyżá w Máju, drugi raz ná Podwyżſzenie S. Krzyżá w Wrzeſniu. W tymże tákże Kościele ieſt Oltarz pod tytu-

pod tytułem Nayświętzey MARYI PANNY za Dusze zmarłych w Szrody, y przez całą Okawę zaduszną uprzywileiowany, przed którym gdy Kápfan Mszą S. odprawi, duszę z mąk czyścowych uwolniona. Tákże w Adwent ná dziewięć dni przed Bożym Narodzeniem, odpráwuie się Nowenná *Expectationis Partus B. V. MARIE* Odpuściami od S. Stolicy Apostolskicy uprzywileiowana. Tákże w tym Kościele znáyduie się znaczna Pártykuła Dziewá Krzyżá Świętego Autentykowána, w Relikwiarz srebrny pozłociły wsadzona, z drugiey strony Relikwia S. *Modesta Mart.* máiaca, którą pártýkułę Xiądz Krzyzecki, Pleban w pároxymie swoim do tego Kościoła ofiarowany ná ządźwienie nie łask od Pána BOGA odebranych, *proprio sumptu* prokurował y do tego Kościoła Roku Páńskiego 1730. oddał. Przy tym Kościele rezyduie zázwsze Xiądz Prebendarz.

58. Kościół Pánien Zakonnych, Wizytek názwanych przy Kleparzu Krákowskim.

Klasztor Pánien Zakonnych od Náwiedzenia PANNY Przenayświętzey názwanych przy Kleparzu Krákowskim fundowany iest od Jáśnie Oświeconego Xiążęcia Nayprzewielebniejszego J. M. X. Janá Máláchowskiego, Biskupá Krákowskiego, wielkim bárdzo á práwie Krolewskim sumptem wystáwiony, oraz y z Kościołem, pod tytułem S. Fránciszka Sálezyuszá, przez samegoż Xiążęcia J. M. Roku Páńskiego 1695. dnia 24. Czerwca, z nádaniem czterdziestodniowych Odpuśców poświęcony, ktorego Poświęcenia Uroczyścóe dorocznie odpráwuie się w Niedzielę pierwszą po Oktawie Náwiedzenia Panny Przenayświętzey. Przy Ołtarzu wielkim są Odpuścý w káždy Poniedziałek, dla wybáwienia dusz z ognia czyścowego. Jest w tymże Kościele Brátwo Sercá Pána JEZUSA Chrystusa, ktore ma osobliwe Odpuścý sobie pozwolone w Piątek po Oktawie Ciála Bożego. Przy tym Kościele Panny Zakonne, żyją tu práwie po Anielsku, według Reguły Apostolskicy, nabożeństwá y bogomyślności wie dnie y w nocy odpráwuia w Chorze y w Celách:

y w Celách: ieść tu wiele Pánien Szláchetnie wysoce zrodzonych ná Duchowne dánych wyéwiczenie, przy którym uczą się oraz ięzyká Francuskiego: więcey iednak czasu trawiac ná modlitwie, aniżeli przy Grámmátyce Fráncuskiej. Między Pánnámi Zakonnemi, Postuszeństwo, Czystość Anielská, Ubostwo Apostolskie, kwitnie y kwitnąć będzie ná wieki. Amen.

59. Kościół Świętego PIOTRA ná Gárbárzách.

POd władzą Fáry Świętego Szczepaná zmurowány ten Kościół od M. Janá Mellá Medycyny Doktorá, y fundacyą opátrzony Roku Páńskiego 1498. tam w progu tego Kościoła leży człowiek w wielkie cnoty ubrány, Powinien tu Xiądz Niemiecki mieszkać dla Gárbárzow: lecz teraz swe Nabożeństwo Niemcy odpráwują w Kościele Świętego Woyciechá, (iákom tam przy tym Kościele wspomniá,) teraz tedy ieść w podawániu Akádemij Krakowskiej. Ma fundacyą dobrą, Relikwie Świętych Bożych, y Odpusty swoie, ma y Cmyntarz wielki dla zmártych grzebienia: Ná tym Cmyntarzu, ná zachod letny Słóhcá, od Kościoła, ná niektóre czasy, widuią światłość ná kształt swiec piáci, ludzie nabożni, co to znáczy, BOG sam wie.

60. Kościół Najswiętszey MARYI PANNY Náwiedzenia ná Piasku.

Władysław drugi Monárchá Polski rzeczony *Hermanus* Kościół ná tym mieyscu zaczął fundowác Roku P. 1087. á to zádoznániem tákiego cudu. Miał ten Monárchá chorobę w nosie nieuleczoną, w którym się záległo było robáctwo, á ták y fektor przykry, y boleść niecznośna Monárchę dręczyła. Gdy ludzkie nie pomagály lekárstwa, do Boskiej udáie się pomocy. A myśląc o tym, snem zmorzony, zásnął. W tym pokaże mu się Najswiętsza MARYA PANNA, y pokázuie to mieysce, gdzie teraz Kościół y Klasztor stoi, mowiac ázeby tam szedł, á gdy obaczy siálki, pod niemi żeby kazał kopác y szukác piasku. Tym piaskiem (mowiła Lekárká chorych MARYA) nos potraszánawszy

trząsnąłszy uzdrowiony zostaniem. Co gdy przy obecności Lambertá Biskupa Krakowskiego, y wielu Duchownych, uczynił, ná tych miast cudownie został uleczoney. Więc ná zawdzięczenie Pánu BOGU tak wielkiego dobrodzieystwa Kościoł ná tym mieyscu fundowác zaczął, ále mu ledwo chor máły y Zakrystya wystáwił, á dla większego choru tylko fundamentá záložyé przyšlo dla wojny postronney, domowych rozruchow, y śmierci. Po nim Piotrowi Duninowi Hrábi ná Skrzynnic Stároście Wrocłáwskiemu ledwie ściány choru wielkiego śmierć záskoczywszy wywieść dopuścił. Áż dopiero Roku Chrystusowego 1399. świętey pámięci Władysław Jagello Krol Polski, z Jádwigą Krolowá Małzonką swoią, dziełá niezupełnego szczęśliwie dokończył, y Klatztor przy Kościele wystáwił, do którego Roku P. 1397. Oycow Kármelitow wprowadził z Prági, y Kościoł im do rządu podał.

Ten Kościoł poświęcony iest pod záłożeniem Świętá Nawiedzenia Náyświętszey MARYI PANNY, które świeżo od URBANA Szostego Papieżá pochwalone, y postanowione było. Odpust ná to Święto, y przez całą Oktawę od Stolicy S. Apostolskiej pozwolony iest zupełny. Który się podziś dzień odprawuie przy tak licznym ludzi konkursie, iż w Święto samo y przez Oktawę, więcej, mniej, nád sto dwádziesią, álbo trzydzieści tysięcy ludzi, BOGU przez Sákrámentálną Spowiedz uspráwiedliwionych w tym Kościele Ciáło Páńskie przyjmują, y z poćiechą duchowną do domow swoich wracáją się.

Ma ten Kościoł Káplicę wspaniałą ku południowi położoną, w ktorey iest Obraz MATKI Náyświętszey piástwiający Syná swojego, á ten Obraz nie iest málowany penzlem málárskim, ále od iednego swiátobliwego tegoż Zakonu Káptána, ocyrklowány niby do málowánia ná murze, sam cudownie zá spráwá Boskiej Wszehmocności wyniknął. Przy tym Obrázie wiele ludzi siedm świec gorájących, y swiátłość z Niebá widywáli, y spiewanie Anielskie słyszeli. Co gdy się doniosło do Zwierzchności Duchowney Miásta Krakowá, náznaczyli nocną stráž icząc.

li to nie dzieie się przez iákich ludzi lekkomyślnych. Sam także Szlachetny Mágistrat Krákowski náznaczył Mężow zacnych y wiary godnych, ktorzy tego doświadczyli, y prawdę tę rzetelnie wyználi. *Ex Speculo Carmelit: edito Antverpia Annó Domini 1680. pag: 662.* Cudá także niezliczone działy się, ále ich dokumentá przy deflagrácii Kościoła y Klasztorá w Roku P. 1587. w wielkiej liczbie pogorząły. Więć dopiero od Roku 1520. opisuje ich dość znaczną liczbę Przewielebny J. Xiądz Mikołay Grodziński, Sekretarz J. K. M. w Książce názwány: *Diva Virgo Cracoviensis Carmelitana.* Która to Książká ná Polski język przetłómaczona, y z druku wydána jest od Zakonnikow tegoż Klasztoru.

Wszystkie w tey Książce wypisane Łáski, Cudowney w Obrázie swoim Mátki Nayśw: ludziom w rózných przygodách y nieszczęściách zostájącym świadczone ogłaszaia, niezmierną Jey dobroć, á do nabożeństwa y dziękczynienia sercá czytájących zápaláia. R. P. 1634. d. 15. Páźdz: tak się był ten Obraz zmienił, y on śliczny Xiężyc *Pulchra ut Luna Cant: 6. v. 9.* tak się zaciął, że Twarz Święta Obrázu tego stála się bárdzo bláda niby smutek iáki pokázująca. Zbiegáli się ná ten cud Obywátele Miastá Kráková, y inni z poblížszych Wsi y Miaszeczek. Rokowáli wszyscy nieszczęśliwe przygody ná Oycyznę: A przestráżeni będącá taką Obrázu odmiáną, znaczną pokutę y poprawę czynili, ile że Káznodzieie przeraźliwym głósem po Ambonách woáli. *Sol factus est niger sicut saccus cilicinus Apoc: 6. v. 12.* Wybrána iáko Słońce Piaskowa MARYA, stála się czarna, iáko żałobna włósiennicá. Trwála tá, sercá ludzkie przerażáia Obrázu odmiáná dni dwánaście, aż dopiero w trzynastym dniu w dzień SS. Apostołow Szymoná y Judy do pierwszey ozdoby y wdzięczności Obraz przywrócił się. Potym w lat 21. Roku 1655. pocił się ten Obraz potem nádprzyrodzonym, krople potu były iáko orzech laskowy, ktore, częścią że ná czole Obrázu S. stały, częścią że ná podłożoną ruwálnią spływały y spadały, wiele ludzi Duchownych y Swieckich widziało. Trwał ten cudowny pot godzin dwie. Krotko potym nastąpiła inkursya Szwedzka do Kráková, pámiętna cá łey

tna całej Polszcze wielką srogością, a względem tego S. miejsca, obmierzliwością y sputoszeniem bardzo żałośna. Albowiem heretycka złość Obrázom Świętym nieprzyjazna, za powodem Wiertczą Generałá woyská Szwedzkiego, które się było w Krakowie zamknęło, z okazji zabitego od naszych przekłętego Obrázoborcę (ktory szpadą uderzył w Najswiętszą Twarz Cudowney ná Piasku MARYI, bluźniersko mówiąc: *Doświadczcie jeżeli wásza MARYA cudá jeszcze czyni*) Umyśliła tedy przekłęta złość heretycka Kościoły y Káplicę, oraz y Klasztor zruinować, y dziedziczną Obrázowi z kawałkiem muru, wydrzeć possessyá ná Piasku, w proch mur rozsypawszy. Wykonáli to wszystko z wielkim gniewem, a niemniejszym żalem pátrzących. Zrownáli z ziemią mury wszystkie wspaniała robotą y kosztem wielkim stawiane, iedney tylko sztuki, ná ktorey jest Obraz, z dárú Bożego ani ármatą skruszyć, ani minami wyfadíć nie mogli. Więc nayprzod z rumow wysypáli moglić wyłoká nád Obrázem, a potym ná wieczną wzgárdę, zdechłych szkap swoich ścierwy z Miásta wywłoczyli, y ná tym miejscu, gdzie cudowny Obraz zágrzebli, zdechłe ścierwy grzebli. Już każdy rozumiał, że Obraz ná wieki zginął, a pátrząc zdáléká plákáli ludzie wielkim płaczem, wołáiąc z lámentuiącym Prorokiem: *Cecidit Corona capitis nostri Tbr. s.* upadła ozdoba głowy naszey. Aż też P. Bog dał, że Szwedzkie woysko R. P. 1656. różnemi krwawemi potyczkami niszczeń znacznie poczęło, y strwożeni Szwedzi odmianą szczęścia, ustąpić z Krakowá ze wstydem musieli. Więc gdy trochę wytchnął sobie Krakow od iármá nieprzyacielskiego uwolniony, schodźili się gromádnie ná to Święte miejsce obywátele tuteczni y postronni, rzewliwemi głósy plącząc y nárzekáiąc że ich poćiechá zginęła. Y z nabożeństwá a żarliwości poczęli odrzuć rúmy, ścierwy śmierzzące wywłoczyć, chcący szukać zágrzebanego w żałośney mogile Obrázu. Aż nád spódziewanie, gdy onę wdzięczną Bogu, y Mátcie iego Najsów: czynią robotę, cudownie bez wszelkíey ludzkíey pomocy odstąpiły rúmy, pokazał się Obraz wdzięczny y nienáruszony, iedną tylko

dnę tylko w twarzy swojej zostawiwszy ranę, zadaną od szpady niezbożnego heretyka. Więc wielkim nabożeństwem powitawszy Królową swoją, a kamienie y rupy lepiej uprzętnawszy, na przedce Kąplickę drewnianą postawiono, w której pierwszą Msza S. miał J. W. J. X. Mikołaj Oborski, Biskup Laodycki, Suffragan, Archidyakon, y Officyał Krakowski. Z iątmużn zaś nabożnych Pánow Duchownych y Swieckich, y innych ludzi, stał ten, który teraz jest Kościół, Klasztor, y Kąplića. O tym wszystkim czytać może łaskawy Czytelnik szerzey w Książkach wzwyż pomienionych.

Ze zaś te Książki iedne dawnością czasu są sterane, insze poginęły, y mało co się ich znayduie, a coraz to więcej przybywa cudow, łask świadczonych od Królowy Niebieskiej, które pragną wynisć z pod prasy Drukarskiej na widok światu Polskiemu, a są konserwowane *in Archivo* tegoż Klasztoru; dla tego Oycowie tamteczni proszą codziennie Páná Bogá, áżeby iąkiego Dobrodzieia nárcchnął Duchem Świętym, któryby szczerobliwością swoją dopomógł do przedrukowania dawnych, y wydrukowania świeższych, ku więkzey czczci y chwale Páná Bogá, y Mátki jego Najswiętszey.

Jest także przy tym Kościele Kąplića Brácka, Arcybráctwá Szkáplerzá S. które w wielkiej nabożności przedziwnie kwitnie. Ludzie do tego Bráctwá S. zewsząd tłumami się schodzą, osobliwie podezas Odpustow, y Szkáplerz S. nabożnie przyjmują. A tym którzy się wpisują, y Szkáplerz S. przyjmują, o powinnościach do tego Bráctwá należących; Xiądz Promotor, który przyjmując, informacją dáie. Ma to Bráctwo osobliwsze swoje Przywileie, które samá Nayśw: PANNA uprosiła, y nádála. Między ktorými są te nayznáczniwsze. Pierwizy, że kto w pisany w to Bráctwo, Szkáplerz S. na sobie nosi, a pilnie y nabożnie zachowuie powinności Bráckie, uydzie potępienia wiecznego, álbowiem Nayśw: PANNA szczegulne iemu u Syná swojego iedną łaski, áżeby w grzechu śmiertelnym nie umarł. Ktory to Szkáplerz MATKA Bołka oddájac Sw. Szymonowi Stokcyuszowi na

ten czas

ten czas Generałowi całego Zakonu Karmelitańskiego, mowić *Accipe Fili dilectissime hoc tui Ordinis Scapulare...* In quo moriens aeternum non patietur incendium. Drugi: że Najświętsza PANNA każdej Soboty zstępnie do czyszcá, y z támtąd dusze Bráci y Siostr Szkáplerzá Świętego ktorekolwiek znáyduie, miłosóciwie wybawia, á do Krolestwá Niebieskiego doprowadza. Jáko o tym świadczy *Bulla Sabbatina JOANNIS XXII. Pontif. Max.* potwierdzona od ALEXANDRA V. KLEMENSA VII. GRZEGORZA XIII. y inszych Oycow SS. Papieżow. Ma y Odpusty wielkie od Stolice S. nádáne. Y absolucyá, álbo rozgrzeszenie od winy y káry w godzinę śmierci, ktore ma byđ dáne tym, co Szkáplerz nosza w to Bráctwo wpisani, przez Kapłana ná to władza máiącego od Przełożonych Zakonu Karmelitańskiego. Jest ubogácony Kościół ten y w Święte Relikwie. Jáko to: Jest cząstká drzewá Krzyżá S. pártykułá z kości S. Mácieiá Apostoła. Głowá S. Klemensa Męcz: Świętych, Anioła Karmelity, Konstancyusza, Wiktorá, Plácydá, Tranquilla, Gaudentego, Konkordyusza, Bonáwentury, Fortunatá, Cyryáká, Błáżeiá, Kalixta Papieżá, Tytusa Dyakoná, Tarsycyusza, Seweryna, Urbana, Witalisa, Felixá &c: Doroty S. Pánni y Męcz: Ręká. SS. Urszule, Angele, Klemencyány, Málgorzátý, Lucy, &c. SSw. Jędrzeiá Korfyná Biskupá Fesuláńskiego, Świętego Woyciechá Wyznawcow, Świętey Máryi Magdáleny, Zakonu Karmelitańskiego, y inszych wielu Świętych Páńskich.

Ma Odpusty Stáeci Rzymskich. We wszystkie tákże Świętá wielkie ktore się zowiá *Domini Sabaoth*, jáko to Národzenie Páńskie, Obrzezanie, &c. y w Świętá Najświętszey PANNY, tákże w Niedziele Bráckie, to jest w Niedzielę druga káżdego Miesiáca, Odpust zupełny. Y winsze dni całego roku, á osobliwie przez cały Post wielki w káždy dzień modlącym się w tym Kościele zá podwyższenie Kościoła S. Kátolickiego, zá wykorzenie heretykow, zá zgodę Pánow Chrześciáńskich, są wielkie Odpusty od Stolice Świętey nádáne, byle tylko modlący się w tá. sce Boskiey byli, do ktorey codzienne przygotowanie jest, wzbudzenie w sobie żalu serdecznego zá grzechy. A osobliwie są dni

dwadziestu

dwadzieścia siedm, w ktore Stolicá Święta Apostolska modlącym się w tymże Kościele (iáko też y w inszych Kármelitáńskich) uwolnienie dusze z czysćá pozwała. Są zaś te dni. Dzień Popielcu, Wtorek y Szrodá po Niedzieli pierwszey postu. Szrodá po Niedzieli drugiey postu. Niedziela trzećia postu. Szrodá po teyże Niedzieli. Niedziela czwarta postu. Poniedziałek y Szrodá po tey Niedzieli. Szrodá, Czwartek, Piątek, Sobotá po Niedzieli piątey postu, Szrodá y Czwartek, po Niedzieli Kwietney, Szrodá po Niedzieli Wielkonocney. Szrodá Krzyżowa przed w Niebowstąpieniu Páńskim. Szrodá, Czwartek, Piątek, Sobotá po Świętách Zesłania Duchá Świętego. Dzień Przenayśw: TROYCE. Dzień Bożego Ciála. Dzień Ś. Janá w Oleiu szofsty Májá. Szrodá, Piątek, Sobotá Suchych dni w Wrześniu. *Ex Bullario Carmelitarum.*

61. Kościół Nayświętszey PANNY MARYI Zwiá. stowania OO. Kápucynow ná Ogrodnikách.

R Oku Páńskiego 1695. wdzień Dominiká Świętego przyszło do Krakówá trzech Oycow Kápucynow Zakonnikow Fránciszká Ś. Przewielebny Jan Fránciszek Komisarz, *ab Arreti.* Ociec Bernardyn *á Senis* Káznodzieiá: y Brát Károl *ab Uzzano.* Tych trzech Oycow przyjął w dom do siebie J. M. P. Dyonizy Mecotti, Prefekt Poczty J. K. M. y Rzeczypospolitey, á dnia trzećiego prezentował ich J. O. Xćiu J. M. Janowi Máłáchowskiemu, Biskupowi Krakowskiemu, od ktorego wdzięcznie przyięći, otrzymáli zaráz konsens, áby się mogli fundowác przy Krakowie: y gdy długo szukáli mieysćá sposobnego, upátrzyli sobie Ogród wielki J. M. P. Kántellego Ráyce Krakowskiego, ten zaráz, y drugie przy nim zá znaczne pieniądze Dobrodzieiow swoich zákupili: máiáctedy plác gotowy y przestrony, dał im BOG zá Fundátorá Kościoła y Kłáztoru, Wielmożnego J. M. P. Albrychtá Dębińskiego, Chorążego Zatorskiego. Ten Pan pobożny z włásney swoiey substancyi, bárdzo prędko Kościół im wystáwił y Kłáztor, y Roku Páńskiego 1699. gdy Oycowie Kápucyni z máłey swoiey Kápliczki, czyniáć Processyá z Przenay-

z Przenajsświętzym SAKRAMENTEM przyszli przed nowy Kościół, czekał ich przyscia przy drzwiach Kościelnych pobożny Fundátor J. M. P. Albrycht Dębiński, pospołu z swoją Małżonką JeyMością Pánią Zuzanną Doliwą Zydowską, wonnieiącą Cnot doskonałych Rożą. Witając tedy nowych gości, naprzód przed przenajswiętzym SAKRAMENTEM oboie poklekáli, y czołem o ziemię uderzyli: potym sam J. M. P. Fundátor obfzerną, nabożną y wyborną Oracyą po łacinie iáko do Włoskich Zakonnikow, ktorzy po Polsku nie rozumieli, onychże witał, z rak swoich klucze Kościelne, y Klatztorne onymże oddał, y wiecznemi ich Kościołá swojego postanowił y deklarował Dziedzicami. Odpowiedział zátym z podziękowaniem, przemową po łacinie, z wielką żarliwością y płączem Ociec Komisarz, przed Processyą Krzyż niofący. Wprowadzeni w Kościół Oycowie *Te Deum laudamus* śpiewáli y solenne nabożeństwo odpráwili, ktore niech kwitnie aż ná wieki, ná więkfszą chwałę Boską. Amen.

W tym Kościele jest osoblwfszy specyał, to jest w Ołtarzu wielkim, Obraz Pányi Przenajswiętszey MARYI Zwiástawiania, (gdyż y Kościół jest pod tytułem tymże) doskonale odmálowány, z Obrázu tego, ktory jest w Florencyi Mieście głównym, Jáśnie Oświeconego Wielkiego Xiążęcia Hetruryey, w Kościele Zakonnych Oycow Serwitow, przedziwnie cudámi slynący, ręką y penzlem S. Łukaszá málowány. Z tego tedy Prototypu od S. Łukaszá wystáwionego, rozkazał Nayaśnieyszy Xiążę Hetruryiskie *Kosmus III. Medices* názwany, Obraz doskonale podobny, swojemu nayprzednieyszemu Málárzowi odmálować, y zá osoblwy podárunek do Polskiew, ná instáncyą J. M. P. Antoniego Bruni Bároná, dla Kápucyńskiego Krakowskiego Kościołá odesláć.

Tenże Święty Kościół, máiąc iuż Ołtarze wfszystkie, ozdobnie przez wielkich Dobrodzieiow wystáwione, ná instáncyą Wielmożnego J. M. P. Fundátora, z wielką Uroczyfstością poświęcony jest, przez Jáśnie Oświecone Xiążę, JegoMości

Xiędzá

Xiecdz Kázimierzá Łubińského, Biskupá Krakówskiego.
Roku Páńskiego 1730.

Między inżemi Ołtarzami Kościoła tego, iest w Ołtarzu iednym Státuá Cudowna Świętego Felixá z *Kantalicium*, Kápu-cyná w rożnych potrzebách doświadczonego Pátroná, zá kro-rego przyczyná wszyscy do niego ućiekáiąc się szczerze, wiele łask y Dobrodzieystw z rąk Boskich odbieráią, ták dálece, że ká-żdy od Felixá uszczęśliwiony y poćieszony odchodzi. Święty ten po rożnych mieyscách y kráiách wielkimi cudámi od Pána Bogá wstawiony, w Roku 1712. dnia 19. Májá od Klemensa XI. Pápiézá szczęśliwie ná ten czas pánującego w poczet Świętych Páńskich policzony iest, ku ktoremu wiele potym ludzi do obo-blivszey wenerácii y nabożeństvá záchęciło się.

Y tu w Krakowie ná prágnienie wielu osob godnych po-mieniona Státua jego w tymże roku dnia 18. Páździerniká z Ko-ścioła Archipresbiterálnego Najswiętszey PANNY MARYI in-
Circulo zostájącego do Oycow Kápu-cynow z wielkim y nabożeń-
stwem *Solennissime* wprowadzona. Pod czas tey Introdukcyi
splendidissimo apparatu odprawioney, ofoblivsze ku temu Świę-
temu pokazało się nabżeństwo y áffekt J. O. Xiazęciá [Mści Sie-
wierskiego, Kázimierzá Łubińského, Biskupá Krakówskiego,
kiedy nietylko ákt ten, wspaniała przyozdobił ápparencyá, y
Konwent wielką opátrzył iáłmużną, ále y sam nie zálując fa-
tygi swoiey ták ná początku solennizácii tey, iáko y ná kon-
kluzyi Oktawy Pontyfikálnie Celebrował, wízystkich wiernych
do gorącego nabożeństvá záchęciąc.

Jákoż światobliwym nieśmiertelney godnego pámięci Pána
tego przykładem pobudzeni, wiele Ichmościow Pánow Obywá-
telow Prześwietnego Woiewodztvá Krakówskiego, ták też y
samego Miasta Stołeczneho Krakowá, honor Świętemu Feli-
xowi, y wielkie czynili przysługi, Konwentowi záś niemniej-
sze świadczyli dobrodzieystwá: w ten czas bowiem od rożnych
Dobrodzieiow ták dostárnia doszła iáłmużná, że dla sufficyencyi
iey Solennizácia máiaca trwác przez 3. dni, przeciągnęła się

przez

przez całą, Oktawę. Ten Kościół pod tytułem Nayświętszey PANNY MARYI Zwiastowania, wiele Duchownemi Skarbami Odpustow Zupełnych, od Oycow SS. Papieżow ubogacony: bo oprócz Świętá Niepokalanego Poczęcia Tytułárnego, y Świętego Felixá, pomienionych Błogostawionych także, y oprócz inszych Uroczystości, Świętych y Błogostawionych trzech Zakonow Seráficznego Oycá y Pátryárchy Fránciszka Świętego, w każdą Niedzielę trzecią każdego Miesiáca bywa Odpust Zupełny, z Kommunią Generálną, zá dusze zmarłe, y w też Niedziele ták z ráná, iáko y po południu odprawuie się Nabożeństwo zwyštáwieniem Przenayświętszego SAKRAMENTU; z Kazániámi ráno Polskim, po Nieszporách Niemieckim, dla pożytku y zbáwienia dusz naydroższą Krwią Chrystusa Páná odkupionych.

Nádto ieszcze we wszystkie Świętá przez cały Rok przypadájące, iáko też y w Niedzielne, po Nieszporách Kazaniu Niemieckim, Litániách Loretáńskich Nayświętszey PANNY MARYI dáie się wieczorem Benedykcyá, dla tego iedyńie (co po wszystkich Kościołách nášzych zachowuie się) że iáko ci Oycowcie Miałt tego, od Przeświętnych Woiewodztw, y całej Nayiáśniejszey Rzeczypospolitey Polskicy, nieprzeliczone odbieráią dobrodziejstwá, tak w rekompensę łask dobroczynnych Nayiáśniejszey Rzeczypospolitey, wszystkim Obywátelom Korony Polskicy á swoim Dobrodzieiom wieczne od Májestátu Boskiego przez tę benedykcyá ziednáć prágną błogostawieństwo.

Od rożnych CHRYSZTUŚOWYCH Namieśtnikow Kościoł ten Oycow Kápucynow wielu Przywilejami y Odpustami udárowány, wielkimi Łáskami ozdobiony y poświęcony iest, kiedy w nim nie tylko Felix S. ustáwicznemi slynie Cudami, nie tylko Kájetán S. uciekájącym się do protekcyi swoiey osobliwie tym, ktorzy się przez niego Opátrznosci Boskicy zupełnie polecáją, wielkie fawory y dobrodziejstwá świadczy, ále y samá Nayświętsza MARYA PANNA LORETANSKA, Mátká Boska nikomu do siebie szczerym uciekájącemu.

uściągającemu się sercem łask y dobrodzieystw swoich nieodmawia. Uroczystość Świętego Káietána odprawia się co rok z Odpuſtem Zupełnym 7má *Auguſti*.

Káplicá zaś Najswiętſzey PANNY MARYI Loretáńſkiej *in contiguitate* z Kościołem będąca, *ad normam* prawdziwego Domku Loretáńſkiego, we Włózecz w Prowincyi Márchyi, w Páńſtwie Papieſkim, wyſtáwiona ieſt ſumptem znacznym, z ſzczodrobliwoſci Wielmożnego Jegomoſci Pána Albrychtá Dębinkiego Konwentu oraz Krák: OO. Kápucynow Fundátora.

Tenże nieśmiertelney pámięci Fundátor pomieniony Loretáńſki Domek tak *ab extra* Ofobámi, iáko teź *ab intra* znacznym nakładem, *in ambitu* tákże ozdobną pikturá y kilka Oltarzámí przyozdobił.

A iáko w ſercu tego Pána więkſze co raz ku Mátcce Boſkiej pomnażało się nabożeńſtwo y áffekt, ták teź co raz więkſzey Domkowi Jey przyczyniał ozdoby y Fábryki: wyſtáwiwſzy przyſtoyną *cum omni ſupelleſtili* Zákrytyá á co więkſza o poſwięcenie iedno uſilnie się ſtarał, które *Solemni ritu* odpráwiło się w Niedzielę piątá po Wielkánocy. Státua zaś Najswiętſzey PANNY MARYI Loretáńſkiej, w prowadzona ieſt ſolemna y doſyć piękná ákkomodowána Proceſſya, z Kościołá Świętey ANNY, Przeſtawney Akadémij Krák: wiele dla Mátki Boſkiej z wrodzoney miłoſci ku Krolowy ſwoiey Polſkiej ná ten czas czyniącey.

Nieprzeſtáie y teraz táż Polſkie Syny pielęgnuiącá Mátká Przeſtawna Akadémjá Krákowska czcić y wenerowác Mátki Boſkiej Najswiętſzey PANNY MARYI Loretáńſkiej, nieuſtájącym Nabożeńſtwem kiedy Uroczyſtość Konſekrácyi Domku iey corocznie *Solemniffimé & devotiſſimé* z całą frekwencyá ſwojá przy Kazániu ránnieyſzym y Pánegiryczney poobiedniey Otácyi: *ſaventiffimo utriúq; ab exedris ore* celebrowác y enkomizowác godnemi zwykłá tytułámí. *Postremo* w teyże Káplicy Najswiętſzey PANNY MARYI Loretáńſkiej w káżdą Sobotę *ad intentionem* Wielmożnych IchMćiow Pánow Fundátorow Míza Święta Wotywá z ráná, wieczorem zaś Litánie Loretáńſkie z wyſtá.

skie z wystawieniem Przenajświętszego SAKRAMENTU y Supplikacyami odprawuie się na wieki i sta cześć y chwałę BOGA w TROYCY Świętey Jedynege y Przenajświętszey PANNY MARYI, Krolowey Polskiey.

62. Kościół BOZEGO MIŁOSIĘRDZIA.

Kościół pod tytułem Miłosierdzia Bożego przy Krakowie na Smoleńku, między Wisłą y Rudawą zdawną jest zmurowany, o którym że żaden nie pisał, ktoby iego Patronem y Fundátorem był: przeto ia taką o nim pewną dáię relacyą. Zmurowany jest sto lat przeszło, á nie máiac ktoby o nim zawiádomał, przyszedł do wielkiego spustoszenia; Pobożny jednák Obywátel mieyscá támtecznego, nieiáki JákuB Smukálá Cieślá zawiádomał o nim y poprawiá, á gdy miał umieráć, zony swoiey prosił, żeby go w tym Kościele pochováć kazálá, tę máiac nádzicie, że tego mieyscá Pan BOG nie zápomni. Uczyniá to oná, y nád to w káždy Poniedziálek Mszą S. zá te dusze, ktorých tám éiáá lezá, odprawiáć kazálá, o nim až do samey śmierci miáá stáránie. Potym przed lat dwudziestá kilka, ieden Ká. pían z liczby Spowiednikow Zamkowych, máiac swoje nabożeństwo do tego mieyscá, á widzac Kościół spustoszony, poczál myślić o murowániu nowego, iákoż co z większego jest iuż wymurowány z iáłmużny ludzi pobożnych. Kiedy zá tenże y o budowániu Szpitalá zámyslá á mieyscá nań nieznáyduie, wtenże czás (dziwna rzecz) ieden Jurystá Jan Dłuski z Grodu Krakowskiego oddáie mu pewne Práwá, w Księgách Ziemskich y Grodzkich Krakowskich znalezione, ktore dáia, znáć, że Jan Zukowski z Bystrzyce, Roku 1543. u Janá Myszkowskiego z Mirowá, w Krakowie ná Szymie, kupiwszy Dwór Smoleńsk názwány (od ktorego názwiská, tám to Przedmieście Smoleńskiem się y teraz zowie) kazał przed nim Kościół zbudowác, dáiac mu tytuł Miłosierdzia Bożego, á Dwór ná Szpital obroćić, czego że pó iego śmierci powinni nie uczynili, y owszem

X₁

sobie

sobie go przywłaszczyli, tenże Kápián zá dozwozeniem y roskazáníem J. M. X. Piotrá Gębickiego łzczéśliwie pánującego, poselsory mieyscá tego pozwał, y dekret w Trybunale Lubelskim otrzymał Roku 1646. Czytájąc tę fundacyą pilnie uważáłem, że ten pobożny fundátor, łwemu Kościołowi y Szpitalowi, dawa zá Pátrony Osoby pierwsze Miásta tego Stołecznego, á osobliwie zá naywyższego obrońcę J. M. X. Biskupá Krakowskiego, ná ten czas będącego, *Sede vacante* Kápiitułę Krakowską, Rektorá Akádemyi Krakowskiej Burmistrzá, y Rádę Krak: y Pásterzá ich X. Plebaná PANNY MARYI w Rynku. Ináczey ia rozumieć nie mogę, tylko, że Miástu temu y iego Obywátełom, dáie zá Pátroná Miłosierdzie Boże: zá co Páná BOGA chwáląc, mielibyśmy prosić, áby modlitwy nászey y Miłosierdzia swego od nas nie oddalał ná wieki. Ma też ten Kościół Świętych Relikwie z Rzymu zá pewnym świádectwem, y zá pozwoleniem Oycá Świętego Urbáná VIII. ze Cmentarzá Kálíxtego wzięte, á przez Páná Hiácynthá Wáxmáná Stárostę Lipowieckiego temuż Kościołowi dárowáne: ktorých Świętych są te Imiona: Theodorá, Gencyáná, Justey, Antoniney, Lárzá, Relátá, Dezyderego, Felicyáná, Felicysymá, Konkordego, Klaudyi, y Mánfwecyi: ktorých modlitwom żeby się ludzie Chrześciánscy zálecáli, y one czcili, Oćiec Święty pozwała. Ma też Odpusty zupéłne ná S. Krzyż w Máiu, od Oycá S. nádáne. Przy tym Kościele ludzi w powietrze zmárłych, y ubogich sumptu ná pogrzeb niemájących, bárdzo wiele leży: zá ktorých Msza S. w káždy tydzień, iedná pobożná Wdowá, wiecznemi czasy fundowála. Zá co Pan BOG w TROYCY Świętey iedyny, niechay będzie pochwalony ná wieki, á da zaplátę miłosierdzie czyniácy.

63. Kościół Świętego AVGVSTYNA.

TEN ná Zwierzyńcu przez Jáxę z Domu Gryphow Roku 1162. zmurowány, á potym przez Gedeoná z tegoż Domu Biskupá Krakowskiego prowentem Kościoła S. Sálwátorá opátrzony, przy tym

przy tym iest Zakon Pánieński S. Norbertá Pátryárchy Premonstrátensow, pod Regulá S. Augustyná żyjących. Teraz ten Kościół *de novo* iest kształtem pięknym y wesołymi wymurowány; zá stáraním Pánny Doroty Kąckiey Księżni tuteczney, dawno zmarłej: Ma ten Kościół áppáramentá piękne y kosztowne; ma y Bráctwo Nayświętszey Pánny Rozáńcá S. iest y drugie S. Anny, y trzećie w tym Kościele stáre Przenayświętszey TROYCE z Odpustámi wielkimi, wzyśtkie uprzywileiowane y ubogácone. Leży tu ciało B. Bronisławy, Pánny tegoż Zakonu, o ktorey Historye wspomináią, iż widziáła dużę S. Jácká do Niebá prowadzoná od Aniołow: tákże y B. Judythy Krákowskiánki, wielkiej świątobliwosci Pánny, wślawioney cudámi, ktora umárá Róku 1255. dnia 9. Márcá. Ma ten Kościół Relikwii Świętych Bożych niemáło, á miánowicie w srebrney ná teź zrobioney skrzyńce, ktorych tám niemáło iest, znapisem imion; Zakon ten kwitniewobserwáncyi Regulý w nabożeństwie w czuyności wielkiej, zá stáraním Pánien Przełożonych. Ma teź swego Proboszczá teyże Regulý co y Pánny.

64. Kościół Świętego SALWATORA. PRZEMIENIENIA PANSKIEGO.

FArny to Kościół przedtym był, ále przeniesiony do Klafztoru: iednak odpráwniá tu swoje pogrzeby Párafánie. Kościół ten nayprzed był zbudowany od Piotrá Duniná z Skrzynná, człowieká cnot wielkich y świątobliwosci. Ten B. Piotr *Comes de Skrzynno* zbudował ná cześć y chwałę Bożá Kościołow 77. po rożnych mieyscách w Kroleſtwie, ktoremu *Una Regina-rum pessima* oczy wyłupić y ięzyk urznać bez przyczyny kazáła: iednak potym przez pięć lat z łáski Páńskiej dobrze widziáł y mówił o tym Pietrze szerzey Kronikarze piszá, iego cnoty święte wychwáliąc. O tym Kościele niektorzy mowiá że był przedtym Pogańskim, á teraz z gruntu zá stáraním Pánny Xięni Doroty Kąckiey wymurowány. Przed láty miał ten Kościół Kru-

cyfix

cyfix wielce Cudowny, o którym tá jest Historia, że jest Przysła-
ny z Morawy pierwszemu w Polsce Chrześciáńskiemu Xiążę-
ciu. To Xiążę tenże Krucyfix ná tym mieyscu z wielkiego na-
bożeństwą w szátę kosztowną, koronę złotą, y w trzewiki per-
łami hástrowáne ubrawszy, zostawił. do ktorego skrzypek gráć
piofnki swoje nabożnie chadzał: temu skrzypkowi ten Krucyfix
trzewik drogo zrobiony ze swey nogi spuścił, y dał ná poráto-
wanie uboostwá iego: o czym potym frásunek miał, lecz Pan
BOG niewinnego prędko wybáwił, bowiem mu ten trzewik
wzięto, y Krucyfixowi oddano: Skrzypek pod Krucyfixem po-
wtore grájąc nabożnie, który przy wielu ludziách od Ukrzyžo-
wanego powtore trzewik otrzymał, o którym trádycya jest, że
ten wzwyż miánowany Krucyfix, wzięty jest do Włoch do Sy-
rolu milá od Loretu: przy którym wiele cudow Pan Bog lu-
dziom od niego łáski y miłosierdzia zebrzącym pokázuie, jest
tu tego wizerunek.

65. Kościół Świętey **MALGORZATY** y **JVDYTHY**.

TEN zbudowany ná págorku pięknym, odprawuia tu nabo-
żeństwą iáko y winszych, zawiáduie nim tákże Pánná Xie-
ni Zwierzyniecka, ma swoje Odpusty.

Czwarta Część opisania Kościołow.
przyłączonych do Krakowskich od J. M. Xięży Bi-
skupow Krakowskich od lat kilkudziesiat.

66. Kościół Świętych Apostołow **PIOTRA** y **PA- WŁA** ná Tyńcu.

GDZIE Zamek był przedtym ná gorze piękney skálistey, pod
którą Wisłá płynie, teraz jest Klasztor wielkiego Pátryár-
chy y Oycá

chy y Oycá wielu Zakonow Benedyktá S. ktory Kázimierz Pierwszy Krol Polski fundował. Ten álbowiem w Zakonie tegoż wielkiego Pátryárchy Benedyktá S. w Klasztorze Kluniáceńskim we Fráncyi leżącym, Professelem y Dyákoñem będąc, potym dla wielkich uciskow y naiázdow nieprzyziácielskich, ktore ná Koronę Polską przez siedm lat podczas *Interregnum* przypádły, za uproszeniem y otrzymaniem od Benedyktá IX. Stolice Apostolskiey ná ten czas rządzącego dyspensy, wzięty był z Klasztoru tegoż ná Krolestwo Polskie, y Roku 1041. pomászczony; dla czego chcąc się wdzięcznym pokazać dobrodzieystw wziętych od Máiestátu Boskiego, umyślił Klasztor záłożyć Bráci Benedyktá S. (iáko o tym wspomina Długosz Kronikarz Polski) że *Satagens crebra revolutione mentis Creatori & propitiatori suo, pro susceptis beneficijs aliqua facere responsura, Religionis quondam sua & Professionis Sacratum D. Benedicti Ordinem, qui eam in lege Divina erudierat, Monasterium decrevit fundandum.* Jákoż zá uspokojeniem Páństwa swego, we dwie lecie ná znák wychowánia swego, przyzwawszy ich dwunastu z Kluniaku, w ktorym sam był Zakonnikiem, mieysce im to podał, y ná nim Klasztor zbudował, áby się w nim Służbá y Chwałá Boża we dnie y wnocy, ná wieczne czasy nie ustáiac, odpráwowála. Między ktorymi przybył on wielki w światobliwosci Zakonny Brát Aáron. Fráncuz, á ten naypierwszym Opátem będąc, potym wzięty jest ná Arcybiskupstwo Krákowskie, ktore szczęśliwie przez lat 13. rządząc ná teyże godności żywotá swego w wielkiej światobliwosci dokonał. Roku 1071. pochowany jest w Katedrálnym. Kościele Krákowskim. Tenże Klasztor Krol Kázimierz I. wielkieni dochodámi y máietnościami nádał y ubogácił, ktorych teraz bárdzo wiele odpádło, (iáko pisze Długosz.) *Et licet Monasterium Tynecense centum Villis á Casimiro I. Rege Poloniae fuerit dotatum, nequitia tamen & avaritia humana, insuper negligentia Praesidum diminutum fuit, iákoż do tych czas się to pokázuie, gdy ex possessione secularium, bona Deo & Ecclesie consecrata, ac pijs manibus Benefactorum dedicata, dotąd windykuie.* Przy tymże

Kościół miejski nie miał poczet Zakonników, pod tegoż Reguła wielkiego Pátryarchy Benedykta Świętego hołdując, we dnie y w nocy nabożeństwá pilnując, ustawy Zakonne we wszystkim obserwując, y miłosierne uczynki ziednoczone z ludzkością y skromnością, według Reguły różnym Peregrynom przychodzącym czyniąc. Kościół ten niedawnemi czasy wespół y z Klasztorem, renowacyą á prawie z gruntu reformacyą od ś. pamięci J. M. X. Stánistawa Łubińskiego, Biskupa Łuckiego, Podkánclerzego Koronnego, Administrátora Opáctwa Tynieckiego, brąc począł; ktoremu nie przestają ozdobney struktury dodawác IchMM. XX. Administrátorowie z szcudroblivości swoiey, á zwłaszcza dawniejszymi czasy Administrátor tegoż Opáctwa, Przewielebny J. M. X. Stánistaw z Bużeniná Pstrokoński, Biskup Chełmski, ktoremu, nietylko Ołtarzem nowym wielkim dekoru przydawszy, ále y innemi mniejszemi pięknie przyozdobiwszy; lecz y w Zakrystyi ornámentu przyczyniwszy, Kielichem szczerozłotym bárdzo kosztowney roboty onęž ubogácił; Fábryki Klasztorney Dormitarzami y strukturą kończyć nie zaniechał. Relikwij Świętych w tym Kościele jest bárdzo wiele od Stolicy Apostolskiej nádanych, y zá dozwoleńiem iey z Rzymu wywiezionych, á nie dawnemi czasy od J. M. X. Mikołaiá Mieleckiego, Professa tegoż Zakonu á Opátá Tynieckiego, w Rzymie uproszonych, ktoremi bárdzo jest ubogácony, á miánowicie Drzewem Krzyżá S. sztuką suknie nie lzytey Chrystufa Pána, kámiem z Kolumny, u ktorey był biczowany, ieszcze y ze Krwią Zbáwiiciela nášzego; znaczne także Relikwie wielkich Apostołów Piotrá y Páwła S. y włosy z głowy Xiążęcia Apostolskiego, &c. &c. y innych bárdzo wiele, ktorych by tu długo opisowác. W tym Kościele jest Káplicá PANNY Nayśw: w ktorey Ołtarzu jest Obraz teyże PANNY Nayświętszey dziwney piękności, u ktorego doznają ludzie łask y dobrodzieystw, co same tabliczki y wotá srebrne wyświadczaia. Tenże Obraz jest uprzywileiowany zá dusze zmarłe od Stolicy Apostolskiej. Przy tym Kościele ná różnych mieyscach leżą ciała wielu po-

bożnych

bożnych y świątobliwych Zakonnikow, lecz ofobliwie w Kapitulnarzu ná Ambicię, między ktoremi jest wiele w świątobliwości znacznych, miánowicie Jędrzeiá Opátá, Męisławá y Grzegorzá Kápłánow, y innych wiele. Z tych ciá y innych często-kroć wielka wonia wychodzié zwyklá, á zwlászczá *in Augusto*, iáko się tráfiło w Roku 1636. gdy ciż Zakonnicy posłuszeństwo S. oddawali Nayiásnieyszemu Krolowi Ferdynándowi, Pol-skiemu y Szwedzkemu Krolewiczowi, ná ten czas Administrá-torá Opáctwá tegoż przy bytności Wielebnych IchMSCiow Prálatow Kapituły Krákowskiej. Zyiá ci Zakonnicy w wielkiej pobożności, pokorze, y zobopolney miłości, wiedząc, iż *humilitas est mater omnium virtutum*; á wedle Apostoła: *Finis precepti Caritas est*. Dla tegoż z miłości przeciw Fundátorom swoim y Dobrodziciom, pámiátkę ich ná káždy dzień czyniá. Kázimierzá Krolá y Judythy, y innych Dobrodziciow swoich, według rejestru codziennego przypadájących, zá ktorych co dzień Mszá S. przed wielkim Oltarzem odpráwuiá. W tymże Klásttorze ná dzień y Święto Apostołów Piotrá y Páwłá Świętych (29. Junij) rozdáią gościom przychodzącym chleb nowy, ná ktorych Święto zewsząd wielki konkurs ludzi bywa.

67. Kościół Nayświętszey Pánný Wniebowzięcia ná Gorze Srebrney, álbo Bielány rzeczony.

Milá od Krákowá ten Kościół jest pospołu z Klásttorzem, Zakonnikow álbo raczey Pustelnikow Kámáldulensow názwaných, ci sá Synowie Oycá Świętego Romualdá pod Regu-gułą Świętego Benedykrá żyiá: kwitnie w wielkiej obserwácii Zakonney, mięsa nie iadáią, w osobnych Cellách obmurowá-ných mieszkáią iáko Pustelnicy, pewnych czásow milczenie podług swoich ustaw záchowuiá. Pielgrzymy przyjmuiá, y inszych potrzebnych z wielkim poszánowaniem ludzko podeymuiá, ubogá-ceni Odpuściami y Relikwiámi Świętych Bożych, ofobliwie

Y

ná Koronkę

ná Koronkę Páná JEZUSA máią od rożnych Oycow Świętych nádáne Indulgencye: to iest, Drzewem Krzyżá S. Páwła Apostoła, Świętego Stefáná, Świętego Stánisława, Świętego Wáwrzyńcá, Świętego Sebástyáná, Świętego Máxymiliáná, Świętego Kándydá, Świętego Kornelego, Świętego Anicetá, Świętych Kosmy y Dámiáná, Seweryná, Świętey Krystyny Pánni, Świętey Máryi Mágdáleny, Relikwiámi, y inšzych w pártikulách mnieyszich niemáło. Tego Zakonu byli oni Święci Męczennicy, ktorých ciáśá odpoczywáią w Kázimierzu Miásteczku w wielkiej Polſzcze w Kościele Oycow Bernardynow, rych Imioná są te: Święty Benedykt Jan, Máteusz, Izáák, Chryſtinus Męczennicy, y Święty Bárnábasz Wyznawcá, Święto ich obchodzą 12. Listopádá, z tegoż Zakonu y on Święty Apostoł y Męczennik Ruski był Bonifacyusz, który táńże Krolá Ruskiego do wiary Kátolickiey przywiódł, y z nim wielu inšzych, táń też koronę Męczeńska wzięłá zaplátę od Páná BOGA. Przy tym iest też *Altare privilegiatum perpetuum* ná wybáwienie Dusz z czyścá ná káždy dzień. Ten Kościół y Kłasztor fundowany iest od Páná Wolskiego, Márszáłká niegdy Koronnego, człowieká wielkiej pobożności Roku 1610. Poświęcony Roku 1642. dnia 14. Wrześniá. Plci białogłowskiej do Kościoła nie puszczáią, tylko trzy rázy w rok. Są też táńże y Stácye Rzymkie Ołtarzow siedmi z Odpustámi.

68. Kościół Świętego W A C Ł A W A w Mogile.

Kłasztor iest przy tym Kościele, názywa się wláśnie *Clara Tumba*, Zakonnikow Cystercyenfow: ci káždy dzień niemal w káżdą godzinę Páná BOGA proſząc, żyją w wielkiej czuyności y Obserwáncyi Zakonney, są práwymi náśladowcámi Oycá swojego Bernardá Świętego. Máią w swym Kościele Obraz CHRYSTUSA PANA, áłbo Páſſyá sławná wſzystkiemu Krakowowi, y inšzym poſtronnym ludziom, dla Cudow, które przy

tym

tym Obrzędzie Pan BOG czynić raczy. Miał przezacne Relikwie Świętych Páńskich, to jest, Głowę Świętego Donatá y Erázmá Biskupow y Męczennikow, y Theodorá Zołnierzá y Męczenniká, Świętego Wáwrzyńcá niemal ręká całá, kości nápalone, znak wielkiego męczeństwá, także y Świętey Agnieszki Pánny y Męczenniczki dobrze znáczna Relikwia, y inszych Świętych Relikwii bárdzo wiele zacnych jest, iáko goleni, rámioná, pálce, źiebrá, grzbiety, zęby, y inszych wiele członkow, których powážna stárożytność imion niewyráziłá. Jest y Kościół Fárny Świętego Bártłomiejá, który także ma swe Odpusty y Relikwie Świętych Bożych.

69. Kościół Nayświętszey MARYI PANNY Náviedzenia y Świętego WOYCIECHA Arcybiskupá Gnieźnieńskiego w Stániatkách, przedtym Reguły Świętego BENEDYKTA Zakonniká.

TEN Kościół zbudowány y fundowány od Błogosłáwionej go Klemenśa *de Rusca*, z dozwołeniem INNOCENTEGO Papiężá, Roku Páńskiego 1253. przy którym Kłásztor fundowány jest od tegoż Klemenśa dla Pánien Zakonnych Reguły S. Benedykta. Kwitnie ten Zakon w zachowániu Reguły swoiey, w nábożeństwie pilnym y wczuyności Zakonney, zá rzádem y spráwowániem szczęśliwym Przewielebney Jeymości Pánny Anny Cecylii Trzecińskiej, Xięni ná ten czás Stániáteckiey, á zá pomocá y pracá powierzzonego sobie urzędu száfarskiego Jeymości Pánny Kátárzyny Agnieszki Swichowskiey, tegoż Kłásztoru pracowitey Ekonomki, także y inszych wielu Pánien tegoż Zakonu rożnych Oficyałek, ále miánowicie Jeymości Pánny Xięniey wyżey miánowáney, zá ktorey stárániem ten Kłásztor práwie z gruntu wymurowány, y Kościół wszystek reformowány. Jest przy tym Kościele Bráctwo Rożáncá Świętego Nayświętszey PANNY. W nimże odpoczywáją ciáślá Fundátorow

Świętych, to jest: Błogosławionego Klementa, Hrabie z Rusce, Kasztellana Krakowskiego, y Błogosławioney Reclawey Małzonki jego, w Roku Páńskim 1269. pogrzebione: byli to Rodzicy Błogosławioney Wisennei Xięni pierwszej Stániateckiej, ktora umarła Roku Páńskiego 1289. y w grobie wybudowanym z Kościoła do Zákrytyi przez mur przechodzącym, wespól z rodzonym Brátem swoim Doitrukiem nazwanym, ieszcze niemowlátkiem, z wielką czcią pochowana przy ciá-
lách Rodziców swoich, gdzie widywána iásność wielka bywála nád grobem ich niektorych czálow. *Cromer. lib: 4.*

Ma te Relikwie Świętych Bożych znaczne: Świętego Maurycego, Świętego Plácydá Wyznawce, y innych w mniejszych pártykułách, także y znaczną pártykułę Krzyża Świętego, ma y Odpusty pewne dni pewnych.

EBRYS

ABRYS Teráźnieyszego Kościoła.

Kollegiaty S. ANNY w Krakowie do Przesławney
Akadémij tuteyszey należącego.

Nie málárskiem i kolorámi

ODMALOWANY.

Lecz Historycznym piórem stosując się do delineacyi nie-
gdys IMC X M. ANDRZEIA BUCHOWSKIEGO, Fi-
lozofii DOKTORA, Mátematyki PROFESSORA, Kolle-
gi Większego, y teyże Kollegiaty KANONIKA,
szczupleysza jednák náriátywa krotko

ADUMBROWANY.

Roku Panskiego 1744.

Rzed struktura teráźnieyszego znáydował się (a)
przedtym Akadémicki Kościół pod tytułem także
S. ANNY wystáwiony stárożytnością swoią, w pro-
wádeniem do niego Akadémii, wiela ciał Sług
Bożych *in opinione Sanctitatis* zeszyłych tu pogrze-
bionych, łáskami S. ANNY Sámotrzedciy slynący. Nayaśniet-
szego Krolá Polskiego JANA III. z rąd pod Wiedń dla uwol-
nienia Państw Niemieckich od Tureckiey potencyi ciągnącego
pebożną wizytą *ex voto* do grobu Błogostáwionego JANA
KANTEGO, przy którym ná tę woienną expedycyą brał Bło-

(*) Dawny Kościół S. Anny, góstawień.

gosiławieństwo, wstawiony: (które rący niektórych Akadémikow támarały *vota* do erekcyi nowego Kościoła, rączy konserwacyi stárożytności żądających) lecz dáleko szczupleyszy, (b) ktory licznych ná ow czas konkursov ludzi ná ządzięczenie odebranych dobrodzieystw przez przyczynę Błogosławionego JANA KANTEGO, álbo o otrzymanie łask nowych tu się do Jego Grobu udających, obiać nie mogli; iáko też wielkiey Studentow liczby, ktorzy do tuteyszey Akadémii po náuki y dobre obyczáie, nie tylko z Polskich, ále też z poblizszych Prowincyi, iáko to z Węgier, z Śląská, z Moráwy, z Łusacyi, z Prus, w znaczney frekwencyi w ten czas gromádzili się, á według dawnego zwyczáiu ktory dotąd trwa, ná Kazania, Kwártuálne Nabozeństwá, iákie czterykroć do roku, generalnie zá wszystkich Fundátorow, Dobrodzieiow, y Protektorow żywych y umárłych, zá szczęśliwe sukcessa Nayiásnieyszych Krolow, Xiążat, Senatorow Duchownych y Swieckich Stanu Rycerskiego, y zá cáłość Naywyższej Rzeczy-Pospolitey zwykły się odprawiác, tu się schodzić powinni. A więc te y tym podobne przyczyny do murowania terażnieyszey Bazyliki ná iáka się zápátruiemy Stany Akadémickie *motivum* podały, ná co po długich kontrowersyách, po wielu konsultách, stał się iednostáynny konsens do podania nowej Plány Ichnografickiej ná przyszłą strukturę.

(c) Ponieważ zás znáydował się ná ow czas w Polsce u Dworu. Jáśnie Oświeconego Xiążęciá S.R.J. STANISŁAWA LUBOMIRSKIEGO, MARSZAŁKA W. K. záwołány w Málańskiej náuce, y w Architekturze zálecony, nieiáki Szláchetnie urodzony Tylman, tylá dowodámi swey náuki wstawiony, ktory podał Máppę z obiema facyatami reprezentującá Kościół w Rzymie Swiętego Károlá Boromeuszá, Nácyi Hiszpáńskiej, ná ktorey Máppie ponieważ niektórych ánimádwertyi nie dostawało. Zączym deputowani ná to niektorzy biegli y ná Architeknonii dobrze się znájący tuteyszey Aká-

demii (b) Przyczyny wystáwienia nowego Kościoła.

(c) Autor Plány terážnieyszego Kościoła.

demii Professorowie, to wykorrygowali, y przydali co bylo potrzeba, y tak wystawili pierwszą Plántę w Krzyż terażnieyszej Bazyliki, ná wzor Bazyliki Rzymkiey S. *Andree de Valle*, która od całej Akadémii ákceptowana y ápprobowana.

(d) A przeto Roku P, 1689. Dnia 22. Máia zá Rządow w Kościele Kátolickim Oycá Sw. INNOCENTEGO XI. zá pánowania w Krolestwie Polskim Nayaśnieyszego y Niezwyciężonego JANA III. Biskupią Ręką J.O. J.W. J.M. X. JANA MAŁACHOWSKIEGO, Biskupá Krakowskiego, Xiążęcia Siewierskiego, Kánclerzá y Protektorá Akadémii przy wielkicy znacznych Gości frekwencyi, przy Kazaniu y wydánym *in lucem* Pánegiryku według dyspozycyi ápprobowaney Máppy, pierwszy Węgielny kámién z niewypowiedziánym káždego ukontentowaniem, z wszelkim serc rozweseleniem poświęcony, y ná tę którą widziemy cudną Strukturę, fzcześnie záłożony.

(e) Po záłożeniu Węgielnego kámiénia według Ichnograficzney Plánty, záraz kładziono fundáment wyfokosć máiający ná łokci 14. szerokosć ná łokci sześć, do czego wezwáno pewnego Lucemburskiego Architektá, przy ktorego dyspozycyi, gdy się pewne pokazály mánkamentá y niepowetowana wynikająca szkoda, te rácye wyperśwádowały Stanám Akadémii, do obránia jednego z między siebie Dyrektorá do záczynáiającej się Fabryki. Záraz tedy obrano z zupełną władzą Wielmożnego (f) IMC. X. SEBASTYANA PISKORSKIEGO, Oboygá Prává DOCTORA y PROFESSORA, KANONIKA Kátedralnego Krakowskiego do tey funkcyi zdánien wszystkich naysposobnieyszego, zárliwego chwały Boskiey Promotora, w káždey akcyi, w káždey dyspozycyi Mężá doskonałego, do wybornych Struktur Praktyká y mądrego Architektá. Ná którym w niczym niezawiedzione całej Akadémii intencye y prognostryki: álbowiem przyiáwwszy z prawdziwą chęcią pomienioną nowey Fábryki Dyrekcyá, wszelkicy rády y rostopności, całego zdrowia y

(d) Czas záłożenia Węgielnego kámiénia. (e) Półożenie Fundámentu

(f) Dyrektor Fábryki Jego rostopność, y inße pochwały.

życia.

życia przykładał, wszystkie ażarował fortunę, áżeby dzieło nieśmiertelney chwały ták, iáko należy, następniacym wiekom wystawił. Do ezego wszystkie swoje obrocił myśli, zabiegi, y stárania, dobrawszy sobie według upodobánego geniuszu swego záchwalonego Architektá Szlachetnie urodzonego FRANCISZKA SALAREGO, który wzwyż námienione errory, szczęśliwie wykorrygował, lubo z niemáłą opóźnienia czasu, y ná to łożonych expens szkoda.

Prętko iednak przy nieustánney Wiel. IMC X. Dyrektorá Fábryki attendencyi zewsząd w górę wyniesione mury, lecz Skarb y pobożne *legata* od dawnych składáne Akádemikow w części zmáláły, ponieważ ie częścią demolicya stárego Kościoła, częścią ták głębokie y szerokie fundáméntá, częścią kórrrektura błędow pierwszego Architektá wyniszczyła, ledwo iuż do odwleczenia kontynuácii záczytey Fábryki nie przyszło. Swiátobliwy zaś Dyrektor zupełną w Prowidencyi Páná BOGA Wszchemogącego pokładał nádzieię, ná ktorey się nie záwiódł;

(g) Albowiem przykładem pobożnego życia swego ták záchęcił rożnych Dobrodzieiow sercá, y to *activitate* y powagą swoią u wielu wyrobił, że znáczne lárגיעye piniężne pomocy y obfite iáłmużny z pobożności swoiey nád spodziewanie złożyli; ták dálece: że pryncypálniejsze potrzeby (co było w wielkim u wszystkich podziwieniu) były doskonále ułatwione. A w szczegulności mowiac te táskáwe beneficencye czynili Nayaśnieyszy y Niezwyciężony JAN III. KROL Polski, Jáśnie Oświeconi, Jáśnie Wielmożni JMĆ X. STANISŁAW SZEMBEK Prymás y Arcybiskup Gnieźniński, JAKUB ZADZIK, który ná to znáczna legował summę, JAN MAŁA. CHOWSKI, KAZIMIERZ ŁUBIŃSKI, Biskupi Krákowscy, Xiążę HIERONIM LUBOMIRSKI, Kásztelan Krákowski, Hetman W.K. JOZEF MYSZKOWSKI Márgrabiá Pinczowski, Kásztelan Sandomirski, Fundátor Akádemii Pinczowskiey, FRANCISZEK SZEMBEK Kásztelan Kámieniecki, JAN WODZICKI, Podczáłzy Wárszáwski; Jáśnie Oświecone, Jáśnie

(g) Pobożne Kontrybucye y rożni Dobrodzieie. Wielmo-

Wielmożne ANNA POTOCKA, Kasztelanowa Krakowska, Hetmanowa K. TEOFILA LUBOMIRSKA, Marszałkowa Nadworna K. ANNA MAŁACHOWSKA, Woiewodzina Poznńska, ELZBIETA SIENIAWSKA, Woiewodzina Bełska, Hetmanowa Koronna. A zaś z Prześwietney Kápituły Krakowskiej Dobroczynnością swoją ná wieczną zasłużyli pamięć tey Bazylice wyświadczoną. Jásnie Wielmożni, Wielmożni JMé X. GASPARIENSKI, Dziekan, JAN POKRYWNICKI Proboszcz y Refer: WŁADYSŁAW OPACKI, Archidyakon, JERZY MORSKI, Dziekan Włocławski, Kánonik Krakowski, WŁADYSŁAW Przerebmski, JAN KOMECKI, ŁANCUCKI, MARCIN WINKLER, PIOTR PRACLEWICZ Kákonicy Krakowscy, WŁADYSŁAW PRZEREMBSKI, JAN KOMECKI. Dla skrocenia zaś terażniejszey nártatywy nie wspomina się szczodroblivey munificencyi wielu różnych Ichmościow Duchownych y Swieckich. Dam y Panow, o których dosyć obszernie *nominatim* wspomina ná końcu w swoich Kazaniach W. JMé X. SOBESTYAN PISKORSKI, Dyrektor terażniejszey Fábryki, y między inszemi osobliwszy Dobrodzi, ktory własną fortuną Rzemieśniká podeymował. Y o tym się tu także milczy, co wyłożyła Akadémia Krakowska ze Skárbu swego przez czas długi zgromádzonogo, iáko z Dobr kilkoletne dochody ná to odłożyła, iáko pártikulárnie wszystkie Kollegia y wielu Doktorow y Professorow *de privato peculio* ochotnie potrzeby budownicze supplementowali. (b) Gdy tedy przy tak obfitych Kollektách to chwalebne dzieło szło pięknie w górę, y pomieniony Fábryki Dyrektor wszelkiej przy ustawicznym dozorze przykładał pilności, do czego taką miał we wszelkich dyspozycyách rozeznaną rostopność, że mu to káždy przyznawał, iż co czynił, to według rády samego Pána BOGA czynił.

- (s) Był także oto wielce stárający się, áżeby wczesnie do-
 (b) Około Fábryki Dyrektora rostopność. (i) Zkad przysposobienie
 Marmurow álbo inszych Materyałow.

státek Máteryałow przysposabiác. Dla tego z pobliskości wiela cegieł, piasku, wapna dobrze utemperowánego, kwádratowych kámieni do proporcyi kolumn wyrobionych do Kápitelów y do inszych ozdób, z gor Myślenickich więcey iák o cztery mile ná Ambity u Kolumn y facyaty Kościołá, ná filary, ná całą Kopułę, á drugie niezwyčajney wielkości z sławnych Gor Pinczowskich, z Márchionatu Pinczowskiego o mil dziesięć od Kráková sprowadzono. Gipsem w ten sam czas z Opátrznosci Boskiej znalezionym, gdy go do Sztukáteryi potrzebá było, Dobrá Tonie y Koniusza suplementowały. Mármur biały y rumiány w gruntách Wielebnych Pánien Zakonnych S. JĘDRZEIA, Reguły S. KLARY, umyślnie przez W. JMé. X. Dyrektorá szukáne y znalezione, tám ten gory Miásteczka skály, ten zaś gory Regulickie subministrowały, á zaś czerwone z Chęcin, á czarne z Czerny zwożono: insze zaś ktore się tu widzieć dáją, umysł Szláchetnego Bálcera Fontány Sztukátorá eláborował.

(k) Tákowych zaś Máteryałow taka się znáydowná obfitość, że pátrząjącym ná nie zdawało się, iákby to nie jeden Kościół, lecz całe iákies Swięte Miásto BOGU Naywyższemu ná ziemi wystawiác zamýślano. A przytym koło wyrabiania tak przysposobionych Máteryałow, áni młoty, áni kielnie, áni windy, áni kluby, áni trági, áni klámry, áni topory, áni insze instrumentá rzemieślnicze bynajmniey nieproznowały, lecz káżde z osobná tygodniową miáło wyznaczoną robotę; tak rostropnie to *negotium* ákkomodowane do práktyki Robotników.

(l) Wydawała się zaś wielka pilność W. JMé X. Dyrektorá Fábrycz około sporządzenia wyrabiania pomienionych Máteryałow. Dla tego szukać go było álbo w Domu czyniącego dyspozycye Fábryczne, álbo przy kámienniarzách uważiącego, áżeby według wyznaczoney formy, wielkość, długość, áplikacyą miáry pilnie uważáli y záchowali, áżeby dłotá tak iák należy áplikowali, áżeby linie áni zbyt głębokie, áni zbyt

(k) *Obfitość Materyałow.* (l) *Dozor y pilność Dyrektorá Fábryki.*

plytkie

plytkie wydrażali, albo przy wożących Furmianach upatrującego, ażeby kámienie przez zániedbánie iákie nie były wylupione, ná wozách należycie ukłádáne, y iákby miáły bydz zložone; albo przy Mulárzách pilnującego, ażeby ná swoich mieycách, w angulách, koáptacya kámieni wedlug reguł y węgielnic stáła się. Pryncypálnie zás to stáránie zmierzáło naybárdziej do wystáwienia przyszłej kopuły dla umocnienia ták angulárnych Filarow, ktore miáły utrzymowác cáley nástępującej kopuły Máchinej, iáko srzednich stron w Kościele, ażeby były gruntownie spaiáne. Dla tego pomienione Filary pod kopułą z kwádratowych kámieni pod ieden kształt ćiosanych ná wzor pláskátých kolumn są crygowáne, iáko téż y infze poboczne filary przy Káplicách w ten sam sposob y tákże kwádratowym kámieniem ćiosanym są wiázáne. Co wśzystko generálnie do nieustánnego dozoru W. IMC. X. Dyrektorá Fábriki z wielkim umysłu rostárgnieniem prowadziło, do czego nic nie excypuię swoiey Osoby, rády, rąk y oká y rozumney dyspozycyi nie zálował.

(m) Tá dozorna áttendencya tym się bárdziej wydawáła przy stáwianiu więkzsey Kopuły, ktore dzieło (zá Architektoniá Szláchenie urodzonego BALCERA FONTANY stánęło) u całego swiátá niesmiertelney godne chwały, ná czterech z ćiosánego kámienia Pilástrách, ná nie cáłych albo nieiáko obciętych, wspierájące się Cyrkułách. Arcypiękna máchiná wielkiej cáłemu Kościołowi powagi, wspaniáłości, illuminácii, szacunku, iák naydroższy dyament szczerozłotemu Sygnetowi przydájąca, á tę práwie proporcyá z całą Bázyliká iáká ma głowá w symetryi Człowieká reprezentuiąca, wspaniáłe to *Opus*, ktore tym sposobem porrásiła ugruntowác rzemieślnicza ręká, ktorému wielkie zálечение y estymacyá samá nieprzyiázna potencya Szwedzka, gdy ie z swoim Krolem ćiekáwie lustrowáła, przyznác musiała. Prawdá że stárodawne wieki z rózných Nácyi gromádziły się do Rzymu dla obaczenia owego Pántc-

(m) *Wielkiej Kopuły opisanie à dextra*

Zz

onu w cyrku-

onu w cyrkulárną figurę Bożkom swoim od Agryppy tãże-
 wystãwionego, ktoremu się wydziwić nie mogły, lecz gdyby
 teraz dokument podobney inwencyi nád Wãtykãńskã Świętych
 Xiãżãt Apostolskich PIOTRA y PAWŁA Bãzylikã, teyże wiel-
 kości, tãk wspaniałe, tãk gruntowne, obaczyły dzieło, nie
 infszeby podãły zdãnia swoje, tylko to, że ludzkie dowcipy,
 co raz lepiej á lepiej hábilitiã się do wiêkszey doskonałości,
 y bãrdziej się w mánufakturách swoich poleruã. Wãtykãńskiey
 podobnã w kształcie y w postãci lubo nie w obšízerności repre-
 zentuie magnificencyã Kopułą ná Kościele Świętey ANNY e-
 rygowãna, á tá w koło ná bokách figurę osmãngulárnã gładko
 wyraża, do ktorey wierzch okrãgły podługowãty wedlug pro-
 porcyi y potrzeby jest ákkomodowãny, ná wierzchu wystãwio-
 na lucernã, albo druga mãła kopułka przezroczysta w tãkowãż
 dãna figurę, y tãkowym cyrkulárnym zãsklepiona wierzchem,
 y Koronã przyzwoicie obtoczona. Ná samym wierzchu poło-
 żony okrãg, czyli iãk pospolicie mowiã bãniã miedzianã suto
 wyzłocona, w ktorey znãyduie się puł tãlentu przedniey mie-
 dzi, albo *avis attici* mãiãca Krzyż wyzłocony, Świętemi prze-
 ciãwko naiãzdom ciemności piekielnych Relikwiãmi Drzewã
 Krzyżã Nayswiętszego, Świętego JOACHIMA oraz *Agni DEI*
 INNOCENTEGO XI. zmocniony. Te zãs Święte Relikwie
 J.W. IMC X. KAZIMIERZ z ŁUBNA ŁUBINSKI, Biskup He-
 rákliteński, Suffrágan y Administrãtor Biskupstwã Krãkowskie-
 go, á potymże Dyecezyi Ordynãryiny Pãstierz w sam Fest Wnie-
 bostãpienia Chrystusowego, ktory był dzieñ 17. Mãiã tãm wła-
 fnem rãkami inkludowãł y zãpiczczetowãł. Stãncłã zãs szcze-
 śliwie tá bãniã ná dokończoney Kopule Dniã 11. Lipcã, Ro-
 ku od stworzenia swiãtã 5652. Od Nãrodzenia CHRYSZTUSOWE-
 GO 1703. od pierwfzey Nãyiãśnicszege KAZIMIERZA Wiel-
 kiego ná Kãzimierzu Erekyi Akãdemii Roku 342. á przez Nie-
 zwyżciẽzonego WŁADYSŁAWA JAGELONA do Krãkowã-
 z wielkimi Przywilegiãmi wprowadzoney R. 303. Ná ten czãs
 gdy rządzil Kościołem Bozym CLEMENS Papicz XI. zã Pã-
 nowãnia

nowania w Polskim naszym Królestwie Najjaśniejszego A.U. GUSTA II. Roku owego gdy w Polsce czerwony złoty taką mający wagę, jaką ma pieniądz złoty w Holandyi, w Cesarstwie, y w Wenecyi Cekin miał pospolitą kurrency złotych 15, talar bity złotych siedm, groszy sześć, tynf złoty groszy 6. Co wszystko y z inszym przydatkiem z inskrypcyą także dla potomnych wieków inkludowano.

(n) Gdy już z temi okolicznościami cała zakończona Kupała, y cały zasklepiony Kościół, zaraz konsultowano o dachu albo nakryciu jego. Byli takowi, którzy radzili żeby według zwyczaju w Grecyi y we Włoszech praktykowanego nie pokrywać Kościoła, ile tak gruntownie wystawionego, tak mocno zasklepionego, co się zdawało byż na długie przyszłe wieki, zepsowaniu nie podległe. Przecież iednak przewyciężyła umysł IMX. Dyrektora *Fabrica*, królu tutejszego gruba y wilgotna konstytucya, iako też przez tylą wieków wszędzie wyprobowana praktyka, ażeby było przydane pokrycie Kościołowi.

Minawszy tedy figurę od Krzyżaków w prowadzoną, lubo ta jest mocna, y skazytelności nie łatwo podległa, upodobał się kształt mody terażniejszey w Figurę tryangularną, nie wyfoką, lecz przyrępioną, albo iak ją nazywa *Euclides Isoscelicam obtusangulam*. A więc zaraz sprowadzono bálki, płatwy, kozły, krokwy, ażeby na Kościół wciągane y tam tak iak należy, przy pilnym na to dozorze IMC. X. Dyrektora *Fabrica* aplikowane były. Co gdy się doskonale stało, zaraz na ow czas glinianą w kárpiową łuszczkę dachowką, lubo teraz przy obfitey Wielmożnych s. p. IMC. X. KRUPECKIEGO, także IMC. X. MARCINA WALESZYNSKIEGO, Świętey Theologii Doktorow y Professorow, Kánoniká Krakowskiego, miedzianą blachą został pokryty.

(o) Gdy już tak wspaniałe BOGU wystawione dzieło, potrzebą było pomysłu o wewnętrzney jego a niepospolitey ozdobie, która im udatnieysza bywa, tym bardziey sercá ludzkie

(n) Konsultacye o nakryciu Kościoła. (o) Rada około wewnętrzney Kościoła ozdoby. do pobo-

do pobożności záchęca. Więc po rożnych rozmyślách, po często czynionych rádách rezolwowány IMć X. Dyrektor *Fabrica* iák naywymieniściey gipsowemi celaturámi cále *Basilicum opus* doskonále ádornowác. Minąwszy tedy wielu záleconych zdáło się do tey poważney zabáwy záprosić nieiákiego Szláchetnie urodzonego Báltázará Fontány, dla ostrego dowćipu S.R.I. Xiążęciu LICHTENSTEINOWI, Biskupowi Ołomuckiemu wielce upodobánego, y wiela dowodámi osobliwzych w Sztukáteryi rárytec záchwalonego. O czym listownemi rekwizycyámi upewniony, wziął sobie zá punkt cáley chwały swoiey, áżeby w tym Stołecznyim Mieście, dawnością swojá Krolow Koronacyá, sławná Náukámi y swiátobliwosciá Wielkich Mężow y Doktorow Akádemjá, częstá Xiążąt, Senatorow y innych Pánow, iáko też z rożnych Państw y Prowincyi Osob frekwencyá, wypolerowáná Obywátelow Policyá záváże sławnym y u wszystkich Nácyi záleconym, iáko ná oku cálego Polskiego swiátá, nieśmiertelność swoiego dowćipu potomnym wiekow do záchwalenia y do náśládowánia mogł zostáwić. Dobrawszy tedy sobie do swego geniuszu Brátá rodzonego Fránciszká zá koadiutorá z inżemi Sztukáterámi do Kráková záchcał intencye, mieysce pracy swoiey zlustrówawszy, zrozumiał, y zaráz o inwencyá álbo dyspozycyá przyszley ozdoby, ktoraby według sposobności micyscá *acomode* áplikowána byđz moglá, upráżał.

(p) Stosuiąc się iego myśli IMć X. Dyrektor *Fabrica* ná szczupłym prawdá exemplarzu, lecz wielce przyzwoitá podał inwencyá. Tá zász inwencya bylá ANNA Swięta (pod ktorey tytułem iák dawny Kosćioł zostawał, rák y terážnieyzy Jey Swiętey dedykowány Protekcyi) Gospodyni Nayswiętšzey Corze MARYI, z swym y Oycá Przedwiecznego Synem w Domu swoim goszczácey, táiemnice zbáwienia ludzkiego, od wzięcia ná- tury człowieka aż do chwalebneho Zmartwychwstánia znákámi Apokályptycznymi adumbrowáne prezentuie, á oraz ná Oł-

(p) *Inwencya do wewnstrzney ozdoby podána tu sís wyraża.*

tarzu

tarzu JEZUSA Wnuczka swego, Syna Naygodnieyszey Jey Co-
ry MARYI pokornie ádoruje, ktorego całą Genealogią według
Ewángeliczney Máteuszá Świętego Kroniki Geniufze Niebie-
skie ná zaforse całego Kościoła pátrzącym oczom wystawiają,
oraz rózne piktury, cudne cefatury, Chwałę Páná BOGA z ostá-
tnich trzech PŃalmow Dawidowych Symbolicznie wyrażają, in-
sze zaś exornácie, ktore się nie kładą, niżej wspomnione będą.

(q) Tę odebrawszy dyspozycyą J. Pan FONTANA, do iey
wykonania zaraz pracy y umysłu rozsądnego przyłożył, zacza-
wszy Dzieło swoje od exornácii Choru mnieyszego. Do cze-
go pierwszy wstęp uczynił od ściány, ktora obádwa boki te-
goż choru węgielną złącza linią, gdzie około frzedniego okná
pátrzącego ku pułnocy, wielce miłą uformował cyrcumferen-
cya, iákcie się znáydują około wszystkich całego Kościoła okien.
Ná wierzchu tej cyrcumferencyi ryty Obraz OYCA Przedwie-
cznego, w pośrzedku Geniufzow Niebieskich wesółowdzięczną
Symmetryą nákłonionych, á ná prawey stronie Státuę PANNY Nay-
świętszey w Kontemplácii do głębokiey náchyloną ádorá-
cyi, á zaś po lewey Archánioła Gábryelá pozdrawiającego Imie-
niem TROYCE Przenayświętszey MARYA przyszłą Mátkę
Boską. Co wszystko bárdzo dobrą proporcya, kształtem y prze-
nikającąm áffektem, táiemnicę Zwiástowania reprezentuje.
A ponieważ celé tegoż choru podniebienie ná trzy superficy-
álne arkusy jest podzielone. Więc ná pierwszym od Angulár-
ney ściány jest wyrażenie poprzedzenie DUCHA Przenay-
świętszego, do MARYI przy liczney Świętych asystencyi, ná
trzećim Národzenie SYNA Bożego, od Páterzow ádorowane-
ná frzednim zaś pokazuje wyborna pikturá Wniebowzięcie
MARYI PANNY przez żywą expressyą Aniołów. Te wszystkie
Arkusy, kwiátami, owocami są w koło przyozdobione, oso-
bliwie cyrcumferencye nád oknami, między ktoremi ná czte-
rech superficyálnych częściách, do pobożności, do ádoracji są
ákkomodowane, wyborne málowania, dwie zaś zostające gi-

(q) Choru mnieyszego wewnątrzna ozdoba y całego zofiru.

pfem.

psiem inkrustowane. Przy fundamencie podniebienia na oknach wspierającego się tabulatury wyzłocone, czterech Krolestw Polskiego Patronow przez tylą Geniuszow gipsowych, iako też nad cyrcumferencyami czterech okien, a na superfi-cyalnych częściach; pod cyrcumferencyami dwoch tak, ze wszystkich wyzłoconych tabulatur dzieścięć, reprezentuią. Przydani są do tego Aniołowie misternie wyrobieni na zoforze siedzący, ktorzy Antenatow CHRYSZTUSOWYCH wedlug ciół pokazuia tym porządkiem, że od rogu, gdzie Epistołę przy Mszy Świętey spiewaią, zaczyna się pomieniona Genealogia y tak się nierozdzielnie ciągnie przez zupełny ambit, albo zofor całego Kościoła y Káplie poprzecznych aż do Wielkiego Ołtarza na drugą stronę, gdzie Dyakoni Ewángelią czytać zwykli, z piękną korespondencyą, y miłym na to wyczuciem, ile że cały zofor kunsztownie nie tylko gipsowemi inkrustacyami, lecz oraz różnemi kunsztownie pikturami exornowany. A to wszystko Geniusze Niebieskie na Schedach zawieszistych przez inskrypcye z Świętey Ewángeli arcywesoło reprezentuią, kończy się zaś táz Genealogia na pomienionym mieyscu, na owych Ewángelicznych słowach *De qua Natus est JESUS.*

(r) Zaczynam teraz opisanie wszystkich Ołtarzow, a na pierwszym froncie Ołtarz wielki fundacyi IMC. X. KRZYSZTOFA SOWINSKIEGO, Świętey Theologii Doktorá y Professorá, Dziekaná Świętego FLORYANA, Mężá wielkich zasług, różnych kwálitet w Akademii, ktorego chwalebna strukturá y w tuteyszych krájach rzadki exemplarz. Ten na sześć marmurowych Gradusach ulokowany, a zaś na obuch rogách cztery postumentá, a na nich cztery misterney inwencyi spirálne, albo roczone Kolumny, z pięknie udátnymi kápitelami. Między pomienionemi Kolumnami Obraz ANNY Świętey Samotrzciecey ręką Krolewskiego, a wysmienitego Málarzá IMC Páná JERZEGO ELEUTERA Stanu Rycerskiego, málowany iák drogi dyáment w złotym Sygnecie wydáie się. Dwoch Serafinow widzieć na Kápitelách kolumn, iako też na wierzchu

(r) *Wielki Ołtarz.*

Ołtarz

Ołtarz sutorozłożyłte wyzłocone promienie, Cherubinami arcykształtnie ozdobione. Między ktoremi Xiegá otwártá początek Ewángelii Świętego Máteuszá záczynájąca ná owych słowách *Liber Generationis JESU Christi*. Ná bokách zás Ołtarzá dwóch Cherubinow ádorácyą czyniácych, á infzych dwóch ná murze inkrustowánych y oraz odmálowánych niebieskiej hármonii *insignia* przedziwnie wyrażáją, co wśzystko wielkiej powagi y niemniejszy ozdoby przydáie Ołtarzowi. Przy samych rogách Ołtarzá, dwá erygowáne Kolosy, ná których dwie Státuy gipsowe, pierwsza Świętego WOYCIECHA, druga Świętego STANISŁAWA Biskupow Polskich, Męczennikow y Pátronow cáłego Królestwá z piękną bárdzo práwie iák żywą wyrobione *expressya*, y ustáwione ták, że ná ich proporcyonálną wpátruiać się Symetryą, káždy do uwagi dálszych ozdób záchęca się.

(s) Idziemy ztąd do Káplicy Błogóśławionego JANA KANTEGO: á tám iest nowe iákiego dotąd cáła Polská w swym Páństwie nie widziáła Dzieło, y oczy do pátrzenia, y umysł do podziwienia, y sercá ukochánia záchęcające. Ná ktorego ozdobe, J. W. IMÉ X. KAZIMIERZ z ŁUBNA ŁUBIENSKI, Biskup Herákleckński, Suffrágan y Administrátor Biskupstwá Krakowskiego, á potym *Loci* Ordynáryusz, Wielkich w Kościele Bożym y w Oyczyźnie Zasług, á niemniejszy w pobożności Klient y Kultor Błogóśławionego JANA KANTEGO, ze Skárbu swego bárdzo obfite łożył *expensy*, áżeby Grob tego Cudotworneho w Królestwie nászym Pátroná, iákby tylko bydz mogło naylepiey przyozdobił. A poniewaz IMÉ X. Dyrektor *Fabrica* ná ten sam czás záczety struktury, co Cudowney Prowidencyi Páná BOGA przypisáć potrzebá biały znalazł mármur, tego tedy samego ná ozdobe zázyc prágnął, chcąc Grobowi Cudownemu czteremá Kolumnámi ná wzor tych, ktore ná Rzymskim Wátykanie Grob Xiążęciá Apostołow PIORRA zdobią, Máiestátu przydáć, (t) Ze zás z owych gor mniejszych tylko sztuk

(s) Káplica Błogóśławionego JANA KANTEGO y Grob Jego.

(t) Relácia o Kolumnách u Grobu.

Aa dobywa-

dobywano sztuk, iákich ná Menfy do Ołtarzow, ná rózne tabulatury, álbo ná odrzwia zázywáią, przeto potádrákiey głębokości fossy szukáne y z wielką expensą dobywane, pokąd miarą y wysokością swoią nie wystáreżyły wysokości mierze y teráźniejszych Kolumn, co przy łáscie Boskiey stáło się: álbowiem owe niezmierney wielkości z skály wykowane, żeláznemi wyćięte klinámi, przedziwnym wydziłone sposobem mármurowe sztuki; tę figurę, wspaniałóść, y cały kształt, iáki teraz widzimy, odebráły. Kázda z tych kolumn zámyka w sobie łóckci 14. ná wzwyż, ktore z mieyscá gdzie są rzemieślnicza wyrabiáne ręką do Kráková, nie przez bramy, lecz przez Mieyskie mury sprowadzone, á potym ná gruntownym fundámencie, ná postumentách mozáiką miłym wzorem ufloryzowanych w czterech rogách Ołtarzá nie bez wielkiego podziwienią ulokowane. Ná kolumnách Kápitele, Ambity, Zafory czerwonym mármurém ozdobione, ná famych zaś Kápitelách cztery Státuy gipsowe, do proporcyi tákiego Májestatu, á te reprezentuią czterech JANow Świętych: JANA Chrzćicielá JANA Ewángelistę, JANA Chryzostomá, y JANA Dámáscená. Mágnicencya tych kolumn y wysokość w nászych kráiách nie widziána, rozumne oko, ktore się w cudzych Narodách podobnych mogło nápatrzyć struktur do podziwienią poćiągá, gdy uważa pilnie, że ták wyfoko, á bárdzo gruntownie wyniesione, ták wspaniałe ná wzor stárodawnych Kolosów y Piramidow, bez żadnych ligátur ustáwiono, w czym Architektonicznej inwencyi Cud się wydáie.

(u) Z tákiegoż biálego mármuru ktory od tylá wiekow przed okiem ludzkim był utáiony, dopiero ná tę samę potrzebę odkryty, názywáiący się mármurem Świętey SALOMEI, od pustyni tey Świętey Dziewice. Ołtarz ná czterech gradusach między pomienionemi Kolumnámi wystáwiony z tą ostrożnością áżeby dogadzájąc pobożności róžnych Osob, wygodne wkoło Ołtarzá przechodzenie zostáło. Jest zaś wystáwiony ná

(u) Ołtarz u Błogostáwionego JANA KANTEGO.

tym sa-

tym samym miejscu, na którym z niewymowną całej Akademij radością znaleziono cynową trunę, a w niej tę samą ziemię, w której Święte Kości od pozwolenia pierwszej cewacyi były zachowane. Na rogach Menfy Ołtarz cztery Statury Doktorskie cztery przedniejsze Scyencye symbolizujące w Akademickich Togach poważnym wyrobione kształtem na swoich ramionach trunę marmurową brzegi Mozaiką, a frzodki florefami adornowane mającą, reprezentują. W tej trunie inszaznająduie się Cynowa, a w tej trzecia bławatna w obudwu Skarbnád Skárby tego Kościoła, to jest nieofszacowany Depozyt Reliquij Świętego Pátryárchy tam złożony, zamknięty y Biskupią obwárowany pieczęcią. Nád truną Cherubinowie w obłokách skrzydłami pokryci, promienie kształtnie rozrzucone y suto wyzłoczone utrzymują: sam frzodek tego światła Apokaliptyczny osiadł Báránek, którego Statua Świętego JANA Chrzciciela z kolumny pálcem pokazuje, a Cherubin z pod promieni na Schedzie owe słowá: *Et Lucerna ejus est Agnus*. Wczym álluzya do życia Świętego Pátryárchy, Niebieskiemu Báránkowi samemu CHRYSZTUSOWI poświęconego y od tegoż samego swoje w Duchu oświecenia odbierającego. Antependium Ołtarzowe z Mozaiki tak żywa mające kwiátow expressyá, że częstokroć dziatki málińkie z taką chęcią ich dotykac prágna, y tego płaczem wymagają.

(w) Podniebienie tej Káplicy zdobią pikтуры, także fruktá, kwiáty między Cherubinami, w większe y mniejsze cyrcumferencye ułożone. Na większey superficyálney obfzerności bárdzo dowcipnie y wybornie jest odmálowáne miłosierdzie Páná BOGA, której Sw: DOKTORA KANTEGO do widzenia Błogosławionych nieco odchyliwszy załony Niebieskiej, przy asystencyi Duchow Anielskich z pompa wprowadza, a ztąd y z owąd między mniejszemi cyrcumferencyami, wyrobieni Cherubinowie, wyzłoceni, álbo penzlem odmálowáni, *insignia* prac Akademickich, odzienie iákiego Professorowie-

(w) Podniebienie Błogosławionego JANA KANTEGO.

zżywają, pilną czułość, y w powierzonych sobie funkcyách, Jego áttendencją symbolicznie wyrażają. Część poboczna superficyálna z prawey ręki, pálmami laurami przy Architektowniczey ozdobie wielce okazała, cudowne wody w mleko przemienienie z Historiyi Zycia wyięte, z tym napisem *qui fecerit* reprezentuie. Podobnym sposobem iest exornowana druga lewa stroná, ktora ná przeciwko pokázuie kommentáryusz ná Ewángeliá Świętego Máteuszá z Ewágeliczną inskrypcją & *docuerit*. Ná gzemfami przy fundámencie podniebienia, znáduie się czterech Łácińskiego Kościoła Doktorow z prawey strony dwoch, z lewey dwoch. (x) Ná ściánie zaś poprzeczniczy wielkiej temu miyscu przydáia powagi Historye z Dzieiow Apostolskich, pierwsza Wizyi Xiążęciá Apostołow PIOTRA, druga Náwrocenia Świętego PAWŁA, obiedwie cudná w Sztukáteryi expressyá wydáne. Ná teyże łamey ściánie pod gzemsem y zoforem są ná wierzchu z gipsu kształtnie ákkomodowani Cherubinowie, á pod niemi powážna cyrkumferencya udátnym mármurem czarnym obwiedziona, także laurami, koronami, roznemi gáłazkami przyozdobiona, máiaca w frzodku konkámeracją Montego ręká sławnego Málárzá odmálowaną.

(y) Parastady álbo filary w tey Káplicy roznemi exornowane piktur farbami między ktoremi ná lewey ściánie ow miłości ku nędzy blizniego w Błogosławionym JANIE KANTYM iest odmálowány dokument, gdzie zdięta z siebie łamego suknią, ubogiego dla nágości drżącego od mrozu okrywa, á ná prawey tę łamę suknią z rak Nayświętfzey MARYI PANNY odbiera, Záfor zaś tym sposobem iák y w mnieyszym chorze ozdobiony.

(z) Ná przeciwko Grobu Błogosławionego JANA KANTEGO iest Káplicá Świętego KRZYŻA tak ustáwiona, ázby te dwie Káplice iák mocnymi bárkami całemu Kościołowi były, á będąc z nim iedney łzerokości y wyfokości, długość iego obie-

(x) *Poprzeczna ściáná w tey Káplicy.* (y) *Filáry ściány poboczne.* (z) *Káplicá Krzyża Świętego.* dwie.

dwie dzieła między ktoremi trzyma sam szrodek wielka kopuła. Tá Káplićá práwą stronę iáko też druga Błogosławionego JANA KANTEGO lewą utrzymuie. A przy tych pryncypálnych z obudwu stron po trzy Káplić z kopułami mnieyszemi, ná bokách Kościelnych ná wzor Pádewskiego Kościoła Świętey JUSTYNY z osobliwým pátrzącym ukontentowaniem, znáyduje się. Przeszedłszy tedy ná tę práwą stronę Káplice S. Krzyża, ná ktorey fundacyą pobożni Dobrodzicie łożyli expensa, (aa) uważam w niey cały Ołtarz ná czterech mármurowych gradufach ná samey poprzeczney ściánie ustáwiony iest gipsowy, tájemnice złożenia z Krzyża Ciála JEZUSOWEGO do ządziwienia pociągájącymi Státuami ozdobiona, árcypowaźnie reprezentuie. w pośrzodku Ołtarzá z iedney strony Przenaydosłownieyszã MARYA PANNA omdlewájąca excels miłosci Syná swego ku Narodowi ludzkiemu z boleściami uważájąca, łzami zálana, z Krzyżá złożone Syná swego Nayswiętsze utrzymuie Ciáło, á z drugiey Święty JAN Ewángelistá dla żalów serdecznych niby w záchwyceniu dziwuiać się stoi, ztąd Cherubinowie wszyscy w smutku CHRYSUSOWE całuią y ádoruią Rány: z owąd inni tryumfalny Znak Krzyża Świętego ku Niebu wynoszą y do kompássy nád śmiercią Zbáwicielá umyśli ná tak żywą zápatruiających się expresyą skutecznie pobudzaią. Ná boku od Ewángelii Státua Świętey WERONIKI, á ná drugim od Epistoły, Błogosławionego LONGINA, bárdzo misterna, wyrázone symmetryą są wystáwione: ná brzegách zaś Ołtarzowych Cherubinowie Wszemmocność Boską zdádzą się opowiadác. Ná wierzchu Ołtarzá są promienie ná dłuź y ná szerokość powaźnie rozrucone Obraz OYCA Przedwiecznego lituiącego się nád okrutną Smiercią Syná Jednorodzonego od Hieroglifiku DUCHA Przenayswiętszego. Między Cherubinami co wszystko iest luto wyzłocono nád gżems Kościelny wyniesione. Ná pobocznych zaś stronách od okná kształtni Cherubinowie całá Męki Syná Bożego trágedyą w žalách reprezentuią.

(aa) Ołtarz w tej Káplicy.

(bb) Ná

(bb) NÁ podniebieniu tey Káplicy chwalebna Wniebowstą-
 pienia CHRYSZTUSOWEGO táiemnicá, bárdzo kunsztownym od-
 málowána penzlem: á zás przy fundámencie iego dwie figury
 Męki JEZUSOWEY w Księgách stárego Testámentu znáydujące
 się. Pierwsza gdzie Abráchám Izááká Jedynaká swego BOGU
 ná ofiárę oddáie. Druga gdzie Moyżesz ludowi ná puštyni od
 iádu grzechowego zarázonemu węzá miedziánego ná drze-
 wie wywyżšzonego pokázuie, ná ktorego kto weyżrzał,
 ten uzdrowiony od zarázy został. Cyrkumferencye koło
 tych piktur Geniusze Niebieskie sztukáterská dyspozycyá bár-
 dzo dobrze są ákkomodowane. Pod gzemlem zás y zoforem
 dwie rákże historye ná dwóch ściánách są wyrázone Pierwsza
 Ználezienia Krzyzá Świętego przez Święta HELENĘ Cesařzo-
 wą, Druga podwyżšzenia przez Herákliuszá Cesařzá.

(cc) Wedle tey Świętego Krzyzá Káplicy iest insza hoynym
 sumptem JMc: X. PIOTRA ORŁOWSKIEGO, oboygá Práwá
 Doktorá y Professorá, Protonotáryuszá Apostolskiego, Káno-
 niká Kátedrálneho Krákowskiego, Infułatá Tárnowskiego, o
 chwałę Páná BOGA wielkiego Zelátorá, Honorowi Xiążęciá
 Apostołów Świętego PIOTRA á swego ná Chrście Świętym—
 Pátroná dedykowana.

(dd) Ołtarz w tey Káplicy osobliwszym wystáwiony ksztá-
 tem, y dosyć piékná Architektoniczná zálecony dyspozycyá,
 májący w śródku Obraz cudnie odmálowány, ná którym znáy-
 duie się Historya o S. PIOTRZE w więzieniu Jerozolimskim, z kto-
 rego przez Aniołá od Páná BOGA zesłanego otworzywszy mu
 więzienie y ze snu obudziwszy, przez warty wyprowadzony
 został. Ná bokách Obrázu dwáy Cherubinowie nád tak cudo-
 wną Páná BOGA spráwą, ktorá z Xiążęciem Apostolskim u-
 czynił, dziwuia się. Nád Obrázem Niebieski Geniusz Naywyż-
 szey w Kościele Chrystusowym władzy PIOTROWI powierzo-
 ney *Insignia* pokázuie z podpisem słow Páńskich: *quodcumq; sol-
 veris erit solutum.*

(bb) Podniebienie w tey Káplicy y ściány poboczne. (cc) Káplicá
 Świętego PIOTRA. (dd) Ołtarz w tey Káplicy. (ee) Podnie-

(ee) Podniebienie nie pospolitym jest **ádornowane** mode-
 luszem, álbowiem wyzłoconych Cherubinow y insze celátury;
 iáko to znáki Kościoła Chrystusowego, Symbolá, Męczeństwa
 y powołánia Piotrowego, to jest sieć, klucze, Krzyż w ángu-
 lárnych árkádách reprezentuie. Pierwszą ściánę piękna skul-
 pturá z expressyá oddány Piotrowi od Zbáwiciela władzy nád
 Uniwersalnym Kościołem swoim przez podánie kluczy: druga
 zaś májac pierwszy cud PIOTRA Świętego z Dzieiow Apo-
 stolskich wyięty uzdrowienia ułomnego kálíki przy Kościele
 Sálomonowym leżácego, poważnie zdobi. Między árkusami
 Filarow, Geniusze Niebieskie zwyczajne Piotrowi przystowia;
 iáko to *amo te* kocham Cie Pánie; *peccator sum*, jestem grze-
 sznikiem, *non sum dignus*, nie jestem godzien, opowiadá-
 iá, przy wielce piękney, okrętow, y siatek do samego fundá-
 mentu wyrobionych symmetryi. Ná ostátek Antependium már-
 murowe mozáiká w kształtne kwiáty wybornie ozdobione.

(ff) Zá tá zaraz znáyduie się Káplicá Honorowi Świętey
 KATARZYNY Pánny y Męczenniczki, iáko *Atrá* Filozofow
 y wísztych uczących się Pátronki dedykowána, á náktádem
 JMé X. REMIGIUSZA SÚSZYCKIEGO, Oboygá Prává Do-
 ktorá, Archidyakoná Kátedrálneho Krakowskiego, Scholásty-
 ká Łęczyckiego, wielkiego ludzi uczonych Estymátorá, w ná-
 ukách wypolerowánego Mężá, á w nich niegdys Nayaśnicy-
 szych Polskich Krolewiczow ALEXANDRA y KONSTAN-
 TYNA Dyrektorá. W tey Káplicy jest wspárty ná gradusách
 z czerwonego mármuru postáwiony Oltarz, wiecznyu opátrzo-
 ny funduszem Státuę Świętey KATARZYNY w cyrkumferen-
 cyi Architektoniczney misternie wyrobioná májacy. Ná bo-
 kách dwie porfirowe iákby rozdwoione kolumny z rzadką in-
 wencya, á ná nich miłego kształtu są lokowáni Cherubinowie.

(gg) Podniebienie tey Káplicy rozłożyste Pálmy, przy kon-
 centách Anielskich Dufzę tey Świętey Pánny do Niebá w pro-
 wadzáiacych, Splendor Chwały Niebieskiey od lucerny wyni-

(ee) Podniebienie w Káplicy y ściány. (ff) Káplicá Świętey KA-
 TARZYNY (gg) Podniebienie y ściány. káiacy

kąiący przy pikturách y celaturách wielce exornuą. Ná prawey ściánie chwalebne pod Máxyminem Świętey Pánný Męczeństwo, á ná lewey Jey záslubienie z JÉZUSEM przy ássystencyi Chorow Anielskich, są farbámi wyrázone.

Wewnętrznie ná filárách dwie Státuy gipsowe, pierwsza Świętey BARBARY, druga Świętey AGNISZKI Pánien y Męczeniczek wielkiey powagi cáley Káplicy przydájące. Arkusy zaś między filarámi inkrustácyámi, pikturą, wyzłoceniem modnie y wesoło ádumbrowáne. Antependium mozáiká zdobí, máiące w frzodku cyrkuł z udánego mármuru żelámi srebrnymi nárzucány. (bb) Pomknąwszy się dáley ku drzwiom, jest trzecia Káplícá ktorą honorowi Pátroná swiego Świętego SEBASTYANA JMĆ X. DYREKTOR *Fabryca* wprzod niż insze, wystáwił wlásną dobroczynnością, á tá byłá pochopem kształtu teráznieyszego Kościoła, inszych Káplíc. (ii) Wystáwiony w tey Káplicy Ołtarz w cyrkuł nákształt wieńcá z obłokow Niebieskich aż pod samo okno wyniesionego Cherubinámi y inwencyą sztukátorską ozdobionego. Ná bokách są dwáy Cherubini w zádziwieniu y w žalách zostájący nád okrucieństwem Świętego Męczeniká w ręku trzymájący Obraz Jego, á nád Obrazem Aniołowie, zwycięskie *Insignia* Swietego SEBASTYANA z ápplikácyą do Chwały Jego wynoszą. (kk) Cále podniebienie Cherubin wyzłocony z rozłożystą pálmą poważnie nápełnia. Prawa ściáná Historyą Świętego ALEXEGO Rzymiániná, lewa Świętego ROCHA wyborną skulpturą wyrażá. Ná Filarách y Arkusách znáki Męczeńskie z życia Jego wyięte, piękna inwencyą odmálowáne powagi cáley przydáją Káplicy.

(ll) Ztąd przenosi się oko ná drugą stronę do trzech Káplíc wedle Grobu Błogosławionego JANA KANTEGO erygowáných proporcýą swoią pierwszym trzemá we wśzystkim kórresponduiących. A nayprzod zápátruie się ná Káplícę Świętego JANA CHRZĆCIEŁA obfitą munificencyą J. W. JMĆ X. PRZE-
 (bb) Káplícá Swietego SEBASTYANA. (ii) Ołtarz w tey Káplicy.
 (kk) Ściány y podniebienie (ll) Káplícá Swietego JANA CHRZCIEŁA. Ołtarz w tey Káplicy.

REMBSKIEGO Referendarzá Koronnego, Scholástyká Gnieźnińskiego, Kánoniká Krákovskiego, prawdziwego w promocyi Chwały Boskiej Zelántá fundowáná.

(mm) Oltarz w tey Káplicy ma Obraz gdzie JAN S. chrzci CHRYSTUSA ná kwádratowey obdłużney tábulaturze, w niczym nie máiący nagány, y od káżdego ile znáiącego się ná tym dziwnie záchwalony, Obraz cały obtacza piękna cyrkumferencya z udánego mármuru do wszelkiej proporcyi ákkomodowána. (nn) A ná bokách dwóch stoi bárdzo wybornych Cherubinow do modlitwy ułożonych. Podniebienie, Filary, Arkusy Geniusze Niebieskie częścią gipsem inkruftowáne, częścią kolorámi odmálowáne z niektórymi słowy, iákie Święty Márszałek Chrystusow mawiał: iáko to: *non Elias*, nie iestem Eliafzem, *non Propheta* nie iestem Prorokiem: *ego vox clamantis*: iá głosem wołáiącego, przy expressyi rożnych kwiátow leśnych wesoło obiáśniáią. W pierwszey cyrkumferencyi ná ściánie Kápliczney iest wyráżona tránsákcyá okrutnego ścięćia Świętego JANA, ktorego krwi niewinney prágnąca Herodias podáie ścińájącemu kátu miednicę pod Świętą głowę: czego ták iest żywa expressya, że uważájących sercá wskroś żalem przenika: á oraz wybórná w skulpturze biegłość wydáie, w drugiey zaś ná przeciwno, tenże JAN nád rzeká Jordanem pokutę, y przez práwego Messyaszá pewne zbáwienie opowáda.

(oo) Przy tey znáyduie się druga Káplicá ná uszánowanie ráiemnicy Niepokalánego Poczęćia MARYI PANNY z pobożney Dobroczyńności niektórych Dobrodzieiow wyftáwiona.

Sam frzodek Oltarzá utrzymuie Státuę wyboryczney piękności NIEPOKALANIE Poczętey MARYI PANNY, pod ktorey nogámi Mieśiác między máleńkiemi obłoczkiámi ulokowány. Nád głową iest ná murze wydrożona Koroná, ktora przez szkło swiátlá ná wzor promieni málowánych ná głowę tey Státuy dosyć rzadką inwencyá komunikuie. Ná bokách są erygo-

(mm) Oltarz tey Káplicy, (nn) Podniebienie y ściány. (oo) Káplicá Niepokalánego Poczęćia MARYI. (pp) Oltarz tey Káplicy.

wáne dwie wielkiey godne uwagi kolumny ná wyfokość łokci sześć máiące, koloru przyzielonego, błękitnemi żełkami y niegdzie białemi powleczone, u niektórych zá mármurowe, u innych zá porfirowe, u drugich zá iáspizowe osádzone, dla wybornego kunsztu nie mogące bydź dostátecznie wychwalone, ktore znáczney nie tylko powagi, ále y száćunku przydáią Ołtarzowi ná gradusach z czerwonego mármuru postáwionemu. Podniebienie tey Káplicy Aniołowie hármonią Niebieską wyrażáiący z przydániem niektórych inskrypcyi iáko to: *ut Sol, ut Luna, quæ est Ista?* iáko teź ángulárne Arkusy wyłóceni Cherybinowie wielce exornuá.

Ná pierwfzey ściánie po práwey stronie iest figurá zwycięstwo MARYI z szátaná, w pierwfzym punkcie Jey Poczęcia symbolizuiąca w Judyćie Holofernetowi głowę ucináiącey cudnie odmálowána z takim napisem: *una mulier fecit*. Ná lewey zaś Hester wyrażáiąca extráordynáryiny przywilej famey jedney MARYI PANNIE z przeżyźrzáných Zásług CHRYSZTUSOWYCH iáko przyszyły MATCE Boskiej od Wszecmocności Páná BOGA dárowány, przez ktory od pospolitey pierworodnego grzechu niewoli iest uwolniona, z tą inskrypcyá: *non pro te, sed pro omnibus hac lex*. Między filárámi ná froncie Káplicy dwie gipsowe Státuy, Świętych JOACHIMA y ANNY Rodzicow Najswiętszey MARYI PANNY, z osobliwyszým pátrzących ukontentowaniem prezentuá, y do głębszey uwagi całej Káplicy záchęcáią. Antipendium Ołtarzá tym inſze celuie że iest różnemi ozdobione kwiátámi, á w poſtrzodku wydáie się Obraz Mátki Boskiej, kiztałt zwierciádlá máiący.

(99) Ná przeciwno Ołtarzá Świętego SEBASTYANA ma swoje połozenie Káplićá Świętego Pátryárchy JOZEFA Oblubieńcá Najswiętszey MARYI PANNY munificencyá JMó Páná ALEXANDRA MYSZKOWSKIEGO, Skárbniká Sąddeckiego, doſkonáley w rzeczách expertyencyi y Architektonicznych Mánufaktur, wyfokiego przy biegley roſtropnoſci w obyczáiach po-

(99) Káplićá Świętego JOZEFA.

loru Káwálerá exornowána; áżeby przy Szkolnych monumencach, nieśmiertelna sławá Jego záwsze wiekowála.

(rr) Ołtarz w tey Káplicy korréponduie Ołtarzowi Świętego SEBASTYANA podobną iaki támten cyrkumferencyą w obłoki z niektórymi Cherubinami wyrobioną á w poszroku Obraz Świętego JOZEFA piástuiącego y ádoruiącego Málińskiego JE. ZUSA utrzymuiąca, ná bokách dwóch Cherubinow wielkim táiemnicom się dziwuiących.

Podniebienie w Kopule roznemi pikturami y túto wyzłoczeniemá ná tábulaturách ádornowane skulpturami, ná filarach hieroglifiki przez Arkę Noego, przez Chleb w Egipcie konserwowány, umyśly y oczy pátrzących kontentuią. Ná prawey ściánie iest skulpturá ućieczkę do Egiptu MARYI z JEZUSEM przy ássystencyi Świętego JOZEFA przed przesładowaniem Herodowym pokázuiąca z tą expressyą, boiázni upátrowania drog y wszelkieu ostrożności, ktorą ná ow czas Nayświętsza PANNA MARYA pilnie záchowála. Czego árcy piękny y samę náśládujący náturę iest wizerunek, do ktorego przydána Geniusz Nábiejskiego, iákby w obłokách do Świętego Pátryárchy mowiącego inskrypcyá: *fuge*. Ná lewey zaś ściánie podobnąž ákkomodacyą Anioł Świętego JOZEFA o weysciu przez sen informuie, á Geniusz Nábiejski iákby to ze snu budzi JOZEFA owym Ewángelicznym słowem *surge*. Antependium Mozáikowe paćiorkami y roznemi florefami ozdobione.

Zá temi Káplicami pod Chorem dla Kápeli wystáwionym, tak ákkomodowane podniebienie, áżeby wchodzący do Kościoła záchęcáli się do uwagi Boskich táiemnic, á z tych káżda dla exornacyi ma swego Geniusz ná superficyálney cyrkumferencyi pierwszy z tym napisem. *Quàm dilecta tabernacula tua Domine*, drugi z takowym *concupiscit & defecit anima mea in Atria Domini*; obádwá z Psalmu Dawidowego 83. wyięte ná pobocznych ściánách są dwa Mauzolea z czarnego mármuru á pod káżdym drzwi z kad iest wchod ná wieżę y ná cały Kościół.

(rr) Ołtarz w tey Káplicy.

Bb2

Wyszędłszy

(ss) Wyszędźszy od dolnych Káplic, proszę ciekawe rzucić oko w górę, dla uważenia Choru większego, który się zwyczajnie nazywa *Navis Major*: á temu nie tylko z wysmienitych farb y miniatur, lecz y z okien wynikające Słoneczne światło, takiey przydacie okazałości y splendoru, że wizytuiący tę Bazylikę, do nabożeństwa, do ufzánowania tego mieyscá Świętego, do serdeczney radości, oraz do ządziwienia się pobudziá, zápátruiając się ná ow kształt y niepospolitá ápparencyá ná tak wyborne dzieło, w którym nic zawistna censurá nie upátrzy coby záchwalenia godne nie było, coby należytey proporcyi, do całej struktury nie miáło: czy to w gipsach, czy w pikturách, czyli też w mozáikách.

(tt) Ná samym froncie nád Arkusami Kolumnárnemi ná wzáiemnym z Kopułą wielką fundámenćie nie ná bálce, álbo ná Tęczy według stárodawnego zwyczáiu naypryncypálniejszy Wiáry Świętey Kátolickiey zaszczyt, sćodka duszy człowieká grzesznego y spráwiedliwego poćiechá, Xieǵá wiecznego żywotá otwárta, przedziwna y wielce piękna skulpturá Ukrzyżowanego CHRYSYUSA, iákby Nayświętszá Twárzá ná cały Kościół obroconego y spuszczonego dla łatwiejszego ná siebie wpátrzenia się, przyzwoicie prezentuje się oczom ludzkim do pobożney ádorácii; á ten Cherubinowie w kompássyi, w płáczu y w žalách zostáiający w gorze utrzymuiá, z takim Májestátem, z tak żywym wyrázeniem, że się wydáie, iákoby sam Obraz cierpiącego Páná, z Niebá z politowaniem swoim dla wspomózenia słábości nászey ku nam láskáwie się náklániał, y rósciágnionemi Nayświętszemi Rękámi człowieká przyjmował. Głowá ubostwiona, okrutnie cierniowá zrániona Koroná, cáła zaś CHRYSYUSOWEGO Ciáła symmetrya wyćiehczona, w ktorey pięć Ran w Rękách, w Nogách y w Boku iákoby świežo zádáne krwiá záfarrowáne wydáiają się, gdzie JMć X. Dyrektor *Fabrica*, w Ránie Boku Nayświętszego w samym Sercu JEZUSOWYM tę inkludował inskrypcyá stylem łacińskim, ktorá tu po polsku

(ss) *Chor większy álbo Navis Major.* (tt) *Krucyfix pryncypálna tego Choru ozdoba.*

kładę.

klądę. Gdzie iest skarb twoy tam niech będzie y ferce twoie. Nie daj mi BOZE kad inąd szukać chwaty, tylko w samym Krzyżu Pańskim Naszego JEZUSA CHRYSZTUSA, Niegodny grzesznik S.K. SEBASTYAN PISKORSKI, Oboygą Prawą Doktor y Professor, Kánonik Krakowski, Akadémij Podkánclerzy y Rektor, tey Fabryki Kościoła Prowizor y Dyrektor, przy pomocy N. Bálcerá Fontány Sztukáterá Roku Pańskiego 1698. Dnia 17. Sierpnia włożył.

(uu) *Cáła Navis Majoris* álbo Choru więkšzego cyrkumferencya ná cztery mnieysze iest podzielona, ktore dystyngwuią Arkusy, rózne skulptury, fruktá, kwiaty, ták wesołe y piękne, iákbyś weyrzał ná iákie ziemskie Niebo. Ná pierwszey reprezentuie się Moc, Władza, Honor, y Bostwo Mistycznego w Niebie Báránká, co wszystko Aniołowie przez znáki Zmartwychwstánia y Uwielbienia wyrażáją. Ná drugiey tegoż Niebieskiego Báránká 24. Stárcow sędziwych poważnie ádoruią. Ná trzeciey Seráfinowie siedzącemu ná Tronie *trisagium* swoje wyspiewuią. Ná czwartey są rewelácye álbo tájemnice, ktore były JANOWI Świętemu Ewángeliście ná górze Pátmeyskiej ná wygnánium zostájącemu obiáwione. Co wszystko w swoiey sztuce, w piękności, y w wesołey ná weyrzeniu powadze doskonałe nie może bydź opisane y wychwalone. Máią zaś swoje sytuácya álbo położenie pomienione cztery cyrkumferencye między superficyálnymi Kościelnymi Filarow Arkutami ápparycya Geniuszow Niebieskich obłoczkw obficie przyozdobionymi, przy ktorych fundámenće ná samym ścian Kościelnych wierzchu iest ósmiu znaczney wielkości skrzydłástych Cherubinow, á káždy suto wyzłocony. Dwáy pierwsi z tey y z tey strony Krucyfixowi ádorácye czynią: inszych sześci, Symbolá tájemnic Niepokálnego Poczęcia MARYI prezentuią, trzeci Zwierciádko polerowne z napisem *sine macula*, czwarty Słońce w promienistych splendorách z tą inskrypcya *Aurora*. piąty Gołębciá z roszczką oliwná z przydánym epigraphem *Una*. Szósty Jutrzenkę wschodzącá z napisem *Consurgens*. Siodmy Mieśiac w peł-

(uu) *Podniebienie Choru Wiekšzego.*

ni z tym

ni z tym słowem *electa*: Ośmy puklerz albo tarczą z takim przydánym lemma *mille*. Owe zaś cyrkumferencye ktore są nad oknami wesoło zdobią, Ośm Niebieskie błogostawieństwá z przydánemi do nich Symbolámi, co wszystko wybornemi wyrażono kolorámi. Ná wierzchu káżdey z tych cyrkumferencyi są lokowani Geniusze ná wyzłoconych tábulátách do proporcyi pomienionych błogostawieństw Niebieskich ákkomodowani. (ww) Oprocz tego ná bokách srzedniego okná tym sposobem iák insze exornowanego ná przeciwko ángulárney ściány choru mniejszego widzieć dwie skulptury Świętego JOACHIMA y ANNY nad ktoremi dwóch Cherubinow (co temu miejscu piękney przydają powagi) iákies tájemnice imo oznáymujących.

(xx) Regulárność gzemfow, márginesow linii rożnych dyspozycya w koło całego Kościoła wielkiego tey strukturze dodáć zálecenia. Ná zaforce jest kontynuácia Genealogii Chrystusowej tym sposobem iák się wyżej powiedziało. Wszystkich filarów Kápitele do terázniejszego ákkomodowane zwyczajnie, ktorych eláborácia z swoią ozdobą do głębszey pociąga uwagi. Nad filarámi wydają się Arkusy, w ktorych dwánaście odmalowane Sybillow, y ich Proroctwá o Chrystusie. A same filary zdobią 12. Apostołów ná dwunastu Świętego Miasta kámieniách ulokowani tym porzádkiem, że Geniusz po práwey stronie Wielkiego Ołtarzá od figury drogiego kámienia pogląda ná Obraz Zbawiciela światá, trzymając ná schedzie owe Psalmisty słowa. *Psal: 117. Lapidem quem reprobaverunt, hic factus est*, ktore pod samym Ołtarzem Jego kończy się, *Caput Angeli*. Ná lewey stronie tegoż Ołtarzá podobnyż geniusz, ná takowey Schedzie pokázuie owo písmo *Gen: 28. & lapis iste Jacob vocabitur* Kończące się pod Obrázem Mátki Boskiej MARYI Panny *Domus DEI*, y takowym porzádkiem po obudwu stronách Kościoła Święci Apostołowie, ná filarách dobrze dysponowani, imionámi rożnych utytułowani kámieni, ktore

(ww) *Ściáná nad Gborem dla Kápeli.* (xx) *Gzemfy, Kápitele, y niżej insza ozdoba.* podpisy

podpisy tłomączą. Pomienione zaś kámienie drogie wyrażają się prawie *ad vivum* kolorami, a są Krzyżami do Konsekracyi sposobnemi náznaczone, y nie tylko Bazylice wspaniałości przydają, nie tylko do radości pociągają, lecz oraz pierwiastki Kościoła Chrystusowego nauką y krwią Świętych Apostołów ugruntowanego pobożnym Kátolikom na świeżą pamięć przyprowadzają. Chor dla Kápeli, Orgánami, pikturami, złotemi żelkami niegdzie przyozdobiony.

(yy) Obaczywszy choru mniejszego y większego oraz całego Kościoła wewnętrzną ozdobę, proszę teraz przypátrzyć się podobney w Kopule áppáreneyi, która wielce jest chwalebna y do podziwienia oczy pátrzących mile pociągająca. Albowiem do niej od samego wierzchu przez okná dosyć obfite słońeczne wpada światło, y onę dostatecznie illuminuje, a Ołtarz do Ofiar przygotowany w górę wynoszą Cherubinowie, złote z pod zaciśniony Chwały Niebieskiej wynikają promienie, Przy Tronie TROYCY Przenajswiętszey niby wspártym na Cherubinách stojąca w złotogłowym odzieniu, Krolowa Niebá MARYA zá Narodem ludzkim nieustánne wnośi instáncye. Zład Święty JAN Chrzciciel z licznym Świętych Prorokow orszakiem BOGA chwałą, z owąd Święci Apostołowie ukłony czynią, tu Męczennicy Znaki Zwycięstwá swojego tryumfalne prezentują, tu Biskupi y Doktorowie swoich prac Kátedry, Wyznawcy, niewinne Dziewice swoich cnót hieroglifiki pokázuia: na ostátek Báránkowi na Ołtarzu złożonemu wielka niewinniátek od Cherodá zámordowanych liczbá, różami, pálmami, wieńcami náznaczona assystuje, poniżej zaś y powyżej niepolicone Chory Anielskie, aż pod sam fundáment Kopuły wysmienią wszystkie mieyscá nápełniają dyspozycją. Pod tą tak przyjemną áppáreneyą stoia párástády czyli kolumn szesnaście różnościá kwiátow, tak iáko należy uszloryzowane, a znájdzie się ich po dwa przy káżdym ósm grániástej Kopuły boku, a same boki dystryngwuią cztery okná w żelaznych ramach dla mocy u-

(yy) *Wewnętrzna wielkiej Kopuły ozdoba.*

stawione,

stawione, także cztery konkameracyjne, alternatę między sobą w położeniu zachowujące. W pomienionych czterech konkameracyjnych wyrażają Anielskie postaci, cztery generalne albo powszechne Kościoła Chrystusowego Concilia. Gzems Kopuły, gzemsowi całego Kościoła korresponduie, y taką ma obszerność, áżeby ją, iák y Kościół mógł wkoło, gdy tego potrzebá, wygodnie obchodzić; pod którym ná fundamentách ángulárnych są wydane wesołemi kolorami cztery kárdynálne cnoty, wielkiej temu mieyscu przydające mágnificencyi, ná która zápátrzywszy, oczy się do uwagi, umysły do wystawiania Wielmożności BOGA Wszechmogącego záchęcáją.

(*zz*) Przypátrzywszy się nie bez ukontentowania serc, całej tej Bazyliki, wewnętrzney áppárencyi, wyszedłszy przed Kościół, kto pilnie uważa prospekt, álbo powierzchowną jego Facyatę, iátwo mu domyślić się potrzebá, że to iest wspaniały samemu BOGU wystawiony Oltarz, w ktorey wszystkich części symmetrya ták iest ákkomodowana, że najmniejszy kámiień ma powinna sobie proporcya.

(*aaa*) Weyrzawszy ná bramę w pierwszym prospekcie Facyaty, álbo pierwfzey kontygnácii, iest się nád czym zádziwić, bo iest nowey inwencyi dzieło z białego mármutu bárdzo poważne, y wielkie rzemieślniczego geniuszu zálecenie. Potym cztery wyfokością y wielkością wspaniałe z ćiofanego kámienia kolumny z swymi postumentami, y kápitelami iákoby przed facyatą wystawione zdádza się. Z takiegoż kámienia pilástry y páraftády, álbo filary z swymi ámbitami y kápitelami dobrym porządkiem ná swych mieyscách ustáwione, facyatę Kościelną do pobocznych dwóch bram pomniejszych zgodnie regulują. Obádwa ángulárne mury łączą dwie wieże, zewsząd ozdobnie filárkami umocnione. W konkameracyjnych są wystawione dwie wyborney roboty Státuy, pierwsza Świętego BERNARDA Klárewáleńskiego Opátá, ná znak wdzięczności ku Nayprzewielebniejszemu Konwentowi Mogielskiemu, Zakonu Cysterceńskiego, zá cessyá Práwą kollácii z inskrypeya *mel mirificum*,
(*aaa*) *Facyatá Koscielna Pierwszy prospekt álbo kontygnácia Facyaty.*
druga

druga Błogosławionego JANA KANTEGO, z tym napisem *dulce canticum*: Nád pobocznemi bramami skulptury wysmie-
nite dwoch Cherubinow znáydúa się, á zaś nád frzednią wiel-
ką bramą, ná táblaturze z czarnego mármuru należytym kształ-
tem wyrobioney, JMĆ X. Dyrektor *Fabrica* táka položyl in-
skrypcyá.

D. O. M.

ANNA DEI Matris Mater Matteredia, Templum

Hoc, summæ Triadi fac anathema Sacrum.

Si prasens Hera Tu, si Tecum CANTIVS illi

Ædilis! quid eo Sanctius orbis habet.

Divina Providentia fecit,

Encænna operatus est.

Illustrissimus ac Reverendissimus Dominus

D. CASIMIRUS a LVBNA LUBINSKI,

DEI & Apostolicæ Sedis Gratiâ Episcopus Hieracle-
censis, Suffraganeus & Administrator Cracoy:

Annô 1703.

Albo to samo po Polsku

O Mátko Mátki Boskiej, ten Kościół wspaniały
BOGV w TROYCY Nayświętleszy, zá nas odday cały.
W którym Ty Gospodynia, IAN KANTY Kościelnym;
Cała tu światobliwość zwiaskiem nierozdzielnym.

Boska Opáttrznosc wystáwiła.

Poświęcony uczynił

Jasnie Wielmożny y Nayprzewielebniejszy JMć X.

KAZIMIERZ z ŁVBNA ŁUBINSKI,

z Bożey y Apostolskiej łaski BISKVP Herakleński, SVF

FRAGAN y ADMINISTRATOR Krakowski.

Roku 1703.

(bbb) Drugi prospekt tey Facyaty albo wyższa kontygnacya podobnymi pilastrami, filarami, kápitelami nalezyćie przyozdobiony. W samym szrodku jest okno, a przy nim w konkameracyach dwie Statuy Świętych KAZIMIERZA y FLORYANA Krolestwa Polskiego y całej Akademii Patronow, a między Statuami pięknie ákkomodowane y przyozdobione *Vasa* iakoby tryumfalne ognie wydawające. Szrednią nad oknem konkameracyą skulpturá Nayświętszey MARYI Panny zastępuie. Resztá tey kontygnacyi aż pod gżems według rowney odległości, niższey swoią ozdobą korresponduie, która figurá tryángulárna pod sóiany wierzeł konkluduie, gdzie w szrodku jest wyráżony hieroglifik Prowidencyi Boskiej, ná znak wdzięczności zá odebrane dobrodzieystwa, bo tey szczegulnie samey konsummacya tak wspániáley, okazaley, y podziwienia godney, u tych co się ná tym dobrze znáią Bazyliki, cała Akademia iednostáynym zdaniem y sercem przyznáie, ktorey niech będzie część y wieczna chwála, BOGU w TROYCY Jedynemu nieustáiacy honor. MATCE Boskiej Niepokalanie poczętey PANNIE pierwsza po BOGU ošárá, ANNY Świętey z JOACHIMEM, Błogosławionego JANA KANTEGO y inšzych mieyscá tego Patronow, oraz wszystkich Mieszkańcow Niebieskich, niech się tu pobożna weneracya bez przestánku rozmnaża: a wszyscy mieyscu temu dobrze zyczący, iako teź tu się po łaski w potrzebách wszelkich z żywą wiarą udáiacy, niechay skuteczne przez przyczynę Cudotwor- nego Pátryarchy JANA KANTEGO poćiechy odbieráią.

S T A C Y E.

Siedmi Kościołów Krakowskich, y Ołtarze w nich Tablicami znaczone. Odpuściami siedmi Kościołów Miasta Rzymskiego uprzywilejowane.

Naprzód w Kościele Katedrałnym ná Zamku, te są.

Pierwszy Ołtarz Nayśw: SAKRAMENTU, 2. u Grobu S. Stániśłá: wá y Floryána, 3. Ołtarz Krucyfiksá przy Zákrytyi.

W Kościele Świętego FRANCISZKA.

1. Ołtarz Wielki, 2. S. Antoniego z Pádwi, 3. Nayśw: PANNY przy Chorze, 4. w Káplicy Bráctwa *Compassionis*, 5. Krucyfiksá przy séienie, y P. MARYI, 6. w Kroczganku Ołtarz Miłosierdzia, 7. w Káplicy Nayśw: PANNY przed smutkiem názwanej.

W Kościele Świętey ANNY.

1. Ołtarz Wielki, 2. u Grobu Błogosławionego JANA KANTEGO, 3. z Kżyżá zdiećia Pána JEZUSA,

W Kościele Przenajświejszey TRÓCY.

1. Ołtarz Wielki, 2. w Káplicy Rożáncowey Nayśw: P. MARYI, który przyozdobiony różnemi Relikwiámi SS. Páńskich, miał nowicie iest Ciał SS. Bożych pięć, támże złożonych, które uprosił u Oycá S. URBANA ósmego P. X. Abráham Bzowiusz sławny Kronikarz Kościoła Bożego w Rzymie będący, y te máją swoię weneracyá ná tymże mieyscu. 3. Támże w tey Káplicy Ołtarz Wielkiego Wyznawcy y Cudotworcy S. WINCENTEGO, o Sądách Boskich sławnego Káźnodzieie. 4. w Káplicy z fundacyi Jáśnie WW. IehMCiow PP. Myszowskiich, S. Oycá DOMINIKA Pátryárchy y Fundátorá Zakonu Káźnodzieyskiego. 5. U Grobu Sw. JACKA, przedtym Kánoniká Krak: á teraz Dominikána, Syná Przyspobionego MARYI PANNY, Niepracowanego po różnych zwłászczá w Septemryónálnych Kráich Apóstóła, Gromiciela y Zwycięzce Czártow, Obrońce y Opiekuná w różnych przypadkach grzeszników, Pátroná ósobliwszego Korony Polkiey. 6. w Káplicy JW. IMCiow PP. Ligózw przy schołách S. Jacká, Ukrzyżowanego P. JEZUSA Złákawego y poóciechę dáiacego w utrapieniách zostáiacy m ludziom. 7. W Káplicy. Seráfiekiey Mátki y Fundátorki Zakonnych Pánien trzeciego Chábitu od Pokuty S. názwanych, to iest S. Pánni Kátézynty Seneskiey.

Zás podezás Wielkiego y Uniwersalnego Jubileuszu, od Jáśnie Óswieconych y Jáśnie Wielmożnych Pásterzow Biskupow Krakowskich, trzy Ołtarze

w tym Kościele bywały nassegnane na Stacye czyli obchody. To jest: Wielki Oltarz. W Kruczganku Ukrzyżowanego Pana JEZUSA u Grobu S. Jáka.

W Kościele Świętych Apostołów PIOTRA y PAWŁA.

1. Oltarz Wielki, 2. Najsł. Panny Niepokalanego Poczęcia 3. Świętego Stanisława Kostki, 4. S. Franciszka Xawiera. 5. Sw. Michała Archanioła. 6. Pana JEZUSA Ukrzyżowanego 7 Świętego Ignácego.

W Kościele w Rynku Panny MARTY.

1. Oltarz Wielki, 2. Najswiętszego SAKRAMENTU, 3. Pana JEZUSA Ukrzyżowanego, 4. Zwiastowania Najsł. P. MARYI, 5. S. Sebaltyána, 6. SS. Trzech Krolow, 7. Najsł. Panny MARYI Loret nawnany.

W Kościele Oycow Bernardynow na Stradomiu.

1. Oltarz Panny MARYI cudami znáczny, 2. Wieczerzy Pánkiey, 3. przy Grobie S. Franciszka, Błogosławionego Szymona z Lipnice 4. Świętego Bernardyna, 5. Świętej Anny samotrzeciey.

N A P O M N I E N I E.

W Tych Kościołach, Stacye, przy Oltarzach nawnazcone obchodząc, to trzeba zachować; nayprzód wytpowiadać się y komunikować, lubo przed tym, lubo potym, w ktorymkolwiek Kościele. Kościoły y Oltarze wzwyż miánowane obchodzić, á to w jeden dzień ma byđz czyniono, lubo to zrána, lub teź po obiedzie, moze teź rozdzielić na poránek y na odwieczerze, dla słabizych y struázonych. Wolno teź na wozie, albo na koniu: wolno teź y Pałeczke mowić ktore kto chce, lubo to Rożaniec, albo teź Koronkę lub *Officium* ktorekolwiek, siedm Pslmow Pokutnych, albo y stopniow y wiele chce, od ktorego zechce Kościoła poczác wolno, y od ktorego chce Oltarzá. Wchodząc do Kościoła, albo y Kościoły obchodząc, rozmyślać sobie Mękę Pánka, nádktorá nie máłz nic miłszego y pożyteczniejszego duszy. Powinność w tych Kościołach tá jest: prosić Pana Boga o zgodę Chrześciańską, o wykorzenie Heretykow, y o wywyżzenie Kościoła Chrześciańskiego; moze teź to lubo słowem, albo pomysleniem dobrá intencyá twá dyrygowáć, o co chcesz Stworzyć swego prosić, wchodząc do Kościoła, by tylko to było nie ze szkoda bliźniego y sumienia swego. Jesliby się teź blisko nie mogło do Oltarzá przytąpić w tym skupieniu nie trzeba mieć żadnego (co y w inlych sprawach byđz się rozumie) álbowiem moze się modlić tak z dáleká jako y z bliska człowiek Panu Bogu; Jásmużné teź iesli moze dáć, niech dá według przepomożenia; ktorzykolwiek tedy obchodzą te Kościoły, á w nich Oltarze, otrzymują zupełny Odpust, nawnazany od Słólic Apostolskiey, y zá uprośzeniem Biskupow Krakowskich.

K O N I E C.

Politechnika Krakowska
Biblioteka Główna

100000184926